

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİM DENETİMİ BİLİM DALI

**UZAKTAN EĞİTİM İLE TEKNİK ÖĞRETMENLERİN
BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Turan Tolga VURANOK**

İstanbul, 2009

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİM DENETİMİ BİLİM DALI

**UZAKTAN EĞİTİM İLE TEKNİK ÖĞRETMENLERİN
BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Turan Tolga VURANOK

Öğrenci No:

070712006

Danışman:

Yrd.Doç.Dr. Cüneyt BİRKÖK

İstanbul, 2009

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Projesi /Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelere bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığıma and içerim./...../.....(Tarih)

(İmza)

Aday: Turan Tolga VURANOK

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

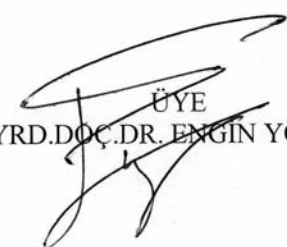
16.07.2009

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 070712006 numaralı *Turan Tolga Vuranok'un* "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*UZAKTAN EĞİTİM İLE TEKNİK ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 02.07.2009 tarih ve 2009/16 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince 60 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~ayrıklığı/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 7 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. CÜNEYT BİRKÖK

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. SEFER GÜMÜŞ

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. ENGİN YÖRÜK

UZAKTAN EĞİTİM İLE TEKNİK ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI

Hazırlayan: **Turan Tolga VURANOK**

Özet

Günümüzde yaşamakta olan toplumsal dönüşüm süreci ve eş zamanlı gerçekleşen bilim ve teknolojideki gelişmeler her alanda bilginin önemini arttırmıştır. Teknik öğretmenler mezuniyetleri sonrasında unutma sebebiyle bilgi kaybı yaşamakta, zamanla bilgileri eskimekte ve aynı süreçte üretilmiş yeni bilgileri de öğrenmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu araştırmada teknik öğretmenlerin bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasında üniversitelerce yürütülecek uzaktan eğitimlerine dayalı bir programın bu ihtiyacı karşılamaya etkisinin ne düzeyde olacağı incelenmektedir.

Çalışmada öncelikle konu saptama amacıyla tüm çalışanlara yönelik ön araştırma yapılmıştır. Sonrasında teknik öğretmenlere yönelik uzaktan eğitim ile teknik öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanmasına ilişkin anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ön araştırma ile yaşamakta olduğumuz süreçte çalışanların sürekli olarak bilgi edinmeye ihtiyaç duydukları ve bu ihtiyacın üniversitelerce uzaktan eğitim yöntemlerinden faydalanılarak yürütülecek bir programla karşılanabileceği ortaya koyulmuştur. Yapılan literatür çalışmasıyla da toplumsal değişimlerin eğitim sistemlerine etkisi, bilgi çağına meydana getirdiği değişimler, yaşam boyu eğitim faaliyetleri ve internet tabanlı eğitimlerde yapılandırmacı yaklaşımların kullanılış biçimine ilişkin kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırmanın sonuçlarına göre teknik öğretmenler, hem çeşitli eğitim programlarıyla alıp zamanla unuttukları bilgilerinin hatırlatılmasına ve hem de yeni bilgileri edinmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Teknik öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanması, yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimler aracılığıyla sağlanmalıdır. Üniversiteler oluşturacakları eğitim programları ile teknik öğretmenlerin bilgi ihtiyacını karşılamalıdır. Bu amaçla hazırlanacak bir program teknik eğitim sistemimizdeki bir boşluğu doldurarak toplumun gelişmesine ve sanayinin ihtiyaç duyduğu donanımlı ara elemanların yetiştirilmesine önemli katkılar sunacaktır. Bu tür bir programın tüm resmi ve özel kurumların katkılarıyla acilen işlerliğe konulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Çağı, Uzaktan Eğitim, Teknik Öğretmen, Eğitim Programları

SUPPORTING THE TECHNICAL TEACHERS' KNOWLEDGE NEED BY DISTENCE EDUCATION

Prepared by: **Turan Tolga VURANOK**

Abstract

The ongoing social transformation process and the developments in science and technology concurrently raised the importance of knowledge at any range. Technical educators happen to lose knowledge because of forgetting after their graduation, their knowledge grows obsolete and they need to learn the new acquirements which turn out at the same time. In this research, the effect of a distance education based program which is lead by universities in corresponding to the requirements of knowledge is examined.

First of all, in this study, in order to confirm the subject, an employee oriented pre-research is done. After that, a technical educators based questionnaire is surveyed which is concerning the distance education to the technical educators and their need of knowledge. In this research, it is observed that in this period of time, the employees need to gain knowledge continuously and this requirment can be covered by such distance education lead by universities. Also, by the literature work, some conceptual outlines are developed such as the effect of the social transformations to the educational systems, the transformations formed by the information age, lifetime education activities and the usage techniques of the structured approaches in education which is based on internet.

According to the results of the survey, technical teachers need to be informed and reminded of their earlier knowledge which they received through different educational programmes but forgot in the course of time. The information need of technical teachers must be provided via internet education supported with face to face trainings. Universities must meet the technical teachers' need of information by organizing educational programmes. A program prepared for this reason, will fulfill the emptiness in our system of technical education, thus presenting important contribution to social development and bringing up qualified staff which the industry is in need. This sort of program must be put in process without delay with the association of all official and private institutions.

Key Words: Information Age, Distance Education, Technical Teacher, Education Programs

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	iv
Şekiller Listesi	vi
Kısaltmalar	vii
Giriş	1

I. BÖLÜM

PROBLEM

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	5
2. ARAŞTIRMANIN AMACI	7
3. ARAŞTIRMA PROBLEMİ	7
4. ARAŞTIRMA SORULARI	8
5. HİPOTEZLER	10

II. BÖLÜM

KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACI	12
1.1. Sosyal Yapılar, Eğitim Sistemleri ve Modellerine Göre Bilgi İhtiyacı	12
1.1.1. Yapısal Değişim Evreleri ve Eğitim Sistemleri	13
1.1.1.1. Tarım Çağı	13
1.1.1.2. Sanayi Çağı	15
1.1.1.3. Bilgi Çağı	19
1.1.2. Bilgi Çağındaki Teknolojik Gelişmelerin Eğitime Etkisi	24
1.1.3. Bilgi Toplumunda Okul	26
1.1.3.1. Bilgi Toplumunda Eğitim Programları	31
1.1.3.2. Bilgi Toplumunda Eğitimli İnsan	33
1.1.3.3. Bilgi Toplumunda Teknik Öğretmen	35
1.2. Yetişkin Eğitimi İhtiyacını Oluşturan Sebepler	39
1.3. Yaşam Boyu Eğitim	41
1.4. Dünyada ve Türkiye’de Öğretmenlerin Bilgi İhtiyacının Karşılanması	44

2. UZAKTAN EĞİTİM	47
2.1. Yetişkin Eğitiminde Uzaktan Eğitim Araçlarının Kullanılması.....	50
2.2. Uzaktan Eğitim Sisteminin Diğer Yöntemlere Göre Sınırlılıkları	52
2.3. Uzaktan Eğitimin Problemleri.....	53
2.4. Eğitimde Fırsat Eşitsizliği ve İnternet Tabanlı Eğitim	56
2.5. Karma Öğrenme Ortamlarının Başarıya Etkisi	58
2.6. Uzaktan Eğitim ve Motivasyon	60
2.7. Eğitim Stratejileri ve Uzaktan Eğitim	61
2.7.1. Öğrenci Merkezli Eğitim.....	65
2.7.2. İşbirlikli Öğrenme	68
2.7.3. Proje Tabanlı Öğrenme.....	70
2.7.4. Tam Öğrenme	70
2.7.5. Simülasyon Programları ile Öğrenme	72

III. BÖLÜM

YÖNTEM ve TEKNİKLER

1. KONU SEÇİMİ	74
2. ARAŞTIRMANIN MODELİ	74
3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM ve TEKNİKLER	75
4. EVREN ve ÖRNEKLEM	75
5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	77

IV. BÖLÜM

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. KONU SAPTAMA ANKETİ	78
2. UZAKTAN EĞİTİM ile TEKNİK ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI	86
2.1 Demografik Özellikler.....	86
2.2 Teknik Öğretmenlerin Yaşam Boyu Bilgi İhtiyacı.....	90
2.2.1 Unutulan Bilgilerin Hatırlatılması.....	90
2.2.2 Yeni Bilginin İhtiyacı	104
2.3 Bilgi İhtiyacının İnternet Aracılığıyla Sağlanması (Ortam Tercih)	110
2.4 Bilgi İhtiyacını Sağlayacak Kurumlar	117
2.4.1 Kurum Tercih	117
2.4.2 Teknik Öğretmenlerin Program Talepleri	120
2.4.3 Eğitim Programı Önerisi: Üniversitenin Uzaktan Eğitimine Olan İhtiyaç	125

2.4.4	Olası Problemler	131
SONUÇ ve ÖNERİLER	134
Kaynakça		137
Özgeçmiş		141
EKLER		142
Ek-1: Konu Saptama Anketi.....		143
Ek-2: Uzaktan Eğitim ile Teknik Öğretmenlerin Bilgi İhtiyacının Karşılanması Anketi .		147
Ek-3: İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket İzni Yazısı.....		152
Ek-4: Valilik Oluru		153

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Değişen Eğitim Modeli	23
Tablo 2: Okul Modelleri	27
Tablo 3: Uzaktan Eğitim Türleri	49
Tablo 4: Ülkemizdeki Bazı Üniversitelerin Uzaktan Eğitim Merkezi Web Adresleri.....	52
Tablo 5: Davranışçı, Bilişsel ve Yapılandırmacı Yaklaşımların Karşılaştırılması.....	63
Tablo 6: Geleneksel ve İşbirlikli Sınıflar	69
Tablo 7: İstanbul'da Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Olarak Çalışan T.Ö.'lerin Branşlara Göre Dağılımı (Ekim 2008)	76
Tablo 8: Anket Uygulaması Yapılan Okullar ve Öğretmen Sayıları.....	76
Tablo 9: Konu Saptama Anketi	78
Tablo 10: Demografik Özellikler	87
Tablo 11: Branşlara Göre Cinsiyet Dağılımı	88
Tablo 12: T.Ö.'lerin Yeni Bilgi Öğrenme Talebi.....	91
Tablo 13: T.Ö.'lerin Öğrencilerinin Bilgiye Ulaşabilme Durumu	91
Tablo 14: Üniversitede Öğrenilen Bilgilerin Unutulma Oranı	92
Tablo 15: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Bilgileri Unutma Oranı İlişkisi.....	93
Tablo 16: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Bilgileri Unutma Oranı İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi	93
Tablo 17: Bazı Dersleri Tekrarlama Talebi.....	94
Tablo 18: T.Ö.'lerin Branşı ile Bazı Dersleri Tekrarlama Talebi İlişkisi.....	95
Tablo 19: T.Ö.'lerin Branşı ile Üniversitede Gördükleri Dersleri Tekrar Görme İsteği İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi	96
Tablo 20: Hatırlatılması İstenen Ders Türleri.....	97
Tablo 21: Eğitimlerine Ayırdıkları Süre.....	98
Tablo 22: T.Ö.'lerin Branşı ile Eğitimlerine Ayırdıkları Süre İlişkisi	98
Tablo 23: T.Ö.'lerin Branşı ile Eğitimlerine Ayırdıkları Süre İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi	100
Tablo 24: Meslekte Yararlanılan Ders Sayısı.....	101
Tablo 25: Meslekte Yararlanılan Ders Türleri	102
Tablo 26: Kullanılan Eğitim Stratejileri	103
Tablo 27: Üniversitedeki Yeni Bilgiye Ulaşma	104

Tablo 28: Son Beş Yılda Alınan Eğitim.....	105
Tablo 29: T.Ö.'lerin Branşı ile Son Beş Yılda Alınan Eğitim İlişkisi.....	106
Tablo 30: T.Ö.'lerin Branşı ile Son Beş Yılda Alınan Eğitim İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi	107
Tablo 31: Eğitim Tercih Kriterleri.....	108
Tablo 32: Eğitim Kurumları Tercihi.....	109
Tablo 33: Yenilikleri Aktarma	110
Tablo 34: Eğitim Ortamı Tercihi	111
Tablo 35: Bilgisayar Kullanımı Bilgi Seviyesi	112
Tablo 36: İnternet Erişimi Olanakları.....	113
Tablo 37: İnternette Geçirilen Süre	114
Tablo 38: İnternetin Kullandığı Gün Aralığı.....	114
Tablo 39: T.Ö.'lerin Cinsiyetleri ile İnternetin Kullanıldığı Gün İlişkisi	115
Tablo 40: T.Ö.'lerin Cinsiyetleri ile İnternetin Kullanıldığı Gün İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi	115
Tablo 41: İnternete Kolay Erişilen Saatler	116
Tablo 42: T.Ö.'lere Göre Üniversite ve Diğer Kurumların Verdikleri Eğitimlerin Değerinin Karşılaştırması.....	117
Tablo 43: Bilgi Aktarımında Kullanılacak En Uygun Yol.....	118
Tablo 44: Eğitim Programlarından Yararlanma	119
Tablo 45: Bilgi Tazeleme Talebi	121
Tablo 46: Yeni Bilgi Talebi.....	121
Tablo 47: T.Ö.'lerin Branşları ile Yeni Bilgi Talebi İlişkisi	122
Tablo 48: T.Ö.'lerin Branşları ile Yeni Bilgi Talebi İlişkin Ki Kare Testi	123
Tablo 49: Eğitimde Tercih Edilen Yol	124
Tablo 50: Üniversite Programlarının Katkısı	125
Tablo 51: Eğitim Engelleri	126
Tablo 52: Tercih Edilen Program Dönemleri	127
Tablo 53: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Tercih Edilen Program Dönemi İlişkisi	128
Tablo 54: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Eğitimin Verileceği Dönem Tercihi İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi	129
Tablo 55: Tercih Edilen Bilgi Miktarı	130

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sekil No.

Sayfa

Şekil 1. Uzaktan Eğitim Teknolojilerinin Zaman Çizelgesi..... 50

KISALTMALAR LİSTESİ

MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OTMG	Okul Temelli Mesleki Gelişim
ÖYEGM	Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
T.Ö.	Teknik Öğretmen

Giriş

Sosyal yapılarda meydana gelen değişme ve gelişmeler, her dönemde toplumların eğitim sistemlerini etkilemiştir. Tarım çağında aile içerisinde ebeveynler çocuklarını eğitirken, sanayi çağının şartları kitlesel eğitimleri zorunlu kılmıştır. Birçok bilim insanınca bilgi çağı olarak adlandırılan yeni evre ise bilginin öneminin arttığı, çalışanların bilgiye ulaşmayı bilen “öğrenen bireyler” olmasının gerektiği bir dönemdir. Öğrenen bireyleri yetiştirecek öğretmenlerin de bilgi çağının ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip olması gerektiği açıktır. Bu dönemde öğretmenler, toplumun ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilmesinde üzerlerine düşen yükümlülüğü yerine getirebilmek için yaşam boyu eğitim ilkeleri çerçevesinde kendilerini sürekli olarak geliştirmelidirler. Teknolojinin gelişmesi, teknik içerikli mesleklerdeki bilgilerin çok hızlı bir şekilde değişmesine sebep olmaktadır. Bu alanlarda çalışan bireylerin bilgideki değişime ayak uydurmayı bilmeleri şarttır. Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) de bilgi seviyesinin, güncel bilgi ile aynı seviyede olması, nitelikli çalışanların yetiştirilmesi suretiyle toplumun ilerleyişi ve kalkınması için önemli bir gerekliliktir.

T.Ö.’lerin üniversite eğitimlerinde aldıkları bilgileri unutmalarının önlenmesi, artık geçersiz olan bilgilerinin güncellenmesi ve yeni bilgileri edinmelerinin sağlanması, teknik eğitim sistemimizin önemli bir ihtiyacıdır. Bilgi seviyelerinin çağın gerisinde kalması, öğrencilerinin güncel bilgileri yeterince edinmesini engelleyen unsurlardan biridir. Bu çalışmanın amacı, T.Ö.’lerin unuttukları bilgilerin hatırlatılmasında ve yeni bilgileri edinmelerinin sağlanmasında üniversitelerce yürütülecek ve yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilecek bir eğitim programının bu amaca ulaşmada etkisinin ne derecede olabileceğini ortaya koymaktır.

Çalışmanın yöntemi literatür taraması ve anket araştırması şeklindedir. Öncelikle araştırma konusunu tespit etmek amacıyla anket araştırmasına dayanan bir ön çalışma gerçekleştirilmiştir. Ön araştırmada tüm çalışanlara yönelik hazırlanan anket, web tabanlı limesurvey programı kullanılarak internet üzerinden uygulanmıştır. Aynı program kullanılarak elde edilen tablo, bulguların değerlendirilmesi bölümünde yorumlanmıştır. Ön araştırmadan elde edilen sonuçlar, çalışanların öğrenmiş oldukları bilgileri mezuniyetleri sonrasında zamanla unuttuklarını, yeni bilgileri öğrenme ihtiyacı içinde olduklarını ve bu ihtiyacın internet tabanlı eğitimlerle karşılanabileceğini göstermektedir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda araştırmaya devam etme kararı verilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın konusu, sınırlılıkları, amacı, araştırma problemi, araştırma soruları ve hipotezleri açıklanmaktadır. Araştırmanın kaynaklarının değerlendirildiği ikinci bölümünde ise yapılan literatür taraması sonucu ulaşılan konu ile ilgili kaynaklar incelenerek çalışmanın başlangıç aşamasında oluşturulan araştırma soruları doğrultusunda konunun kavramsal çerçevesi ve bunun dayandığı mevcut literatür bilgisi ortaya koyulmuştur.

Kaynakların değerlendirilmesi bölümünün öğretmenlerin bilgi ihtiyacının ortaya koyulduğu ilk alt bölümünde bu ihtiyacı doğuran sebepler çeşitli boyutları ile ele alınmıştır. Sosyal yapılardaki değişimin eğitim sistemlerine etkilerinden kaynaklanan bilgi ihtiyacı, tarım, sanayi ve bilgi çağının etkileri açısından incelenmiştir. Ardından bilgi çağındaki teknolojik gelişmelerin eğitime etkisinin sonuçları değerlendirilmiştir. Bu sürecin okullara etkisi, eğitim programlarında meydana getirdiği değişimler ele alınmıştır. Eğitimli insanın nitelikleri ve öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri hakkındaki literatür değerlendirilmiştir. Daha sonra bilgi toplumunda T.Ö.'lerin sahip olması gereken nitelikler üzerinde durulmuştur. Bilgi çağına geçiş sürecinin yaşandığı günümüz toplumlarında, geçmiş dönemlerinin gelenekselleşmiş yöntemleri, eğitimlerin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesinde yetersiz kalmaktadır. İnsanların gündelik yaşantısından, aile yapısına ve çalışma saatlerine kadar çok çeşitli alanlarda yapısal değişiklikler yaşanmaktadır. Toplum artık geçmiş dönemlerden çok farklı bir yaşam biçimine sahiptir. Dolayısıyla eğitimin gerçekleştirilme biçiminin de bu yaşam biçimine uyumlu hale getirilmesi gerekir. Bu süreçte eğitim yaşam boyu devam etmek zorundadır. Bu nedenle yetişkin eğitimi ihtiyacını doğuran sebepler konusu incelenerek, yaşam boyu eğitime ilişkin kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Son olarak dünyada ve Türkiye'de öğretmenlerin bilgi ihtiyacının ne şekilde karşılandığına ilişkin kaynaklar değerlendirilmiştir.

Kaynakların değerlendirilmesi bölümünün ikinci alt bölümünde uzaktan eğitime ilişkin literatür değerlendirilmiştir. Günümüz toplumları, yüz yüze eğitimlerin yanında internet teknolojilerinin de yardımıyla kurulacak zaman ve mekandan bağımsız gerçekleştirilebilen, esnek yapıları eğitimlere ihtiyaç duymaktadır. Yetişkin eğitiminde uzaktan eğitim araçlarının kullanılması bölümünde bu araçların tarihsel olarak kullanılış biçimi ve ülkemizin bu konudaki durumu incelenmiştir. Daha sonra uzaktan eğitim sisteminin diğer yöntemlere göre sınırlılıkları ve uzaktan eğitimin problemleri ele alınmıştır. Ardından eğitimde fırsat eşitsizliğine internet tabanlı eğitimlerin katkıları incelenmiştir. Eğitimin sadece uzaktan gerçekleştirilmesinin birtakım sakıncalarının bulunması sebebiyle karma öğrenme ortamlarının başarıya etkisi ele alınmıştır. Uzaktan

eğitimin başarılı olabilmesi için öğrenmede çok önemli bir unsur olan motivasyon konusu incelenmiştir. Bu eğitimlerde başarılı olabilmek için davranışsal ve bilişsel yaklaşımların yanında özellikle yapılandırmacı yaklaşım prensiplerine dayalı işbirlikli öğrenme, proje tabanlı öğrenme, tam öğrenme gibi öğrenci merkezli eğitim stratejilerinden faydalanılmalıdır.

Araştırmanın yöntemine ilişkin ayrıntılar üçüncü bölümde yöntem başlığı altında açıklanmaktadır. Bu bölümde konu seçimi, araştırmanın modeli, çalışma gerçekleştirilirken kullanılan yöntem ve teknikler, evren ve örneklem ile veri toplama araçları hakkında bilgiler verilmektedir. Bu bölüm araştırmanın tekrar edilebilirliğini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Literatürde tespit edilen bazı boşluklar yapılan ikinci ankete konulan bazı sorular ile de doldurulmaya çalışılmıştır. İkinci anket çalışmasında kâğıt üzerinden doldurulan anketlerdeki veriler öncelikle web tabanlı limesurvey programına işlenmiştir. Ardından SPSS programı yardımıyla çeşitli konulardaki veriler tablolar haline getirilmiş ve bunlar ile mesleki kıdem, cinsiyet, branş gibi bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik çapraz tablolar oluşturulmuştur. Birbirinden bağımsız nicel değişkenler arasındaki sistematik ilişkilerin anlamlılığının ve aralarındaki farkların ortaya koyulmasında ki kare bağımsızlık testinden faydalanılmıştır.

Bu anketten elde edilen bulgular, araştırmanın dördüncü bölümünü oluşturan bulguların değerlendirilmesi bölümünde yorumlanmıştır. Bu bölümde elde edilen sonuçlar kısaca değerlendirilecek olursa, T.Ö.'lerin unuttukları bilgilerini hatırlamaya ihtiyaçları vardır. Üniversitede öğrendikleri bilgileri unutmaları sebebiyle ders verirken zaman zaman sıkıntı yaşayabilmekte ve bazı dersleri tekrarlamak istemektedirler. Kendilerine hatırlatılmasını istedikleri ders türleri özellikle mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon dersleridir. Bu dersler aynı zamanda meslek hayatlarında en çok yararlandıkları ders türlerini oluşturmaktadır. Kendi eğitimleri için yeterince süre ayırmalarına rağmen pedagojik alanda, üniversitede öğrendikleri güncel eğitim stratejilerini kullanmak yerine geleneksel stratejileri tercih etmektedirler. Bu durum üniversitede öğrenilen bilgilerin bir kısmının mezuniyet sonrası unutulduğunun bir işaretidir.

T.Ö.'lerin yeni üretilen bilgileri edinmeye de ihtiyaçları vardır. Üniversitede üretilen yeni bilgilere yeterince ulaşamamaktadırlar. Bilginin hızla değiştiği çağımızda, son beş yılda aldıkları eğitim miktarı yeterli kabul edilebilecek değerlerin çok altındadır. Bu eğitimlerde ise bilinçli davranarak, çoğunlukla eksiklik hissettikleri konularda eğitimler almışlardır. Fakat eğitimleri alacakları kurum tercihlerini yaparken fazla bir seçeneğe sahip

değillerdir. Genellikle MEB'in hizmet içi eğitimleri ya da özel kursların eğitimlerine katılabilen öğretmenlere üniversitelerce yeterli yaşam boyu eğitim imkanı sunulmamaktadır. Buna karşılık bilgedeki yenilikleri öğrencilere aktarabildiklerini düşünmektedirler. Eğitimlerin gerçekleştirileceği en uygun ortam ise sınıf ve internetin bir arada kullanıldığı karma ortamdır. T.Ö.'lerin bilgisayar bilgileri, internet erişim olanakları ve internette ortalama olarak geçirdikleri süre, internet üzerinden gerçekleştirilecek bir eğitimi alabilmeleri için yeterli seviyededir.

T.Ö.'ler, üniversitelerce düzenlenecek bir programla bilgilerini tazelemeyi ve yeni bilgiler edinmeyi talep etmektedirler. Aynı zamanda üniversitelerin bu yönde hazırlayacağı bir programın kendi niteliklerini geliştirmede olumlu katkısının olacağını düşünmektedirler. Bu talebin karşılanması için kendilerine yönelik uzaktan eğitime dayalı bir program, üniversiteler kanalıyla yürütülmeli fakat MEB ve özel sektörün desteği sağlanmalıdır. MEB vasıtasıyla özlük anlamında sıkıntıların yaşanmasının önüne geçilmesinin sağlanması, özel sektör kullanılarakda eğitimlerin gerçek uygulama alanları ile bağlantısının kurulması gerekir. Yeri geldikçe eğitimlerin yüz yüze gerçekleştirilmesi, laboratuvar ortamlarında uygulamalarında yapılabilmesi önemlidir. Bununla birlikte eğitim almalarının önünde zaman kısıtlılığı, yoğun iş temposu ve maddi olanaksızlıklar gibi birtakım engeller de bulunmaktadır. Bu engellerin aşılması için gerekli önlemler alınmalı, programın yapısı öğretmenlerin koşullarına uyabilmeli ve esnek olmalıdır. T.Ö.'lere yönelik yaşam boyu sürecek bu program eylül, şubat ve haziran ayları olmak üzere üç akademik dönemin başlarında yürütülmelidir. Eğitimlerin süresi ise ihtiyaca ve gelişmelere bağlı olmalı, bilgi aktarma işleminin gerektirdiği süre dolana kadar devam etmelidir. Program içerisinde yer alan her bir dersin özet bilgisi 10 – 15 sayfa arasında olmalıdır. Bilgi aktarma amacıyla düzenlenecek böyle bir programda üniversitelerden, T.Ö.'lerden ya da sistemin oluşturulması aşamasındaki zorluklardan kaynaklanacak birtakım sorunlar yaşanması beklenebilir. Fakat söz konusu bilgi ihtiyacının karşılanması amacıyla bütün bu sorunların aşılması için gerekli çalışmalar tüm kurumların işbirliği ile gerçekleştirilmelidir. Son olarak sonuç ve öneriler bölümünde tezin genel bir değerlendirilmesi yapılarak gelecekte yapılması gereken araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

I. BÖLÜM

PROBLEM

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu araştırmanın konusu teknik öğretmenlerin (T.Ö.) bilgi ihtiyacı ve bu ihtiyacın nasıl karşılanacağıdır. Günümüzde bilgi, gelişen teknolojilerin ve yaşanan gelişmelerin etkisiyle hızla değişmektedir. T.Ö.'lerin bilgi ihtiyacı üç grupta toplanmaktadır. Bunlardan birincisi, mevcut bilginin unutulmuş olan kısmın hatırlatılması ihtiyacıdır. İkincisi, mevcut bilginin artık geçersiz olan kısmının bildirilerek güncellenmesi ihtiyacıdır. Örneğin artık güncelliğini kaybetmiş bir eğitim yöntemini halen kullanmaya devam eden bir öğretmene bu durumun aktarılması gerekir. Üçüncüsü ise yeni üretilmiş olan bilginin öğretilmesi ihtiyacıdır. Çalışanların yeni bilgiler edinerek çağa ayak uydurabilmeleri için “öğrenebilen bireyler” haline gelmeleri gerekmektedir. Böylece yaşam boyu süren bir faaliyet olacak eğitim, insanların zorlu rekabet şartlarına dayalı piyasa düzeninde başarılı olmalarını sağlayacaktır. Öğrenen bireyleri yetiştirecek öğretmenlerin de öğrenen bireyler olması gerekir. Mesleki eğitimde bu süreçten doğal olarak etkilenmektedir. Ancak bilgi ihtiyacı karşılanmış, öğrenen T.Ö.'ler, çağın gereklerine uygun, girişimci, kendini sürekli geliştiren çalışanları yetiştirilebilir.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin önemi giderek daha fazla kavranmakta ve bu konuda verim ve kaliteyi arttırmak için çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Liselerden mezun olan öğrencilerin ancak % 47'si meslek liselerinden, geri kalanı düz liselerden mezun olurken¹ gelişmiş ülkelerde bu oran meslek liseleri lehine daha yüksek oranlarda gerçekleşmektedir. Fakat bu konuda sadece nicel olarak birtakım önlemler almak yetersiz olacaktır. Mesleki ve teknik eğitimin nitelik yönünden de geliştirilerek çağın gereklerine uygun bir forma sokulması gerekir. Bu amaçla atılacak en önemli adım T.Ö.'lerin eğitimsel ihtiyaçlarının, bilgiyi üreten ve öğreten kurumlar olan üniversitelere karşılanması olacaktır.

T.Ö.'lere geleneksel yöntemlerle bilgi aktarılması mümkün değildir. Geniş bir coğrafyaya sahip ülkemizde, çok sayıda T.Ö. bulunmaktadır. Mesleki eğitimin yapısı gereği, haftalık ders programları yoğun olan T.Ö.'leri tamamen birlikte bir eğitim faaliyeti içine almak olanaksızdır. Ayrıca kendilerine ihtiyaç duyacakları tüm konularda eğitim verecek öğretim elemanlarının ders programlarının yoğunluğu da bir diğer önemli

¹ MEB, <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/stratejigelistirme/istatistik.html> (22.03.2009)

sorundur. Bununla birlikte öğretmenlere verilecek eğitimlerin içeriğinin sürekli olarak kontrol edilerek güncelliğinin korunması gerekir. Eğitimin veriliş şekli yapılandırmacı yaklaşım prensiplerine uygun olmalı, öğretmenlerin aktif bir şekilde öğrenmesi sağlanmalıdır. Tüm bu problemler göz önüne alındığında T.Ö.'lerin bilgilerinin yenilenmesinde geleneksel yöntemler dışında çözümler aranması gerektiği görülür.

Çalışmanın başlangıç aşamasında konu saptama amacıyla gerçekleştirilen ön araştırma sonuçlarına göre çalışanlar üniversitelerde yeni bilgilerin üretildiğini ve öğretildiğini düşünmekte ve bu bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemektedir. Bu yönde hazırlanacak bir programda yüz yüze eğitimlerle birlikte internet ortamının kullanılması gerektiğini belirten çalışanlar, internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimleri istemelerinin en önemli sebepleri olarak bu eğitimlerin zamandan ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilebilmesini göstermektedirler. İnternet tabanlı eğitimlerin olası problemleri olarak ise, eğitimcilerin sorularına hızla cevap verememe ihtimali ve kişilerin kendilerini bu ortamlarda ifade etmekte yaşayabilecekleri sorunlar görülmektedir.

Yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilecek uzaktan eğitim yöntemi, T.Ö.'lerin eğitiminde geleneksel anlamda yüz yüze gerçekleştirilen eğitimlere alternatif bir yöntemdir. 1990'lı yıllarda kullanılmaya başlayan internet tabanlı eğitimler ülkemizde de yaygınlaşmaktadır. Türkiye'de yer alan hemen hemen tüm kurumsallaşmış üniversitelerin uzaktan eğitim merkezleri bulunmakta ve bu merkezlerce çeşitli seviyelerde eğitimler devam etmektedir. Fakat sadece internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerde, eğitim alanların güdülenmesini sağlama, sağlıklı iletişim kurma, dikkat ve sürekliliği sağlama gibi konularda sorunlar yaşanabilir. Bu durum da kendilerine yönelik hazırlanacak bir programdaki eğitimlerin yüz yüze gerçekleşecek faaliyetleri de içerecek şekilde doğru bir biçimde tasarlanması önem kazanır.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Hipotezlerde ortaya konulduğu üzere bu araştırma sadece hangi durumlarda bilgi ihtiyacının belirlediğini ve nasıl giderilebileceği konularıyla sınırlıdır.

Örneklem kitlesi, yöntem bölümünde belirtilen yol izlenerek saptanmış olan T.Ö.'ler grubuyla sınırlıdır. Diğer öğretmen veya meslek gruplarıyla farklı sonuçlar ortaya çıkabilir.

Çalışmanın teorik çerçevesi yaşam boyu uzaktan eğitim ile sınırlandırılmıştır. Bu çerçeve çizilirken konunun yeterince ortaya koyulmasını sağlamak amacıyla bir miktar tarihsel derinlikte gözetilmiştir.

Öte yandan araştırmanın en önemli sınırlılıklarından biri de mevcut uzaktan eğitim ve internet teknolojilerinin bir boyut olarak alınmasıdır. Bu nedenle, ileride teknolojinin gelişmesine paralel olarak ele alınan olguların ve sonuçlarının da değişeceği kuşkusuzdur.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, eski mezunların bilgilerinin güncel kalmasını sağlamak ve bunun için mümkün olduğunca onları yeni mezunların bilgi seviyesinde tutarak toplumun topyekûn ilerleyişinin önündeki bilgi kaybı şeklinde ortaya çıkan engeli kaldırmak için hazırlanacak internet üzerinden eğitim programlarının bu sonuca ulaşmada etkisinin ne derecede olabileceğini ortaya koymaktır.

Tarihsel süreç içerisinde toplumsal yapıdaki değişim, eğitim sistemlerini her dönemde etkilemiştir. Teknolojinin hızla geliştiği ve bilginin çok kısa süreler içerisinde değiştiği çağımızda günümüz toplumunun eğitimsel ihtiyaçları da değişmektedir. T.Ö.'ler mesleki ve teknik eğitimin en önemli öğelerinden biridir. Bilgi ve teknolojinin eskimesine paralel olarak bilgileri de üniversitelerden mezuniyetinden sonra kısa süre içerisinde güncelliğini kaybetmektedir. Yeni bilgileri edinmeleri genellikle doğal öğrenme ortamlarında, kişisel ilgi ve ihtiyaçlar doğrultusunda, bilinçsizce gerçekleşmekte, bu süreç belli bir sistematığe bağlı olarak ve toplumun mesleki eğitim ihtiyaçlarını giderecek yönde planlanmış bir biçimde gerçekleşmemektedir. Çalışmamızda bu problemin ortaya konulması ve giderilmesi için bazı çözüm yollarının saptanması amaçlanmaktadır.

3. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Bu çalışmada ele alınan temel problem “bilgi ihtiyacı”dır. Bu çerçevede ele alınan sorun ayrıştırılarak nedenleri ve sonuçları ile birlikte ortaya koyulmuştur. Ayrıca önerilen çözüm yollarının bu problemin çözümüne nasıl katkıda bulunacağı da çalışmanın her aşamasında problem ile bir bütünlük içinde ele alınmıştır.

Bilginin hızla yenilendiği çağımızda teknik öğretmenler (T.Ö.), üniversitelerden mezun olduktan sonra zaman içerisinde bilgilerinin bir kısmını unutmakta ve mezuniyet sonrasında üretilen yeni bilgileri sistematik bir şekilde ve yeterince edinememektedirler. Ayrıca üniversiteler, mezun ettikleri öğretmenlerden yeterli geri beslemeyi alarak programlarını uygulamadaki sorunlara göre düzenlemekte sıkıntılar yaşamaktadırlar. Çalışmada bu problemin çözümüne yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin katkısının ne düzeyde olabileceği araştırılmaktadır. Buna göre araştırmada ele alınan problemler somutlaştırılarak aşağıdaki noktalarda toplanabilir:

- Teknik öğretmenler mevcut bilgilerini zamanla unutmaktadır.
- Teknik öğretmenlerin mevcut bilgileri zamanla eskimektedir.
- Teknik öğretmenler, mezuniyetleri sonrasında üretilen yeni bilgileri edinmemektedirler.

Eğitim; öğrenci, öğretmen ve öğretim programları olmak üzere üç temel öğeden oluşmaktadır. Eğitim sistemleri, sistemin ana öğelerinden biri olan öğretmenlerin kalitesinin üzerinde bir hizmet üretememektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve toplumun yaşam kalitesi ile öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri arasında önemli bir ilişki vardır. Bilgi birikiminin yedi yılda bir ikiye katlandığı çağımızda, toplumunun eğitimsel ihtiyaçları tam fonksiyonlu öğretmenlerle karşılanabilir. Tam fonksiyonlu öğretmenler alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyon yönünden üst seviyede yetişmiş insanlardır². Ülkemizde 1982 yılından beri T.Ö.'ler üniversitelerin teknik eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. Bir eğitimcinin yetiştirilme süresi 4 yılı lisans eğitimi ve 1 yılı pedagojik formasyon alanında gerçekleştirilen tezsiz yüksek lisans eğitimi olmak üzere toplam 5 yıldır. Teknik eğitimde gerçekleştirilen reformlar genellikle sistemi düzenlemeye yönelik olmakta fakat mesleki alanda gelişmelerine, yeterliliklerini arttırmaya yönelik çalışmalar ise yetersiz kalmaktadır.

4. ARAŞTIRMA SORULARI

Birçok bilim insanlarınca bilgi çağına geçiş süreci olarak adlandırılan son yıllarda yaşanan gelişmelerle bilginin çok hızlı bir şekilde yenilenmesi, toplumun eğitim ihtiyaçlarını da değiştirmiştir. Araştırmanın çerçevesini çizmek amacıyla iki ana araştırma sorusu oluşturulmuştur. Birinci soru toplumsal değişme süreçlerinin eğitim alanına ve dolayısıyla öğretmenlerin bilgi ihtiyacına etkilerinin neler olduğudur. İkinci soru da ise, bu süreç içinde T.Ö.'lerin yaşam boyu öğrenim faaliyetlerini ne şekilde gerçekleştirmeleri gerektiği sorgulanmaktadır. Başka bir değişle T.Ö.'lere yönelik gerçekleştirilecek yüz yüze eğitim destekli, uzaktan eğitim faaliyetlerinin hangi şartlarda ve ne biçimde gerçekleştirilmesi gerektiğinin anlaşılmasına yönelik sorular oluşturulmuştur.

Araştırmanın ilk ana sorusu çerçevesinde öncelikle toplumsal değişim süreçleri ve bu süreçlerin eğitim alanına etkilerini irdelemek amacıyla tarihsel olarak sosyal yapıların ürettiği eğitim sistemleri sorgulanmıştır. Bu amaçla tarih boyunca insanlığın toplumsal yapısındaki değişim süreci evrelerinin eğitim sistemlerini etkileme sebepleri araştırılırken

² Yılman, M., Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri, Ankara, 2006, ss.3-8, 14-9

birçok bilim insanının yaptığı gibi tarih tarım, sanayi ve bilgi çağı evrelerine bölünmüştür. Öncelikle, tarım çağına geçişin toplumların eğitim sistemlerini nasıl değiştirdiği ve tarım çağında gerçekleştirilen eğitimin günümüzde gerçekleştirilen eğitim ile benzer ve farklı yönleri incelenmiştir. Ardından sanayi çağına geçiş esnasında toplumların eğitim sistemlerinin bu değişimden etkilenme biçimi ve sanayi çağında ülkelerin teknoloji alanındaki gelişmelerin sağladığı imkânların eğitim alanında kullanımı ile ilgili tutumlarının bu ülkelerin gelişmişlik düzeyine etkisi araştırılmıştır. Daha sonra, bilgi çağına geçiş sürecinin eğitim sistemleri üzerine etkileri incelenmiştir. Bu konuda özellikle teknik eğitim ile ilgili etkiler vurgulanmıştır. Günümüzde T.Ö.'lerin, bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insanı yetiştirmesini sağlamak için yapılması gerekenler araştırılarak, toplumun ihtiyaç duyduğu eğitimleri verebilmeleri için sahip olmaları gereken özellikler incelenmiştir. Teknolojik yeniliklerin etkisi ile oluşan eğitim ihtiyaçlarının neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Bununla birlikte üniversitelerin öğretmen yetiştirdikleri kurumlarla ilişkileri ve aldıkları geri bildirimlerin ne düzeyde olduğu araştırılmıştır.

Araştırmanın ikinci ana sorusu olarak, T.Ö.'lerin bilgi seviyesinin güncel bilgi seviyesi ile uyumunun sağlanmasında yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin ne şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği ve kendilerine yönelik yüz yüze eğitim destekli, uzaktan eğitim faaliyetlerinin hangi şartlarda ve ne biçimde oluşturulması gerektiğine dair sorulara cevaplar aranmıştır. Eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak yaşam boyu eğitim yöntemlerinin nasıl biçimlenmesi gerektiğinin anlaşılabilmesi için öncelikle yaşam boyu eğitim ve uzaktan eğitimin kavramsal olarak açıklanması, yetişkin eğitimi ihtiyacını doğuran sebepler, internet tabanlı uzaktan eğitim sisteminin özelliklerinin ne olduğu araştırılmıştır. Ardından bir süreden beri yetişkin eğitiminde uzaktan eğitim araçlarının kullanılması hangi yöne doğru gitmekte olduğu incelenmiştir. İnternet tabanlı eğitimlerin eğitimde fırsat eşitsizliklerine etkisi, internet tabanlı uzaktan eğitim sisteminin yüz yüze gerçekleştirilen eğitim yöntemlerine göre zayıf yönlerinin neler olduğu, problemleri, internet tabanlı uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim ile birlikte gerçekleştirilmesinin eğitimin hedeflerine ulaşma başarısını nasıl etkilediği araştırılmıştır. İnternet üzerinden eğitimlerde motivasyonun sağlanması, internet üzerinden eğitimlerin işbirlikli öğrenme yaklaşımına katkısı, internet üzerinden eğitimlerin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının gerçekleştirilmesine etkisi, internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin öğrenci merkezlilik ilkesi gözetilerek başarılı sonuçlara ulaşabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar incelenmiştir. T.Ö.'lerin eğitimine yönelik faaliyetlerin eğitimde kalite ve verime

etkisi, iş hayatı sürecinde meslekleri ile ilgili yaşam boyu eğitim faaliyetlerine katılmalarının önündeki engeller, bilgi teknolojilerine karşı tutumlarının ne yönde olduğu araştırılmıştır. Son olarak üniversitelerce öğretmenlerin bilgilerini güncel tutmak amacı ile üniversitelerce oluşturulacak eğitim programının ne gibi özelliklere sahip olması gerektiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak, araştırma soruları iki ana bölümde toplanabilir. Birinci bölümde toplumsal değişim süreçlerinin öğretmenlerin bilgi ihtiyacı gözetilerek eğitim alanındaki etkilerini sorgulayan sorular, ikinci bölümde bu değişime T.Ö.'lerin uyumunun nasıl sağlanması gerektiğinin anlaşılmasına yönelik sorular ile internet üzerinden gerçekleştirilecek yaşam boyu eğitim faaliyetlerinin bu amaçla kullanılmasının olası sonuçları ele alınmıştır.

5. HİPOTEZLER

Araştırmanın teorik çerçevesini çizen yukarıdaki sorular ışığında mevcut literatür bilgilerine dayanarak bir araştırma tezi ve buna bağlı olarak araştırmanın hipotezleri belirlenmiştir.

Araştırma tez ve hipotezlerimizin dayanaklarını şu şekilde ortaya koymak mümkündür: Son yıllarda bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ve toplumsal yapıdaki değişim birçok alanı etkilemiştir. En çok etkilenen alanlardan bir tanesi de teknik eğitimidir. Sanayide ihtiyaç duyulan nitelikli ara elemanların yetiştirilmesinde teknik öğretmenlere (T.Ö.) büyük sorumluluklar düşmektedir. T.Ö.'lerin ülke sanayisinin bu ihtiyacının karşılanmasında üzerlerine düşen görevi gereğince yapabilmeleri mesleki olarak yeterliliklerinin sağlanması ile mümkündür. Mesleki yeterliliklerinin üst düzeye çıkartılması için bilgiyi üreten ve öğreten kurumların uygun programlar geliştirerek gerekli önlemleri alması gerekir. Böylece bilgi çağının ihtiyaç duyduğu çalışanların yetiştirilmesine gereken katkıyı sunabilirler.

Araştırmanın Tezi:

T.Ö.'ler mezuniyetleri sonrasında, zamanla mevcut bilgilerinin bir kısmını unutmakta ve bilgilerinin bir kısmı eskimektedir. Bununla birlikte sonradan üretilmiş yeni bilgileri belli bir sistematığe bağlı şekilde edinmeye de ihtiyaç duymaktadırlar. Öğretmenlerce mevcut yollarla edinilen yeni bilgiler, ihtiyacı yeterince karşılayamamaktadır. Bu sebeplerle T.Ö.'lerin mesleki yeterlilikleri, çağın hızlı değişiminin doğurduğu ihtiyaçlara paralel olarak gelişmemektedir.

T.Ö.'lerin, günümüzün rekabetçi ortamına uyum sağlayabilen bireyleri yetiştirebilmeleri için kendilerini bu sürece uydurmaları ve yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları gerekir. Kendilerine yönelik geliştirilecek eğitim programlarının mesai dışı zamanlarda da gerçekleştirilebilir olması ve her yerden ulaşılabilir olması gerekir. Bilgilerini güncel tutabilmek için üniversitelerce gerçekleştirilen yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet tabanlı eğitimler kullanılabilir. İnternet ve bilgisayar kullanımına yönelik bilgi, ilgi ve yetenekleri bu tür eğitimleri alabilmeleri için yeterlidir.

Bu tez çerçevesinden hareketle araştırmada sunulacak hipotezler şunlardır:

- Teknik öğretmenlere, çeşitli eğitim programlarıyla alıp zamanla unuttukları bilgilerin hatırlatılması gerekmektedir.
- Teknik öğretmenlere, üretilen yeni bilgilerin öğretilmesi gerekmektedir.
- Teknik öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanması, yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet tabanlı eğitimler aracılığı ile sağlanmalıdır.
- Üniversiteler, belli bir programla teknik öğretmenlerce unutulmuş olan ve üniversitelerce yeni üretilmiş olan bilgileri teknik öğretmenlere sunmalıdır.

II. BÖLÜM

KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde araştırma konumuz olan bilgi ihtiyacı ve bunun mevcut eğitim araç ve yöntemleri ile sağlanması, toplumsal değişim süreçlerini içeren tarihi boyutu gözetilerek ele alınmıştır. Temel bakış açısı, bilgi ihtiyacı ve bunun nasıl karşılanacağıdır. Tarih boyunca sosyal yapılardaki değişimler eğitim sistemlerini etkilemiştir. Bu sebeple öncelikle toplumların tarım, sanayi ve bilgi çağına geçişlerinin eğitim sistemleri ve modellerine etkisi ve bu değişimlerin sonucunda oluşan bilgi ihtiyacı ortaya koyulmuştur. Bilgi çağının etkisine ilişkin konulara ağırlık verilmiştir. Daha sonra yetişkin eğitimi ihtiyacı oluşturan sebepler, yaşam boyu eğitim kavramı ve dünyada ve Türkiye’de öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanmasına ilişkin kaynaklar değerlendirilmiştir. Son olarak uzaktan eğitim konusu incelenerek, uzaktan eğitimin problemleri, eğitimde fırsat eşitsizliğine etkisi, karma öğrenme ortamlarının başarıya etkisi, uzaktan eğitim ve motivasyon ile uzaktan eğitimde kullanılacak güncel eğitim stratejileri incelenmiştir.

1. ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACI

1.1. Sosyal Yapılar, Eğitim Sistemleri ve Modellerine Göre Bilgi İhtiyacı

Tarihin başlangıcından günümüze dek geçen süre boyunca toplumsal yaşamın şekli, işleyişi ve kuralları sürekli olarak değişmektedir. Bu durumu en iyi Yunan filozofu Herakleitos’un “değişmeyen tek şey değişimdir” sözü açıklar. Bazı dönemlerde bu değişim çok yavaş bir şekilde gerçekleşirken, bazı dönemlerde değişimin hızı çok artmaktadır. Hiçbir değişim sebepsiz değildir ve birden bire gerçekleşmez. Toplumsal hayatta meydana gelen değişimler, insanlığın her döneminde gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin de biçimini ve eğitime olan ihtiyacın düzeyini değiştirmiştir.

Toplumsal değişimi etkileyen en önemli değişkenler fiziksel çevre, politik örgütlenme biçimleri ve kültürel etkenlerdir. Dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanlar buldukları ortamın koşullarına bağlı olarak bir davranış biçimi geliştirmektedirler. Bu çevresel koşullar toplumların değişim hız ve biçimini etkilemektedir. Toplumların politik örgütlenme biçimleri de elde edilen gelirin harcanma biçimini ve bununla birlikte toplumun gelişim yönünü etkilemektedir. Kültürel etkenler, dinin etkisi, iletişim sistemleri ve toplumların liderliğini de içerir. Din kimi zaman toplum hayatı içerisinde tutucu kimi zaman da ilerletici bir etki göstermiştir. İletişim için mektup, telefon, bilgisayar ve internet

gibi araçların kullanımı toplumu derinden etkilemiştir. Bazı liderler uygun şartlar oluştuğunda ortaya çıkarak toplumların kaderlerini etkileyerek toplumsal yaşamda derin izler bırakabilmişlerdir³. Değişimleri oluşturan süreçler birbirinden ayrı ve kopuk değildir. Fakat bilim insanları, yaşanan olayları daha kolay anlayabilmek ve söz konusu döneme damgasını vuran kavramlara vurgu yapabilmek için tarihi tarım çağı, sanayi çağı ve bilgi çağı gibi isimler altında bölümlere ayırmışlardır.

Büyük bir değişim süreci yaşamakta olan toplumlarda bu değişimin etkisi belirgin bir şekilde hissedilir. Büyük değişimlerin gerçekleştiği dönemlerde toplum birkaç on yılda kendini yeniden düzenler⁴. Belli bir süre boyunca aynı ortam, şart ve kurallarda yaşayan toplumlar, yaşam koşullarını değişmiş düzene uydurmak için belirli bir süreye ihtiyaç duyarlar. Bu süre içerisinde yapısını yeni duruma göre uyarlayan toplumlar yeni düzene geçiş yapmış olur. Bu süreci yaşayan toplumlarda aynı zamanda yaşayan kuşaklar arasında yaşam tarzı, düşünce ve alışkanlıklar açısından büyük farklılıklar bulunur. Aynı ailede yaşayan bireyler bile birbirinden çok farklı bir yaşam sürerler. Eğitim sistemleri de bu değişimden önemli ölçüde etkilenir.

Her çağda, o çağı oluşturan sebeplerin etkisiyle toplumun eğitim ihtiyaçları değişmiştir. Tüm süreçlerin yaşandığı toplumlar kendi yapısal kurallarının devamlılığını sağlayabilmek için bu yapıya uygun insanların yetişmesini sağlayacak eğitim modellerinin oluşturulmasını sağlamıştır. Tarım toplumlarında babalar oğullara toprağı işlemesini ya da hayvanlara bakmasını öğretirken, sanayi toplumunun eğitim ihtiyaçları ancak kitlesel eğitim modelleri ile karşılanabilmiştir. Günümüzün modern toplumlarında çalışanların süreklilik arz eden değişimlere uyum sağlayabilmesinin yolu insanların eğitime bakış açısının kökten değişerek eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olarak algılanmasından geçmektedir. Eğitim alanında sağlanan değişimleri anlayabilmek için önce toplumsal yapının nasıl değiştiğini anlamak gerekir. Eğitim sistemlerinde meydana gelen değişimler tamamen toplumsal yapının değişimi ile ilişkilidir.

1.1.1. Yapısal Değişim Evreleri ve Eğitim Sistemleri

1.1.1.1. Tarım Çağı

İnsanlar varoluşlarının başından itibaren uzun bir süre avcı-toplayıcı toplumlarda yaşamışlardır. Bunlar yaşamlarını avcılık, balıkçılık ve doğada bulunanları toplayarak

³ Giddens, A., Sosyoloji (Çev. H. Özel vd.), İstanbul, 2008, ss.79-81

⁴ Drucker, P. F., Kapitalist Ötesi Toplum (Çev. B. Çorakçı), İstanbul, 1993, s.9

kazanmışlardır. Bu toplumlarda savaş ve eşitsizlik yoktur⁵. Bu toplumlarda yaşayan insanların doğada olanı toplaması yani doğaya hükmetmesi yerine doğaya uyum sağlaması gerekmektedir. Tarih boyunca her çağda eğitim faaliyetleri gerçekleşmiştir. Avcı toplumlarda da çocuklar babalarından avlanmayı ya da kuşları gözleyerek zehirsiz meyveleri tespit etmeyi öğrenmişlerdir. Aynı süreç tarım çağında da devam etmiştir. Fakat o çağa kadar maddiyatın önemli olmadığı, sınıf farklarının bulunmadığı ve üretimin yerine toplayıcılığın yapıldığı bir süreç yaşanmıştır.

Tarım ekonomisi tarım devrimi ile birlikte M.Ö. yaklaşık 8000 yıllarından başlayarak 1650–1750 yıllarına dek sürmüştür⁶. Tarım ve hayvancılık sayesinde insanlar ihtiyaç duyduklarının fazlasını üretme imkânına sahip olmuşlardır. Bu fazla üretimin, başka maddeler ve ürünlerle değişimi ya da kurulan pazarlarda satılarak değerlendirilmesi sonucunda yeni bir ekonomik sistem oluşmuştur⁷. İlkel çağlarda doğada olanı toplayan ve kaynaklar tükendiğinde başka yerlere göç eden insanlar sonrasında yaşamlarını daha kolay bir şekilde devam ettirebilmek için doğayı işlemeyi keşfetmişlerdir. Toprakları ekip biçerek ürünler elde etmişler, hayvanları besleyip büyütürken avcılık yapmak yerine besicilik yapmaya başlamışlardır. Böylece tarım ve hayvancılık doğmuştur. Bu toplumda yaşayan insanların çoğunluğu yaşamlarını tarım ve hayvancılık ile kazanmaktadırlar. Bu süreci yaşayan toplumlar da tarım toplumları olarak adlandırılmışlardır. Toplumların avcı toplayıcı düzenden tarım toplumu düzenine geçişleri eğitim anlayışlarında da değişimlere sebep olmuştur.

Tarım toplumunda yaşanan eğitim faaliyetleri daha çok aile içinde gerçekleşmektedir. Erkek çocuklar babalarından toprağı işlemeyi öğrenirken, kız çocuklarda annelerinden giysi üretmeyi öğrenir. Tamamen usta – çırak ilişkisi çerçevesinde gerçekleştirilen bu eğitim faaliyetlerinin öğrenme yöntemleri yaparak yaşayarak ve deneme yanılma şeklindedir. Bilgi bu şekilde kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Buna karşılık asiller daha gelişmiş beden ve ruh gelişimi amaçlayan ya da savaşçılık yönlerini geliştirme odaklı eğitimler alabilmekteydiler⁸. Üst sınıfa dâhil olan bu grup eğitim alanında da çeşitli imtiyazlara sahiptir. Bu durum insanların ait oldukları sınıftan bir üst sınıfa geçme olasılığını ortadan kaldırmaktadır. Tarım toplumunun eğitim

⁵ Giddens, a.g.k., ss.68-70

⁶ Yıldırım, S., "Bilgi Ekonomisi Ve Bilgi Ekonomisinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt (C).7, Sayı (S).12, Balıkesir, 2004, s.107

⁷ Çağtürk, A. T., Bilgi Toplumuna Dönüşüm Sürecinde E-Yaşam Olanakları ve E-Devletin Gerekliği Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2006, s.10

⁸ Çötök, N.A., Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Eğitim Olgusu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2006, s.20

sistemi çiftçi ailesinin çocuklarının çiftçi, asillerin çocuklarının da yine asil olmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla tarım toplumlarının özellikle geniş halk kitlelerine sunulan eğitim modeli babadan oğula ya da bilenden bilmeyene doğru gerçekleşen, belli bir plana dayanmayan, yaşamın her alanında devam eden, sınıf atlama imkânını vermeyen bir yapıya sahiptir.

Tarım çağının eğitim modeli yaparak ve yaşayarak öğrenme prensibine dayanır. Öğrenenin deneme – yanılma ve gözlem yapması zorunludur. Bir çocuğun bir atı evcilleştirmeyi öğrenmesinin de başka bir yolu yok gibidir. Çiftlikte çalışan bir ailenin çocuğu işleri günlük hayat içerisinde büyüklerinden görerek, gözlemleyerek, deneyerek ve yaşayarak öğrenir. Bu anlayış günümüzde de geniş taraftar bulan yapılandırmacı yaklaşım ile paralellik göstermektedir. Yapılan eğitim faaliyetleri zamandan bağımsız olarak gerçekleştirilmektedir. Eğitim belli zaman aralıklarında gerçekleştirilen özel faaliyetler değildir. Günümüzde ön plana çıkan aktif öğrenme yöntemleri de yaparak – yaşayarak öğrenmeyi, gözlem ve deneyler yapmayı içermektedir. Üretilen teknolojiler sayesinde yaşam boyu eğitim uygulamaları yaygınlaşmış ve eğitimin belli zaman ve yaş aralıklarına özel bir faaliyet olmaktan çıkmıştır.

Tarım çağında kapalı kapılar ardında öğrencilere kitlesel olarak belli bir rutin işleyişe sahip standart eğitimler verilmemektedir. Günün belli saatleri içerisinde kitle eğitimi sanayi çağı sürecine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Günümüzde kitle eğitimi devam etmektedir. Fakat okullarda gerçekleştirilen kitle eğitimlerinin yanında bilgisayar ve internet teknolojisinin de yardımıyla bireysel olarak gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin de yaygınlığı ve önemi artmıştır.

1.1.1.2. Sanayi Çağı

Sanayi çağına geçiş uzun yıllar tarım ekonomisi ile yaşayan toplumların yaşam biçimlerini çok derinden ve hızlı bir şekilde değiştirmiştir. Büyük teknolojik gelişmelerin yaşandığı bu çağda insanların hayatlarında yaşanan büyük değişimler eğitim alanında da o güne kadar olmayan farklı yöntem ve materyallerin kullanılmasına sebep olmuştur. Aile yaşantısının değişmesiyle kitle eğitimine ihtiyaç duyulmuş, bilimin ilerlemesi ve kitapların basılmasıyla bilgi büyük kitlelere ulaşabilir hale gelmiştir. Bu durum bilgi çağına giden koşulları hazırlamıştır.

İnsanlığın bugünkü düzeye kadar ilerlemesini sağlayan en önemli olay 15.yy.'da modern bilimin doğmasıdır. Batı dünyasında gerçekleştirilen rönesans ve reform hareketleri modern bilimin doğuşunda önemli bir etkidir. O yıllardan günümüze kadar

gelen süreç içerisinde bilim ve teknolojiadaki gelişmeler ile ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişimler birbirlerini etkilemektedirler⁹. Sanayi ekonomisinin hüküm sürdüğü süreçte matbaanın bulunması eğitim alanında çok büyük gelişmelerin meydana gelmesine sebep olmuştur. Bu süreçte kitlesel eğitim gerçekleştirilmiştir. Önceleri bilgi ve meslekler, babadan oğla ya da ustadan çırağa aktarılırken artık kitaplar yolu ile öğrenilebilir olmuştur.

Teknoloji devrimi ve matbaanın icadıyla basılı kitapların eğitim alanında kullanılmaya başlaması batıyı 1500 – 1650 yılları arasında bütün dünyanın liderliğine taşımıştır. Buna karşılık o tarihlere kadar dünyanın süper güçleri olan Çin ve İslam ülkelerinin basılı kitaplardan uzak durmaları, tekrar ve ezbere dayalı bir eğitim sisteminde ısrarcı olmaları sebebiyle kültürel, siyasal, askeri, ekonomik ve bilimsel yönden geri düştüler¹⁰. Basılı kitaplar sayesinde öğretim sadece öğretmen ve öğrenci arasında yapılabilir bir eylem olmaktan çıkmıştır. Öğrenciler kitaplar aracılığı ile kendi kendilerine de öğrenebilme şansına sahip olmuşlardır. Ancak tecrübe ve uzun usta – çırak ilişkileri sayesinde öğrenebilen bilgiler kitaplar aracılığı ile herkes tarafından ulaşılabilir ve daha kısa sürelerde öğrenilebilir olmuştur. Fakat bu eğitim imkânları kullanmakta geç kalan Çin ve Osmanlı Devleti eğitim alanında geri kalmış ve bunun sonucu olarak dünya üzerindeki hâkimiyetlerini kaybetmişlerdir.

Basılı kitapların Çin ve Osmanlı Devleti'nde kullanılmasının bu denli gecikmesinin sebeplerinden bir tanesi de bu ülkelerin öğretmenlerindeki basılı kitaplar sebebiyle eğitimde kendi önem ve yerlerinin sorgulanacağı korkusudur. Artık bilgiye kitaplar aracılığı ile kolayca ulaşabilecek öğrencilerin öğretmenlere ihtiyaçları azalacak ve dolayısıyla öğretenlerin önemi azalacaktır. Günümüzde bilgisayar ve internet teknolojilerinin çok hızlı gelişmesi sayesinde öğrencilerin kendi kendilerine eğitim yapabilme imkânları artmıştır. Geliştirilen eğitim yazılımları ile etkileşimli bir şekilde öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Önceden hazırlanmış video dosyaları herkesin aynı şekilde eğitim faaliyetleri gerçekleştirmesini sağlayabilir. Bilgisayar ortamında hazırlanmış programlar aracılığı ile yapılan deneyler, öğrencilerin söz konusu bilgileri çok rahat bir ortamda hızlı bir şekilde elde etmesini sağlayabilir. Bu durum gerçekte öğretmene zaman kazandıran ve öğretmenin rolünü yönlendiren, rehberlik eden kişi haline dönüştüren, öğretmeni eğitimde motivasyon sağlayan kaynak kişi, bir lider haline dönüştürmektedir. Böylece öğretmen öğrencilere bir şeyler öğretmekle zaman kaybetmez. Öğrencilerin güçlü yönlerini geliştirmek ya da öğrencinin teknolojik imkânlar yolu ile

⁹ Gültan, S., Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Topluluğu ve Türkiye, Ankara, 2003, s.14

¹⁰ Drucker, a.g.k., ss.272-3

öğrenemediği kısımları öğretmek ile uğraşır. Fakat çoğu zaman burada bahsedilen bilgisayar yazılımları ve internet teknolojileri öğretmenlerce aynı yüzyıllar önce basılı kitapların icadında olduğu gibi kuşku ile karşılanmaktadır. Öğretmenler bu sistemleri kendi önem ve değerlerine bir tehdit olarak algılayabilmektedirler. Yılların alışkanlıkları ile davranarak bu yazılımları kullanmaktansa geleneksel yöntemlerle işlerini yapmaya devam edebilmektedirler. Bilgisayar yazılımları ve internet teknolojilerinin eğitim alanında öğrencilerin kendi kendilerine eğitim yapmalarında kullanılmasına eğitimci kişi ve kurumların göstereceği direnç, o ülkenin çağın gerisinde kalmasında ve bir daha çağı yakalayamamasına sebep olabilir.

18.yy.da sanayi devrimi ile birlikte sanayi ekonomisi ve sanayi toplumu doğmuştur. Bu dönemde geliştirilen buharlı makine, kol gücünün yerine makine gücünün ön plana çıkmasına sebep olmuş ve ekonomide kitle üretimi temel belirleyici konumunu almıştır¹¹. Fakat teknolojik ilerlemeleri sanayi devrimine dönüştüren teknolojik yenilikler değil, bu yeniliklerin dünyadaki yayılış hızıdır¹². Tarım toplumlarında insanlar genellikle ürettiklerini tüketmekteydiler. Aileleri dışındaki insanlarla iş bölümü yapmak zorunda değildiler ve birbirlerine bağılılıkları da azdı. Artan üretim ise asil ve seçkin gruplar tarafından tüketilirdi. Üretilen ürünlerin uzun süre bozulmadan saklanması ya da uzak bölgelere götürülmesindeki zorluklar vardı. Bu durum tarım ile uğraşan insanların, tükettiklerin çok üstünde üretim yapmamalarına sebep olurdu. Fakat sanayileşme, üretim ile tüketim arasındaki bu birliği bozmuştur.

Sanayi çağında insanlar kendi ürettiklerini kendileri tüketmemektedirler. Ülkelerin kendi içlerinde ve ülkeler arasında kurulan demiryolları mesafeleri kısaltmıştır. Büyük kitlelere ulaşma ve onları yönlendirmede gazete, dergi ve son dönemlerde televizyon gibi kitle iletişim araçları kullanılmaya başlamıştır. İnsanlar arasındaki iş bölümü ve karşılıklı bağımlılık artmıştır. Fabrikalarda üretilen ürünler, üretim aşamasından hiç haberi olmayan kişilerce tüketilmektedir. Üretenlerle tüketenlerin ayrılması piyasaların ve ekonomik gelişmişliğin önemini arttırmıştır. Bununla birlikte insanlar yaptıkları çalışmalarının karşılığında yüksek bir ücret almak isterken, kullanacakları ürünleri düşük bedeller karşılığında almak istemektedirler. Bu durum kendi içerisinde bir çelişkili durum doğurmaktadır. Üretim aşamasında çalışan insanlara yüksek ücretler ödenmesi üretim maliyetini arttıran bir girdidir. Buna karşılık çalışanlara düşük ücret ödemek, çalışan insanların verim ve hayat standartlarının düşmesine sebep olmaktadır. Üreten ile

¹¹ Yıldırım, a.g.m., s.107

¹² Drucker,a.g.k., s.33

tüketenlerin birbirinden ayrılması ekonomik ve sosyal yönden toplumu derinden etkilemiştir¹³. Sanayi toplumunun en önemli ilkelerinden biri de standartlaşmadır. Üretilen mallardan, fabrikaların işleyiş aşamalarına, insanları işe alış yöntemlerinden, ölçü birimlerine, üretilen malların satış fiyatlarına kadar birçok şey bu dönemde standartlaşmıştır. Kitle haberleşme araçları milyonlarca insanın aynı haber, reklam ya da programları izlemesini sağlamaktadır. Yerel diller ya da lehçeler yok olmaya yüz tutmuştur¹⁴. Üretimin zanaata dayalı olmaktan çıkıp teknolojiye dayalı duruma geçmesi kapitalistlerin ekonomi ve toplumun merkezi duruma gelmelerini sağlamış, sanayi devrimi ile makineler ve fabrikalar hızla yayılmıştır¹⁵. Sanayi toplumlarında fabrikaların işçi ihtiyacını karşılayabilecek insanları yetiştirmek amacıyla fabrikayı model olarak alan kitle eğitim faaliyetleri yapılmaya başlanmıştır. Bu okullarda görünürde okuma, yazma, matematik ve tarih bilgisi gibi konularda eğitim verilmiştir. Fakat bu eğitiminin gizli amacı, kişilerin işleri zamanında yapmayı, üstlerinin verdiği emirleri yerine getirmeyi ve gösterilenleri kendi düşüncelerini işin içine katmadan gerçekleştirmeyi öğrenmeleridir¹⁶. Gerçekten de bir atölye ya da fabrikada çalışan işçilerin görevlerini zamanında, eksiksiz ve sorgulamadan gerçekleştirmeleri gereklidir. Ayrıca sanayi devriminden önceki dönemlerin eğitim sistemleri göz önüne alındığında okul sistemi kullanılarak kitle eğitiminin yapılması ile çok daha fazla insana eğitim öğretim faaliyetlerine katılabilme olanağı sağladığı görülür.

Fabrikaların ihtiyaç duyduğu disiplinli, yöneticilerine itaat eden, dakik ve ailevi sorunlar sebebiyle işini aksatmayan insan topluluklarının oluşturulması için kapalı ortamlarda kitlesel eğitimin yapılması kaçınılmaz olmuştur. Fabrika içerisinde çalışan işçinin rutin işleri yerine getirebilmesi gerektiğinden temel bilgileri bilmesi ve öğrendiklerini tekrarlayabilmesi gerekmektedir. Bu sürecin eğitim sistemi de ihtiyaçlarına uygun olarak ezberci ve tekrarcı bir yapıya sahiptir. Okuldaki öğretmenin mutlak bir hâkimiyeti vardır. Öğrenciler ise kendilerine söyleneni yapmak ile sorumludur. Okulun örgütsel yapısı da bu ihtiyaçları karşılayacak şekilde oluşturulmuştur.

Kitle eğitimine geçişin bir diğer sebebi de sanayi çağındaki aile yapısındaki değişimdir. Sanayi çağı geleneksel geniş aileler yerine çekirdek ailenin ön plana çıktığı bir

¹³ Toffler, A., Üçüncü Boyut (Çev.A. Seden), İstanbul, 1981, ss.63-71

¹⁴ Toffler, a.g.k., ss.75-8

¹⁵ Drucker, a.g.k., ss.46-7

¹⁶ Toffler, a.g.k., s.53

dönem olmuştur¹⁷. Bu süreçte aile reisinin fabrikada çalışması durumunda büyük anne ve büyük babanın yaşlılık döneminde bakımının bir sorun oluşturacağı görülmüştür. Bu soruna çözüm üretmek için huzur evi sistemi oluşturmuştur. Ailedeki annenin çalışması durumunda da çocukların bakımı bir sorun oluşturmaktaydı. Çocukların hem gelecek yaşamlarını sürdürürken fabrika yaşantısına kolay uyum sağlamaları hem de aile büyüklerinin çalıştığı saatlerde bakımlarının bir sorun oluşturmaması gerekiyordu. Bu durum da kitle eğitimi gerçekleştiren okulların oluşturulmasının sebeplerinden biridir. Böylece sanayi toplumunun merkezinde yer alan fabrikalarda çalışacak işçilerin yaşantısına en uygun tip olarak görülen çekirdek aile tipinin yaygınlaşması sağlanmıştır.

Bilim ve teknolojiye ilerlemeler, buhar makinesinin icadı, Fransız devriminin tetiklediği olaylar ve büyük miktarlarda üretim yapılmasını sağlayan fabrika düzenine geçiş toplum yapısını o güne kadar görülmemiş bir şekilde değiştirmiştir. Çok çeşitli çatışma ve gerilimleri içerisinde barındıran bu süreç üretimde standartlaşmanın etkinleştiği, ulus devletlerin doğduğu, milliyetçi duyguların yükseldiği, toplumların büyüklük tutkusunun arttığı, çekirdek tipi ailenin övüldüğü bir dönem olmuştur. Bu süreçte öğrencilere yaşamları için gerekli temel bilgileri öğretmek, fabrika düzenine alıştırmak, emirlere itaat etmelerini sağlamak, zamana bağlı yaşama alışkanlığı sağlamak şeklinde özetlenebilecek sebeplerden dolayı kapalı ortamlarda gerçekleştirilen kitlesel eğitimler başlamıştır. Bu eğitim genellikle belli yaş aralıklarında ve merkezlerde toplanmış okullarda gerçekleşmiştir. Bu yaş aralıklarında eğitim alamayanlara sonrasında çok fazla eğitim olanakları sunulamamıştır. Fakat bu süreç farklı düşünceler içeren yeni bir çağın gelişi ile yavaş yavaş sonlanmaktadır.

1.1.1.3. Bilgi Çağı

Büyük değişimlerin yaşandığı süreçlerde bu gelişmelerin eğitim sistemlerini etkilemesi kaçınılmazdır. Günümüzde de eğitim sistemlerini günün koşullarına hızla uyarlayamayan toplumlar, bunu başaran toplumların gerisinde kalacaktır. Bu bölümde öncelikle son yıllarda yaşanan gelişmeler, nedenleri ile irdelenerek bu değişimlerin eğitim sistemleri açısından oluşturduğu değişim ihtiyacı ortaya koyulmaya çalışılmaktadır.

İnsanlığı modern döneme taşıyan çeşitli kültürel, ekonomik ve siyasal etkenler bulunmaktadır. Kültürel etkenler ifadesi ile kast edilen, bilimin gelişmesi ve bilimsel düşünmenin etkinliğinin artması, laik düşünce sisteminin yaygınlaşması, modern bakış

¹⁷ Koç, O. - Şen, A., Bilgi Toplumunun Taşıdığı Risk Unsurları, http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=197 (09.12.2008)

açısının eleştirel ve yenilikçi niteliğinin ortaya çıkmasıdır. Bu süreçte nasıl düşünüldüğünün yanında düşüncenin içeriğinin de değiştiği görülmektedir. Gelişme, daha iyiye ulaşma, özgürlük, eşitlik, insan hakları gibi kavramların önemi artmaktadır. Kapitalist üretimde bilimsel yöntemlerle verimin artışı sağlanmıştır. Ülkeler arası güç mücadeleleri ve özellikle 1.ve 2. Dünya Savaşlarının getirdiği iç değişimler de yeniçağın gelişini hızlandıran etkenler arasındadır¹⁸. Bilgi çağına geçişe sebep olan tek ya da ana bir etken bulunmamaktadır. Toplumlar arası ve toplum içi düzeni sağlayan karmaşık yapıyı harekete geçiren birçok etken hem bilgi çağının gelişini hazırlayan bir etken iken aynı zamanda bilgi çağına geçişin bir sonucu olarak ta karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu süreç kendi sonuçları ile de beslenmektedir.

Drucker, günümüzde yaşanan toplumsal dönemi “kapitalist ötesi toplum” olarak isimlendirmektedir. Ona göre, 2. Dünya savaşından hemen sonra başlayan bu süreç 1980 ile 2020 yılları arasında büyük değişimler yaşanmasıyla toplumun yeniden düzenlenmesine sebep olacaktır. Bu süreç sonunda ortaya çıkacak toplumun nasıl bir şekil alacağı ise şimdiden kesin olarak söylenememektedir. Drucker yaşadığımız günlerin bir geçiş dönemi olduğu düşüncesi ile günümüz toplumunu “bilgi toplumu” olarak isimlendirmemiştir¹⁹. Ülkemiz nüfusu içinde yaşayan insanlar ele alındığında bunlardan bir kısmının çocukluk dönemi elektriğin yaygın olarak kullanılmadığı, gündelik hayatı kolaylaştıran ve bugün hemen herkesçe kullanılan makinelerin bulunmadığı, ulaşım ve telekomünikasyon imkânlarının olmadığı, bilgisayarın düşünülmediği yıllarda geçmiştir. Diğer bir kısmı ise büyükleri tarafından siyah beyaz televizyonlu ya da cep telefonsuz bir hayat anlatıldığında uzun yıllar önce yaşanmış geçmiş tarihten bahsediliyormuş gibi hissetmektedir. Günümüzde her alanda yaşanan hızlı teknolojik devrimler, toplumu derinden etkileyen bir dönemin yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu devrimler henüz tamamlanmamış ve bu sürecin ne şekilde sonuçlanacağı kesin olarak belli olmamıştır. Fakat günümüzde ve yakın gelecekte bilginin önemi tüm insanlık tarihi boyunca olmadığı kadar çok artmaktadır.

Bilgi toplumu bilginin hızla ve küresel ölçekte akıp arttığı, esneklik, yaratıcılık, yenilik gibi kavramların belirleyici olduğu, eğitilmiş bireyin ön plana çıktığı, etkileşimin yüksek olduğu, şebeke yapısında bir toplumdur²⁰. Artık sürekli çeşitli yenilikler yapmadan, kalite ve konforu ön plana çıkarmadan üretim yaparak başarılı olmak mümkün değildir. Tüm bireyler her yönden kendini sürekli olarak geliştirmelidir. Bilgi hiçbir kişi ya da

¹⁸ Giddens, a.g.k., ss.82-3

¹⁹ Drucker, a.g.k., s.9-13

²⁰ Gültan, a.g.k., s.47

kurumun tekelinde değildir. Bilgisayar ve internet teknolojilerinin böylesine geliştiği çağımızda bilgi kolaylıkla herkes için ulaşılabilir hale gelmektedir. Bilgi, ancak paylaşarak ve birlikte geliştirilerek arttırılabilir. Bunu sağlayabilmek için toplum kendi yapısını düzenleyerek, bilginin paylaşım ve geliştirme araçlarını oluşturmmalıdır.

Bilgi çağının gereklerine uyum sağlamış bir toplumun yapısal unsurları üç ana başlıkta toplanabilir: Birincisi araştırma ve yeniliğe dayalı bilgi ve teknoloji üretiminin sürekliliğini sağlayacak uygun ortam ve alt yapının sağlanmasıdır. İkincisi, bilginin, toplumunun tüm unsur ve bireylerince kolayca ulaşılabilir ve benimsenebilir olmasını sağlayacak “şebekeler” ortamına aktarılmasıdır. Üçüncüsü ise, şebeke ortamlarının bilgi ve iletişim teknolojilerinin yardımıyla tüm vatandaşlarca aktif olarak kullanımının sağlanmasıdır. Bir toplumda bu unsurların yerleştirilmesi sürecindeki en önemli şart etkin “yaşam boyu eğitim” uygulamalarının gerçekleştirilmesidir²¹. Toplumun ilerleyişi, bu üç unsurunda birlikte ve birbirleri ile bütünleşmiş bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bilginin etki ve değerinin yükselişi toplumların ekonomik sistemlerini de etkilemiştir.

Günümüzde bilginin öneminin artması, sanayi ekonomisi ile birlikte yeni bir ekonomik sistem oluşmasına sebep olmuştur. Bu sistem bilgi ekonomisi olarak adlandırılmaktadır. Teknolojik alandaki baş döndürücü gelişmeler, bilgi ekonomisi ve bilgi toplumunun oluşmasına doğru giden sürecin başlamasına sebep olmuştur²². Tonta ve Küçük makalelerinde Reich’e göre yeni ekonomide iş gücünün % 20’sinin en yüksek ücretleri alan yaratıcı işçilerden (simgesel analistler), % 20’sinin rutin üretim işçilerinden, yaklaşık % 30’unun kişisel hizmet sağlayıcılarından, geriye kalan kısmının ise devlet memurları, çiftçiler ve madencilerden oluşacağını öngörmekte olduğunu söylemektedirler. Sanayi toplumunda evleri, iş yerlerini birbirine bağlayan elektrik ağlarının yerini bilgi toplumunda iletişim ağları almaktadır. Yeni ekonomide her proje için farklı becerilere ihtiyaç duyulacağından yaşam boyu öğrenme, toplumun en önemli dinamiklerinden birini oluşturmaktadır²³. Bu sistemde bilgi, ekonomideki en önemli faktördür. Bilgiyi üreten ve kullanan toplumlar refah düzeylerini arttırırken, bilgiyi üretemeyen ve gerektiği şekilde kullanamayan toplumlar gelişmemektedir. Aynı zamanda bilim ve teknolojiye gelişmeler ülkelerin bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Bilgiyi üretmek yeterli değildir. Bilgiyi üretmeseler de insanlar, şirketler ya da ülkeler söz konusu bilgiye bilim ve

²¹ Gültan, a.g.k., s.46

²² Yıldırım, a.g.m., s.107

²³ Tonta, Y. - Küçük, M. E., Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Temel Dinamikler, Bilgi Çağı Ve Teknolojik Gelişmeler Işığında Toplum, Yönetim, Yönetici Ve Lider Yaklaşımları Uluslararası Sempozyumu, İstanbul, 2005, ss.5-6

teknolojinin sağladığı imkânları kullanarak ulaşabilmektedirler. Dolayısıyla ancak bu bilgiyi gerektiği gibi kullananlar bilgiyi ekonomik fayda haline dönüştürebilmektedirler.

Günümüzün insanı bir yandan kendini mesleki anlamda sürekli olarak geliştirirken diğer yandan farklı alanlarda da bilgi sahibi olup, çok yönlü bir yapıya sahip olmalıdır. Alış-veriş için üretim ahlakı insanın kendisini tek bir işe adanmasını özerken yeni anlayış dengeli bir gelişmeden yanadır²⁴. İhtiyaç duyulan malların maliyetlerinin artması sebebiyle insanlar gittikçe artan bir şekilde kendi işlerini kendileri yapmaya başlayacaklardır. Birçok madde de alış-veriş işlemlerinin maliyeti üretim maliyetini dahi geçmeye başlamıştır²⁵. Bugün birçok ülkede faaliyet gösteren İkea isimli bir mağaza insanlara mobilyalarını kendilerince evlerine nakliye edilmesi ve montaj etmesi imkânını sağlamaktadır. Böylece insanlar kendileri için üretim yaparak harcamalarından tasarruf edebilmektedirler. Bunun bir diğer örneği de bankacılık sektöründe yaşanmaktadır. İnternet bankacılığı sayesinde insanlar havale, eft, yatırım işlemleri, döviz alım satımı gibi birçok işlemlerini bilgisayarlarını kullanarak evlerinde gerçekleştirmektedirler. Bu sayede hem bankacılık işlemleri için yapacakları fazladan ödemeleri azaltarak işlem maliyetini düşürmekte hem de zamandan tasarruf etmektedirler. Bu işlemler sayesinde bankalarda fazladan şube açmak ya da eleman çalıştırmak zorunda kalmamaktadırlar. İnsanlar sanayi çağının gerektirdiği başkası için üretim yapma yerine kendileri tüketmek için üretmeye başlamaktadırlar. Bu durum fazladan yapılan birçok harcamanın azalmasına ve dolayısıyla insanların yaşam kalitesinin de artmasına sebep olmaktadır. Kullanımı kolaylaşan yeni teknolojilerin kullanımı birçok yönden türlü avantajlar sağlamaktadır.

Yeni teknolojilerin kapitalist üretim ilişkilerinde sağlayacağı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. İşverenler, işçilerini uzaktan dahi kontrol edebilen, yönlendirebilen otomatik sistemler kurabilmektedirler²⁶. Bugün bilgisayar, kamera ve hoparlör sistemleri vasıtasıyla işverenlerin işçilerini günün 24 saati evlerinden dahi çıkmadan kontrol etmesi, uyarması ve kumanda etmesi mümkündür. Sürekli olarak gözlenen çalışanların her hareketlerine dikkat etmelerini gerektireceğinden bu durum çalışanlar açısından oldukça sıkıntılıdır.

Son yıllarda meydana gelen bütün bu değişimler yeniçağ toplumların eğitim sistemlerinde büyük değişimlere yol açmaktadır. Eğitimin yapısı, kurumları, materyalleri

²⁴ Toffler, a.g.k., s.440

²⁵ Toffler, a.g.k., ss.334-40, 352

²⁶ Meiksins, P., “İş Hayatı, Yeni Teknoloji ve Kapitalizm”, Küresel İletişim Devriminin Politik Ekonomisi (Ed. R. R. McChesney - E. M., Wood - J. B. Faster) (Çev. S. Çingir - E. Baltacı - Ö.Yalçın), Ankara, 2003, s.178

ve aktörlerinin rolleri değişmek ve yeni çağa uyum sağlamak zorundadır. Hayatın her alanına esnek bir yapı getirilen bilgi çağında eğitim sistemlerinin de esnek bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Eğitim artık sadece belli yaş aralıklarında ve belli mekânlarda gerçekleştirilen bir faaliyet olarak düşünülmemelidir. Bilgi çağında eğitim, tüm teknolojik yeniliklerin kullanıldığı, temel eğitimsel unsurlara uygun görevleri yükleyen, esnek bir yapıya sahip ve yaşam boyu süren bir süreç olmak zorundadır.

Bilgi çağına geçiş sürecinde oluşan yeni eğitim modeli içerisinde yer alan öğretmen, öğrenci, öğrenme yöntemleri gibi temel aktör ve kavramların rol ve gerçekleştirilme şekillerinde yapısal değişimler meydana gelmektedir. Aşağıdaki tablo bu değişimleri özetlemektedir.

Tablo 1: Değişen Eğitim Modeli

Ölçütler	Sanayi Toplumu Eğitim Modeli	Bilgi Toplumu Eğitim Modeli
Öğretmenin Rolü	Her şeyi bilen öğretmen, bilgi aktarıcı, alanında uzman	Yönlendirici, yol gösterici öğretmen
Öğrencinin Rolü	Dinleyici, edilgen, bireysel çalışma	Aktif, işbirliğine dayalı takım çalışması
Yöneticinin Rolü	Yönetim lideri	Öğretim-yönetim lideri
Öğrenme Yöntemi	Sınıfta öğrenme	Kişisel araştırma
Öğrenme Şekli	Bireysel çalışmayla öğrenme	Takım çalışmasıyla öğrenme
Eğitim Programları	Standart eğitim programları	Değişken eğitim programları
İşgören Geliştirme	Hizmet-içi Eğitim	Örgütsel öğrenme
Başarı Ölçütü	Ezberlenmiş bilgi aktarımının esas alınması	Kavramları çok boyutlu olarak tanımlayabilme

Kaynak : Balay, R., “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.37, S. 2, Ankara, 2004, s.68; Aytaç, T., “Öğrenen Örgüt: Okul”, Milli Eğitim, Ankara, 1999, s.75’den alıntı

Tablo 1 incelendiğinde sanayi toplumu ve bilgi toplumu eğitim modellerinde yapısal farklılıklar olduğu görülür. Öğretmenin rolü bilgi veren kişi olmaktan çıkıp rehberlik eden kişi haline dönüşmektedir. Öğrenci ise eğitimde edilgen bir şekilde dinleyen kişi olmaktan çıkıp aktif yöntemler ve grup çalışmaları öğrenen kişi haline gelmektedir. Eğitim programları ise herkes ve her yöre için standart olmaktan çıkarak kişisel ve yöresel ihtiyaçlar doğrultusunda değişebilen esnek bir yapıya kavuşmaktadır. Eğitimcilerin kişisel

gelişimi ise hizmet-içi eğitimler yerine okulların öğrenen örgüt, eğitimcilerinde kendilerini yetiştirebilen, geliştirebilen insanlar olması ile sağlanmalıdır. Başarının ölçütü ise edinilmiş bilgilerin salt tekrarı ile değil söz konusu bilgilerin kullanılabilmesi ve özümsebilmesidir.

Bilginin hızla arttığı, bilişim teknolojilerinde olağanüstü gelişmelerin yaşandığı insanların birbirlerine çeşitli ağlarla bağlandığı günümüz toplumu hemen her açıdan daha esnek bir yapıya kavuşmaktadır. Yaratıcılık ve yenilik kavramları yükselen değerlerdir. Bu sürecin ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insanı yetiştirmek yine bu toplumun kurum ve sistemlerinin görevidir. Bireyin her alandaki gelişmelerle paralel olarak gelişmesi ancak bilgi çağına uyum sağlamış kurumlarca, doğru yöntemlerle ve bilim ve teknolojinin desteğiyle gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetleri ile sağlanabilir.

1.1.2. Bilgi Çağındaki Teknolojik Gelişmelerin Eğitime Etkisi

Günümüzde gerçekleşmekte olan büyük değişimlerin temelinde yatan en önemli etken; bilim, bilişim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelerdir. Özellikle bilgisayarların gelişmesi birçok konuda değişimlere yol açmıştır. İnternet bağlantılarının yaygınlaşması ve bağlantı hızının artması, bilgisayarın eğitim alanında daha etkin bir şekilde kullanılmasına imkan sağlamıştır.

Bilgisayar teknolojisinde 1950'lerden günümüze kadar geçen süreçte bilgisayarlar çok hızlanmış, boyutları küçülmüş ve fiyatları ucuzlamıştır. Bilgisayarlar o günlerden bu yana yaklaşık 1000 kat küçülmüş ve maliyetleri 100 kat azalmış, bellekleri de çok daha büyük ve hızlı hale gelmiştir²⁷. Bilgisayarların bu denli gelişmesi sayesinde sadece üniversiteler, fabrika ve iş yerlerinde değil geniş halk kitleleri tarafından da kolaylıkla ulaşılabilir hale gelmeleri sağlanmıştır. Bilgisayarlar, geliştiren grafik tabanlı işletim sistemleri sayesinde küçük yaştaki çocuklar tarafından bile kolaylıkla kullanılabilir hale gelmiştir. İnternet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bilgisayar bir iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanmış ve eğitimsel değeri daha da artmıştır.

İnternet, tüm dünya çapında yaygın olarak kullanılan ve sürekli olarak büyüyen, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu geniş bir iletişim ağıdır²⁸. Bilgisayarların birbirleri ile bu denli hızlı ve kolay bir şekilde bağlantı kurabilmeleri insanların birbirleri ile gerçek zamanlı ve sürekli iletişim kurabilmelerini sağlamıştır. Bu

²⁷ Aydın, E. D., Değişen Bilgi Toplumu, İstanbul, 1996, s.8

²⁸ ODTÜ, İnternet nedir? Temel Kavramlar, <http://www.po.metu.edu.tr/links/inf/css25/bolum1.html> (26.11.2008)

teknoloji sayesinde bugün Türkiye’de ki herhangi bir insanın Amerika’da ki bir insan ile gerçek zamanlı ve görüntülü olarak konuşması, hazırladığı dosyaları anında göndermesi ya da elindeki farklı formatlarda hazırlanmış bilgileri paylaşması çok kolay işlemlerdir. Bilginin rahatça paylaşıldığı, beraberce geliştirildiği, iletişimin kolaylıkla sağlanabildiği bu ortam, mevcut bilgilerden yeni bilgilere ulaşılmasında çok önemli olanaklar sağlamaktadır.

Yeniçağda eğitimde kitaplarla birlikte çoklu ortam teknolojilerinin ve bilgisayarların kullanımı artmakta ve bunun sonucunda eğitimin şekli değişmektedir²⁹. Teknoloji, eğitimin gerçekleştirilme biçimi derinden etkilemektedir. Öğretmenler coğrafya derslerinde dağların yerlerini, tarih öğretmenleri savaşların sebeplerini etkileşimli ortamlarda öğretebilmektedirler. Böylece klasikleşmiş anlatım yöntemi eski kullanım sıklığını kaybetmekte, öğrenciler daha aktif bir şekilde eğitim öğretim faaliyetlerine katılabilmektedirler. Fakat teknolojinin eğitim alanında kullanılması henüz tamamen yaygınlaştırılmamıştır. Bütün bu eğitimsel faaliyetlerin tüm öğretmen ve öğrencilerce gerçekleştirilebilmesinin sağlanmasındaki en önemli faktör, okullarda tüm öğrencilere bilgisayar ve internet kullanabilme imkânının sağlanmasıdır.

Okullar bilgisayar sayısı problemlerini tamamen çözseler dahi bilgisayarlar öğretmenler tarafından eğitimde ek olarak kullanılacak bir materyal olarak görülmektedir. Öğretmenler açısından en önemli konu yeni bilgi teknolojilerini eğitimde sağlıklı ve verimli bir şekilde kullanmasını öğrenmektir³⁰. Öğretmenlerin bu bilgi teknolojilerini etkin ve verimli olarak kullanmaları ile eğitim alanında beklenen atılımlar yapılabilir. Teknolojinin yeterince kullanılmaması, eğitimin bilgedeki değişime uyumunun sağlanarak gerekli güncellemelerin yapılamamasına sebep olur. Teknolojideki gelişmelerden yeterince faydalanılması, eğitimde verim ve kaliteyi arttıran bir unsur olacaktır.

Günümüzde internet 30 yıl önce televizyonun eğitimdeki yarattığı köklü değişimlerden çok daha fazlasını gerçekleştirmektedir³¹. Televizyon üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde iletişim tek yönlü olarak gerçekleşmekteydi. Fakat internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde kullanılan etkileşimli yazılımlar sayesinde eğitim iki yönlü olarak gerçekleştirilebilmektedir. Ülkemizde hemen hemen bütün kurumsallaşmış üniversitelerin sürekli eğitim merkezleri internet üzerinden eğitim sunarak diploma vermeye başlamıştır. Sadece ön lisans ve lisans seviyesinde değil, yüksek lisans seviyesinde de eğitimler verilmektedir. Bu şekilde herkes, zaman ve mekândan bağımsız

²⁹ Giddens, a.g.k., s.778

³⁰ Giddens, a.g.k., s.781

³¹ Giddens, a.g.k., s.781

olarak eğitim alma şansına sahip olabilmektedirler. Bu şekilde üniversiteye zaman darlığından, ulaşım sorunlarından ya da farklı sebeplerden dolayı gidemeyen insanlara eğitim alma ve kendilerini geliştirme olanağı sunulmaktadır. Bununla birlikte lise ve hatta ilköğretim aşamasında internet üzerinden eğitim uygulamaları yaygınlaşmaktadır. Türkiye'nin telekomünikasyon alanındaki en büyük şirketi olan Türk Telekom internet üzerinden ilköğretim öğrencilerine yönelik eğitim hizmetleri sunmaktadır. Bu internet sitesine üye olan ilköğretim öğrencileri aylık belli bir bedel karşılığında okulda öğretmenlerinden öğrendikleri dersleri etkileşimli bir ortamda tekrar etme imkânına sahip olmaktadır. Böylece internet üzerinden eğitim örgün eğitime yardımcı bir unsur olarak ta kullanılabilir. İnternetin eğitim alanına getireceği değişimler insanların kendilerini esnek şartlarda eğitimlerini sağlayan yeni fırsatlar sunmaktadır.

Bilgisayar ve internet teknolojisinin hayatın her alanında etkisinin yoğun olarak hissedildiği çağımızda eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde bu teknolojilerin kullanılması doğaldır. Öğretmenlerin de yaşam boyu öğrenme prensipleri çerçevesinde bu teknolojilerin yardımıyla bilgilerini güncel tutarak toplumun eğitim ihtiyaçlarını gerektiği şekilde karşılamaları sağlanmalıdır.

1.1.3. Bilgi Toplumunda Okul

Temel insan haklarından yola çıkan örgütlü ve planlı eğitim ve okul sistemi 19. yüzyıldan itibaren uygulanmaya başlamıştır. Devletin tüm toplumu eğitmekten sorumlu olduğu geleneksel okul modeline dayalı eğitim sistemi her ne kadar mutlak başarıya ulaşamamış olsa da gelişmiş ülkelerde temel eğitim süresinin uzamasını, gelişmekte olan ülkelerde de okur – yazarlık oranının artmasını sağlamıştır. 1960'lardan sonra kitlesel yüksek öğretime geçilmiştir. Bu süreçte eğitime ayrılan fonların artmasıyla eğitimin etkinliği ve yaygınlığı da artmıştır³². Günümüzde geleneksel okul modeli yöntemleri bilgi toplumunun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Toplumsal yapıdaki değişim eğitim sistemlerinin önemli bir unsuru olan okulları da etkilemektedir. Okulların bilgi çağında yaşanan hızlı değişimlere ayak uydurabilecek bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Bunu sağlayacak yapı ancak sürekli öğrenen, kendini geliştiren ve yeniliklere uyum sağlayabilen bir okul modeli ile gerçekleştirilebilir.

³² Sayılan, F., “Küreselleşme ve Eğitimdeki Değişim”, Küreselleşme ve Eğitim (Hazl. E.Oğuz - A.Yakar), Ankara, 2007, ss.61-2

Tablo 2: Okul Modelleri

Geleneksel Okul Modeli	Öğrenen Okul Modeli
<ul style="list-style-type: none">- Fabrika modeli kitlesel eğitim- Bilginin nakledilmesi- Önce öğrenen sonra nakleden öğretmen- Öğretmen ve sınıf merkezli okul içi öğretim- Bina ve araçların işlevlerine özgü kullanımı- Bina ve öğretmene yatırım- Yasamda elde edilen pozisyonlar diplomaya bağlı- Diploma tekeli, bilgi birikimi ölçümü- Eğitimi önceden verilen müfredat izlenceyi belirler.- Ortak müfredat- Güçlü merkezi bürokratik ve kurumsal yapı- Yönetilen okul- Değişmeye karşı yüksek direnç- Geleneksel eğitim metotları- Eğitim içinde ideolojik denetim eğiliminin yüksekliği- İki farklı örgütlenme seçeneği1. Kamu finansmanıya, kamu hizmeti olarak, homojen kalitede üretim2. Özel okul, devlet düzenlemesiyle, piyasa malı olarak, kalite farklılaşması içeren üretim	<ul style="list-style-type: none">- Esnek eğitim- Bilginin üretilmesi, yaratılması- Birlikte öğrenen öğretmen ve öğrenci- Okul dışına taşan, okul dışı uzmanlar aracılığıyla öğrenme- Bina ve araçların esnek kullanımı- Eğitimde ARGE, ICT, sürdürülebilir yenilik ve gelişme yatırımları- Yaşamda elde edilen pozisyonlar işte başarıya bağlı- Yeterlilik önemli, formasyon oluşumu ölçümü- Formasyonun oluşumunda aşamalar izlenceyi belirler- Organizasyonel, profesyonel çeşitlilik- Okula verilen otonomi, bölüşülen roller, ortaklıklar- Yönetişim içinde okul- Değişmeye, işbirliğine açıklık- Okul ve okul dışını ayıran sınırlar belirsizleşmesi- İdeolojik kontrolün önemini yitirmesi, yüksek güven politikası- İki farklı örgütlenme seçeneği1. Toplum merkezli olarak okul, içinde yaşanan komünitenin önemi ön planda, sosyal kapital üretimi2. Bir organizasyon olarak okul. Okullar arası yüksek ilişki, bilgi ve endüstrileriyle etkileşme, yaşam boyu öğrenme

Kaynak: Çötök, N.A., Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Eğitim Olgusu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2006, s.87; Tekeli, İ., Eğitim Üzerine Düşünmek, Ankara, 2003, s.19'dan alıntı

Sosyolojik yapıda meydana gelen değişimlerin insanlar tarafından belli bir amacı yerine getirmek amacıyla oluşturulmuş olan örgütler üzerinde de önemli etkileri olmaktadır. Okulların örgütsel yapıları iş yaşamı ya da sosyal hayatta yer alan örgütlerin yapısından ayrı düşünülmemelidir. Örgütsel yapının değişmesine sebep olan koşullar şunlardır:

- “Küreselleşme ile birlikte değişen demografik yapı (çalışanların dil, ırk, kültür farklılıkları)
- Müşterinin bilinçlenmesi ve beklentilerinin yükselmesi (kalite, hızlı servis, ucuzluk, üründe estetik değer, güvenilirlik v.b. istemesi)
- Artan rekabet, küçülen pazar payları ve pazar payı kapma yarışı
- Küreselleşmeden etkilenen hukuki ve politik koşullar
- Yeni teknoloji kullanımının yaygınlaşması
- Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, dijital ortamın yarattığı olanaklar
- İletişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler
- Yoğun iletişim ortamının neden olduğu iletişim kirliliği
- Geleneksel iletişim kanallarının etkisinde azalma
- Müşterilerin değer ve beklentilerinde yükselme ve bunun alış veriş alışkanlıklarını etkilemesi
- İnsan hakları, çevre v.b. konulardaki gelişmelerin işletmeleri etkilemesi sebebiyle organizasyonlarda insana ve doğaya saygının önem kazanması
- Müşteri değerinin işletmelerde yapacağı katkının farkına varılması”³³

Örgütsel yapının yukarıda sıralanan sebeplerden ötürü değişmesi aynı zamanda verimin arttırılma ihtiyacından doğmuştur. Teknolojideki gelişmeler okulların yapısı, içeriği ve özellikle odaklandığı konularda da değişikliklere yol açmıştır. Bugüne kadar hiçbir ülke bilgi toplumunun ihtiyaçlarını tam olarak karşılayacak bir eğitim sistemi oluşturamamıştır³⁴. Bu ihtiyaçları Drucker kitabında şu şekilde açıklıyor:

³³ Kocabaş, F., “Değişime Uyum Sürecinde İç ve Dış Örgütsel İletişim Çabalarının Entegrasyonu Gerekliliği”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.13, Bişkek, 2005, s.248; Yamamoto, G. T., Bütünleşik Pazarlama, Ankara, 2003, s.34'den alıntı

³⁴ Drucker, a.g.k., ss.273-5

– Yüksek seviyede evrensel okur-yazarlık sağlanmalıdır. Evrensel okur – yazarlık, okuma yazmanın yanında rakamlara hakimiyet, fizik ve teknoloji konularında anlayış, yabancı dil bilgisi de gerektirir.

– Her öğrenciye okul bittikten sonra da öğrenme motivasyonu ve öğrenmeye devam etme disiplini vermelidir.

– Eğitimin her an, hem yüksek düzeyde eğitim almış olanlara hem de almamış olanlara açık olması gerekir.

– Bilgi hem içerik hem de süreç olarak aktarılmalıdır.

– Şirketler, devlet daireleri ve sivil toplum kuruluşları ortak olarak çalışmalıdır³⁵.

Bilgi çağında okulların geleceğin iş gücünü hazırlamaktaki sorumluluğu çok yüksektir. Bu çağda çalışanların sadece rutin işlemleri gerçekleştirmeleri yeterli değildir. Çalışanlar sosyal yönlerden gelişmiş, uyumlu ve yaratıcı kişiliğe sahip olmalıdırlar. Okulların, öğrencilerine mesleki bilgilerin yanında kaliteli bir sosyal ve etik eğitimi de vermeleri gerekmektedir. Coğrafi ve kültürel sınırlar gibi etkenler öğrenmede engelleyici olmamalıdır. Okulların kendi yapılarını, programlarını ve kullandıkları yöntemleri yeni duruma göre uyarlamaları önemli bir zorunluluktur³⁶. Bunu sağlamak için örgütsel yapılarını ve işleyişlerini çağın gereklerine uygun olarak geliştirmek zorundadırlar. Ancak bu şekilde çağın ve toplumun eğitimsel ihtiyaçlarını karşılayabilirler.

Okul sadece toplumun içinde yer alan sosyal bir kurum değil aynı zamanda toplumun malı da olan bir kurumdur. Artık okulun konumu ve işlevlerinde birtakım değişikliklerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Öncelikle artık eğitim, bireyin yetişkin olması ile biten bir süreç olmamalıdır. Okullar her yaşa eğitim veren “açık sistemler” olmalıdırlar. Mevcut eğitim sisteminin her aşamasından bir üst aşamaya geçiş için belli bir yaş ve belli standart hazırlıkları gerçekleştirmiş olma şartı bulunmaktadır. Fakat bu durum bilgi toplumunun ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Kişinin aldığı eğitim ne kadar çoksa çalışma hayatında o kadar çok eğitim almaya ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde her yaşta insanlar almak istedikleri eğitime her aşamasında katılabilmelidirler. Bilgi toplumunda bilgi potansiyelinin ziyan edilmesi kabul edilemez. 16–18 yaşlarındayken maddi imkansızlıklar ya da benzeri sebeplerden eğitimden uzaklaşmış kişiler aradan 8-10 yıl geçtikten sonra eğitim almak isteyebilirler³⁷. Artık eğitim sistemleri bu tür insanlara da eğitim olanakları sağlamak zorundadır. İhtiyaç duyan herkese, her aşamada ve her

³⁵ Drucker, a.g.k., s.276-8

³⁶ Balay, R., “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.37, S.2, Ankara, 2004, s.70

³⁷ Drucker, a.g.k., ss.284-7

seviyede eğitim verebilmek okulların görevi olmalıdır. Bilginin öneminin artmasıyla görev ve sorumluluğu artan okullar bu süreçte bazı imtiyazlarını da kaybedebilirler.

Günümüzde eğitim öğretim alanında klasik anlamdaki okulların tekeli sona ermektedir. Bilgiyi üreten ve dağıtan kurumlar olan okulların rakiplerinin olması kaçınılmazdır. Okul ve iş ortamları öğrenimin mekânları olmakta ve okullarda giderek daha fazla yetişkin eğitim görmektedir. İşletmelerde verilen eğitimler de yaşam boyu devam edecek bir süreç olmaktadır. Yetişkinler sadece eğitim almakla kalmayıp, iş yaşamından elde ettikleri deneyimleri diğerlerine aktarmak yolu ile eğitim de vermelidirler. Okullar ve işveren kuruluşları yetişkinlerin ileri düzey eğitimler alması konusunda sıkı işbirlikleri yapmak zorundadırlar. Bilgi toplumunda kilit olgu bilgidir³⁸. Bilgi, ekonomik ve toplumsal yaşamın en önemli temel taşı haline gelmiştir. Böylesine önemli bir konuda üretim ve dağıtım yapmak isteyecek farklı kurum ve kuruluşların ortaya çıkması doğaldır. Konusunda başarılı olan, kendini geliştiren, insanları tatmin eden kuruluşlar ayakta kalacak, diğer kuruluşlar bu yarışın dışında kalacaktır. Şayet okullar eğitim konusunda üzerlerine düşeni gereğince yerine getiremezler ise özel sektörün ya da sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu eğitim kurumları okulların yerini alarak yollarına devam edebilir. Bunun tam tersi de mümkündür. Ama her zaman bilgiyi üretmek ve dağıtmak isteyecek kurum ve kuruluşlar çıkacaktır. Bilgi aktarımındaki başarı düzeyi kurumların bu yarışında belirleyici bir unsur olacaktır.

Günümüzde öğrencilerin başarısız olmaları, tembel ya da isteksiz olmaları ile açıklanamaz. Okullar topluma karşı sorumludur ve hesap vermek durumundadır³⁹. Okullar, öğrencilerin gençlik dönemlerini geçirdikleri ve topluma zarar vermemeleri amacıyla bir arada tutuldukları kapalı binalar değildir. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yetenekleri geliştirilmeli ve bilgi çağının ihtiyaç duyduğu özelliklerle donatılmış bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu konuda hiçbir kurumun başarısız olma lüksü yoktur. Bu konudaki başarısızlık toplumun topyekûn başarısız olmasına ve geleceğinin sıkıntıya gitmesine sebep olur. Bu nedenle okullar topluma karşı sorumluluklarını ne dereceye kadar yerine getirebildiklerini açıklamak zorundadırlar. Başarısızlık durumunda da yapılarını yeniden düzenlemeleri ve kullandıkları yöntem ve teknikleri değiştirip geliştirmeleri gerekmektedir.

Bilgi çağında eğitimin sınıf içerisinde olması şart değildir. Artık eğitim, emekle, siyasal mücadeleyle, topluma hizmetle ve hatta oyunla birleştirilmek zorundadır.

³⁸ Drucker, a.g.k., s.288, 291

³⁹ Drucker, a.g.k., ss.290-1

Çocuğunu kendisi eğitmek isteyen insanlar teşvik edilmelidir. Okullarda öğrencilere ait oldukları grup ya da sınıflarına yaptıkları katkıdan ötürü de not verilmelidir⁴⁰. Eğitimi dört duvar arasında yapılan bir faaliyet olarak görmek öğrencilerin gerçek hayattan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Bir insanın denize girmeden yüzmeyi öğrenmesi ya da direksiyona oturmadan araba kullanmayı öğrenmesi beklenmemelidir. Öğrencilerin hayatta karşılaştıkları sorunlara pratik çözümler bulmasını öğrenmesini sağlamak gerekmektedir. Bu da ancak öğrencilerin hayatın içerisinde yapabilecekleri bir şeydir. Öğrencilerin bireysel olarak öğrendiklerinden dolayı ödüllendirilmesi de her zaman doğru değildir. Zekâsını ve enerjisini içinde bulunduğu toplum için harcayan öğrencilerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Bunların gerçekleştirilmesi öğrencinin okuluna bağlılığını arttıracak ve gelecekte de öğrenci okul ilişkisinin devamını sağlayacaktır.

Günümüzde toplumun okullardan beklentileri artmıştır. Okullar, öğrencilerin bilgiyi uygulamaya dönüştürme sürecini de izleyerek onların yanında olmalıdır⁴¹. Örneğin ülkemizde endüstri meslek lisesinden mezun olmuş bir öğrencinin mezuniyet sonrasında işini nasıl yaptığını, mesleğini gerçekleştirirken hangi konularda yetersiz olup, hangi noktalarda başarılı olduğunu takip eden bir sistem mevcut değildir. Hâlbuki eğitim öğretim hayatın her aşamasında devam etmeli, okullarda bireylerin her zaman yeni eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla onların gelişimlerini takip edebilmelidir. Böylece hem çalışanlar bilgilerini güncel tutabilir, hem de okullar ne derecede başarılı olduklarını gözlemleyip kendilerini geliştirmek ve eksikliklerini gidermek amacıyla geri bildirim almış olurlar. Böylece okullar toplumun beklentilerini daha üst düzeyde karşılayabilirler.

Bilgi çağının okulu esnek bir yapıya sahip, günün koşullarına uygun olarak yönetilen, öğrenen kurumlar olmak zorundadır. Okullar sanayi çağında oluşturulan ezber dayalı geleneksel kitlesel eğitim yapısı yerine yaratıcılığı geliştiren, bireyi ön plana çıkaran, esnek bir yapıya kavuşmalıdır. Ancak değişime açık, gelişmeye istekli, çağdaş eğitim yöntemlerini kullanan, öğrenci odaklı eğitim gerçekleştiren, doğaya saygılı, çevresi ile iyi ilişkiler kurabilen, bilgi teknolojilerini kullanan okullar çağın gereklerine uygun eğitim faaliyetleri gerçekleştirebilirler.

1.1.3.1. Bilgi Toplumunda Eğitim Programları

Bilgi toplumunda eğitimin yerinin ve öneminin artmasıyla, eğitim sistemlerinin en önemli unsurlarından biri olan eğitim programlarının yapısının da önemi artmıştır. Okullar

⁴⁰ Toffler, a.g.k., s.407, 419

⁴¹ Drucker, a.g.k., s.284

ya da eğitimciler ne kadar kaliteli olurlarsa olsun, uygun bir eğitim programının takip edilmediği eğitim faaliyetlerinde başarı sağlanamamaktadır. Bilgi toplumunda eğitim programları esnek bir yapıya sahip olmalıdır. Öğrencilere her yaşta ve her yerde, zamandan bağımsız bir şekilde eğitim verilebilmelidir. Eğitim ve programları sürekli geliştirilmeli, programlar vasıtasıyla kurumların bilgiyi üretmesi ve bu ürünlerin kullanılması sağlanmalıdır. Böylece eğitim programları eğitim sistemi içerisinde üstlendikleri görevi yerine getirerek eğitimin amaçlarına ulaşmasında etkili olabilirler.

Bilgi toplumunun eğitim kurumlarında öğrencilerin çeşitlilik gösteren ilgi ve yeteneklerine cevap verebilen esnek programlar uygulanmalıdır⁴². Her öğrenci farklı şekillerde öğrenmekte, her birinin farklı konularda yetenekleri bulunmaktadır. Bir öğrenci müzik alanında yetenekli iken diğeri teknik konulara ilgili olabilir. Okullar herkese temel konularda gerekli bilgileri verirken bunun üzerine çıkılacağı zaman öğrencilerin ilgilerine ve yeteneklerine uygun seçenekleri sunabilmelidir. Bunu sağlamak için her ilgi grubu için ayrı okullar oluşturmak yerine esnek ve duruma göre uyarlanabilen modüler programlardan faydalanılabilir. Bilgi çağında, bir eğitim müfredatı oluşturup aynı müfredatı öğrencilere uzun yıllar boyunca hiç değiştirmeden ve güncellemeden aktarılmamalıdır. Ancak bireye göre değişebilen esnek eğitim programları ile öğrencilere temel konuların yanında bireylerin ilgi ve yeteneklerine bağlı ihtiyaçlarına da karşılık verilebilir.

Bireyselleşmiş eğitim ancak öğrencilerin yaşam koşullarına uyum sağlayabilen programlarla gerçekleştirilebilir. Öğrencilere iş yaşamında ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri, istekli tüm yetişkin ve genç öğrencilere kazandıracak eğitim sisteminin yer, zaman ve yöntem kısıtlamalarından bağımsız olması gerekir⁴³. Eğitim programlarının hazırlanışında ve uygulanmasında günün teknolojik imkânlarından da faydalanılmalıdır. Bilgisayar ve internet teknolojilerinden en üst düzeyde faydalanılmalıdır. Böylece her yaştaki bireyler, imkânlarının izin verdiği zaman ve mekânlarda, kendileri için hazırlanmış eğitim faaliyetlerini gerçekleştirerek ihtiyaç duydukları bilgiyi elde edebilirler. Esnek programlarda içerik, sürekli gelişmeli ve değişmelidir.

Eğitimde "araştırma-geliştirme" sürekli devam etmelidir. Gelecek, bilgiyi elinde bulunduranların olacaktır. Dolayısıyla bilgiyi üretmek ve bu bilgiyi teknolojiye

⁴² Kuzgun, K. - Sevim, S. A. - Ersever, H. vd., "Öğrencilerin Akademik Danışmanlarından Bekledikleri Görevler ve Danışmanların Görev Algıları", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.30, S.1, Ankara, 1997, s.28

⁴³ Doğan, H., "Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.30, S.1, Ankara, 1997, s.19

dönüştürmek çok önemlidir⁴⁴. Eğitim programlarında bilgiyi üretmek ve teknolojiye dönüştürmek konusunda öğrencilerin gerekli bilgi ve becerileri elde edebilmeleri için uygun şartların oluşturulması gerekir. Öğrencilerin bilimsel düşünme sistematüğini öğrenmesi ve eleştirel ve yaratıcı bireyler olarak yetişmesi sağlanmalıdır.

Bir eğitim sisteminin başarılı olarak çağın ihtiyaçlarına uygun bireyler yetiştirebilmesi, uygun eğitim programlarının oluşturulması ile mümkün olabilir. Eğitim programları bireylerin farklı eğitimsel ihtiyaçlarına karşılık verebilmelidir. Günümüzde ihtiyaçlara uygun olarak üretilmiş, değişken bir yapıya sahip olan ve sürekli gelişen eğitim programları ile başarılı olunabilir.

1.1.3.2. Bilgi Toplumunda Eğitimli İnsan

Kapitalizm ve teknik ilerlemeler sanayi devrimini yaratmıştır. Fakat bu süreç 1700'lü yıllarda meydana gelen bilginin anlamındaki değişim olmadan gerçekleşemezdi. Geleneksel bilgi geneldir. Fakat günümüzde aranan ihtisaslaşmış, uzmanlaşmış bilgidir. Bugün bilgi olarak kabul edilen bilgi kendini eylemle kanıtlamak zorundadır. Sonuçlara odaklıdır. Bir şeyin başarılabilmiş olması bilginin ne kadar ihtisaslaştırıldığına bağlıdır. İhtisaslaşmış bilgiye sahip olacak kişiler ancak kendi alanlarında uzmanlaşmış kişilerdir. Bilgi toplumunun en önemli sorunu eğitimli insanın nasıl olması gerektiğidir⁴⁵. Bilim ve teknolojilerin ilerlemesi ile bilginin öneminin artışı eğitimli insanları ön plana çıkartmıştır.

Ortaçağın şövalyesinin ya da kapitalizmin burjuvasının yerini bilgi çağında eğitimli insan almaktadır. Bilgi toplumunda merkez bireydir. Bilgisayar kayıtları ya da kitaplarda bulunan veriler enformasyon, insanın içindekiler ise bilgidir. Günümüzde eğitimli insanı yeni talepler, yeni zorluklar ve sorumluluklar beklemektedir. İnsanlar yetişkin olup da çalışma hayatına atıldıktan sonra okullarda öğrendikleri bilgilerin çoğunu kullanmadıklarını gördüklerinde hayal kırıklığına uğramaktadırlar. Fakat buna rağmen kendi çocuklarının da aynı eğitimi almasını istemektedirler. Eğitimli insan eskisi kadar kitaba bağımlı olmasa da eğitilmiş bir gözlemciliğe, sezgi ve analiz yeteneğine sahip olması gerekir⁴⁶. Toplum içerisinde de önemli bir sosyal statüye sahip olan eğitimli insan, kendinden beklenenleri yerine getirebilmek ve statüsünü koruyabilmek için sürekli olarak kendini geliştirmelidir. Bilgiye ulaşmayı bilmeli, yorumlayabilmeli, gerektiğinde analiz ve sentez yapabilmelidir.

⁴⁴ Erdem, A. R., "Türkiye'nin Önemli Sorunlarından Biri: Yetiştirdiği İnsan Tipi", Üniversite ve Toplum, <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=292>, C.6, S.4, 2006 (06.12.2008)

⁴⁵ Drucker, a.g.k., ss.42-3, 70-2

⁴⁶ Drucker, a.g.k., ss.293-7

İnsanın bilgiye ulaşmayı bilmesi eğitimli insan olarak nitelendirilebilmesi için yeterli değildir. “Eğitimli insanı tanımlayabilecek şey, bilgiyi anlayabilme yeteneğidir.”⁴⁷ Bir bilgiyi anlayabilmek için yeterli tecrübe ile zekâyâ ve o konuya hâkim olmaya ihtiyaç vardır. Tabi en önemlisi de gereğince alınmış bir eğitim gereklidir. Eğitimli insan her zaman her konu hakkında bilgiye sahip olmayabilir fakat bilgiye nasıl ulaşabileceğini ve yeni bilgileri nasıl kolay ve hızlı bir şekilde öğrenebileceğini bilmelidir.

Geçmişte fabrikalarda çalışanlar kendilerine söyleneni yapmaktaydılar. Makineler, çalışanın neyi nasıl yapacağına da karar verirdi. Bilgi elemanlarının da çalışırken makineye ihtiyacı vardır. Fakat elemanların bilgisi olmazsa makinelerde işlevsiz kalırlar. Tarih boyunca işverenlerin çalışanlarını kontrol etmeleri mümkündür. Fakat konusunda uzmanlaşmış bir çalışanı onun kadar uzman olmayan bir yöneticinin kontrol etmesi mümkün değildir. Hatta bir üst yönetici yeri geldiğinde karar verirken uzmanlaşmış çalışanını dinlemek ve ona uymak zorundadır⁴⁸. Bu çağda her çalışan kendi konusunda uzmanlaşmış olacağından yönetici konumundaki insanların her konu hakkında altında çalışanlar kadar bilgili olması beklenemez. Sorumluluk bilincine sahip, kurumun amaçlarına odaklı çalışanın ihtiyaç duyulduğunda yönetici konumundakilere yön vermesi, kararlarda etkin olması doğaldır. Artık çalışanlar makinelerin nasıl çalışacağına, neyi, ne zaman, nasıl yapacağına karar verebilir konuma gelmişlerdir.

Çalışmak için bir kuruluşa ihtiyacı olan çalışanlar bilgiye sahip olduklarından işlerini değiştirdiklerinde bilgilerini de beraberlerinde götürmektedirler. Artık kuruluşların çalışan sadakatini sağlamak için sadece iyi bir maaş vermesi yeterli olmamaktadır. Çalışanların yaşam boyu eğitim faaliyetleri ile kendilerini geliştirme fırsatları yaratarak iş tatminlerini de sağlamak zorundadır⁴⁹. Çalışanların iş doyumunu ve iş tatmini günümüzde birçok araştırmaya konu olmuştur. Şirketler çalışanların iş yerlerine sadakatini arttırmak için çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar. Çalışanlar, çalışacakları kurumu belirlerken tek ve en önemli etken olarak kazanacakları parayı görmemektedirler. Bunun yanında kendilerini geliştirebildikleri, kurumlarına katkı sağlayabildikleri ve ilerleme fırsatlarına sahip olabildikleri kurumlarda çalışmayı tercih etmektedirler.

Bilgi toplumunda insanların sadece bilgileri öğrenmesi yeterli değildir. Aynı zamanda süreç bilgilere de ihtiyaçları vardır. Yani insanlar nasıl öğrenileceğini de öğrenmelidirler. Bilgi toplumunda konuların önemi nispeten daha az olmakla birlikte

⁴⁷ Drucker, a.g.k., s.301

⁴⁸ Drucker, a.g.k., ss.95-7

⁴⁹ Drucker, a.g.k., s.98

öğrenmeye devam etme kapasitesi ve motivasyonun yükselmesi daha önemlidir. Bu ancak bir öğrenme disiplini ile olur. Yaşam boyu öğrenme düşüncesinin başarılı olabilmesi için öğrenmenin çekici olması, öğrencinin öğrenmeye daima istekli olması gerekmektedir⁵⁰. Ülkemizde öğrencilerin her eğitim basamağı atlayışlarında bir sınava girmeleri gerekmektedir. ÖSS, SBS gibi sınavların ağır yükü altında ezilen öğrenciler, bu sebeple eğitime karşı istek ve motivasyonları düşmektedir. Aynı zamanda eğitim esnasında anlatım ağırlıklı geleneksel yöntemlerin yerine aktif, öğrenci merkezli yöntemlerin tercih edilmemesi de öğrencilerde eğitime olan isteği azaltan bir diğer sebeptir.

21 Eylül 2006 tarihli ve 5544 sayılı kanun ile bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için, gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normları, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek üzere ülkemizde Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) kurulmuştur. Bu kurumun çalışmalarına MEB'e bağlı olarak çalışan kişilerin yanında çeşitli üniversitelerden çok sayıda akademisyen de yer almıştır⁵¹. Bir çok meslek dalı için yeterlilikler belirlenmiştir. Bu standartlar ülkemizde tüm mesleklerde çalışanların sahip olması gereken yeterliliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Herhangi bir kişi bir meslek sahibi olmak istiyorsa söz konusu yeterliliklere asgari olarak standartlar oranında sahip olmak zorundadır.

Bilgi çağında toplumun ihtiyaç duyduğu iş gücünü, bilgilerin değişim hızına ayak uydurabilen ve yaşam boyu eğitim prensiplerine göre kendini sürekli geliştiren eğitimli insanlar oluşturmaktadır. Toplumun bu ihtiyacına karşılık verebilecek insanlarını yetiştirmesi gereken eğitim kurumlarının çalışanlarını bilimsel ve çağdaş eğitim yönetim ve teknikleri ile idare eden kurumlar olması gerekir. Bu kurumlarda çalışan eğitimciler de bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilen, sürekli eğitim alma ihtiyacı duyan bireyler olmalıdır.

1.1.3.3. Bilgi Toplumunda Teknik Öğretmen

Okullar, öğretmenlerin sadece öğrencilerin hayat tecrübelerini geliştirmeye yönelik sorumluluklarının bulunduğu kuruluşlar değildir. Öğretmenlerin toplumun sosyo-ekonomik durumu ve şartlarını geliştirmeye yönelik olarak da birtakım sorumlulukları vardır. Okullar toplumun yapısını iş hayatının ihtiyaçlarına da uyumlu hale getirmek zorundadır. Bunu sağlamak için öğretmenler yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabilmelidirler. Öğretim sürekli olarak yüksek kaliteye sahip olmalıdır. Öğretmenler,

⁵⁰ Drucker, a.g.k., s.280

⁵¹ _____, MYK, <http://www.myk.gov.tr/page.php?page=genel> (24.01.2009)

21. yüzyılının dünyasının ihtiyaçlarını karşılayan yaşam boyu eğitim felsefesinin gereklerinin yerine getirilmesi çabalarına olumlu yönde katkıda bulunacak donanımına sahip olmalıdırlar⁵². Öğretmenlerin bilgi çağıının gereklerine uygun eğitim yapabilmeleri için “profesyonel öğretmen” kimliği kazanmaları gerekir. Saban makalesinde, Garmston'un, profesyonel bir öğretmenlerin niteliklerini aşağıdaki şekilde özetlediğini söylüyor:

- “Güçlü bir alan bilgisine sahip olmak;
- Zengin bir öğretim yöntemleri bilgisine sahip olmak ve böylece hangi öğretim metodunun hangi konuların işlenmesinde daha etkili olacağına karar vermek;
- Çocuk gelişimi ve öğrenme teorileri hakkında bilgi ve anlayış sahibi olmak ve dolayısıyla sınıftaki öğrencilerin öğrenme tipleri konusunda duyarlı davranmak;
- Kendisinin zayıf ve kuvvetli olduğu noktalar, normlar ve değer yargıları konusunda iyi bir anlayışa sahip olmak;
- Okuldaki meslektaşları ile sağlıklı bir iletişim ve etkileşimde bulunmak.”⁵³

Ülkemizde MEB’e bağlı olarak çalışmalarını yürüten Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (ÖYEGM) öğretmenlerin mesleki standartlarını belirlemek ve yükseltmek amaçlı faaliyetler yürütmektedir⁵⁴. Kurumca öğretmenlerin sahip olması gereken genel yeterlilikler ve ilköğretim kurumları branşlara göre özel yeterlilikler belirlenmiş olup, ortaöğretim kurumları branşlara göre özel yeterliliklerin belirlenme konusunda çalışmalar devam etmektedir. Genel öğretmen yeterlilikleri “*Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim*”, “*Öğrenciyi Tanıma*”, “*Öğretme ve Öğrenme Süreci*”, “*Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme*”, “*Okul, Ail eve Toplum İlişkileri*” ve “*Program ve İçerik Bilgisi*” başlıkları altında toplanmış ve bunların içerisinde öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenmesi” için fırsatlar sağlamak noktasına vurgu yapılmıştır. ÖYEGM’ce üzerinde durulan bir diğer husus Okul Temelli Mesleki Gelişim (OTMG)’dir. OTMG “okul içinde ve dışında öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri, değer ve tutumlarının gelişimini destekleyen, etkili öğrenme ve öğretme ortamları oluşturmada öğretmene destek sağlayan süreçler bütünü olarak tanımlanmaktadır.”⁵⁵ ÖYEGM ülkemizde öğretmen yeterliliklerini belirleyerek toplumumuzun ihtiyaç duyduğu öğretmenlerin hangi özelliklere

⁵² Sonyel, B., The Relationship Between Teacher Education, Professionalism and Lifelong Learning, Fifth International Conference on Information Technology Based Higher Education and Training, KKTC, s.400, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=1358204&isnumber=29802> (24.12.2008)

⁵³ Saban, A., Hizmet İçi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/saban.htm> (12.12.2008); Garmston, R. J., "Becoming Expert Teachers", Journal of Staff Development, S. 19, 1998, s.60-3'den alıntı

⁵⁴ _____, ÖYEGM, <http://otmg.meb.gov.tr/Hakkimizda.html> (24.01.2009)

⁵⁵ _____, ÖYEGM, <http://otmg.meb.gov.tr/Otmg.html> (24.01.2009)

sahip olması gerektiği konusunu açıklığa kavuşturarak bu özelliklere sahip öğretmen yetiştirilmesi için neler yapılması gerektiğini de ortaya koyan çalışmalar yürütmektedir. Bilgi çağında teknik öğretmenlerin (T.Ö.) sahip olması gereken özellikler tüm öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklerle paralellik gösterir. Teknolojideki gelişmeler eğitimsel alanda öncelikle T.Ö.'leri etkilemektedir. Fakat yeterlilikleri konusundaki çalışmalar henüz tamamlanmamıştır. Buna karşılık yaşadıkları ve diğer branş öğretmenlerinden farklılık gösteren birtakım problemleri mevcuttur. Bu problemleri bilgi çağının oluşturduğu değişimler açısından ele alabilmek için öncelikle çalışma biçim ve koşullarının ortaya koyulması gerekir.

T.Ö.'ler genellikle meslek lisesi ve ardından üniversitelerin teknik eğitim fakültelerinden mezun olmuş kişilerdir. Günümüzde meslek liselerinde yapılan eğitim, sanayi çağı sürecinde oluşturulmuş düzene uygun olarak fabrika düzeninde gerçekleştirilmektedir. Meslek liselerinde öğrenciler sabahları asker düzeninde sıralar oluşturarak atölyelerine girerler. Bu sıralarda sayım yapılır. Derslerde genellikle saat 10:00 ve 14:00 arasında 20 dakikalık teneffüs araları verilmektedir. Mesleğine yeni başlayan bir T.Ö.'de tüm bu kuralları hiç sorgulamadan uyum sağlayarak düzeni devam ettirmektedir. Öğrencilerse mezun olduklarında fabrika düzenine hazır olurlar.

T.Ö.'lerin ders saatleri branş öğretmenleri ile karşılaştırıldığında çok uzundur. Bir branş öğretmeni haftada en fazla 30 saat derse girerken bir T.Ö. 49 saat derse girmektedir. Bunun üzerine tam gün tam yıl sistemine göre çalışan okullardaki T.Ö.'ler 10 saate kadar yaygın eğitim faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. T.Ö.'lerin kendileri için ayırabildikleri zaman miktarı diğer branş öğretmenleri ile karşılaştırıldığında çok azdır. Tüm bu yoğun iş temposu ve ağır koşullar T.Ö.'leri ruhen ve bedenen yormaktadır. Özellikle öğretmen sayısının yetersiz olduğu okullardaki çalışma koşulları çok ağırdır.

T.Ö.'lere yönelik merkezi olarak MEB'in düzenlediği hizmet-içi eğitim faaliyeti sayısı oldukça kısıtlıdır. Yapılan başvuruların az bir kısmına cevap verilebilmektedir. 2007 yılında ise merkezi olarak toplam 614 eğitim faaliyeti düzenlenmiş, bu faaliyetlere toplam 44.808 personel katılmıştır⁵⁶. Türkiye'deki mevcut öğretmen sayısının 650 binin üzerinde olduğu düşünülürse bu sayının çok yetersiz olduğu görülmektedir. Faaliyetler belli başlı merkezlerde gerçekleştirilmektedir. Genellikle tatil beldelerinde yer alan bu merkezlerdeki eğitimlerden herkes adil bir şekilde faydalanamamaktadır. Bu bölgelere gidiş dönüş için

⁵⁶ _____, <http://hedb.meb.gov.tr/tanitim.html> (10.01.2009)

öğretmenlere harcırah ödenmektedir. Fakat bu harcırah bedelleri yeterli değildir. T.Ö.'lerin pedagojik bilgilerini yenilemeleri konusunda da birtakım sıkıntılar yaşanmaktadır.

T.Ö.'lerin meslekleri ile ilgili her türlü alanda üretilen yeni bilgileri öğrenerek güncel bir şekilde eğitim vermeleri gerekmektedir. Eğitimde yeni yaklaşımlar teknolojik yenilikleri etkin bir şekilde kullanmayı gerektirmektedir. Öğrenci merkezli yaklaşımların ağırlık kazandığı yeni yaklaşımlar öğretmenin sürekli anlatan ve her şeyi bilen kişi rolünün değiştiğini vurgulamaktadır. T.Ö.'lerin bu yeni yaklaşımları öğrenerek eğitimdeki davranış ve söylemlerini bu şekilde düzenlemesi gerekmektedir. T.Ö.'lerin bir diğer sorunu ise teknolojik gelişmeler ve yeniliklere uyum sağlamakta yaşadıkları zorluklardır.

Teknolojik yenilikler eğitim materyallerini de sürekli olarak geliştirmekte ve değiştirmektedir. Bu yeni teknolojileri verdikleri eğitim esnasında verimli bir şekilde kullanamayan öğretmenin vereceği eğitim çağın gereklerine uygun olamamaktadır. Dolayısıyla alanlarıyla ilgili bilgileri sürekli olarak güncellemeli, aktif öğrenme metotlarını kullanmalı ve bu bilinçle mesleklerini sürdürmelidirler. Pedagojik ve teknolojik gelişmelerden haberdar olabilmeleri ve bilgideki değişimleri özümseyip öğrencilerine aktarabilmeleri için mezuniyetleri sonrasında üniversiteler ile yeterli iletişim kuramamaktadırlar. Üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerince teknolojideki yenilik ve gelişmelerin T.Ö., mühendis ya da öğrencilere aktarılmasına yönelik güncel eğitim kursları bulunmaktadır. Fakat T.Ö.'ler, zaman kısıtlılığı, yoğun iş temposu, üniversitelere uzak bölgelerde yaşamak ve maddi sebeplerle bu eğitimlerden yeterince yararlanamamaktadırlar. Ayrıca yüz yüze gerçekleştirilen bu eğitimlerin öğrenci kapasitesi de sınırlıdır. Bu durum T.Ö.'ler ile üniversiteleri arasındaki iletişimin yeterli seviyede gerçekleşmemesine sebep olmaktadır.

Teknik Eğitim Fakülteleri her sene öğrencilerini meslek liselerine staj yapmak amacıyla göndermektedir. Bu öğrenciler çeşitli formlar aracılığı ile meslek liselerindeki T.Ö.'lerce değerlendirilmektedir. Bu üniversite ve meslek lisesi arasındaki bu öğrenci geliş gidişleri yapılan bilimsel araştırmalar dışında, üniversiteler ile mezunları olan T.Ö.'ler arasındaki tek iletişimdir. Fakat bu iletişim de pek verimli kullanılamamaktadır. Üniversiteler ve mezunları arasındaki bir diğer iletişim yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin okullarda gerçekleştirdiği araştırmalardır. Bu enstitü öğrencileri okullarda öğretmenlere yönelik çeşitli bilimsel çalışmalar gerçekleştirmekte ve bu çalışmaların sonuçları üniversitelerin çeşitli kurumlarında değerlendirilmektedir. Fakat her iki durumda da üniversiteler ile mezunları arasında direkt bir iletişim kurulamamaktadır.

T.Ö.'ler genel olarak uzmanlık alanında güncel bilgilere sahip olan, kişilik özellikleri gelişmiş, öğrencilerle iyi ilişkiler kurabilen, pedagojik bilgisi üst düzeyde olan ve sahip olduğu bilgiyi güncel tutabilmek için yaşam boyu eğitim prensibine bağlı kalarak sürekli kendini geliştiren bireyler olmak zorundadırlar. Bilgilerinin yenilenmesinde doğal öğrenme yolları dışında, iyi planlanmış, bilimsel ve kaliteli bir eğitime sürekli ihtiyaç duymaktadırlar. Teknolojik yenilikleri ve yeni bilgileri zamanında edinmeleri gerekmektedir. Öğrenen öğrenciler yetiştirecek öğretmenler ancak yaşam boyu öğrenen öğretmenler olabilir.

1.2. Yetişkin Eğitimi İhtiyacını Oluşturan Sebepler

Eğitim günümüzde sadece belli bir yaş aralığında gerçekleştirilen faaliyetler bütünü değildir. Yetişkinlerin teknoloji ve bilimdeki yeniliklerden dolayı bilgilerinin eskimesi ve mezuniyetleri sonrasında yeni bilgilerin üretilmesi yetişkin eğitimi ihtiyacını oluşturan sebeplerin başında gelmektedir. Bunun yanında öğrenim hayatlarında edindikleri bilgilerin bir kısmını unutan yetişkinler bu bilgileri tekrar edinmeye ihtiyaç duyabilmektedir. Ayrıca örgün eğitim sisteminde yaşanan aksaklıklar sebebiyle genç yaşlarda bu eğitimlerden yeterince faydalanamayanlar yetişkin eğitime ihtiyaç duyabilmektedir. Örgün eğitimde alınmış olan eğitimlerden farklı konularda bilgileri edinmeye duyulacak ilgi ve ihtiyaçlarda yetişkin eğitimi ihtiyacını doğurabilir.

Genç yaştaki bireylerin eğitime ihtiyacı olduğu gibi yetişkinlerin de eğitime ihtiyacı vardır. Avrupa'da bir meslekteki bilgiler ortalama 24 ayda eskimektedir. Buna karşılık ABD'de bilgiler 18 ayda eskimektedir⁵⁷. Günümüzde bilgi üretimi çalışmaları çok hızlı bir şekilde sürdürülmektedir. Her dakikada bir kitap yayınlanırken, her saniyede bir makale yayımlanmaktadır. Alınan diplomalar 3-5 yıl gibi bir süre için geçerli ve güncel kalabilmektedir⁵⁸. Çalışan insanlar bilgideki değişime ayak uydurabilmek için kendi başlarına bazı eğitimsel faaliyetler gerçekleştirmektedir. Doğal yollardan gerçekleşen eğitim sürecinin yetersiz kaldığı durumlarda ise çeşitli şekillerde hazırlanacak planlı eğitim faaliyetleri ile yetişkinlerin de kendilerini geliştirmelerine imkân sağlanmalıdır. Böylece yetişkinler de çeşitli konularda kendilerini geliştirerek yeni bilgileri edinip başarılı olma fırsatına sahip olabilirler.

⁵⁷ Ertürk, M., "Yaşam Boyu Öğrenim İçin Uzaktan Öğretim Yöntemleri", 1. Uluslar arası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006, s.261

⁵⁸ _____, Mesleki Eğitim Sisteminde Yeni Eğilimler ve Modüler Sistem, (Derl. R. Altın), s.130, http://mesbil.meb.gov.tr/genel/mesleki_egitim_sistemi/meslekiegitimiyeni.pdf (24.05.2009)

Örgün eğitim, çocukluk ve gençlik dönemlerini kapsayan oldukça uzun bir sürede gerçekleşmektedir. Yetişkinler bu süre boyunca aldıkları eğitimlerinin bir kısmını iş hayatlarında kullanırken bir kısmını kullanmamaktadır. Kullanılmayan bilgiler ise bir süre sonra unutulmaktadır. Fakat yaşam koşulları insanların tekrar bu bilgilere ihtiyaç duymasına sebep olabilir. Bu gibi durumlarda bilgilerin tekrar hatırlatılmasını sağlamak için çeşitli yetişkin eğitimi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekir.

Yetişkin eğitimini gerektiren sebeplerden bir kısmı örgün eğitimle ilgilidir. Toplum içerisinde yaşayan insanların bir kısmı ve özellikle de kız çocukları örgün eğitim faaliyetlerinden yeterince faydalanamamaktadırlar. Bununla birlikte örgün eğitim faaliyetlerinin kalite ve veriminin sağlanmasında birtakım aksaklıklar yaşanabilmektedir. Ailelerin sosyo-kültürel durumları örgün eğitime olan bakışlarını etkileyebilmekte ve eğitimde çeşitli eşitsizlikler oluşabilmektedir. Ayrıca çocukların genç yaşlarda öğrendikleri bilgiler ileriki yaşlarında eskimekte ve yetişkin olduklarında mevcut bilgileri güncelliğini yitirmektedir. Yetişkin eğitimini gerektiren ekonomik ve teknolojik nedenlerin başında ise ülkelerin geliştikçe tarım sektörlerinin gerileyerek sanayi sektörlerinin ilerlemesidir. Bu durumda insanlar yeni alanlarda iş bulabilmek ve yeniliklere ayak uydurabilmek için yetişkin eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Bazı toplumsal nedenler de yetişkin eğitime ihtiyaç duyulmasını sağlamaktadır. Bunlar okuma – yazma oranının artırılması ihtiyacı, göç sebebiyle doğan sorunlar, bireysel özgürlüklerin algılanması, duyarlılık ve bilinç düzeyinin artırılması şeklinde özetlenebilir⁵⁹. Bütün bu sayılan sebepler eğitimin sadece belli bir yaş aralığında yapılması durumunda ortaya çıkacak sorunların çözümünde yetişkin eğitime olan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Son yıllarda yetişkin eğitiminin önemi artmaktadır. Bilgilerin hızla yenilenmesi ve eski bilgilerin hatırlanması isteği yetişkin eğitime ihtiyaç duyulmasının önde gelen sebepleri arasındadır. Örgün eğitim alamayanlar da yetişkinlik dönemlerinde çeşitli alanlarda eğitim almak isteyebilmektedirler. Bunun yanında, bilgi çağındaki değişimler bazı mesleklerin yok olmasına sebep olmuş ve bazı yeni mesleklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu sebeple çalışanlar, alan değiştirebilmek için eğitim alma ihtiyacı hissetmektedirler. Yetişkin eğitimi bazen kişisel sebeplere dayanan bazen de toplumsal yaşamın dayatması sonucu ortaya çıkan bir ihtiyaçtır. Toplumlar eğitim sistemleri içerisinde bu ihtiyaçları karşılayacak gerekli önlemleri almalıdır.

⁵⁹ Okçabol, R., Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi), Ankara, 2006, ss.28-33

1.3. Yaşam Boyu Eğitim

Bilim ve teknolojinin hızla değiştiği çağımızda sadece belli yaş aralıklarında gerçekleştirilen örgün eğitim faaliyetleri ile toplumun eğitim ihtiyaçları karşılanamamaktadır. Örgün eğitim çağını geçmiş ve herhangi bir sebeple eğitim alamamış insanlar ile yaptıkları işlerdeki yeniliklere ayak uydurmak isteyen insanların bu ihtiyaçlarına karşılık vermek üzere çeşitli eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetler bazen devlet kurumlarında örgün eğitim kurumları bünyesinde dışarıdan okul bitirme ya da halk eğitim merkezlerinde sanat, kültür ve ya teknik konularda kurslar şeklinde gerçekleşmektedir. Bazen özel iştirakler, çeşitli konularda kurslar düzenlemektedir. Kimi zaman da işletmeler kendi çalışanlarının gelişimini sağlamak üzere hizmet içi eğitimler gerçekleştirmektedirler. Bu eğitimler bazen yüz yüze sınıf ortamlarında gerçekleştirilirken bazen de televizyon ya da internet üzerinden insanlara ulaştırılan özel olarak hazırlanmış programlar aracılığı ile uygulanmaktadır. Bütün bu çeşitlilik içinde gerçekleştirilen eğitimlere örgün eğitim, yaygın eğitim, yetişkin eğitimi, sürekli eğitim, yaşam boyu eğitim, uzaktan eğitim, halk eğitimi, hizmet içi eğitim gibi çok çeşitli isimler verilmiştir. Bu durum isimlerde bir anlam karmaşasının da oluşmasına sebep olabilmektedir.

Örgün eğitim, geleneksel anlamda genç yaşlarda kitlesel olarak okullarda gerçekleşen eğitimidir. “Örgün eğitim, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireyler için yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.”⁶⁰ Uygun yaş aralığının dışında olan kimseler örgün eğitim faaliyetlerine katılamamaktadırlar. Fakat öğrenciler devamsızlık, derslerde başarısızlık, disiplin sorunları gibi sebeplerle örgün eğitimin dışında kalabilirler. Bu durumda örgün eğitim faaliyetleri dışında kalanların eğitim ihtiyaçlarının karşılanması gerekir.

Sadece örgün eğitim alıp sonrasında eğitim almayan insanların bilgileri belli bir süre sonunda eskiyecektir. “Bilimsel verilere göre, eğitimini tamamlamış bir kişi, her yıl teorik bilgisinin % 5’ini kaybetme, yani edindiği kuramsal bilgiler hızla eskimektedir. Bilgilerini tazelemeyen yetişmiş bir eleman, 45 yaşına geldiği zaman, tüm yeniliklerin ve gelişmelerin gerisinde kalacaktır. Bunun için çalışanlar zamanlarının % 15’ini, bilgi ve

⁶⁰ 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 18

becerilerini yenilemeye ayırmaları gerekmektedir.”⁶¹ Toplum insanların çağın gerisinde kalmasını önleyecek, bilgilerini güncellemesini sağlayacak önlemleri eğitim yolu ile almasını sağlayacak ortamı oluşturmak zorundadır. Bu ise ancak örgün eğitim sırasında ve sonrasında da eğitim faaliyetlerinin devam etmesi ile gerçekleştirilebilir.

Yaygın eğitim, halk eğitimi ve yetişkin eğitimi gibi kavramlar birbirleri yerine kullanılabilen aşağı yukarı benzer anlamlara sahip kavramlardır. Bazı dönemlerde biri diğerinin önüne geçmiş ve daha fazla kullanılır olmuşlardır. Yetişkin eğitimi ise son yıllarda üzerinde daha fazla durulan bir kavramdır.

İnsanların eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanmasında örgün eğitimin bıraktığı boşluklar yaygın eğitimle doldurulur. “Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.”⁶² Toplumun tamamını kapsamayan, eğitim süreci geçtikten sonra meydana gelen yenilikleri öğrencilerine ulaştıramayan örgün eğitimin bu eksiklikleri bütün topluma vatandaş olma şuurunu kazandıracak yaygın eğitim faaliyetleri ile tamamlanır⁶³. Yaygın eğitim, okul dışında gerçekleştirilen, düzenlenmiş ancak kurumsallaştırılmamış, öğrencilerin kayıt edilmesi gibi işlemlerin gerekmediği eğitim faaliyetleri de içerir. Örneğin, bazı bilgi ve becerileri kuşaktan kuşağa aktarılması ya da bir yetişkinin açık oturuma katılması yaygın eğitim faaliyetleridir⁶⁴. Hayatın her alanında devam eden bu faaliyetler eğitimin devamlılığını sağlar.

Halk eğitimi, toplumu ve bireyleri insani ve milli değerlerle donatarak, ekonomik ve sosyal yönlerden geliştirmek amacıyla belli programlar dâhilinde sunulan eğitim faaliyetleridir. Halk eğitiminin başlangıç noktası halkın ihtiyaç ve istekleridir⁶⁵. Ülkemizde halk eğitimi bir yaygın eğitim kurumu olan halk eğitim merkezleri tarafından yürütülmektedir. Ücretsiz kurslar açan bu kurumda elektrikçilik, bilgisayar kullanımı gibi teknik kurslar açılabilirdiği gibi çeşitli müzik aletleri çalma, ebru sanatı gibi kültürel ya da diksiyon ya da hızlı okumaya yönelik kişisel gelişim kursları da açılabilir. İnsanlar bu kurslara talepleri doğrultusunda katılmaktadır.

Yetişkin eğitimi resmi ve ya özel kurumlarca yetişkinlere çeşitli alanlarda bilgi, beceri ve anlayış kazandırma amacıyla yürütülen planlı eğitim etkinlikleri olarak

⁶¹ Yalçın, E., Öğrenen ve Öğreten Arasındaki İletişimin Yetişkin Eğitimi Süreci Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002, s.5; Duman, A., Yetişkinler Eğitimi, 1999, s.42’den alıntı

⁶² 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 18

⁶³ Kurt, İ., Yetişkin Eğitimi, Ankara, 2008, s.5

⁶⁴ Okçabol, a.g.k., s.18

⁶⁵ Kurt, a.g.k., s.4

tanımlanmaktadır.⁶⁶ Yetişkin eğitimi yetişkinlere yönelik gerçekleştirilen yaygın eğitim faaliyetleridir. Bu bağlamda yetişkinin kim olduğu konusunda da çeşitli düşünceler hâkimdir. Birçok toplumda yetişkinlik öğrenim hayatının biterek, tam zamanlı bir işte çalışmak ve evlenmek ile başlar. Fakat günümüzde yaygınlaşan görüşe göre yetişkinlik yaş ile ilgili olmaktan çok psikolojik olgunlaşma ile ilgili bir durumdur⁶⁷. Çocukluk evresinden çıkmış ve belli bir olgunluk düzeyine gelmiş herkes yetişkindir. Bu kişilere yönelik uygulanan her türlü eğitim faaliyeti de yetişkin eğitimi olarak değerlendirilir.

Sürekli eğitim, yetişkinlerin örgün eğitim sonrasında herhangi bir ödül ya da belge almaya yönelik olmayabilen eğitsel etkinliklere katılmasıdır⁶⁸. Ülkemizde özellikle üniversiteler bünyesinde açılmış sürekli eğitim merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezlerde yetişkinlere yönelik bilgi odaklı çeşitli eğitimler düzenlenir. Bu eğitimleri alan kişiler kişisel gelişimlerine katkı sağlamış olurlar.

Hizmet içi eğitim, özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde, belirli bir ücret karşılığında çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları ve yeniliklere uyumlarını sağlamak üzere yapılan eğitimlerdir⁶⁹. Hizmet içi eğitim faaliyetlerini düzenleyen ya da finanse eden, genellikle iş yerleridir. Bu faaliyetler genellikle sadece kişinin yaptığı işe ilişkin bilgi ve yeteneklerini geliştirme odaklıdır. İşverenler, çalışanlarının işlerini daha iyi yapmalarını sağlayarak kendi işleyişlerinin daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasını amaçlarlar. Bununla birlikte bir iş yerinin hizmet içi eğitim imkanları sağlaması, çalışanların kurumlarına olan bağlılığı da etkileyen faktörlerden birisidir.

Yaşam boyu eğitim ise eğitimde herhangi bir yapılaşmayı yansıtmamaktadır. Bunun yerine tüm eğitim olayını yeniden değerlendirmeye çalışan, var olan sistemi eleştiren bir anlayışı yansıtır. Burada eğitim beşikten mezara dek yaşam boyu devam eden bir süreçtir⁷⁰. Yaşam boyu eğitim, genel eğitim ve mesleki eğitimler ile gerçekleştirilen eğitimleri de kapsamaktadır. Bu eğitimler insanların iş hayatında kullanacakları okuma, yazma, matematik ve vatandaşlık gibi temel bilgileri verir. Yaşam boyu öğrenme faaliyetleri, yetişkinlerin kişisel ya da mesleki gelişimleri için okullarda gerçekleşebileceği gibi iş yerlerinde ya da günlük hayatın içerisinde yaşanan bir durum olarak da

⁶⁶ Kurt, a.g.k., s.10

⁶⁷ Kurt, a.g.k., s.7

⁶⁸ Okçabol, a.g.k., s.20

⁶⁹ Kılıçoğlu, O., Hizmet İçi Eğitimde Kullanımı Artan Web Tabanlı Eğitim Yöntemi Ve Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.16

⁷⁰ Okçabol, a.g.k., s.21

gerçekleşebilir⁷¹. Böylece eğitim her an ve her yerde devam edebilen bir süreç haline gelmiş olur. Eğitimin zaman ve mekan ayrımı gözetmeksizin sürekli olarak gerçekleştirilen bir faaliyet olarak görülmesi sayesinde çalışanlar bilgi seviyelerini bilginin güncel seviyesinde tutabilirler.

Yaşam boyu eğitim, bilgi çağının yükselen değeri olan eğitilmiş insanın yetiştirilmesinde ihtiyaç duyulan eğitim sisteminin temel unsurudur. Kavramsal olarak örgün eğitim, yaygın eğitim, halk eğitimi, yetişkin eğitimi, sürekli eğitim, hizmet içi eğitim gibi kavramların tamamını içerir. Fakat bunun yanında yeni bir eğitim felsefesinin temel mantığını oluşturmaktadır. Yaşam boyu eğitim ile insan hayatı ve eğitim paralel olarak ilerlemektedir. Ancak yaşam boyu eğitim faaliyetleri gerçekleştiren kişiler bilgi çağının eğitilmiş insanları olabilirler.

1.4. Dünyada ve Türkiye’de Öğretmenlerin Bilgi İhtiyacının Karşılanması

Öğretmenlerin, hem hizmet öncesi ve hizmet içi süreçlerdeki eğitim sorunu birçok ülkede üzerinde önemle durulan önemli bir sorundur. Yirmi birinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren nüfusun artışı, bilim ve teknolojilerdeki gelişmelere paralel olarak eğitime ve eğitimciye olan talebi arttırmıştır⁷². Öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanmasında bütün ülkeler birtakım hizmet içi eğitim programları yürütmektedir. Fakat bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişmesi bu alanda da uzaktan eğitimlerin kullanılmaya başlamasını sağlamıştır.

Uzaktan eğitim yaklaşımı, öğretmenlerin yetiştirilmesinde bir dersin içeriğindeki yenilikleri aktarmayı amaçlayan dar bir programdan, doktora programına kadar tüm seviyelerdeki programlarda kullanılmaktadır. Öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanmasında uzaktan eğitimden faydalanan ülkelere bazıları İngiltere, Almanya, Norveç, Pakistan, Hindistan, Kenya ve Sri Lanka’dır⁷³. Ayrıca Amerika, Nepal, Endonezya gibi birçok ülkede de uzaktan eğitimle öğretmenlere yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Özer, Graff ve Holmberg’in uluslar arası düzeyde yaptığı bir araştırmada dünya üzerinde uzaktan eğitimin en çok öğretmen yetiştirme ve ekonomi alanlarında en az ise tarım ve tıp alanlarında kullanıldığını tespit ettiklerini

⁷¹ Gordon, J. – Jarvis, P. – Morganti, L. vd., Lifelong Learning: Which Ways Forward? (Ed. D. Colardyn), Brüksel, 2001, s.11

⁷² Uşun, S., Uzaktan Eğitim, İstanbul, 2006, ss.265-6

⁷³ Özer, B., Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Sürekli Eğitimi, [http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/\(1990\).%20%C3%96gretmenlerin%20uzaktan%20.pdf](http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/(1990).%20%C3%96gretmenlerin%20uzaktan%20.pdf) (23.04.2009)

söylemektedir⁷⁴. Teknolojinin gelişmesi ve ihtiyacın artmasına paralel olarak öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanmasında tüm dünyada uzaktan eğitimlerin daha da sık kullanılmasını beklenebilir.

Ülkemizde 1960 ile 1980’li yıllar arasında bazı kurumlar uzaktan eğitim çalışmaları yapmışlarsa da çeşitli siyasi sorunlar ve kararsızlıklar sebebiyle başarılı olamamışlardır. 1960 yılında mektupla mesleki ve teknik eğitim vermek amacıyla kurulan Mektupla Öğretim Merkezi 1974 yılında mektupla mesleki ve teknik okullara öğretmen yetiştirmeye yönelik faaliyetlere başlamış ama kısa sürede bu faaliyetlerini sona erdirmek zorunda kalmıştır. 1974 yılında kurulmuş olan Eğitim Teknolojisi Strateji ve Yöntem Grubu, uzaktan eğitim yolu ile orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan bir projenin ön hazırlıklarını yapmasına rağmen çalışmalarına başlayamamıştır⁷⁵. Türkiye’de uzaktan öğretmen yetiştirmeye yönelik iki büyük proje gerçekleştirilmiştir. 1985 yılında başlatılan projede 130.000 öğretmen, 1990 yılında başlatılan projede ise 54.000 öğretmen lisans tamamlama programına katılmıştır. Bu programlarda eğitimler radyo ve televizyon kanalı ile verilmiştir. Uşun kitabında Özer’in bu projelere yönelik hazırladığı doktora tezinde, programa katılan öğretmenlerin, eğitim teori ve uygulamaları konusunda kendilerini geliştirmek için öğretmenlerin daha fazla uzaktan eğitim istediğini saptadığını söylüyor⁷⁶. Uzaktan öğretmen yetiştirme ve öğretmenlere bilgi aktarma konusundaki uygulamalar karşılaştırıldığında Türkiye’deki uygulamaların henüz başlangıç aşamasında olduğu görülür. Kaynak yetersizliği, sınırlı bütçe, personelin eğitim eksikliği gibi sebeplerle yeterince bu konuda çalışma gerçekleştirilememektedir⁷⁷. Bununla birlikte hızla değişen bilginin öğretmenlere zamanında aktarılmasına çok uygun bir ortam sağlayan uzaktan eğitimlerin kullanılması bilgi ihtiyacın karşılanmasında çok önemli katkılar sağlaması beklenebilir.

Dünyada ve Türkiye’de meydana gelen gelişmelere bağlı olarak öğretmenlerin bilgi ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak çeşitli eğitimsel faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlere bilgi aktarımına yönelik faaliyetlerin de yaşam boyu eğitim çerçevesinde ele alınması gerekmektedir. Öğretmenlerin sayısının artması ile tüm bölgelere yayılması bu tür eğitimlerde bilgisayar ve internet teknolojilerinden faydalanmayı zorunlu hale getirmiştir. Ancak bu yolla gerçekleştirilen eğitimler tüm

⁷⁴ Özer, B., “Uzaktan Eğitim Sisteminin Evrensel Yapısı”, Kurgu Dergisi, S.8, s.12, [http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/\(1990\).Uzaktan.pdf](http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/(1990).Uzaktan.pdf) (23.04.2009)

⁷⁵ Özer, B., Türkiye’de Uzaktan Eğitim: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin Uygulamaları, [http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/1989\).T%C3%BCrkiye%27de%20uzaktan.pdf](http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/1989).T%C3%BCrkiye%27de%20uzaktan.pdf) (23.04.2009)

⁷⁶ Uşun, a.g.k., ss.271-2

⁷⁷ Uşun, a.g.k., s.273

öğretmenlerin toplu bir şekilde bilgi ihtiyacının karşılanmasına sistematik bir çözüm sunabilir.

2. UZAKTAN EĞİTİM

Uzaktan eğitimin farklı mekânlarda öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği kuramsal bir eğitim faaliyeti olarak tanımlanmaktadır. Uzaktan eğitimin temel gelişimi dört evreye ayrılabilir: “Bunlardan birinci evre mektupla öğretim modelidir. İkinci evre basılı materyaller, radyo ve televizyon gibi araçların birbirlerini destekler yapıda kullanıldığı çoklu ortam modelidir. Üçüncü evre tele öğrenme (senkron) modelidir. Dördüncü evre ise internetin devreye girmiş olduğu esnek öğrenme modelidir.”⁷⁸ Uzaktan eğitim ile eğitimdeki mekân kısıtlamalarına bir çözüm üretilmek istenmiştir. Bu konuda ülkemizde uygulanan en iyi örnek açık öğretim fakültesidir. 1981 yılında 420 bin kişilik yüksek öğrenim talebinin sadece % 13’ünü karşılayabilen üniversitelerin bu eksikliği eğitim teknolojilerindeki gelişmelerin de katkısıyla uzaktan eğitim faaliyetleri sürdüren açık öğretim fakülteleri ile doldurulmuştur⁷⁹. Herkese eşit eğitim fırsatları yaratma ilkesi gereğince insanların yüksek öğretim hakkının verilebilmesi için uzaktan eğitim imkânlarının kullanımı eğitime ek bir araç olmaktan çok bir zorunluluktur. İnternet teknolojileri ise uzaktan eğitimlerde çok önemli olanaklar sunmaktadır.

İnternet üzerinden eğitim yani uzaktan eğitimin e-öğrenme biçiminde gerçekleşmesi, öğrencilerin öğrencilerden ve öğretmenlerden uzakta olmalarına karşın eş zamanlı ya da ayrı zamanlı olarak internet üzerinden iletişim kurdukları ve bilginin internet yolu ile aktarıldığı bir eğitim sistemi olarak nitelendirilebilir⁸⁰. Bilgisayarlar ve internet aracılığı ile bilgisayarların birbirlerine kolay ve hızlı bir şekilde bağlanabiliyor olması eğitim alanında büyük imkânlar sağlamaktadır. İnternet üzerinden oluşturulan bu iletişim kanalları sayesinde bilgisayar programları ile oluşturulmuş yazılımlar eğitimi her yerden ve her zaman erişilebilir bir hale dönüştürmüştür. Bu sayede internet üzerinden gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetleri mektup, radyo, televizyon vb. alternatiflerinin önüne geçerek daha fazla tercih edilmektedir. Uzaktan eğitimlerin olumlu yönleri şu şekilde sıralanabilir:

– Çağdaş öğrencinin değişen, gelişen ve yaşam boyu sürecek öğrenme ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli katkılar sağlar.

⁷⁸ Gökdaş, İ. – Kayri, M., “E-Öğrenme Ve Türkiye Açısından Sorunlar, Çözüm Önerileri”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Dergisi, C.2, S.2, s.3, http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/ig_mk.doc (12.12.2008)

⁷⁹ _____, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Tanıtımı, <http://www.aof.anadolu.edu.tr/tanitim.html> (13.12.2008)

⁸⁰ Gökdaş, a.g.m., s.4

- Öğrenme sorumluluğunu bireye vererek, bireyin bilgiye erişim, girişimcilik ve karar verme yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olur.
- Öğrenim yaşı, öğrenme ortamı, eğitim yöntem ve tekniklerinde esneklik ve çeşitlilik sağlar.
- Özellikle çok sayıda öğrenciye yönelik kullanıldığında işletim giderleri azdır.
- Çalışan insanlara eğitim imkânı sunulmasını kolaylaştırır.
- Gereksinimlere göre şekillendirilmiş eğitim olanakları sunar.
- Geleneksel eğitim süreçleri ile bütünleştirildiğinde bu eğitimlerin zenginleşmesine katkı sunar⁸¹.
- Öğretimde fırsat eşitsizliğini en aza indirmeye katkı sunar.
- Kitle eğitimini kolaylaştırır.
- Eğitimi bir taraftan bireyselleştirirken bir taraftan da kitleleşirebilir.
- Kaynaklara herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerden erişim sağlama olanağı verir.
- Uzaktan değerlendirme yapma olanağı sağlar.
- Kendi kendine değerlendirme yapma olanağı verir⁸².

Uzaktan eğitim ile ilgili olarak sıkça kullanılan çeşitli kavramlar bulunmaktadır. Sıklıkla karşılaşılan kavramlardan biri olan sanal sınıf, belli bir bilgiyi internet ya da benzeri bir ağ kullanarak öğrenmek amacıyla oluşmuş gruplardır. E-öğrenme ise internet, bir ağ veya sadece bilgisayar kullanarak gerçekleşen öğrenmelerdir. Çevrimiçi öğrenme, bir ağ üzerinden sunulan içerikle gerçekleştirilen öğrenmedir⁸³. M-öğrenme, palm, cep telefonu gibi taşınabilir elektronik cihazlar kullanılarak gerçekleştirilen e-öğrenme türüdür⁸⁴. Öğretmen ve öğrencilerin bulunduğu mekan ve eğitimlerin eş zamanlı gerçekleşme durumuna göre uzaktan eğitimin çeşitleri bulunmaktadır.

⁸¹ Uşun, a.g.k., s.20

⁸² Atasoy, B. – Ulusoy, Ç. – Çakmak, K. Ç. vd., İnternet Temelli Eğitim (Ed. H.İ. Yalın), Ankara, 2008, s.8

⁸³ _____, Türkiye Bilişim Vakfı Uzaktan Eğitim (e-öğrenme) Klavuzu, Ankara, 2003, s.12

⁸⁴ Quinn, C., “mLearning: Mobile, Wireless and In-Your-Pocket Learning”, Line Zine Magazine, 2000, <http://www.linezine.com/2.1/features/cqmmwiyp.htm> (10.01.2009)

Tablo 3: Uzaktan Eğitim Türleri

		Öğretmen / Öğrenci		
		Aynı Mekanda	Bir kısmı aynı, bir kısmı farklı mekanda	Tamamen Farklı Bir Mekanda
Zaman	Zamandan Bağımsız			A
	Zamandan Yarı Bağımsız	D	E	B
	Zaman Bağımlı			C

Kaynak: Aküner, C., Kanburoğlu, V., "Teknik Eğitim Fakültelerinde Laboratuvar Derslerinde Kullanılmak Üzere Bir E-Kütüphane Oluşturulması ve Hazırlanmış Bir Tasarım Örneği", 1. Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006, s.526; Lawhead, B., P. Et.al, The Web and Distance Learning: What is Appropriate and What is not, Report of the ITICSE'97 Working Group on the Web and Distance Learning, 1997'den alıntı

A: Öğretmen ve öğrencilerin tamamen farklı mekanlarda ve eğitimlerin zamandan bağımsız olarak gerçekleştiği uzaktan eğitim türüdür. Bu tür literatürde "asenkron uzaktan eğitim" (eş zamansız) olarak adlandırılmaktadır. İletişim tamamen internet üzerinden kurulur.

B: Öğretmen ve öğrencilerin tamamen farklı mekanlarda olduğu fakat zaman zaman bir sorunu çözmek, bir konuda görüşmek gibi amaçlarla iletişim kurabilmek için aynı anda online olarak eğitim faaliyetleri gerçekleştirdikleri uzaktan öğrenme türüdür.

C: Öğretmen ve öğrenciler tamamen farklı mekanlarda olmalarına rağmen oluşturulmuş olan sanal sınıf ortamında aynı anda eğitim faaliyetleri gerçekleştirirler. Literatürde "eş zamanlı uzaktan eğitim" olarak adlandırılmaktadır.

D: Eğitimin aynı yerde yüz yüze sınıf ortamında ve elektronik tartışma destekli olarak gerçekleştirildiği durumdur⁸⁵.

E: Eğitimin zaman zaman sınıf ve internet ortamının bir arada zaman zaman da ayrı olarak gerçekleştirildiği durumdur. Özellikle eğitimlerin başlangıç bölümleri ve sınavları yüz yüze gerçekleştirilirken, diğer aşamalar eş zamansız uzaktan öğrenme biçiminde gerçekleştirilir⁸⁶. Literatürde karma ya da hibrit öğrenme olarak adlandırılmaktadır.

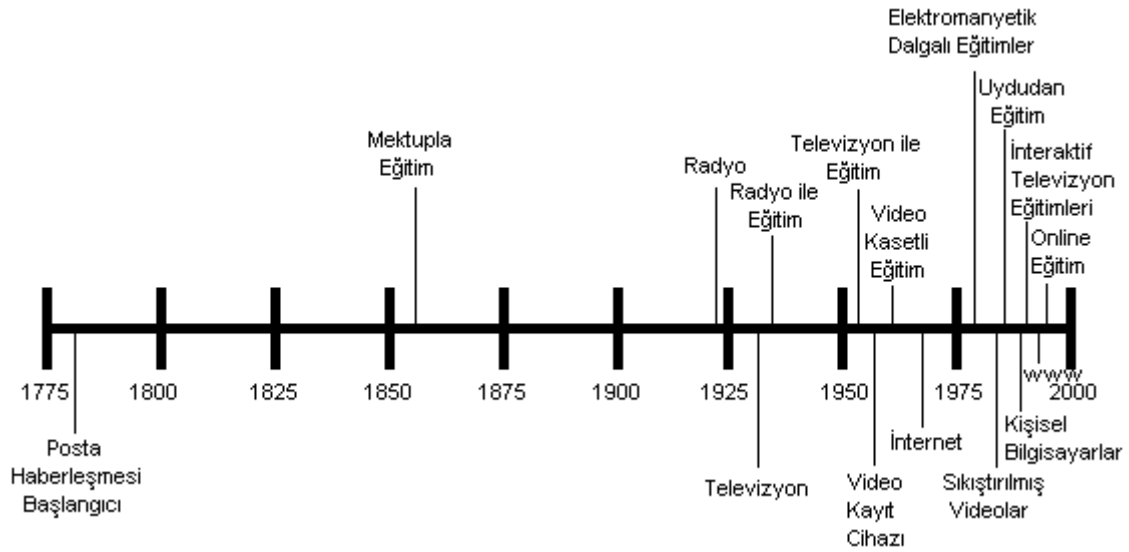
⁸⁵ Aküner, C., Kanburoğlu, V., "Teknik Eğitim Fakültelerinde Laboratuvar Derslerinde Kullanılmak Üzere Bir E-Kütüphane Oluşturulması ve Hazırlanmış Bir Tasarım Örneği", 1. Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006, s.526

⁸⁶ Aküner, a.g.m., s.526

Bilim ve teknolojinin çok hızlı bir şekilde geliştiği günümüz şartlarında uzaktan eğitim sistemlerinde internet tabanlı eğitimler özel bir öneme sahiptir. Çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilen bu internet tabanlı uzaktan eğitimlerden uygun olanı ilgili eğitimlerde tercih edilmeli ve zaman, yer gibi sorunları bulunan insanlara da eğitimin ulaşması sağlanmalıdır. İnternet tabanlı uzaktan eğitimlerin yetişkin eğitimi sürecinde kullanılması ise yaşam boyu eğitim düşüncesinin hayata geçirilmesinde önemli fırsatlar sunmaktadır.

2.1. Yetişkin Eğitiminde Uzaktan Eğitim Araçlarının Kullanılması

Eğitim, ancak insanların birbirleri ile ilişki kurmaları ve etkilemeleri ile gerçekleşebilen faaliyetlerdir. Dolayısıyla insanların birbirleri ile kurdukları iletişim biçimleri eğitimlerin gerçekleştirilme biçimlerini de etkilemiştir. Teknolojinin çok kısıtlı, iletişimin sadece karşılıklı duran bireyler arasında gerçekleşebildiği çağlarda eğitim de ancak karşılıklı konuşarak gerçekleşebilirdi. Fakat insanlar iletişim kurmak için çeşitli araçlar ürettiklerinde bu araçları eğitim amaçlı kullanmayı da bilmişlerdir. Bilginin ve eğitimin öneminin artmasıyla birlikte uzaktan eğitim başlamıştır.

Şekil 1. Uzaktan Eğitim Teknolojilerinin Zaman Çizelgesi

Kaynak: Mehratra, C. M. – Hollister, C. D. – Msgaher, L., Distance Learning: Principles for Effective Design, Delivery, and Evaluation, London, 2001, s.2

İnsanların birbirleri ile uzaktan iletişiminin yaygınlaştığı 20. yüzyılda çeşitli yollardan uzaktan eğitimler gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Posta sistemlerinin kurulması ve dolayısıyla modern yöntemlerle insanlar arası uzaktan iletişimin başlamasından kısa bir

süre sonra uzaktan eğitim faaliyetlerinin başlamıştır. İnsanların uzaktan iletişiminin yaygın olarak kullanılış biçimi ise uzaktan eğitimlerinin gerçekleştiği ortamları belirlemiştir. Radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarının keşfi ile uzaktan eğitimde bu araçlar kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle uzaktan eğitim daha çok bilgisayar ve internet teknolojileri üzerinden ya da cep telefonları, PDA'lar aracılığı ile gerçekleşmektedir⁸⁷. Bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler, eğitimde bu teknolojilerin kullanımının giderek artacağına bir göstergesidir. Grafik tabanlı, etkileşimli programlarda uzaktan eğitim materyalleri hazırlamakta oldukça kolaydır. Bununla birlikte insanların otobüs ve trenlerde ulaşım için harcadıkları zamanlarda ya da bilgisayarlara ulaşabilme sorunlarının bulunduğu anlarda cep telefonları ve PDA'lar önemli bir alternatif olabilir.

Son yıllarda uzaktan eğitim faaliyetleri içerisinde özellikle internet tabanlı eğitimler ön plana çıkmıştır. Bunda internetin yaygınlaşması, karşılıklı iletişime imkan sağlaması, zaman ve yaşanan yerden bağımsız olarak kullanılabilmesi gibi sebepler belirleyici olmaktadır. Bilgisayar teknolojisi geliştikçe ve kullanımı yaygınlaştıkça internet tabanlı eğitimlerin de giderek daha da yaygınlaşması beklenebilir. Nitekim ülkemizde de profesyonel anlamda uzaktan eğitim uygulamaları artmaktadır. Bunlardan biri Türk Telekom firmasının <http://www.ttnetvitamin.com.tr/> adresinden ilköğretim öğrencilerine derslerinde yardımcı olmaya yönelik sunduğu bir hizmettir. Anadolu üniversitesi <http://esertifika.anadolu.edu.tr/> adresinden uzaktan eğitim yolu ile çok çeşitli programlar yürütmektedir. Bir özel şirket <http://www.uzaktanegitim.com.tr> adresinden ALES, KPSS gibi sınavlara online hazırlık eğitimleri vermektedir. Bir diğer elektronik firması bünyesinde teknoloji araştırma ve geliştirme merkezi kurarak <http://portal.cizgi.com.tr/library/> adresinden müşteri kitlesinde yer alan firmaların teknisyenlerine yönelik uzaktan teknik eğitimler gerçekleştirmektedir.

İnternet teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte uzaktan eğitim alanında üniversiteler arası rekabet artmıştır. Coğrafi ve hukuki sınırları olmayan uzaktan eğitim global anlamda uluslararası eğitimlerin gerçekleşmesine olanak tanımaktadır⁸⁸. Günümüzde Türkiye'de oturup Amerika ya da Avrupa'daki bir üniversitenin internet tabanlı eğitimlerinden faydalanarak diploma almak mümkündür. Ülkemizde kurumsallaşmasını tamamlamış birçok üniversite internet üzerinden çeşitli seviyelerde eğitimler düzenlemekte, diploma ve sertifikalar vermektedir. Böylece üniversiteler arasındaki rekabet internet üzerinde devam

⁸⁷ Mehratra, C. M. – Hollister, C. D. – Msgaher, L., Distance Learning: Principles for Effective Design, Delivery, and Evaluation, Londra, 2001, s.3

⁸⁸ Mehratra, a.g.k., s.10

etmektedir. Ülkemizdeki üniversitelerden bazılarının uzaktan merkezlerinin web adresleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4: Ülkemizdeki Bazı Üniversitelerin Uzaktan Eğitim Merkezi Web Adresleri

Üniversite Adı	Web Adresi
Ankara Üniversitesi	http://www.ankuzem.ankara.edu.tr/
Anadolu Üniversitesi	http://cevrimici.aof.edu.tr/
Boğaziçi Üniversitesi	http://uzem.boun.edu.tr/
İstanbul Teknik Üniversitesi	http://www.uzem.itu.edu.tr/
Kocaeli Üniversitesi	http://uzem.kou.edu.tr/
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	http://www.odtu.edu.tr/academic/online.php
Sakarya Üniversitesi	http://www.ido.sakarya.edu.tr/
Yıldız Üniversitesi	http://www.e-learning.yildiz.edu.tr/index.php
Beykent Üniversitesi	http://buzem.beykent.edu.tr/
Çukurova Üniversitesi	http://e.cu.edu.tr/

Yetişkinlerin eğitime olan ilgi ve ihtiyacının artmasına karşılık zaman ve mekan problemleri bulunmaktadır. Yetişkinlerin eğitim almalarında uzaktan eğitimler önemli bir alternatiftir. Uzaktan eğitimlerin gerçekleştirilme ortamları o günün şartlarında yaygın olarak kullanılan iletişimin araçları ile ilişkili olarak değişmiştir. Günümüzde ise bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişmesi yetişkinlere yönelik zaman ve mekandan bağımsız eğitimler gerçekleştirilebilmesine olanak sağlamıştır. Bu konuda özel sektör ve üniversitelerce çeşitli uygulamalar geliştirilmektedir. Görsel ve etkileşimli uygulamalar hazırlamaya imkân tanıyan programlar sayesinde web tabanlı eğitim ortamları hazırlamak oldukça kolaylaşmıştır. Uzaktan eğitim, yapısında bulunan sınırlılıklarda göz önünde bulundurularak yetişkin eğitiminde kullanılmalıdır.

2.2. Uzaktan Eğitim Sisteminin Diğer Yöntemlere Göre Sınırlılıkları

İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin kullanılan iletişim aracının özellikleri ile çerçevelenmiş bir sınırlılığı vardır. Bu nedenle pek çok somut bilgi doğal olarak aktarılamamaktadır. Örneğin, bir ses tonu ile ifade edilebilecek veya deney seti kullanılarak ortaya koyulabilecek şekilde somut bilgi aktarılamamaktadır. Bu durumda bilgi öğretmen tarafından gerçek anlamıyla öğrenciye aktarılamamaktadır.

Öte yandan mesleki eğitimler açısından uzaktan eğitimler ele alındığında da birtakım sınırlılıkların olduğu görülebilir. Özellikle elektrik ya da motorlu araçlar teknolojisi bilgilerinin öğretildiği, tek başına gerçekleştirildiğinde tehlikeli olabilecek, deney ortamlarının kurulumunun pahalı olduğu konularda uygulamalı eğitimlerin uzaktan gerçekleştirilmesinde bir takım sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu tür eğitimlerde teorik konular uzaktan eğitimler ile verilirken uygulama noktasında simülasyon programları ve yüz yüze eğitimlerden faydalanılması gereklidir.

Ancak uzaktan eğitimler birtakım sınırlılıklara sahip olmalarına karşılık bu konularda çeşitli önlemler alınarak sorunlar giderilebilir. Bu sınırlılıklar, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin kurulmasında karşılaşılabilecek sorunlar, mesleki uygulama eğitimlerinde yaşanabilecek sıkıntılar ve yeterince ekonomik olmaması şeklinde sıralanabilir. Buna karşılık yüz yüze eğitimlerde de bunlara benzer ya da farklı birtakım sınırlılıklar bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin kullanılmasına karar verilmesi öncesinde eğitim faaliyeti tüm detayları ile irdelenmeli ve en uygun çözümün uzaktan eğitim olduğu kuşkuya yer kalmayacak şekilde ortaya koyulmalıdır.

2.3. Uzaktan Eğitimin Problemleri

Uzaktan eğitimlerin problemleri eğitim programlarının uygulanış yapısı ile ilgili problemler, yaşanan iletişim sorunları, uzaktan eğitim araçlarının yeni teknoloji ürünü olmasından kaynaklanan problemler ve sağlıkla ilgili sıkıntılar olmak üzere dört ana başlıkta ele alınabilir. Eğitim öncesi yeterli bilginin verilmemesi, eğitim esnasında eğitimsel ihtiyaçların giderilmemesi ve sonrasında ise kurum olarak öğrencilere desteğin devam etmemesi uygulanış yapısıyla ilgili problemlerin kaynağını oluşturur. İletişimde aracı bir aygıtın bulunması ise kişiler arası iletişimle ilgili sıkıntıların yaşanmasına, psikomotor davranışların aktarılmasındaki zorlanılmasına, kendi başlarına eğitim alma alışkanlığı bulunmayan öğrencilerin sorunlar yaşamasına sebep olabilir. Uzaktan eğitimin teknoloji ürünü aygıtlarla gerçekleştiriliyor oluşu ise beraberinde bu aygıtların kullanımının öğrenilme sorununu, teknolojik alt yapının oluşturulması gerekliliğini ve ekonomik olarak maliyetin artmasını getirmektedir. Bilgisayar karşısında uzun süreli hareketsiz zaman geçirmenin sağlık açısından birtakım sakıncaları bulunmaktadır. Verilecek eğitimlerin ortamı saptanırken bütün bu sayılan problemlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Eğitimin zamandan ve mekandan bağımsız bir şekilde yapılmasına olanak sağlayan uzaktan eğitimler birçok olumlu özelliğe sahip olmasına karşılık bazı problemlere de

sahiptir. Bu problemleri gruplar halinde incelendiğinde birinci grubu eğitim programlarının uygulanış yapısı ile ilgili problemler oluşturur. Uzaktan eğitimlerde, eğitim öncesi, sırası ve sonrasında birtakım problemler yaşanabilir. İnternet üzerinden gerçekleşen eğitimlerde kayıt öncesinde yaşanacak problemler, muhtemel öğrencilere yeterli bilgilerin verilememesi, maddi destek sağlanmaması, akademik önerilerde bulunulmaması durumlarıdır. Eğitim esnasında ise kitap temini sağlanmaması, kütüphane hizmeti verilmemesi, teknik desteğin sağlanmaması, koçluk ve rehberlik imkânları sunulmaması eğitimleri olumsuz yönde etkiler. Eğitim sonrasında ise ders notu dökümü edinmelerinin sağlanmaması, mezuniyet sonrası ilişkiler düzenlenmemesi, eğitim sonrası yaşam boyu eğitim fırsatlarının sunulmaması ve iş bulma konusunda imkânlar yaratılmaması internet üzerinden eğitimlerin yetersiz kalmasına sebep olur. Oluşturulan web sitelerinin kullanıcı dostu bir ara birime sahip olmaması da eğitimleri olumsuz etkiler⁸⁹. Eğitimsel siteler herkes tarafından kolayca kullanılabilmelidir. Gerekli önlemler alındığında internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin iletişim kurma noktasındaki sorunları en alt seviyeye indirilebilir. Fakat yeri geldiğinde öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmalı, iletişimin sağlıklı bir şekilde devam ettiği kontrol edilmelidir.

İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin ikinci problem grubunu ise öğrenci ve öğretmen arası etkileşimli bir iletişimin sağlanmasında yaşanabilecek olası sorunlar oluşturmaktadır. Yeterli iletişimin kurulamadığı bir ortamda eğitimin başarılı olma ihtimali düşüktür. Uzaktan eğitimler kendi başına öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince faydalı olamayabilir.⁹⁰ Bu eğitimlere katılan bir öğrencinin bilinçli, yeterli olgunluğa ulaşmış ve kendi başına öğrenme alışkanlığına sahip olması gerekir. Eğitimlerin genellikle öğrencilerin dinlenme zamanında gerçekleşmesi eğitimlere karşı ilgi ve motivasyonu düşürebilir.

Bununla birlikte psikomotor davranışların kazandırılmasında ve uygulamaya dönük derslerde uzaktan eğitimler etkili olamayabilir⁹¹. Psikomotor davranışların kazandırılması için öncelikle becerilerin öğrenciler tarafından kavranması ardından da becerilerin yapılması gerekmektedir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde becerilerin yapılması aşamasında bir takım sorunlar yaşanabilir. Özellikle mesleki ve teknik derslerde uygulamaların internet üzerinden gerçekleştirilememesi uzaktan eğitimlerin mesleki eğitimlerde kullanılmasında önemli bir problemdir.

⁸⁹ Mehratra, a.g.k., s.11, 116-7

⁹⁰ Atasoy, a.g.k., s.9

⁹¹ Uşun, a.g.k., s.21

Üçüncü problem grubunu ise uzaktan eğitim araçlarının yeni teknoloji ürünü olmasından kaynaklanan problemler oluşturmaktadır. Teknoloji okuryazarı olmayanların eğitime uyumlarında sorunlar yaşanabilir. Uzaktan eğitimlere katılacak kişilerin bilgisayar ve internet bilgisinin yeterli seviyede olması gerekir. Aksi halde öğrenciler eğitim konuları yerine teknolojik cihazların kullanımına odaklanmak zorunda kalabilirler. Teknolojik donanım yetersizlikleri, internet bağlantısındaki sorunlar eğitimi olumsuz etkiler. Uzaktan gerçekleştirilen eğitimlerin bir diğer problemi de yapılan eğitim değerlendirilmesindeki güvenlik sorunlarıdır⁹². Gerçekleştirilen eğitimlerin ne kadar başarılı olduğunun anlaşılması için yapılacak sınavların internet üzerinden gerçekleştirilmesi, o eğitimleri alanların sağlıklı bir şekilde değerlendirilememesine sebep olabilir.

Yeni teknolojilerin kullanıldığı uzaktan eğitimlerin özellikle küçük gruplara yönelik olarak düzenlendiğinde pek ekonomik olmamaktadır. Bu tür sistemlerin çalışabilmesi için çok sayıda teknik bilgi sahibi insan kaynağına ve sistemin yapısını oluşturacak sunucu bilgisayarlar, yazılımlar, yüksek hızlı ağ bağlantıları gibi teknoloji ürünü bileşenlere ihtiyaç duyulur. Üstelik tüm bu teknolojik aygıtlar çok kısa süreler içerisinde eskimekte ve yenilerinin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır⁹³. Bununla birlikte internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler kurumların çok uzaklarında yaşayan insanlara ulaşma olanağı sağlamaktadır. Bu durum, kar amaçlı kurumların yeni insanlara ulaşarak gelir elde edebilmesini, kar amacı gütmeyen kurumlarında sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirmelerini sağlamaktadır.

Uzaktan eğitimlerle ilgili dördüncü problem grubunu ise sağlıkla ilgili konularda yaşanabilecek sorunlar oluşturmaktadır. Bilgisayarlar birtakım çok ciddi ve yaygın sağlık problemleri de yaratabilmektedirler. Bilgisayarın kullanımına bağlı olarak göz, iskelet sistemi sorunları, kişilik, ruhsal ve sosyal durum ile ilişkili rahatsızlıklar meydana gelebilir. Bilgisayarın yaydığı elektromanyetik dalgaların çeşitli zararları bulunmaktadır. Ayrıca uzun süre hareketsiz olarak bilgisayar karşısında durmanın sebep olacağı rahatsızlıklar, göz problemleri, duruş yanlışlıkları kaynaklı hastalıklar da bilgisayar kaynaklı önemli sorunlar arasındadır. Bu etkileri en aza indirmek için kaliteli monitör kullanılmalı, yansımalar ve parlamalar önlenmeli, fare kolay ulaşılabilir bir yerden kullanılmalı, çalışma esnasında kullanılacak dokümanlar ekrana uygun aparatlar kullanılarak tutturulmalıdır. Her 10 dakikada bir on saniyelik kısa aralar verilmeli her bir saatlik çalışma sonrasında 5-15 dakika dinlenilmelidir. Uzun aralarda bileklikler bileklerin dinlenmesi amacıyla

⁹² Atasoy, a.g.k., s.9

⁹³ Mehrastra, a.g.k., s.12

kullanılabilir. Uygun egzersizlerde çeşitli rahatsızlıkların oluşmasını önleyebilir⁹⁴. Bahse konu egzersizler ihmal edilmemelidir. Eğitimler için kullanılan web sistemlerinde gerekli önlemler alınmalıdır. Gereklikçe öğrenciler yazılımlar aracılığı ile uyarılarak sağlıksal önlemlerini almaları sağlanmalıdır. Örneğin 10 dakikada bir dinlenmeleri gerektiği hatırlatılabilir. Böylece öğrencilerin bilgisayarın olumsuz etkilerinden korunmalarına yardımcı olunmuş olur.

Eğitim öncesi, sırası ve sonrasında gerekli birtakım önlemlerin alınmaması eğitimlerin başarısını olumsuz yönde etkileyebilir. Öğretmen ve öğrenci arası iletişimde bir aracın yer alması etkileşimli bir eğitim ortamının oluşturulmasına engel olabilir. Teknolojik yetersizliklerin yaşanabilme ihtimali, psikomotor davranışların kazandırılmasındaki zorluklar ve küçük gruplarla yapılan eğitimlerin ekonomik olmayışı uzaktan eğitimlerin önemli problemleri arasındadır. Çeşitli önlemler alınmadığı takdirde bilgisayar karşısında uzun süreli ve hareketsiz olarak geçirilen süreler insan sağlığını her yönden olumsuz etkiler. Uzaktan eğitim programlarının oluşturulması esnasında bu problemlerin de göz önüne alınması önemlidir. Bütün bu sayılan konularda gerekli önlemler alınmalı ve eğitimdeki problemlerin en alt seviyeye indirilmesi sağlanmalıdır.

2.4. Eğitimde Fırsat Eşitsizliği ve İnternet Tabanlı Eğitim

Eğitimde fırsat eşitsizliklerine yol açan birçok unsur bulunmaktadır. Bölgeler arasındaki gelir dağılımı eşitsizlikleri, cinsiyet ayrımcılığı, coğrafi olumsuzluklar, insanların bedensel engelleri, eğitim merkezlerinin belli bölgelerde toplanmış olması, tutukluluk hali, uzun yıllar süre gelen eğitim sorunlarının aile büyüklerinde eğitime karşı olumsuz bakış doğurması, hükümetlerin yanlış eğitim politikaları gibi sebepler eğitimde fırsat eşitsizliği yaratmaktadır. Ülkemizin geri kalmış bölgelerinde töre, gelenek gibi sebepler öne sürülerek kız çocukları eğitim yeterli eğitimi alamamaktadır. Bulunduğu bölgede yeterli eğitim kurumları bulunmadığı için eğitim alamayan birçok yurttaşımız bulunmaktadır. Çeşitli sebeplerle genç yaşta yeterli eğitimi alamayan insanların belli bir yaştan sonra yüz yüze gerçekleşen eğitimlere katılımı zorlaşmaktadır. İnsan hakları evrensel beyannamesine göre her insan eşittir ve eğitim tüm insanların hakkıdır. Fakat sözü edilen sebepler insanların eğitim olanaklarından eşit bir şekilde yararlanmasını önlemektedir. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimler coğrafi çeşitli özellikleri sayesinde eğitimdeki fırsat eşitsizliklerinin azaltılmasına katkı sunabilir.

⁹⁴ İnandı, T. – Aksoy, İ., “Bilgisayar Kullanımı İle İlgili Sağlık Sorunları”, Sürekli Tıp Eğitim Dergisi, C.10, S.3, Ankara, 2001, <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0301/3.html> (11.01.2009)

İnternet üzerinden gerçekleşen eğitimler insanların buldukları mekânlardan bağımsız olarak ve sadece bilgisayar ve internet bağlantısı kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu özellik, bu tür eğitimlere bedensel engellilerin, tutukluların, hastaların, bulunduğu ortamda ihtiyaç duyulan eğitim kurumları olmayıp kurumların olduğu yerlere gitmekte sorun yaşayanların eğitim almasına olanak sağlar. Mekân sorununu aşan bu insanlar eğitim alarak kendilerini geliştirebilirler. Böylece bu tip sebeplerde eğitim hakkından faydalanamayan insanların bu mağduriyeti giderilmiş olur.

Eğitimlerin genellikle gerçekleştiği gündüz saatlerinde çalışmak zorunda olan insanların yaşadığı bu zaman sorunu da eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açabilir. Örneğin maddi sorunlar yüzünden ailesine bakmak zorunda olan bir genç, bu sebepten dolayı gündüz saatlerinde çalışmak zorunda kalıyorsa eğitim hakkından faydalanamayacaktır. Bu durumda zamandan bağımsız eğitim gerçekleştirme imkânı sağlayan internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlere akşamları ve hafta sonlarında erişebilir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler zaman yönünden sıkıntı yaşayan insanlara eğitimlere erişme imkânı sağlar.

Yeni teknolojiler eğitime her türlü ayırım, zaman ve yerden bağımsız olarak ulaşılmasını sağlarken bazı bilim insanları eğitimdeki eşitsizliği arttırdığını savunmaktadırlar. Teknolojik gelişmeler, bilgisayar ve internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin yaygınlaşmaya başlamasına sebep olmaktadır. Bu durum bir yandan herkesin eğitime erişimine olumlu katkıda bulunurken, bilgisayar ve internet imkânlarına sahip olmayanların ya da bilgisayar konusunda deneyimsiz olanların gerekli niteliklere sahip olan insanların gerisinde kalmasına sebep olabilir. Dolayısıyla zengin ve fakir insanlar ile güçlü ve güçsüz ülkeler arasındaki farklar daha da artarak yeni bir “bilgisayar alt sınıfı” doğabilir⁹⁵. Eğitimin internet üzerinde gerçekleşmesi bu imkânlara sahip olamayanların eğitim fırsatlarından yararlanmalarını engellemektedir. Bu durum gerçekten bir fırsat eşitsizliği yaratıyor gibi görünse de bilgisayar ve internet erişimi olup da eğitim faaliyetlerine ulaşamayanların bu imkânlara ulaşmasını sağladığı için daha fazla insanın eğitime almasını sağladığı gerçeği de ortadadır.

Toplumsal hayatın bir zorunluluğu olan eğitim faaliyetlerinin herkese eşit şekilde ulaşmasında çeşitli fırsat eşitsizlikleri bulunmaktadır. İnternet, her türlü coğrafi koşulda ve her an erişilebilen, insanları birbirine bağlayan büyük bir ağıdır. Bu tür eğitimlerle, her ne kadar bilgisayar teknolojilerine sahip olmayanlar ya da bu teknolojilere uzak olanlara

⁹⁵ Giddens, a.g.k., s.783

ulaştırılmasında sorunlar olsa da, mekân ve zaman açısından esnek yapısıyla eğitime erişimde çeşitli zorluklar yaşayan insanlara yeni fırsatlar yaratılabilir. Herkesin eşit ve adil bir şekilde eğitim alabildiği, insani eğitim ihtiyaçlarını karşılayabildiği bir sistemin oluşturulmasında internet sayesinde alternatif çözümler yaratılabilir.

2.5. Karma Öğrenme Ortamlarının Başarıya Etkisi

Sadece internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde birtakım sıkıntılar yaşanabilir. Bu sıkıntıların aşılması için internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin zaman zaman yapılan yüz yüze faaliyetlerle desteklenmesi gerekir. Özellikle mesleki eğitimlerde el becerilerinin kazandırılmasında yüz yüze uygulamalar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Eğitimler, yaratıcılığı arttırıcı şekilde güncel pedagojik kurallara uygun olarak yapılandırılmalıdır. Eğitim ortamını hazırlayanlar uzman kişilerin desteğinin sağlanması uzaktan eğitimlerde öğretmenlerin asıl görevleri üzerine yoğunlaşmasına katkıda bulunur. Bütün bu şartlar da sağlandığında internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin yüz yüze eğitimlerle de desteklenmesi öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkiler.

Uzaktan eğitimler geleneksel eğitime karşı bir seçenek değil geleneksel eğitim süreçlerini tamamlayıcı bir eğitim teknolojisi olarak görülmelidir⁹⁶. Eğitimin internet üzerinden gerçekleştirilmesi, yüz yüze eğitim faaliyetlerinin de beraberinde gerçekleştirilmesine engel teşkil etmemektedir. Gerçekleştirilen bu yüksek lisans tez çalışması da internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimsel faaliyetlerin bir ürünüdür. Öncelikle danışman ve öğrenci bir süre yüz yüze çalışmış, karşılıklı bir iletişim kanalı oluşturulmuş, ardından çalışmalar internet üzerinden gerçekleştirilmiştir*. Uzaktan eğitim faaliyetlerinde önce % 30'unun sadece yüz yüze, daha sonra ise % 70'inin ağırlıklı olarak internet üzerinde gerçekleştirilmesi eğitimin başarıya ulaşabilmesi bakımından gerekmektedir. Yüz yüze eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği sınıf ortamları ile bilgisayar kullanarak yaratılan sınıf ortamları uzaktan eğitimi oluşturan ve birbirini tamamlayan unsurlardır. Eğitimlerin sağlam bir temelde ilerleyebilmesi ve verimli olabilmesi için öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı güven ve saygıya dayanan özel bir iletişim kanalının oluşturulabilmesi gerekir. Ancak birbirini tanıyan insanlardan oluşan gruplar yararlı ve işlevsel bir eğitim faaliyeti gerçekleştirebilirler. Daha sonra bu

⁹⁶ Uşun, a.g.k., s.21

* Yüksek lisans tezi çalışmaları www.birkok.net adresinde tez danışmanı tarafından oluşturulmuş moodle tabanlı uzaktan eğitim sistemi aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

oluşturulan iletişim kanalı sayesinde internet tabanlı eğitimler gerçekleştirilebilir. İhtiyaç duyuldukça eğitimler yüz yüze gerçekleştirilmelidir.

İlk çıkan internet tabanlı öğretim uygulamaları ders içeriklerinin dijital hale getirilip web sitelerine koyulması şeklinde oluşturulmuştur. Fakat bu yapı, öğrencilerde motivasyon sağlanmasındaki problemler nedeniyle başarısız olmuştur. Daha sonrasında internet tabanlı eğitimlerde de yapılandırmacı yaklaşımın ve işbirlikli öğretim yöntemlerine yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır⁹⁷. Tüm bilgiyi bir anda veren, düz metinler içeren web siteleri yerine, bilginin veritabanı uygulamaları içeren etkileşimli web sitelerinde öğrencilerce oluşturulduğu sistemler tercih edilmelidir. Bu sistemlerde öğretmenler faaliyetlere rehberlik etmeli ve bilginin oluşturulması sürecini yönetmelidir. Eğitim faaliyetleri özellikle başlangıç aşamasında kolay, eğlenceli ve kişiler arası iletişimi destekleyici aktiviteleri içermelidir.

Karma öğrenme ortamları internet tabanlı eğitimler ile geleneksel sınıf içi öğretim çevrelerinin birleştirilmesi ile oluşturulur. Bu tip uygulamaları öğretmenler bağımsız olarak kendi sınıflarında uygulayabilecekleri gibi il ya da ülke çapında programlar geliştirilerek maliyet olarak büyük faydalar sağlanabilir. Özellikle karma öğrenme ortamları mesleki ve teknik eğitimde geniş olanaklar sağlamaktadır⁹⁸. Bu tür eğitimlerin teorik ağırlıklı ve bilginin kavramsal olarak aktarılacağı eğitim faaliyetleri internet üzerinden gerçekleştirilebilirken, el becerisine yönelik bölümleri ile tanışma ve değerlendirme gibi kısımları yüz yüze gerçekleştirilir. Böylece geleneksel eğitimler ile internet tabanlı eğitimlerin olumlu yönleri bir arada kullanılarak verim artırılabilir.

Bu konuda Cisco, Microsoft ve Novel firmalarının dünya çapında kurduğu bilgisayar teknisyenliği sertifika programı iyi bir örnek oluşturmaktadır. Bu uygulamalarda uzman ekiplerce oluşturulan öğretim materyalleri ve testler internet aracılığı ile öğretmen ve öğrencilere dağıtılmaktadır. Öğretmenler bu dersleri sınıf içinde nasıl kullanacakları konusunda eğitim almaktadırlar. Ardından öğretmen ve öğrenciler web ortamından elde ettikleri materyaller ile ilgili öğretmenleri ile tartışıp laboratuvar ortamında uygulamaktadırlar. Ardından öğrenciler test bankasında gelen sorularla sertifika için test olurlar⁹⁹. Böyle bir sistem eğitimde öğretmen ve öğrencilere materyallerle ilgili fazladan harcanan zamanı kazandırarak eğitimin gerçek hedefine yönelmesini sağlar. Destek uzman

⁹⁷ Atasoy, a.g.k., ss.320-1

⁹⁸ Atasoy, a.g.k., ss.339-40

⁹⁹ Atasoy, a.g.k., s. 341

kişi ve unsurların da karma eğitimlerde görev alması, eğitimin başarılı olmasına olumlu katkı sunabilir.

Sadece internet üzerinden gerçekleşecek ve statik bir içeriğe sahip eğitim ortamlarının başarıya ulaşması oldukça zordur. İnternet tabanlı uzaktan eğitimlerin başarıya ulaşması için yeri ve zamanı geldiğinde yüz yüze eğitimlerden faydalanmak gerekir. Bu eğitimlerin öğrenci merkezli olması için gerekli önlemler alınmalıdır. Uzaktan eğitim sisteminin teknik detayları ile ilgili uzman kişilerin desteği öğretmenlerin bu konularla uğraşarak zaman ve enerji kaybetmesini önleyecektir. Karma eğitimler başarı sağlanabilmesi için doğru eğitim stratejileri kullanılarak öğrencilerin eğitime ilgi ve motivasyonu sağlanmalıdır.

2.6. Uzaktan Eğitim ve Motivasyon

Uzaktan eğitimlerle başarılı olunabilmesi için öğrencilerin eğitimlere karşı ilgi ve motivasyonlarının sağlanması gerekir. Öğrenmede anahtar öge motivasyondur. Motivasyonun oluşması sadece öğrenmeye yardımcı olan bir unsur değildir. Öğrenmenin gerçekleşmesinin önemli bir şartıdır¹⁰⁰. İnsanları eğitime güdüleyen içsel ve dışsal sebepler bulunmaktadır. İçsel güdülenme öğrencilerin yeni bilgileri edinmeye olan ilgilerinin bir yansımasıdır. Bunlar insanların kendini kanıtlama gibi yüksek seviyeli ihtiyaçları ile ilgilidir. Dışsal güdülenme ise başkaları tarafından belirlenmiş amaçlara ulaşma ihtiyacının yansımasıdır. Bunlar güvenlik, hayatta kalma gibi düşük seviyeli ihtiyaçlarla ilgilidir¹⁰¹. Bir eğitim faaliyetinin başarılı olabilmesi için eğitime katılan herkesin gerçekleşen faaliyete motive olması gerekir. Uzaktan eğitimlerde bu motivasyonun sağlanması için gerekli önlemlerin alınması gerekir.

Eğitime ilgi ve motivasyonun sürekli olarak sağlanması eğitimlerin başarıya ulaşmasında önemli bir faktördür. Uzaktan eğitimlerin en büyük problemi öğrencilerin motive edilmesi ve bunun sürdürülebilirliğidir¹⁰². İnternet üzerinden gerçekleşen eğitimlerde motivasyon, yapılandırmacı yaklaşımın gereklerini yerine getirerek sağlanabilir. Etkileşimli uygulamalarla desteklenmiş eğitimler katılımcıların eğitimlere daha fazla ilgi göstermesini sağlayabilir. Böylece ilgi çekici ve faydalı eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiş olur. Özellikle teknik eğitim için e-öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilen

¹⁰⁰ Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 2005, s.63

¹⁰¹ Makkonen, P., "Is web-based seminar an effective way of learning in adult education?", 36th Hawaii International Conference on System Sciences, Finland, 2002, s.1, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=1174343&isnumber=26341> (24.12.2008)

¹⁰² Atasoy, a.g.k., s.88

özel sektör kurum yetkilileri ile yapılan görüşmelerde bu tür eğitimlerde tasarlanan sistemin etkileşimli uygulamalarla zenginleştirilmesi ve görsel olarak bilginin somutlaştırılmasının eğitime olan ilgiyi arttırdığı bilgisi edinilmiştir.

Öğretmenlere yönelik gerçekleştirilecek eğitimler mutlaka gönüllülük esasına dayalı olarak sürdürülmelidir. Eğitime karşı direnç gösteren bir öğretmene yönelik sürdürülecek eğitim faaliyetlerinden yeterli verimin alınması beklenmemelidir. Bununla birlikte eğitimler ilgi çekici hale getirilerek ve ilginin artırılmasına yönelik çeşitli güdüleme faaliyetleri gerçekleştirilerek öğretmenlerin bu tür eğitimlere karşı ilgi ve motivasyonunun artırılması sağlanabilir.

Karşılıklı iletişimde araya bir aracın giriyor olması uzaktan eğitimlerde motivasyonun sağlanmasını zorlaştırmaktadır. İlgi ve motivasyonun sağlanmasında uzaktan eğitimlerde doğru eğitim stratejilerinin önemi çok büyüktür. Eğitimlerde simülasyon programları, grafik ve animasyonlardan yeterince faydalanılmalıdır. Bu eğitimlerde gönüllü olanların katılımı sağlanmalı ve öğrencilerin eğitime güdülenmesini sağlamak için her türlü önlem alınmalıdır.

2.7. Eğitim Stratejileri ve Uzaktan Eğitim

Öğrenmenin nasıl gerçekleştirildiğini açıklayan yaklaşımlar, davranışsal, bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımları isimleri altında gruplandırılabilir. Fakat öğrenmeyi açıklayan hiçbir yaklaşım internet tabanlı eğitim materyalleri tasarlanmasında tek başına kullanılmamalıdır. Bu tür materyallerin hazırlanmasında öğrenme yaklaşımlardan uygun olanının doğru şekilde kullanılması gerekir¹⁰³. Hangi öğrenme yaklaşımının ne zaman ve ne şekilde kullanılacağına kararını vermek için bu yaklaşımların detaylarını bilmek ve eğitim içeriğine uygun yaklaşımı tespit etmek gerekir. Günümüzde geçerliliğini kaybetmekte olan öğretmen merkezli ve bilgi aktarma ağırlıklı gerçekleştirilen eğitimler davranışsal yaklaşıma dayanmaktadır.

Bilginin nesnel ve kişinin dışında oluşturulduğunu, keşfederek çıkarıldığını savunan pozitivizm felsefesine uygun olarak biçimlendirilmiş geleneksel eğitim, davranışçı öğrenme yaklaşımlara uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu eğitim sisteminde kitaplara yerleştirilmiş olan bilginin öğrencilere aktarılması gerekmektedir¹⁰⁴. Geleneksel sınıflarda öğrenci, değerlendirilen bir obje konumundadır. Eğitimci öğretmekte, öğrenci ise cevap vermektedir. Ardından eğitimci, öğrenenin durumunu kabul eden ya da ret eden bir sonuca

¹⁰³ Aksoy, a.g.k., ss.66-7

¹⁰⁴ Özden, a.g.k., s.54

bağlayarak süreci kapatmaktadır¹⁰⁵. Davranışçı bir internet temelli eğitim ortamı geliştirirken konu ünitelere bölünmeli, bilgi iyi yapılandırılmış bir şekilde sunulmalı, bilgiye kolay ulaşılabilmelidir¹⁰⁶. Öğretmenin etken, öğrencinin ise edilgen olduğu bu düşüncede öğrencinin bilgiye ulaşmak için herhangi bir çabada bulunması gerekmemektedir. Bilgi yorumlanmadan olduğu gibi alınmalıdır. Bilişsel yaklaşım ise tek yönlü bilgi aktarımına dayalı bir eğitimi yeterli bulmamaktadır.

Bilişsel öğrenme yaklaşımına göre “insan zihni bilgiyi alır, işler, biçim ve içeriğini değiştirir, depolar, gerektiği zaman geri getirir ve tepkiler üretir.”¹⁰⁷ İnternet temelli eğitimlerde bilişsel öğrenme yaklaşımının başarı ile uygulanabilmesi için öğrencilerin dikkati çekilmeli, öğrencilerin duyuşal sistemleri görsel uygulamalar yolu ile kullanılmalıdır. Öğrenciye bu dersi niçin aldığı söylenmelidir. Bilginin sunulduğu ortam, öğrencinin bilişsel düzeyine uygun olmalıdır. Öğrencilerin var olan bilgilerini geri çağırabilmeleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Öğrencilere yeni bilgiler sunulmadan önce yapılacak testler ile mevcut durumları saptanmalı, eğitim içeriği bu test sonuçlarına göre şekillendirilmelidir. Bilgi, öğrencilere sunulmadan önce bir ekranda beş ile dokuz * arası öğelere ayrılmalıdır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalı, öğrenciler motive edilmelidir. Dersin içerisinde gerçek durumları örnekleyen eden aktivitelere yer verilmelidir¹⁰⁸. İnternet tabanlı eğitimlerde bilişsel yaklaşımlardan da ihtiyaç duyuldukça faydalanılmalıdır. Bilgiyi edinen öğrencilerin bu bilgileri daha anlamlı hale getirerek kendi bilgilerini oluşturmalarında yapılandırmacı yaklaşım ön plana çıkmaktadır.

Yapılandırmacılık bilginin öğrenci tarafından yapılandırılması anlamında kullanılmaktadır. Öğrenci bilgiyi aktif olarak almalı, bu bilgileri önceki bilgileri ile ilişkilendirmelidir. Daha sonra bu bilgiyi yorumlayarak bilginin kendi algılayış sistemindeki son şeklini vermelidir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında öğrenme aktif bir süreçtir. İnsanlar öğrenirken öğrenmeyi de öğrenmelidirler. Bilgilerin anlamlı hale gelmesinde en önemli eylem zihinseldir. Öğrenme faaliyetlerinde diğer insanlarla çeşitli şekillerde kurulacak ilişkilere yer verilmelidir. Öğrenilen bilgilerin süregelen yaşamla bir bağı mutlaka kurulmalıdır. Yeni bilgiler bilinenlerin üzerine kurulmalıdır. Öğrenmenin

¹⁰⁵ Makkonen, a.g.m., s.1

¹⁰⁶ Atasoy, a.g.k., ss.20-1

¹⁰⁷ Sübaşı, G., “Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı Bilgiyi İşleme Kuramı”, Mesleki Eğitim Dergisi, S.2, 1999, s.28; Woolfolk, E. A, Educational Psychology, Boston, 1993’den alıntı

* 7 ± 2 kuralına göre bilgiler ağaç yapısı şeklinde 5 ile 9 arası, doğrusal, hiyerarşik ve örümcek ağı benzeri bölümlere ayrılmalıdır.

¹⁰⁸ Atasoy, a.g.k., ss.71-7

başlangıcını önceden bilinenler oluşturmaldır. Tüm bu süreçleri içeren öğrenmenin anlamlı olabilmesi 3 – 5 dakika içerisinde gerçekleşmez. Yeni bilgiler, üzerinde düşünme, gözden geçirme ve kullanılmaya ihtiyaç duyulan bilgilerdir¹⁰⁹. Bütün bu sayılan işlemlerin gerçekleşmesi ancak öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı ile gerçekleştirilebilir. Tablo 5’de bu üç yaklaşımın birbirleri ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 5: Davranışçı, Bilişsel ve Yapılandırmacı Yaklaşımların Karşılaştırılması

DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM	BİLİŞSEL YAKLAŞIM	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM
Öğrenme dıştan etkilerle (pekiştirme, tekrar) elde edilen bir sonuçtur.	Öğrenme, bilgi işlenerek gerçekleşir.	Öğrenme, insan zihninde eski ve yeni bilgilerin yapılandırılması sonucu oluşur.
Öğrenen, dış uyarıcıların pasif alıcısıdır.	Öğrenen, bilgiyi zihninde bilgi işleme teknikleri kullanarak önceki bilgileri ile ilişkilendirebilen kişidir.	Öğrenen, uyarıcıların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur.
Eğitim programı tümevarım yoluyla ve temel becerilere ağırlık verilerek işlenir.		Eğitim programı tümdengelim yoluyla ve temel kavramlara ağırlık verilerek işlenir, öğrenci sorunlarına göre program yönlendirilir.
Öğretmenler, öğrenci başarısını ve öğrenmesini değerlendirmek için sorulara kesin ve tek doğru cevap beklerler.	Öğretmenler, yeni bilgiyi düzenler, yeni bilgiyi mevcut bilgi ile ilişkilendirir, öğrencinin dikkatini, bilgiyi kodlamasını ve hatırlamasını sağlar.	Öğretmenler öğrencilerin belli konulardaki görüş ve fikirlerini anlamak için uğraşırlar.
Öğretmenler, öğrencilere bilgiyi aktaran kaynak durumundadırlar.	Öğretmenler, bilgi edinme sürecini yönetir.	Öğretmenler, öğrenme sürecinde bir öğrenen olarak, öğrencilerle karşılıklı etkileşime girer ve

¹⁰⁹ Özden, a.g.k., ss.55, 62-3

		öğrenme ortamını düzenler.
Öğrenciler, öğretmenin bilgiyle dolduracağı, “boş küpler” konumundadırlar.	Öğrenciler yarı etkin durumdadır.	Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludur, çevreden edindikleri bilgilere kendi zihinlerinde anlam verirler ve böylelikle öğretimde aktiftirler.
Eğitim programıyla ilgili etkinlikler, ders kitapları ile sınırlıdır.	Önceden belirlenen içerik eski bilgilerle bütünleştirilerek aktarılır.	Eğitim programları ile ilgili etkinlikler, geniş ölçüde birincil derecedeki kaynaklara dayanır.
Öğrenci değerlendirilmesi, tamamıyla öğretimden ayrı bir süreç olarak algılanır ve genellikle testler yoluyla eğitim programının sonunda gerçekleştirilir.	Her öğrenci için aynı şekilde, sınavla, öğretim sürecinden ayrı şekilde gerçekleştirilir.	Değerlendirme, öğretim sürecinden ayrı değildir. Öğretim devam ederken öğretmen gözlemleri veya öğrenci çalışmalarının toplanması ile gerçekleştirilir.
Önceden hazırlanmış bir öğretim programına sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur.	Öğrenme ürünü sadece öğretmeni ne sunduğuna değil, öğrencinin bu bilgiyi nasıl işlediğine de bağlıdır.	Öğretim sürecinde öğrencilerin istekleri, ilgileri, ihtiyaçları ve çeşitli konularla ilgili soruları geniş yer tutar.

Kaynak: Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 2005, s.67; Atasoy, B. – Ulusoy, Ç. – Çakmak, K. Ç. Vd., İnternet Temelli Eğitim (Ed. H.İ. Yalın), Ankara, 2008, s.28-9

Uzaktan eğitimlerde eğitim içeriğine bağlı olarak davranışsal, bilişsel ya da yapılandırmacı yaklaşımlardan faydalanılmalıdır. Şayet eğitimle öğrencilere bir davranış kazandırılmak amaçlanıyorsa davranışsal yaklaşımları kullanmak gereklidir. Öğrencilerin bilgiyi edinmeleri ve hissetmeleri amaçlanıyor ise bilişsel yaklaşıma dayalı stratejileri kullanmak yerinde olacaktır. Bilgiler öğrenildikten sonra kendi bilgilerini oluşturmalarında ise yapılandırmacı öğrenme yaklaşımları kullanılmalıdır¹¹⁰. İnternet üzerinden gerçekleştirilen uzaktan eğitimlerde, yapılandırmacı yaklaşım ilkelerinden mutlaka faydalanılmalıdır. Öğrenmenin merkezinde öğrenci olmalı, eğitimi öğrenciler

¹¹⁰ Atasoy, a.g.k., s.77

yönlendirmelidir. Eğitim materyalleri etkileşimli olmalı, öğrencilere görevler verilmeli, tartışma forumları oluşturulmalıdır¹¹¹. Hazırlanacak uygun programlar, animasyonlar ve aktivitelerle eğitim faaliyetleri öğrenciye bilgiyi verecek şekilde çok bilgiye öğrenci tarafından ulaşılabilecek şekilde tasarlanmalıdır. Böylece aktif bir öğrenme ortamı yaratılarak uzaktan eğitimlerin başarılı olmaları sağlanabilir.

2.7.1. Öğrenci Merkezli Eğitim

Günümüzde gittikçe daha yaygın olarak kabul edilen yapılandırmacı yaklaşımda eğitimde öğretmen rehberlik eden kişi konumunda iken eğitimin merkezinde öğrenci bulunur. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek yetişkinlere yönelik eğitimlerin başarıya ulaşabilmesi için bu ilkeye uyması gerekmektedir. Yetişkinlere yönelik gerçekleştirilecek uzaktan eğitimlerin başarı şartlarını öğrenci merkezlilik çerçevesinde değerlendirebilmek için geleneksel eğitimler, yetişkin eğitimleri ve uzaktan eğitimler üzerine yapılmış araştırmalardan elde edilmiş bulguların incelemesi gerekir. Zunkel, Cable, ve Jones makalelerinde Yager, Dunkhase, Tillotson ve Glass'ın yüksek öğretimde gerçekleştirilen geleneksel eğitimler esnasında uyulması gereken temel prensipleri şu şekilde özetlediklerini söylüyorlar. Buna göre;

- Bir kişi bir bilgiyi öğrenebileceğine inanmadıkça o bilgiyi öğrenememektedir.
- Öğrencilerin de eğitim esnasında bir şeyler yapması gerekmektedir.
- Öğretmenlerin derslerini sürdürürken öğrencilerin düşüncelerini, deneyimlerini ve ilgilerini de kullanmaları gerekir.
- Derslerde açık uçlu sorular sorulmalı tartışmalara yer verilmelidir.
- Derslerde katılımı arttırmaya yönelik işbirlikçi öğrenme stratejilerinden faydalanılmalıdır¹¹².

Zunkel, Cable ve Jones, Wagner'in uzaktan öğrenme yöntemlerinin başarıya ulaşması için önemli gördüğü faktörleri içeren alanları şu şekilde sıralamıştır.

- Katılımcıların analizi
- Eğitim doğru biçimde dizaynı
- Eğitim akışının yeniden düzenlenmesi
- Ders planlanması

¹¹¹ Atasoy, a.g.k., ss.22-3

¹¹² Zunkel, K. - Cable, J. - Jones, S., "Interactive Distance Education for Engineering Outreach", Frontiers in Education Conference, Teksas, 1996, s.280, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=569962&isnumber=12343> (31.12.2008)

- Aktif eğitim stratejilerinin kullanımı
- Eğitimsel verim sistemlerinin dikkate alınması
- Kitle iletişim araçları ve materyallerinin uzaktan eğitim amacıyla birbirleri ile ilişkilendirilmesi

- Katılımcı ve eğitimci için destek servisleri oluşturulması¹¹³

Kuzey Amerika'daki yetişkin eğitimi alanındaki en önemli teorisyeni Malcolm Knowles'in geliştirdiği yetişkin eğitimi modeli ise dört varsayıma dayanmaktadır.

- Yetişkinler kendi kendini idare edebilen öğrencilerdir.
- Yetişkinler çok ve çeşitli deneyimlere sahiptirler.
- Eğitim almaya gelmiş olan yetişkinler öğrenmeye hazırdır. Çünkü herhangi bir sebep onların değişim ihtiyacı hissettiklerine sebep olmuştur.

- Yetişkinler güncel problemlerini çözmeye yönelik ya da yeteneklerini geliştirme ile ilgili eğitimleri tercih ederler¹¹⁴.

Bütün bu ilke ve varsayımlar göz önünde bulundurulduğunda yetişkinlere yönelik internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

- Katılımcılar iyi analiz edilmelidir.
- Katılımcıların eğitimde yer alan teknolojik araçların kullanımına hâkim olduklarından emin olunmalıdır.
- Hazırlanan sistemlerde görselliğe önem verilmeli ve etkileşimli programlar yardımı ile karşılıklı iletişim olanakları sunulmalıdır.
- Eğitimler katılımcıların ilgi ve ihtiyaçları ile uyumlu olmalı, mevcut deneyim ve bilgilerine dayanmalıdır.
- Katılımcıların kendilerini farklı şekillerde ifade etmelerine imkân sağlanmalıdır.
- Katılımcılara eğitim esnasında küçük gruplar halinde uygulamalar gerçekleştirme ve birbirlerini değerlendirme imkânları sağlanmalıdır.

Bununla birlikte başarıyı arttırmak için web siteleri aracılığı ile gerçekleştirilecek uygulamalar esnasında alınması gereken bir takım önlemler de bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde özetlenebilir.

¹¹³ Zunkel, a.g.m., s.280

¹¹⁴ Conklin, J., "The Learning Organization: The Importance of Adult Education for Technical Communicators", Professional Communication Conference, Winnipeg - Kanada, 1994, s.32, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=347550&isnumber=8046> (24.12.2008)

– Öğrencilere eğitimcilere ulaşabilmeleri için gerekli e-mail adresi bildirilmelidir. Öğrencilerin eğitimcilere üçüncü kişilerin göremeyeceği şekilde iletişim kurabilmesi gerekir.

– Öğrenciler eğitimcilere gerektiğinde iletişim kurabilmelerini sağlayacak bir telefon numarası verilmelidir.

– Eğitimciler, çevrim içi tartışmalara başkanlık etmeli, ana konuları özetlemeli ve zamanı geldiğinde bir tartışmanın bitirip yeni bir konuyu başlatmalıdır.

– Öğrenciler belirli kurallar dâhilinde birbirleri ile iletişim kurabilmelidirler.

– Eğitimciler öğrencileri çeşitli görevleri yerine getirmelerini sağlamak amacıyla görevlendirmeli, diğer öğrenciler de bu kişileri eleştirerek geri bildirim sağlamalıdır.

– Öğrencilerin yaparak öğrenmelerini sağlayacak aktiviteler oluşturulmalıdır.

– Öğrenciler öğrendiklerini çeşitli yollarla diğerlerine sunabilmelidirler.

– Eğitim planlı olmalı, öğrenciler ne zaman hangi görevi yerine getireceklerini önceden bilmelidirler.

– Öğrenciler kendi kendilerini değerlendirecek araçlara sahip olmalıdırlar.

– Eğitim esnasında verimli çalışma yolları konusunda küçük tavsiyelerde bulunulmalıdır.

– Öğrencilerin site kullanımı hakkında teknik bilgilerini geliştirecek alıştırmalar yapmaları sağlanmalıdır.

– Eğitimler esnasında konu ile ilgili özgün örnekler ve alıştırmalar kullanılmalıdır.

– Öğrencilerin öğrenme stilleri belirlenerek buna uygun öğretim yöntemleri kullanılmalıdır¹¹⁵.

Bireysel farklılıkları eğitim başlangıcında yapılan testlerde algılayıp daha sonra gerçekleşecek eğitimleri kişilerin bilgi seviyelerine göre düzenleyen kişiselleştirilmiş, akıllı sistemler, ideal internet tabanlı eğitimleri sağlar¹¹⁶. Her bireye standartlaşmış eğitimler vermek yerine bilgi seviyesine ve ihtiyacına uygun eğitimler vermek, bilgi çağı toplumlarının eksikliğini hissettiği bir olgudur. Gelişen bilgisayar teknolojileri eğitimcilere bu türden eğitimleri verebilmeleri için gerekli alt yapıyı sunmaktadır. Bu teknolojilerin sağladığı imkânların eğitimin merkezine öğrencinin yerleştirilmesi amacıyla kullanılması başarının artmasında etkili olacaktır.

¹¹⁵ Mehrotra, a.g.k., ss.50-1

¹¹⁶ Atasoy, a.g.k., ss.322-3

2.7.2. İşbirlikli Öğrenme

Eğitimde işbirlikli öğrenme yaklaşımının önemi ve faydaları her geçen gün daha fazla eğitimci tarafından kabul görmektedir. Fakat işbirlikli öğrenmenin gerçekleşmesinin önünde, faaliyetleri gerçekleştirmede zaman darlığı, mekânların uygun olmaması ve kalabalık sınıflar gibi problemler bulunabilir. Bu tip problemler kaliteli ve verimli bir eğitim için gerekli olan işbirlikli öğrenme faaliyetlerinin öğretmenler tarafından yeterince uygulanamamasına sebep olabilir. Fakat internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler, esnek zaman kullanımı imkânları sağlamaktadır. Herkesin istediği yerden eğitime erişebilmesi sayesinde de grupların oluşturulmasında kalabalık sınıflar bir sorun olmaktan çıkmaktadır. Öğrenciler tarafından da ilgi çekici bulunan bu tür eğitimler küçük gruplar oluşturma ve grup içi yazılı ya da sözlü tartışmalar gerçekleştirmeye uygundur. Aynı zamanda öğrenciler birbirlerinin ürün ya da görüşlerini de değerlendirerek bunların gelişmesine katkıda bulunabilir. Böylece internet üzerinden eğitimler çağın gereği olan işbirlikli eğitimlerin kolayca gerçekleştirilmesine uygun bir ortam sağlayabilirler.

Öğrencilerin bilgiye ulaşmak için zaman zaman birlikte çalışmalarının birçok açıdan olumlu sonuçları olmaktadır. “İşbirlikli Öğrenme; öğrencilerin kişisel olarak kendi öğrenmelerini ve birbirlerinin öğrenmelerini arttırmaya yönelik olarak ortak bir hedef doğrultusunda birlikte çalışması amacıyla küçük grupların eğitici amaçla kullanılmasıdır.”¹¹⁷ Herhangi bir ders konusu hakkında geleneksel yöntemlerle kendi başına öğrenme faaliyetleri gerçekleştiren bir öğrenci bu bilgiyi edinmek için bir çaba sarf etmesi gerekmemektedir. Farklı insanlarla karşılıklı etkileşimde bulunma imkânı bulamamaktadır. Buna karşılık küçük gruplar içerisinde yapılan eğitimlerde öğrenciler birbirleri ile söz konusu konuda tartışabilir. Birbirlerin gelişimine olumlu etkilerde bulunabilir. Bilgiye beraberce ulaşmak ve keşfetmek için aktif oldukları faaliyetleri gerçekleştirebilirler. Böylece öğrenme daha kalıcı ve sağlıklı olur.

Meral ve Çolak makalelerinde Stahl’ın geleneksel sınıflar ile işbirlikli sınıfların farklılıklarını şu şekilde ortaya koyduğunu söylüyor¹¹⁸.

¹¹⁷ Bağcı,N., “Öğretim Sürecinde Öğrenciye ve Öğrenim Amacına Yönelik Yeni Yaklaşımlar”, Milli Eğitim Dergisi, S.159, Ankara, 2003, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/bagci.htm> (04.01.2009)

¹¹⁸ Meral, M., Çolak, E., “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemini Tanıma Düzeyleri”, 1. Uluslar arası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006, s.270

Tablo 6: Geleneksel ve İşbirlikli Sınıflar

Geleneksel Sınıflar	İşbirlikli Sınıflar
Kendi işini yap	Öğrenmek için arkadaşlarıyla beraber çalış
Gözler önde olsun	Göz göze, diz dize ol
Sadece öğretmenini dinle	Grup üyelerini dinle
Sadece öğretmen/materyallerden öğren	Grup içindeki arkadaşlarından öğren
Yalnız çalış	Küçük gruplar içinde çalış
Kararları öğretmen verir	Kararları öğrenciler verir
Öğrenciler pasiftir	Öğrenciler aktiftir

Kaynak: Meral, M., Çolak, E., “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemini Tanıma Düzeyleri”, 1. Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006, s.270; Stahl, R.J., Cooperative Learning in Social Sciences: A Handbook For Teachers, Addison-Wesley Publishing, 1992

Kalabalık sınıf ortamları ve bir öğrencinin yaptıklarının diğer öğrencilerce değerlendirmesindeki zorluklar günümüz eğitimlerinin bir problemidir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler bu soruna bir çözüm getirebilir. Her öğrenci yaptığı ödev ve hazırladığı sunumları kendisi için oluşturulmuş web alanlarında diğerlerinin değerlendirmesi için sergileyebilir. Böylece herkes birbirinin eğitim faaliyetlerini değerlendirebilir. Bu sistem üç önemli fayda sağlamaktadır. Birincisi, öğrenciler eğitime daha etkin bir şekilde katılmasıdır. İkincisi, eğitimlerin herhangi bir zamanda gerçekleşebilmesidir. Üçüncüsü ise eğitime herhangi bir yerden katılma imkânı bulunmasıdır¹¹⁹. İnternet ortamı eğitimde işbirlikli öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine uygun ortamı sağlar. Öğrenciler beraberce bilgiyi üretir, kullanır ve birbirlerini değerlendirir. Bir grubun üyesi olan ve kendine güveni artan öğrenci yeni bilgiler öğrenmeye olan motivasyonu da artar.

Geleneksel, anlatım ağırlıklı öğretmenin çok çeşitli sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar geleneksel yöntemlerin öğrencilerin verimsizliği, pasifliği ve eğitimden soğutan özellikleri ile ilişkilidir. Bilim ve teknolojinin gelişmesi ile anlatım ağırlıklı öğrenmede yeniden düzenleme bağlamında öğrencileri aktif hale getiren küçük gruplar halinde işbirlikçi öğrenme gibi bazı yeni yöntemler önerilmektedir¹²⁰. Web tabanlı eğitimlerde işbirlikli öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilerek yapılandırmacı yaklaşımın gereklerinin yerine getirilmesi için uygun ortamlar yaratılabilir.

¹¹⁹ Makkonen, a.g.m., s.1

¹²⁰ Makkonen, a.g.m., s.1,2

2.7.3. Proje Tabanlı Öğrenme

İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerde proje tabanlı öğrenme stratejilerinden faydalanılabilir. Proje tabanlı öğrenmenin temelinde projeler gerçekleştirme yolu ile öğrenme bulunur. Proje düşünülerek, hayal edilerek ve kurgulanarak ortaya koyulması sebebiyle öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirir. Problem çözen, araştıran, analitik düşünen, işbirliği içinde çalışan, sorumluluk alan bireylerin yetiştirilmesine uygun ortam oluşturan bir anlayıştır¹²¹. Belli bir konuda bir proje gerçekleştirmeye odaklanan birey belirlenmiş amaçlar doğrultusunda gerçekleştirmesi gereken görevleri yerine getirerek bu süreci tamamladığında, öğrenmesi gereken bilgiyi de edinmiş olur.

Moodle, Webct gibi ders yönetim sistemleri, sağladıkları imkanlarla internet üzerinden proje tabanlı eğitimler gerçekleştirmek için uygun ortam oluştururlar. Bu ortamlarda gruplar halinde ya da bireysel olarak gerçekleştirilen projeler öğretmenlerin gözetim ve rehberliğinde kolaylıkla yürütülebilir. Böylece sürecin değerlendirileceği, yaratıcılığın pekiştirileceği, öğrencinin aktif olduğu öğrenme ortamlarında eğitimler gerçekleştirilmiş olur.

Yetişkinlerin eğitiminde de proje tabanlı öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Yetişkinlere ders içeriğine uygun olarak kendi güncel hayatlarındaki bir problemi çözmeyi amaçlayan projeler yaptırılabilir. Kendi problemine yoğunlaşan yetişkinin öğrenmeye güdülenmesi kolaylaşır. Projesini tamamladığında ileride bu projeyi kullanacak olması eğitime ilgi ve motivasyonu artırır. Bu tip projeler öğrencilere yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı sunar. Uzaktan eğitimlerde ders içeriğine uygun olarak proje tabanlı öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

2.7.4. Tam Öğrenme

İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler tam öğrenme yaklaşımının uygulanmasına uygun bir ortam sağlamaktadırlar. Web tabanlı uygulamalar ile öğrencilerin derslerdeki başarı düzeyi, eğitimlere katılım süreleri gibi değerlendirmeye yönelik bilgiler kolaylıkla elde edilebilmektedir. Tam öğrenme prensiplerine uygun olarak gerçekleştirilecek uzaktan eğitim faaliyetleri ile sürekli değerlendirmeler yapılarak eğitimde başarı artırılabilir. Bu ortamlarda istenildiği kadar tekrarlar da yapılabilmektedir.

¹²¹ Erdem, M., “Proje Tabanlı Öğrenme”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.22, Ankara, 2002, ss.172,178

Öğrencinin eğitimsel faaliyetleri kendi başına gerçekleştirebilmesi tam öğrenme prensipleri ile hedeflenen sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Tam öğrenme yaklaşımında temelinde neredeyse bütün öğrencilerin, okulların öğretmeyi amaçladığı tüm yeni davranışları öğretebileceği görüşü bulunmaktadır. Bunun sağlanması için öğrencilere planlı ve duyarlı bir eğitim hizmeti verilmelidir. Öğrenme güçlüğü çekenlere yerinde ve zamanında yardım edilmelidir. Onlara eğitimle amaçlanan bilgileri öğrenmeleri için “yeterli zaman” verilmelidir. Herkes için anlamlı bir “tam öğrenme” ölçütünün belirlenmesi hemen hemen tüm öğrencilerin yüksek düzeyde bir öğrenme sağlayabilir. Yaklaşımın başarılı olabilmesi öğrencinin süreç boyunca sürekli olarak güdülenmesine ve öğrenme güçlüğü ile karşılaştığı her yer ve zamanda sürekli olarak ona gerekli yardımın sağlanmasına bağlıdır¹²². Böylelikle her öğrencinin her ünitenin en az yüzde 70’ini öğrenebilmesi esas alınır¹²³. Eğitimlerle amaçlanan öğrencilerin davranışlarının istenen yönde değişmesidir. Tam öğrenme ile eğitimlerin hemen herkes için amacına ulaşması sağlanmış olur.

Tam öğrenme yaklaşımının üç temel değişkeni vardır: Bunlardan birincisi öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal giriş özelliklerini içeren nitelikleri, ikincisi öğretim hizmetlerinin niteliği, üçüncüsü ise öğrenme düzey, çeşit ve hızı ile duyuşsal ürünleri içeren öğrenme ürünleridir. Öğretim hizmetlerinin niteliğini ise yerinde ve zamanında verilen çeşitli ipuçları, öğrencilerin katılımı, pekiştirme faaliyetleri ile dönüt ve düzeltme oluşturur¹²⁴. Eğitim süreci sayılan bu temel değişkenler göz önüne alınacak biçimde kurulmalıdır. Tam öğrenme yaklaşımının gerçekleştirilmesinde dönütlerin ve düzeltmelerin önemli bir yeri vardır. Üniteler başlangıcında öğrencilerin bilişsel giriş düzeylerinin belirlenmesini ve üniteler sonunda eksik öğrenilmiş yerlerin tespitini sağlamak için çeşitli testlerin uygulanması gerekmektedir. Pekiştirme işleminin gerçekleştirilebilmesi ve sürecin öğretmenlerce takip edilebilmesini sağlayabilmek için bilgisayar ortamlarının kullanılması bu işlemleri oldukça kolaylaştırmaktadır. İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde öğrencilere testlerin uygulanması, bu testlerin sonuçlarının gözlemlenmesi ve bu sonuçlardan raporların oluşturulması ve eksikliklerin tespit edilmesi kolayca sağlanabilir. Bununla birlikte internet tabanlı eğitimlerde öğrencilerin bilgiyi üretirken kullanacakları

¹²² Koçaki, Ş. – Cebeci, Z. – Yenilmez, E., Tam Öğrenme Stratejisi’nin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma, <http://www.cu.edu.tr/insanlar/kocaks/tam%C3%B6%C4%9Frenme%20stratej%C4%B1s%C4%B1.htm> (23.04.2009)

¹²³ Koçaki, a.g.m.

¹²⁴ Koçaki, a.g.m.

ipuçlarını oluşturma, öğrencilerin istedikleri kadar, diledikleri zamanda ve yerde pekiştirme yapma imkanları mevcuttur.

Tam öğrenme öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimlerle amaçlanan düzeye ulaşmasını sağlayan bir yaklaşımdır. İnternet tabanlı eğitimler tam öğrenme yaklaşımının kullanılabilirliği için uygun ortamı sağlamaktadır. İnternet ortamlarında tüm öğrencilerin eğitim süreci kolay bir şekilde takip edilebilir. Doğru motivatörler ve görsel unsurların kullanıldığı internet tabanlı eğitimlerde tam öğrenme yaklaşımı kullanılarak eğitimdeki başarı düzeyi artırılabilir.

2.7.5. Simülasyon Programları ile Öğrenme

İnternet üzerinden gerçekleştirilen teknik eğitimlerin en önemli dezavantajlarından biri uzaktan eğitimlerin yaparak ve uygulayarak devreler kurmak ve deneyler gerçekleştirmek için sağlayacağı olanakların kısıtlı olmasıdır. Simülasyon programları mesleki ve teknik konularda atölye ve laboratuvar ortamlarında gerçekleştirilen eğitimsel faaliyetlerin bilgisayar ortamında sanal olarak yapılmasına olanak sağlamaktadırlar. Electronic Workbench, Proteus, EKTS gibi bir çok simülasyon programı birçok teknik branşta bu imkanları sağlamaktadır. Bazı olumsuz yönlerinin de bulunmasına karşılık simülasyon programları doğru kullanıldığı takdirde internet üzerinden uygulamalı eğitimler yapabilmeye olanak vermektedirler.

Simülasyon programları kullanmak, internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sağlayan verimli bir yoldur. Bu tip programlar teknik konulardaki eğitimlerde önemli bir alternatif oluşturmaktadır¹²⁵. Simülasyon programları ile eğitim alan kişiler kendi kendilerine devreleri kurarken aktif olarak öğrenme faaliyetlerinin merkezinde yer almaktadırlar. Eğitimin bireyselleşmesini sağlayan bu programlar herkesin kendi hızında öğrenmesine ve defalarca denemeler yapmasına imkân sağlamaktadır. Hata yapmaları durumunda, herhangi bir cihaza zarar verme olasılıkları olmaması katılımcıların çalışmalarında daha cesur ve özgür olmalarını sağlayacaktır.

İnternet ortamlarında simülasyon programları ile gerçekleştirilen faaliyetleri eğitimcilere de birtakım avantajlar sağlamaktadır. Görselliğin ön planda olduğu bu programlarla yapılan devre ve uygulamaların doğruluğu simülasyon programlarıyla

¹²⁵ Sung, T. C, Lin, S.J., “Learning Through Collaborative Design: A Learning Strategy On The Internet”, ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, C. 3, ss. 3-6, 2001, [http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=963974&isnumb\(01.04.2009\)](http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=963974&isnumb(01.04.2009))

otomatik olarak kontrol edilebilmektedir. Bu durum eğitimciler üzerinden deneylerin doğruluğunun kontrolü görevini alarak önemli bir zaman kazandırmaktadır. Bilgisayarları bir sanal laboratuvar haline getiren bu tür programlar, ilk bakışta teknik eğitim amaçlı uzaktan eğitimlerin eksikliği gibi görünen uygulama yapmada zorluklarının aşılmasında önemli bir görevi yerine getirebilirler. Özellikle el becerisi gelişmiş teknik öğretmen (T.Ö.) seviyesine gelmiş bir kitlenin eğitiminde simülasyon programları uzaktan eğitimlerin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayabilir.

Buna karşılık daha önceki yaşantısında uygulamalı mesleki eğitim deneyimi yaşamamış, konu ile ilgili ön bilgisi bulunmayan insanların simülasyon programlarını kullanarak bütün teknik bilgileri edinmesi ve el becerilerini kazanması beklenmemelidir. Örneğin elektronik devreler konusundaki bir simülasyon programı ile eğitim alan kişi mutlaka önceden söz konusu elektronik elemanları tanımış ve en azından temel uygulamaları gerçekleştirmiş olmalıdır. Sadece simülasyon programları üzerinden eğitim almış bir kişinin bu eğitim ile pratikte uygulamalar gerçekleştirmesi çok zordur. Simülasyon programları ile öğrenme, konu ile ilgili ön bilgiye sahip olmayan kişilerle uygulandığında bilgiyi somutlaştırarak gerçek deney ortamına geçişi kolaylaştırıcı bir araç olarak görülmelidir.

Simülasyon programları internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerde özellikle teknik konulardaki uygulama yapma ihtiyacını karşılayabilir. Bu programların kullanımı öğrenci merkezli eğitimler gerçekleştirilmesinde de kolaylaştırıcı etkileri bulunmaktadır. Buna karşılık özellikle el becerileri gelişmemiş ve temel düzeyin altındaki kişilerin uzaktan eğitimlerinde simülasyon programları yeterli olmayabilir. Fakat özellikle el becerisi konusunda sorunları bulunmayan T.Ö.'lerin uzaktan eğitimlerinde simülasyon programları oldukça faydalı olabilir. Bu tür bir programda mutlaka simülasyon programları ile gerçekleştirilecek eğitimlerden yararlanılmalıdır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM ve TEKNİKLER

1. KONU SEÇİMİ

Araştırma konusu seçiminde güncel sosyolojik problemlerin taranması amacı ile genel sosyolojik kaynaklardan okumalar yapılarak “bilgi çağı” ve “yaşam boyu öğrenme” kavramlarını içeren konular üzerinde durulmasına karar verilmiştir. Bu kararın alınmasında bilgi çağında çalışanların, yaşamları boyunca eğitimlerine devam eden bireyler olması gerekliliğinin görülmesi etkili olmuştur. Ardından bu iki kavramı içeren literatür taranarak “çalışanların mezuniyetleri sonrasında, zaman içerisinde mevcut bilgilerini unutması ve yeni üretilen bilgileri edinememesi ve buna internet tabanlı uzaktan eğitimin olası katkısının ne olabileceği” problemi tespit edilmiştir. Tespit edilen bu problemi boyutlarıyla saptamak için bir ön araştırma yapılarak tüm çalışanlara yönelik ve internet üzerinden gerçekleştirilen bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu ankettten elde edilen sonuçlara dayanarak araştırma konusu “teknik öğretmenlerin uzaktan eğitim ile bilgi ihtiyacının karşılanması” şeklinde çerçevelendirilebilecek halini almıştır.

2. ARAŞTIRMANIN MODELİ

İnternet üzerinden gerçekleştirilecek yüz yüze eğitim destekli eğitimler araştırmamızın bağımsız değişkenini, teknik öğretmenlerin (T.Ö.) oluşan bilgi ihtiyacı ise araştırmamızın bağımlı değişkenini oluşturmaktadır. Çalışmada internet üzerinden gerçekleştirilecek yüz yüze eğitim destekli eğitimlerin, oluşan bilgi ihtiyacının karşılanmasına etkisi araştırılmıştır.

Bu konu dört sayfalık bir çalışma ile ele alınmıştır. Genel anlamda araştırmanın probleminin açıklandığı birinci sayfada, araştırmanın konusu, sınırlılıkları, amacı, problemi, araştırma soruları ve hipotezler ortaya koyulmuştur.

İkinci sayfada, kuramsal bir çerçeve çizilebilmek amacıyla literatürdeki kaynaklar değerlendirilerek içerik araştırması gerçekleştirilmiştir. İçerik araştırması esnasında genellikle birincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Bunlar, bazı yasalar, eğitimsel ve akademik kitaplar, çeşitli akademik dergilerde yayınlanmış makaleler, bildirimler, MEB, Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) gibi kurumların yayınladığı rapor, istatistik ve belgeler gibi kaynaklardır. Yeri geldikçe kavramsal çerçevenin oluşturulmasında dolaylı kaynaklardan örneğin, yabancı akademik dergilerde yayınlanmış makalelerden de faydalanılmıştır. Kaynakların bilimsel, yansız ve güvenilir olmasına dikkat edilmiştir.

İnternet kaynaklarının yazarı belli ve güvenilir eserler olması konusunda hassasiyet gösterilmiştir.

Araştırmanın üçüncü safhasında ise araştırmanın yöntemi oluşturulmuştur. Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntemlerin tam bir tasviri yapılarak, kullanılma gerekçe ve biçimleri, bu yöntemlerle hedeflenenler, sistematik bir şekilde açıklanmıştır. Yöntemlerin kullanılması esnasında yaşanan sıkıntılar ve sınırlar anlatılmıştır. Böylece araştırmanın nasıl gerçekleştirildiği ortaya koyularak tekrar edilebilirliği sağlanmıştır.

Son safhada ise kaynakların değerlendirilmesi sonucu literatürde tespit edilen bazı boşlukların da doldurulması amacıyla araştırmanın varsayımları doğrultusunda T.Ö.'lere yönelik gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Bu amaçla anket sonuçları doğrultusunda elde edilen tablolar yorumlanmış ve ardından sonuç ve öneriler bölümünde araştırma sonucunda incelenen problemin çözümüne yönelik ulaşılan tüm bilgiler genelleştirilmiştir.

3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM ve TEKNİKLER

Araştırma konusu tespit edildikten sonra konu hakkında hazırlanan hipotezler doğrultusunda araştırma soruları oluşturulmuştur. Araştırma sorularının cevaplarını aramak amacıyla literatür taranmaya devam edilmiş ve bu esnasında araştırma sorularına gerektiğince yenileri eklenmiş hipotezler ve araştırma soruları yeniden düzenlenerek güncellenmiştir. Araştırma sorularından cevabı literatürde tam olarak bulunamayanlarının cevapları, hazırlanan ikinci bir anket ile aranmıştır.

4. EVREN ve ÖRNEKLEM

Asıl araştırmaya geçmeden önce problemin tespitine yönelik olarak gerçekleştirilen ön araştırmanın evrenini tüm çalışanlar oluşturmaktadır. Ön araştırmanın örneklem grubunu ise internet üzerinden çeşitli şekillerde tanıtımlarla, rastgele ulaşılmış toplam 238 çalışan oluşturmaktadır.

Asıl araştırmanın evrenini ise İstanbul'da çalışmakta olan tüm teknik öğretmenler (T.Ö.) oluşturmaktadır. İstanbul'da Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren toplam 65 mesleki ve teknik okuldan, aşağıda açıklanan kriterler doğrultusunda 11 tanesi seçilmiştir. Örnekleme oluşturan okullar İstanbul'un her iki yakasından ve farklı bölgelerinden dengeli bir şekilde seçilerek sonuçların geneli temsil etmesi sağlanmıştır. MEB'in yayınladığı 2007-2008 yılı örgün eğitim istatistiklerine göre ülkemizde Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan 35473'ü kadrolu,

475'i sözleşmeli olmak üzere toplam 35948 T.Ö. bulunmaktadır. İstanbul'da çalışmamıza konu olan mesleki ve teknik branşlarda görev yapan toplam 2225 T.Ö.'den yaklaşık % 10'una denk gelen 221 tanesine ulaşılmış olup, bu sayı araştırmanın geçerliliği açısından yeterli görülmüştür.

Tablo 7: İstanbul'da Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Olarak Çalışan T.Ö.'lerin Branşlara Göre Dağılımı (Ekim 2008)

Branş	Öğretmen Sayısı
Elektrik Elektronik Teknolojisi	735
Makine Teknolojisi	470
Bilişim Teknolojileri	343
Kimya Teknolojisi	231
Metal Teknolojisi	176
Motorlu Araçlar Teknolojisi	146
Ahşap Teknolojisi	109
Denizcilik ve Deniz Araçları Yapımı	14
Endüstriyel Otomasyon Teknolojisi	1
Toplam	2225

Kaynak: İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Birimi

İstanbul'daki T.Ö. sayılarına karşılık tezin örneklemini oluşturan okullar ve öğretmen sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8: Anket Uygulaması Yapılan Okullar ve Öğretmen Sayıları

Anket Uygulanan Okullar	Öğretmen Sayısı
Şişli Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	61
Kadınca Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	45
Gültepe Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	22
Haydarpaşa Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	17
Kocasinan Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	17
Silivri Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	16
Profilo Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	13
Taşdelen Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	10

Ziya Kalkavan Anadolu Denizcilik Meslek Lisesi	9
Alibeyköy Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	6
İsov Dinçkök Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	5
Toplam	221

5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veriler, içerik taraması ve anket uygulamaları kullanılarak toplanmıştır. Anketler hem internet üzerinden elektronik ortamda hem de kağıt baskılar aracılığıyla uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama amacıyla gerçekleştirilen anketler internet tabanlı limesurvey programı kullanılarak oluşturulmuştur. Anketlerin ön testleri yapılarak anketi dolduran kişilerin davranışları gözlemlenmiş ve hangi soruyu ne şekilde anladıkları saptanmıştır. Böylece anketlerin amacına ulaşması için en doğru sözcüklerin seçilerek hazırlanması konusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca araştırma içerisinde yer almayan bağımsız kişilerin anket hakkında görüş ve düşünceleri alınmıştır. Tüm bu çalışmaların sonucunda ankete son hali verilerek bilimsel çalışmalar amacıyla kullanılmakta olan “www.birkok.net” sitesinde yayınlanmıştır. İlgili sektörlerde çalışanların oluşturduğu çeşitli e-mail listelerine mailler gönderilerek anketi doldurma çağrısı yapılmıştır.

Ardından teknik öğretmenlere (T.Ö.) yönelik anketi içeren anket araştırması gerçekleştirilmiştir. Kağıt baskılar halinde uygulanan bu anketin soruları, çalışma sürecince geliştirilen hipotezler doğrultusunda hazırlanmıştır. Anketin ilk hali konu hakkında bilgi sahibi olan kişilere sunularak fikir ve görüşleri alınmıştır. Tekrar düzenlenen anket, önce 10 T.Ö.’e ön test olarak uygulanıp her bir soruyu nasıl anladıkları, anketi doldururken nasıl davranışlarda buldukları incelenmiş, anket hakkındaki görüşleri alınmıştır. Tüm bu çalışmanın sonucunda anket tekrar düzenlenerek son halini almıştır. Anketlerden elde edilen veriler tablolar halinde düzenlenerek ulaşılan bulgular ayrı bir bölümde değerlendirilmiştir. Anket sonuçlarından elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri SPSS 11.5 istatistik programında yapılmıştır. Bu aşamada ayrıca, örnekleme betimleyen demografik değişkenlerin sayı ve yüzdeler dağılımları çıkarılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan T.Ö.’lerin cinsiyet, mesleki kıdem, branş, mezuniyet durumu değişkenleri ile tezin hipotezlerinin tutarlılığını sınamak için sorulmuş anket soruları arasında çapraz tablolar oluşturulmuştur. Bu çapraz tabloların yorumlanmasında ki kare testinden yararlanılmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. KONU SAPTAMA ANKETİ

Araştırma konusunun tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen konu saptama anketinden elde edilen bulgular bu bölümde yorumlanmaktadır. Bu ön araştırma ile çalışanların üniversitelerde yeni bilgi üretilip öğretildiğine ilişkin düşüncelerine, yeni bilgilerin kendilerine aktarılması isteklerine ve bilgi edinme dışındaki eğitimlere katılım sebeplerinin saptamasına ilişkin bilgiler değerlendirilmektedir. Ayrıca kendilerine yönelik geliştirilecek bir programın gerçekleştirileceği ortama ilişkin tercihleri ile internet üzerinden eğitimlerin olumlu ve olumsuz yönleri ortaya koyularak halen eğitim almakta olan çalışanların ileride üretilen yeni bilgilerin kendilerine aktarılma isteğine ilişkin durum incelenmektedir.

Tablo 9: Konu Saptama Anketi

Çalışanların Demografik Özellikleri			
Özellik	Değişken	Sayı	Yüzdeler
Cinsiyet	Erkek (2)	165	% 69.33
	Kadın (1)	73	% 30.67
Meslek	Öğretmen (5)	119	% 50.00
	Diğer (9)	78	% 32.78
	İdareci Öğretmen (6)	13	% 5.46
	Doktor (1)	11	% 4.62
	Hemşire (2)	7	% 2.94
	Sağlık Teknisyeni (3)	3	% 1.26
	Sağlık İdari Personeli (4)	3	% 1.26
	Gazeteci (7)	3	% 1.26
	Sinema – Televizyoncu (8)	1	% 0.42
Öğretmenlerin Branşları	Teknik Öğretmen (5)	40	% 16.81
	Sınıf Öğretmeni (2)	29	% 12.18
	Branş Öğretmeni (Lise) (4)	25	% 10.50
	Branş Öğretmeni (İlköğretim Okulu)	16	% 6.72

	(3)		
	Anaokulu Öğretmeni (1)	3	% 1.26
	Diğer (6)	6	% 2.52
	Toplam	119	% 50.00
Mesleki Kıdem	1-5 (1)	79	% 33.19
	6-10 (2)	57	% 23.95
	11-15 (3)	49	% 20.59
	21 ve üzeri (5)	37	% 15.55
	16-20 (4)	16	% 6.72
Eğitim Durumu	Lisans (1)	183	% 76.89
	Yüksek Lisans (2)	34	% 14.29
	Diğer (4)	14	% 5.88
	Doktora (3)	7	% 2.94
Halen Devam Edilmekte Olunan Program	Yüksek Lisans (2)	46	% 19.33
	Lisans (1)	11	% 4.62
	Doktora (3)	2	% 0.84
	Toplam	59	% 24.79
Anket Soruları			
Soru 8: Mezuniyetinizden bu yana, Üniversitelerde uzmanlık alanınızla ilgili yeni bilgilerin üretildiğini ve öğretildiğini düşünüyor musunuz?			
Cevap	Sayı	Yüzdeler	
Evet	132	% 55.46	
Hayır	106	% 44.54	
Soru 9: Bu bilgilerin size aktarılmasını ister miydiniz?			
Evet	126	% 95.45	
Hayır	6	% 5.55	
Toplam	132	% 100.00	
Soru 10: Söz konusu bilgilerin size aktarılmasını İSTEMEMENİZİN sebebi aşağıdakilerden hangisidir?			
Zaten doğal yollarla ve edindiğim tecrübelerle kendimi geliştirmekteyim (1)	5	% 83.33	
Mesleğim böylesi bir gelişim faaliyetine ihtiyaç duymamı gerektirmiyor (2)	0	% 0.00	
Yeni bilgilerin mesleğimde bana olumlu katkı sağlayacağına inanmıyorum (3)	1	% 16.67	
Toplam	6	% 100.00	
Soru 12: Yeni bilgiler edinmek dışında başka hangi nedenlerle eğitim alma ihtiyacı duyabilirsiniz?			
Uzmanlık alanımda yenilikler hakkında fikir sahibi olmak için (1)	108	% 45.38	
Eğitim almaktan mutlu olduğum için (3)	54	% 22.69	

Meslektaşlarım ile iletişim kurmak için (2)	43	% 18.07
Sertifika ve belge almak için (3)	24	% 10.08
Diğer (4)	9	% 3.78
Soru 13: Şu an ki yaşam biçiminize göre, yeni bilgilerin size aktarılmasında en uygun yol veya ortam hangisidir?		
İnternet ortamında (2)	110	% 46.22
Sınıf ve internet ortamı bir arada (3)	93	% 39.08
Sınıf ortamında (1)	23	% 9.66
Diğer	11	% 5.04
Soru 14: İnternet üzerinden eğitimi tercih etmenizden aşağıdaki sebeplerden hangisi etkili olmuştur?		
Eğitime erişim zamanının esnek olabilmesi (3)	158	% 66.39
Eğitim dokümanlarına kolay ulaşılması (7)	132	% 55.46
Eğitimi istenilen yerden almaya imkan vermesi (2)	131	% 55.04
İstenildiği kadar tekrar yapma imkanı sağlaması (4)	110	% 46.22
Eğitime gidiş dönüş için yollarda zaman harcanmaması (6)	94	% 39.50
Maddi yönden ekonomik olması (Yol parası, kırtasiye vb.) (5)	88	% 36.97
Katılımcı sayısının azlığı ya da fazlalığının eğitim kalitesini etkilememesi (8)	64	% 26.89
Eğitimcilerle karşılıklı iletişim kurulmasına imkan vermesi (1)	57	% 23.95
Eğitimlerin her katılımcının bilgi düzeylerine ayrı ayrı uyacak biçimde gerçekleştirilebilmesi (9)	54	% 22.69
Diğer(10)	13	% 5.46
Soru 15: Size göre internet üzerinden alınan eğitimlerin OLUMSUZ yönleri nelerdir?		
Eğitimcilerin sorularına yeterince hızlı cevap verememe ihtimali (3)	78	% 32.77
Kendimizi yazarak ve bilgisayar yolu ile ifade etmenin sınıf ortamında konuşarak ifade etmekten daha zor olması (6)	71	% 29.83

El becerileri ve yeteneklerin geliştirilmesine uygun olmaması (7)	71	% 29.83
Bilgisayar teknolojilerine karşı ilgisiz olanların bu tür eğitime karşı da olumsuz tavır alması (4)	68	% 28.57
Ülkemizdeki internet bağlantılarının yavaş olması (2)	64	% 26.89
Bilgisayar karşısında zaman geçirmenin insan sağlığına olan olası olumsuz etkileri (5)	52	% 21.85
İnternette sınavların sağlıklı bir şekilde yapılmasının önündeki güçlükler (8)	49	% 20.59
Özel hayatıma ayırmam gereken zamanda gerçekleşmesi (1)	39	% 16.39
Diğer(9)	19	% 7.98
Soru 16: Halen devam etmekte olduğunuz eğitim programında üretilecek olan alanınızla ilgili yeni bilgilerin ileride size ulaştırılmasını ister miydiniz?		
Evet	57	% 96.61
Hayır	2	% 3.39
Toplam	59	% 100.00

Tablo değerleri büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Değişkenler ve cevap sütunlarındaki parantez içindeki rakamlar soru şıklarının sıralamalarını göstermektedir. Şartlı sorulara verilen cevapların yüzdeleri, o soruya cevap verenlerin sayılarına göre hesaplanmış ve toplam sayı ile yüzdeler oranı ilgili sorunun en altına açılmış toplam hanesinde belirtilmiştir.

Cinsiyet Durumu: Türkiye'deki 15 yaş üzeri erkeklerin iş gücüne katılma oranı % 72.8 iken kadınların iş gücüne katılma oranı % 25.4'dür.¹²⁶ Araştırmaya katılan erkeklerin oranı % 69.33 iken kadınların oranı ise % 30.67'dir. Bu değerler karşılaştırıldığında cinsiyet yönünden katılımcıların oranının mevcut durumu yansıttığı görülmektedir. Bu durum aynı zamanda halen ülkemizdeki kadın çalışan oranının erkeklerin çok gerisinde olduğunu, kadınların yeterince çalışma hayatına katılmadıklarını da göstermektedir.

¹²⁶ TUİK, Kurumsal Olmayan Nüfusun Yıllar ve Cinsiyete Göre İşgücü Durumu (Düzey 1), http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?isTab_id=599 (05.05.2009)

Meslek: Araştırmaya katılanlardan % 50'sini öğretmenler oluşturmaktadır. Her ne kadar ön araştırma tüm çalışanlara yönelik olsa da asıl araştırmanın öğretmenlere yönelik olacağı göz önünde bulundurularak örneklem seçiminde bu durum dikkate alınmıştır.

Öğretmen Branşları: Araştırmaya katılan çalışanların % 16.81'ini teknik öğretmenler (T.Ö.) oluşturmaktadır. Araştırmanın hedef kitlesini oluşturan T.Ö.'ler ön araştırmaya katılan öğretmenler arasında ağırlıklı grubu oluşturmaktadır.

Mesleki Kıdem: Araştırmaya katılanların % 33.19'unu 1-5 yılları arasında çalışanlar oluşturmaktadır. Diğer mesleki kıdeme sahip katılımcılara bakıldığında oldukça dengeli bir dağılım olduğu görülür. Bununla birlikte 16-20 ve 21 ve üzeri yıllık mesleki kıdeme sahip olanların en düşük katılıma sahip gruplar olduğu görülmektedir.

Eğitim Durumu: Araştırmaya katılanların % 76.89'ü lisans mezunu iken sadece % 4.62'si üniversite programları dışındaki daha alt seviye programlardan mezun olanlardan oluşmaktadır. Asıl araştırmanın üniversite mezunu olan T.Ö.'lere yönelik olacağı göz önüne alınarak ön araştırma üniversite mezunu olan deneklere uygulanmıştır.

Halen Devam Edilmekte Olunan Program: Araştırmaya katılan çalışanların % 19.33'ü halen bir yüksek lisans programına devam edenlerden oluşmaktadır. Ayrıca eğitim durumunu üniversite programı dışında seçen denekler (N=11) halen bir lisans programına devam etmektedirler.

Mezunlar ile Üniversite İlişkisi: Araştırmaya katılanların % 55.4'ü mezuniyetleri sonrasında üniversitelerde kendi alanlarında yeni bilgilerin üretildiğini ve bunların öğretildiğini düşünmektedirler. Buna karşılık yeni bilgilerin üretilmediğini düşünen % 44.54'lük oran da oldukça büyük bir değerdir. Bu durum çalışanların bir kısmının mezuniyetleri sonrasında üniversiteleri ile ilişkilerinin kesildiğinin ve bilgideki yeniliklerden haberdar olamadıklarının bir göstergesidir.

Yeni Bilgilerin Kendilerine Aktarılması İsteği: Mezuniyetleri sonrasında üniversitede yeni bilgilerin üretildiğini düşünen çalışanların % 95.45'i bu bilgilerin kendilerine aktarılmasını da istemektedirler. Çalışanlar bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemelerinin sebebini özellikle bilim ve teknolojiye hızlı ilerlemeler sonucunda üretilen bilgilere duyulan zorunlu ihtiyaç olarak belirtmektedirler. Örneğin araştırmaya katılan bir hekim, öğrencilik yıllarında Türkiye'de MRI cihazının olmadığını fakat şimdi görüntüleme cihazlarının kullanılmakta olduğunu, alanında bilginin çok hızlı değiştiğini ve kendisinin de bu değişime ayak uydurmak zorunda olduğunu ifade etmiştir. Sadece tıp alanında değil tüm meslek alanlarında bilim ve teknoloji ilerlemekte, sahip olunan bilgi hızla

eskimektedir. Uygun programlar oluşturulduğunda bu tip programlara katılarak yeni bilgileri edinmeye istekli olan çalışan gruplarına bu imkânların sağlanması gerekir.

Bilgilerin Aktarılmasını İstememe Sebepleri: Mezuniyetlerinden sonra üniversitelerde yeni bilgiler üretildiği halde bu bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemeyen çalışanların % 83.33'ü ise zaten doğal yollarla ve edindikleri tecrübelerle kendilerini geliştirdiklerini düşünmektedirler. Bu çalışanlar yeni kitapları inceleyerek ya da internet teknolojilerinden faydalanarak eğitim ihtiyaçlarını kendileri karşılayabilmektedirler. Bu sebeple yeni bilgileri edinmek için üniversitelerin uygulayacağı programlardan elde edecekleri bilgileri kendi çabaları ile edinebildiklerini düşünmektedirler.

Yeni Bilgiler Edinmek Dışında Eğitim Alma Sebepleri: Çalışanların yeni bilgiler edinmenin dışında eğitim ihtiyacı hissetmelerinin en başta gelen sebebi % 45.38'lik oranla uzmanlık alanlarındaki yenikler hakkında fikir sahibi olmak gelmektedir. Çalışanlar yeni bilgilere o anda ihtiyaç duymasalar bile gelecekteki olası ihtiyaçları göz önüne alarak edinmek istemektedirler. Ayrıca eğitim almaktan mutlu olduğu için eğitim almak istediğini belirten çalışanların oranı % 22.69'dur. Bu durum çalışanların eğitimi, iş hayatı dışında farklı gruplardan insanlarla bir araya gelerek sosyalleşme faaliyeti olarak da gördüklerini göstermektedir.

Yeni Bilgilerin Aktarılmasında Ortam Tercihleri: Çalışanlar % 46.22 oranla kendilerine bilgi aktarılmasına yönelik oluşturulacak bir eğitim için en uygun ortamın internet ortamı olduğunu ifade etmektedirler. Buna karşılık % 39.08 oranla, sınıf ve internet ortamının bir arada kullanılmasının yerinde olacağını düşünmektedirler. Bu oranlar, her iki oranın içinde de yer alan internet ortamının günümüzde çalışanlara bilgi aktarımına yönelik gerçekleştirilecek bir eğitimde kullanılması gerektiğini göstermektedir.

İnternet Üzerinden Eğitimlerin Tercih Edilme Sebepleri: Kendilerine yönelik gerçekleştirilecek eğitimlerin internet ortamında ya da karma ortamlarda gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade eden çalışanların % 66.39'u bu tercihlerinin sebeplerinden biri olarak, eğitime erişim zamanının esnek olmasını göstermektedir. Günümüzde zaman kavramının önemi her geçen gün artmaktadır. Günlük yaşamın ve çalışma ortamının sıkıntıları, çalışan insanların gerçekleştirdikleri eğitimlere erişebilecekleri zaman ile eğitimlerin gerçekleştiği zamanların her zaman uyumlu olmamasına sebep olmaktadır. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimler, zamanın esnek kullanılabilmesi özelliği sayesinde bu problemin çözümüne olumlu katkılar sunabilir. Çalışanlar, internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimleri tercih etmelerinin bir diğer sebebini % 55.46 oranla eğitim

materyallerine kolay ulaşabilmek olarak ifade etmişlerdir. İnternet uygulamaları ile eğitimsel materyallere diledikleri şekilde ulaşabilmek çalışanlara cazip gelmekte ve bu sebeple interneti eğitimde de kullanmayı istemektedirler. Çalışanlar % 55.04 oranla da eğitime istenildiği yerden erişmeyi, internet üzerinden eğitimlerin bir üstünlüğü olarak görmektedirler. Büyük şehirlerin trafik sorunları, eğitim verilecek yerlere uzakta yaşıyor olmak gibi sebepler, çalışanların eğitim almalarının önünde önemli birer engeldir. Çalışanlar eğitim kurumlarına gitmek yerine interneti kullanarak evlerinden ya da işyerlerinden bu eğitimlere erişip, eğitim kurumlarını buldukları yere getirmek istemektedirler. Tüm bu sebeplerle eğitim faaliyetlerinde internet teknolojilerinin giderek daha fazla kullanılması beklenebilir.

İnternet Üzerinden Alınan Eğitimlerin Olumsuz Yönleri: İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin muhtemel bazı olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Çalışanlar bu olumsuzlukların başında % 32.77 oranla eş zamansız olarak gerçekleştirilecek eğitimlerde eğitimcilerin sorularına yeterince hızlı cevap verememe ihtimalini görmektedir. Uzaktan eğitimde eğitimcilerin, eğitime katılan çalışanların sorularına hızla cevap verememesi mümkündür. Böyle bir durum katılımcıların motivasyonunun düşmesine sebep olur. İnternet üzerinden eğitimler gerçekleştirecek eğitimcilerin bu durumu göz önüne alarak eş zamansız eğitimlerde sürekli olarak sistemleri kontrol etmesi ve katılımcıların sorularına hızla cevap vermesi çok önemlidir.

Çalışanların olumsuz yön olarak % 29.83 oranla ifade ettikleri bir diğer konu da bilgisayar aracılığı ile katılımcının derslerde kendisini ifade etmesinin yüz yüze ortamlardan daha zor olmasıdır. Bu durum da önemli ve yerinde bir tespittir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler tasarlanırken öğretmen öğrenci arasındaki iletişimde çeşitlilik sağlanmalıdır. Forum benzeri yazılı ve eş zamansız kullanılan araçların yanında karşılıklı konuşma programları, video konferans yazılımları, sesli iletişim araçları gibi araçlar da kullanılmalıdır. Böylece öğrencilerin kendilerini doğru bir şekilde ifade etmeleri sağlanmalıdır. Bunun yanında karşılıklı olarak yerinde geri bildirimler alıp vererek iletişim hatalarının en az düzeye indirilmesi sağlanmalıdır.

Çalışanlar % 29.83 oranla el becerileri ve yeteneklerinin geliştirilmesinde internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin uygun olmadığını ifade etmektedirler. Özellikle teknik eğitimlerde el becerilerinin kazandırılması çok önemlidir. Bu sakıncanın ortadan kaldırılması için uygulamalı eğitimlerde öncelikle video görüntüleri vasıtasıyla göstererek eğitimin verilmesi ve bir model üzerinde yaptırarak uygulamanın gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Ayrıca simülasyon programlarından yeterince faydalanılması gerekir. İnternet

üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin olumsuzluklarının giderilmesinde olabilecek tüm önlemler alınmalıdır. Fakat internet üzerinden gerçekleştirilmesinin yetersiz kalınacağı durumlarda mutlaka yüz yüze eğitimler gerçekleştirilmelidir.

Devam Etmekte Olunan Programlarda Üretilcek Yeni Bilgilere Gelecekte Ulaşma İsteği: Halen bir programa devam etmekte olan çalışanların % 96.61'i eğitim almakta oldukları alanla ilgili yeni bilgilerin kendilerine ulaştırılmasını istemektedirler. Eğitim almakta olan çalışanlar, gelecekte kendi alanlarında yeni bilgilerin üretileceğini bilmekte ve bu bilgileri edinmek istemektedirler. Üniversiteler bu konuda gerekli programları oluşturarak çalışanlara ihtiyaç duydukları bilgileri ulaştırmalıdır.

Çalışanların konuya yönelik görüşleri genel olarak olumludur. Zaman zaman yüz yüze eğitimlerle de desteklenen internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerle bilgi ihtiyaçlarının karşılanabileceğine inandıklarını ifade eden çalışanlar bu sürecin önümüzdeki yıllarda bir zorunluluğa dönüşeceğini belirtmektedirler. Çalışanlara göre mezuniyetleri sonrasında üniversiteleri ile iletişimlerinin kesilmemesi gerekmektedir. İnternet kullanımının hem ekonomik olacağını hem de zamandan tasarruf sağlayacağını ifade etmektedirler. Eğitimin yaşam boyu sürmesi gerektiğinin farkında olan çalışanlar, bilgisayarın artık hayatlarının bir parçası olduğunu, eğitim alanında bu teknolojik imkânlardan daha fazla yararlanılması gerektiğini ifade etmektedirler.

Sonuç olarak, çalışanların çoğunluğu üniversitede yeni bilgilerin üretildiğini ve öğretildiğini ifade etmektedirler. Çalışanların büyük bir çoğunluğu bu bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemektedir. Yeni bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemeyenler ise bu bilgileri doğal yollarla ve tecrübeleri ile edinebildiklerini ifade etmektedirler. Bu yönde üniversitelerce yürütülecek bir programa katılmak istemelerinin bir diğer önemli sebebi de, yenilikler hakkında fikir sahibi olabilmektir. Bu yönde hazırlanacak bir programda ağırlıklı olarak internet ortamının kullanılması gerektiğini ifade eden çalışanlar, gerektiğinde yüz yüze eğitim faaliyetlerinin de gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin tercih edilmesinin en önde gelen sebepleri bu eğitimlerin zamandan ve mekândan bağımsız olması ve eğitim materyallerine kolaylıkla ulaşılabilmesidir. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin olumsuz yönleri olarak ise eğitimcilerin hızla cevap verememe ihtimali, kişilerin kendilerini bu ortamlarda ifade etmekte yaşayabilecekleri olası sorunlar ve el becerilerinin geliştirilmesinde yaşanabilecek sıkıntılardır.

Yapılan bu ön araştırmadan elde edilen bulgular T.Ö.'lere yönelik üniversitelerce uzaktan gerçekleştirilecek bilgi aktarma programlarına ihtiyaın var olduğu ve bu konuda bir araştırmanın yapılması gerektiğini göstermiştir.

2. UZAKTAN EĞİTİM ile TEKNİK ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI

Bu bölümde uzaktan eğitim ile teknik öğretmenlerin (T.Ö.) bilgi ihtiyaının karşılanması konusuna ilişkin olarak uygulanan anket çalışmasından elde edilen bulgular değerlendirilmektedir. T.Ö.'ler, çeşitli eğitim programları ile aldıkları bilgileri zamanla unutmaktadırlar. Unuttukları bu bilgilerin kendilerine hatırlatılması gerekmektedir. Bununla birlikte kendilerine zaman içerisinde üretilen yeni bilgilerin öğretilmesi önemli bir ihtiyaçtır. Bu bilgi ihtiyaının karşılanmasında yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet tabanlı eğitimler kullanılmalıdır. Üniversiteler bu konuda görev alarak, belirli bir programla, üniversitelerde yeni üretilmiş olan bilgileri T.Ö.'lere sunmalıdır.

Bu çerçeveden hareket edilerek hazırlanan anket çalışmasındaki bulgular dört ana bölümde incelenmektedir; Birinci bölümde T.Ö.'lerin demografik özellikleri değerlendirilmektedir. İkinci bölümde ise yaşam boyu bilgi ihtiyaçları ortaya koyulmaktadır. Bu ihtiyaç, unutulmuş bilgilerin hatırlatılması ve yeni bilginin ihtiyaı olmak üzere iki alt bölümde sınıflandırılarak incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise bilgi ihtiyaçlarının karşılanması esnasında kullanılacak ortam tercihleri ortaya koyulmaktadır. Dördüncü bölümde ise bilgi ihtiyaını karşılayacak kurum tercihine ilişkin bulgular değerlendirilmektedir. Bu bölümde kendi eğitimlerinde tercih ettikleri kurum ve program talepleri ortaya koyularak üniversitenin uzaktan eğitimini içeren bir eğitim programı önerilmektedir. Son olarak T.Ö.'lere bilgi aktarmayı amaçlayan, üniversitelerce yürütülecek yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş bir programın gerçekleştirilmesi aşamasında yaşanabilecek olası problemler ortaya koyulmuştur.

2.1 Demografik Özellikler

T.Ö.'lerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 10'da verilmiştir. Tabloda yer alan değerler büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Değişkenler sütunundaki parantez içindeki rakamlar anket soru Şıklarının sıralamalarını göstermektedir.

Tablo 10: Demografik Özellikler

Özellik	Değişken	Sayı	Yüzdelerik
Cinsiyet	Erkek (2)	199	% 90.05
	Kadın (1)	22	% 9.95
Mesleki Kıdem	6–10 Yıl (2)	67	% 30.32
	11–15 Yıl (3)	66	% 29.86
	21 Yıl ve üzeri (5)	33	% 14.93
	1–5 Yıl (1)	30	% 13.57
	16–20 Yıl (4)	25	% 11.31
Branş	Elektrik Elektronik Teknolojisi (2)	81	% 36.65
	Bilişim Teknolojileri (1)	41	% 18.55
	Motorlu Araçlar Teknolojisi (3)	35	% 15.84
	Makine Teknolojisi (4)	29	% 13.12
	Kimya Teknolojisi (7)	18	% 8.14
	Metal Teknolojisi (5)	7	% 3.17
	Ahşap Teknolojisi (6)	6	% 2.71
	Denizcilik (9)	3	% 1.36
	Endüstriyel Otomasyon (8)	1	% 0.45
Eğitim Durumu	Lisans (1)	197	% 89.14
	Yüksek Lisans (2)	22	% 9.95
	Cevap Yok (4)	2	% 0.90
	Doktora (3)	0	% 0.00
Halen Devam Edilmekte Olunan Eğitim Programı	Yüksek Lisans (2)	27	% 12.22
	Lisans (1)	4	% 1.81
	Doktora (3)	1	% 0.45

Cinsiyet Durumu: Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) % 9.95'inin kadın, % 90.05'inin ise erkek olduğu görülmektedir. T.Ö.'ler içindeki kadın öğretmen oranı diğer meslek grupları ile kıyaslandığında oldukça düşüktür. Toplumun genelinde mesleki ve teknik mesleklerin erkeklere özgü alanlar olduğuna ilişkin yaygın bir inanışın bulunduğu bilinmektedir. Halbuki mesleki ve teknik konular, bilim ve teknolojinin gelişmesinin de etkisiyle, sadece kol gücüne dayalı alanlar olmaktan çıkmıştır. Devletin ilgili kurumlarınca kadın T.Ö.'lerin sayısının artması, mesleki eğitimde ve çeşitli meslek kollarında daha fazla kadının yer alması için birtakım çalışmalar yapılmalıdır.

Tablo 11: Branşlara Göre Cinsiyet Dağılımı

Branş	Cinsiyet	Sayı	Yüzdelerik
Kimya Teknolojisi (7)	Kadın	9	% 50.00
	Erkek	9	% 50.00
Elektrik Elektronik (2)	Kadın	6	% 7.40
	Erkek	75	% 92.60
Bilişim Teknolojileri (1)	Kadın	4	% 9.75
	Erkek	37	% 90.25
Denizcilik (9)	Kadın	2	% 66.66
	Erkek	1	% 33.33
Motorlu Araçlar Teknolojisi (3)	Kadın	1	% 2.85
	Erkek	34	% 97.15
Makine Teknolojisi (4)	Kadın	0	% 0.00
	Erkek	29	% 100
Metal Teknolojisi (5)	Kadın	0	% 0.00
	Erkek	7	% 100
Ahşap Teknolojisi (6)	Kadın	0	% 0.00
	Erkek	6	% 100

T.Ö.'lerin branşlara göre cinsiyet dağılımı incelendiğinde özellikle Kimya Teknolojisi Alanındaki kadın öğretmenlerin yoğunlaşması dikkat çekmektedir. Bu alanı Elektrik Elektronik Teknolojisi ve Bilişim Teknolojileri alanları takip etmektedir. Kadınlar mesleki alanları tercih etseler dahi daha çok kimya, elektrik elektronik ve bilgisayar gibi masa başında ya da laboratuvar ortamlarında olabilecekleri branşları tercih etmektedirler. Fakat kadın T.Ö.'ler Metal Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi gibi göreceli olarak daha fazla kol gücü gerektiren alanları tercih etmemektedirler. Halbuki bu alanların eğitimleri kadınlar tarafından da başarı ile gerçekleştirilebilir. Bu tercihin önündeki psikolojik ve sosyal engellerin tespit edilerek kaldırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Mesleki Kıdem: T.Ö.'lerin mesleki kıdemlerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde % 30.32'sinin 6-10 yıl (N=67) ve % 29.86'sinin 11-15 (N=66) yıllık kıdeme sahip oldukları görülmektedir. 1-5 yıllık (N=30) kıdeme sahip olanların oranı ise % 13,57'dir. Tablo 9'daki konu saptama anketine ilişkin bulgular incelendiğinde çalışanların mesleki kıdem dağılımının Tablo 10'da verilen mesleki kıdem dağılımı ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu durum uygulanan anketin katılımcılarının mesleki kıdem açısından uygun şekilde dağıldığını göstermektedir. Çalışanlarla T.Ö.'lere yönelik uygulanan anketlerin mesleki kıdem açısından uyum göstermeyen tek kıdem aralığı 1-5 yıl arasındakilerdir. Tablo 9'da 1-5 yıl aralığında kıdeme sahip olanların oranı % 33.19 iken Tablo 10'da 1-5 yıl aralığında kıdeme sahip olanların oranı sadece % 13.57'dir. Bu durum son yıllarda kısıtlı sayıda yeni T.Ö.'nin göreve başlamasından kaynaklanmaktadır. Büyük

bir genç nüfusa sahip ülkemizde, genç T.Ö.'lere olan ihtiyaç da artmaktadır. Ülkemizde her yıl bini aşkın T.Ö. mezun edilmesine rağmen çok azı mesleki okullarda istihdam edilmektedir. Yeterince genç öğretmenin atanmaması, önümüzdeki yıllarda teknik okullarımızın yeniliklere uyumunun sağlanmasında olumsuz bir etken olarak karşımıza çıkabilir.

Branşlara Dağılım: T.Ö.'lerin branşlara dağılımı incelendiğinde öğretmenlerin Elektrik Elektronik, Makine ve Bilişim Teknolojileri gibi alanlarda toplandığı görülmektedir. Buna karşılık Ahşap Teknolojisi ve Metal Teknolojisi gibi alanlardaki öğretmen sayıları daha azdır. Öğretmenlerin branşlara dağılımını belirleyen en önemli etken o branşta okuyan öğrenci sayılarıdır. Öğrencilerin branşlara dağılımı etkileyen en önemli etken ise öğrencilerin talepleri ve mesleki sektörlerin ihtiyaçlarıdır. Öğrenciler ise bilgi çağına geçiş sürecinin önemini arttırdığı Bilişim, Elektrik Elektronik gibi alanlarda eğitim almak istemektedirler. Ülke şartları da gözetilerek alanlara öğrencilerin dengeli dağıtılmasına çalışılmaktadır. Bu anlamda gelecekte de Bilişim Teknolojileri, Elektrik Elektronik Teknolojisi gibi alanlardaki T.Ö. sayısının artacağı, Ahşap Teknolojisi, Metal Teknolojisi gibi aslında halen önemi devam eden ama gerçekleştirilmesi esnasında otomasyon araçlarının, insan emeğinin yerini aldığı branşlarda çalışan T.Ö. sayısının azalacağı ön görülebilir. Araştırmamıza katılan Endüstriyel Otomasyon Alanı öğretmeni sayısı az olduğundan (N=1) bu anket elektrik elektronik alanı ile birlikte yorumlanmıştır.

Eğitim Durumu: T.Ö.'lerin % 89.14'ünün lisans mezunu, geriye kalan % 9.95'nin ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Halen yüksek lisans yapmakta olanların oranı ise % 12.22'dir. Fakat mevcut öğretmenlerin üniversiteden eğitim oranı yeterli değildir. Mesleki kıdemlerinin 6-15 yıl aralığında toplandığı düşünüldüğünde öğretmenlikte en verimli yıllarını geçirmekte olan T.Ö.'lerin gerek yüksek lisans eğitimi alarak gerekse farklı programlarla mesleki yeterliliklerini arttırmaları mümkün olabilir.

Halen Devam Edilmekte Olunan Eğitim Programı: T.Ö.'lerin % 12.22'si yüksek lisans eğitimi almakta olduğu görülmektedir. Bu durum yakın gelecekte yüksek lisans mezunu olanların sayısında büyük bir artış olacağını göstermektedir. Yüksek lisans programlarına gösterilen bu talebin ardında yatan en önemli etken, ülkemizdeki vakıf üniversitelerin özellikle eğitim yönetim ve denetimi yüksek lisans programları açarak öğretmenlere eğitim alma fırsatı yaratmalarıdır. Bu sayının daha da artmasının önündeki engel ise yüksek lisans eğitimi almış olanlara sağlanan % 25'lik fazla ek ders ücreti ödenmesi uygulamasının geçmiş yıllarda kaldırılması olmasıdır. Buna rağmen yüksek

lisans eğitimi almakta olan T.Ö.'lerin sayısının yüksek oluşu fırsat tanındığında yeni eğitimler alarak kendilerini geliştirmeye istekli olduklarını göstermektedir.

2.2 Teknik Öğretmenlerin Yaşam Boyu Bilgi İhtiyacı

Son yıllarda özellikle bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olmasını gerektirmektedir. Konu saptama anketinden elde edilen bulgular da bu doğrultudadır. Teknik öğretmenler (T.Ö.) de mezuniyetleri sonrasında bilgilerini unutmaları, mevcut bilgilerinin eskimesi ve yeni bilgilere duydukları ihtiyaç sebebiyle sürekli olarak bilgi edinmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Araştırmanın bu bölümünde unuttukları bilgilerinin hatırlatılmasına ve yeni bilgileri edinmeye duydukları ihtiyaca ilişkin anket çalışmasından elde edilen bulgular yorumlanmaktadır.

2.2.1 Unutulan Bilgilerin Hatırlatılması

Eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri de öğretmenlerdir. T.Ö.'lerin de teknik eğitimin gerçekleştirilmesinde önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Güncel bilgiyi öğrencilerine aktarmaları beklendiğinden bilgilerinin sürekli güncel tutulması gerekir. Çağın gerektirdiği yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip bireyleri ancak bu becerilere sahip öğretmenler yetiştirebilir. Bunun sağlanması, sürekli olarak bilgi edinmelerini gerektirir. T.Ö.'ler üniversitede öğrendikleri bilgilerin bir kısmını zaman içerisinde unutmaktadırlar. Bilgileri unutma seviyelerinin ise mesleki kıdemleri ile ilişkisi bulunmamaktadır. Bu bilgileri tekrar etme ihtiyacı hissetmektedirler. Bilgileri tekrar etme isteği ise mensubu oldukları branşlara göre değişim gösterebilmektedir.

T.Ö.'ler özellikle mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon derslerini tekrar etmek istemektedirler. Kendi gelişimleri için yeterli sayılabilecek bir süreyi harcayan T.Ö.'lerin bu harcadıkları süre branşlarına göre değişim göstermektedir. Üniversitede gördükleri dersleri unutanlar bu sebeple mesleki uygulamalarında yararını gördükleri ders sayısını belirtirken tereddüt yaşamaktadırlar. Üniversitede iken almış oldukları ve yararını gördüklerini ifade ettikleri dersler genel olarak yine mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon dersleridir. Pedagojik eğitimlerde öğrendikleri güncel eğitim stratejilerini zamanla unuttuklarından gerçekleştirdikleri eğitimlerde bu stratejileri yeterince kullanamamaktadırlar. Mezuniyetleri sonrasında eğitim almaya ihtiyaç duymaları öğretmenlerin bilgi talebini gösteren önemli bir unsurdur ve Tablo 12'de incelenmiştir.

Tablo 12: T.Ö.'lerin Yeni Bilgi Öğrenme Talebi

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Evet	216	% 97.74
Hayır	3	% 1.36
Cevap yok	2	% 0.90

Soru 17: Meslek hayatınızda, mezuniyetinizden sonra üretilmiş olan yeni bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyuyor musunuz?

17 numaralı anket sorusunda mezuniyetlerinden sonraki dönemde üretilmiş olan yeni bilgileri öğrenmek isteyip istemedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 12’de gösterilmiştir. Tablo 12’deki bulgular değerlendirildiğinde T.Ö.’lerin % 97.74’ünün meslek hayatında, mezun olmalarından sonra üretilen yeni bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duydukları görülür. Neredeyse tümünün hem fikir olduğu bu konu teknik eğitim sisteminin de en önemli sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mezuniyetlerinden sonra üretilen yeni bilgilere olan ihtiyaç süreklilik arz etmektedir. Yaşam boyu süren bilgi ihtiyacının karşılanması amacıyla hazırlanacak bir program, meslek hayatları boyunca sürmelidir. Tablo 9’daki bulgulara göre çalışanların % 45.38’i, yeni bilgiler edinmek dışında eğitim alma ihtiyacı duyma sebepleri olarak uzmanlık alanlarındaki yenilikler hakkında fikir sahibi olma isteği olduğunu ifade etmektedirler. Çalışanlar, yeni bilgileri öğrenerek kendi bilgi seviyelerinin mevcut bilgi ile aynı seviyede olmasını istemektedirler. Öğretmenlerin yeterliliğini pedagojik boyutuyla ortaya koyabilmek amacıyla, bilgiye ulaşmayı bilen, öğrenen öğrenciler yetiştirmedeki başarı düzeyi Tablo 13’de incelenmiştir.

Tablo 13: T.Ö.’lerin Öğrencilerinin Bilgiye Ulaşabilme Durumu

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Zaman zaman (% 50 - % 75) (2)	119	% 53.85
Nadiren (%25 - %50) (3)	65	% 29.41
Her zaman (%75 - %100) (1)	28	% 12.67
Hiçbir zaman (%0 - %25) (4)	6	% 2.71
Cevap yok	3	% 1.36

Soru 25: Öğrencileriniz verdiğiniz ödevlerini yaparken birbirinden farklı bilgi kaynaklarını etkin olarak kullanarak aradıkları bilgiye ulaşabiliyorlar mı?

25 numaralı anket sorusunda T.Ö.’lerin öğrencilerinin ödevlerini yaparken çeşitli bilgi kaynaklarını etkin olarak kullanarak bilgiye ulaşip ulaşamadıkları sorularak alınan cevaplar Tablo 13’de gösterilmiştir. Günümüz toplumlarının ihtiyaç duyduğu çalışanlar,

yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip, bilgiye nasıl erişeceğini bilen bireylerdir. Yaratıcılığı gelişmiş, olaylara farklı açılardan bakabilen öğrenciler, öğretmenlerinin verdikleri ödevleri yaparken farklı bilgi kaynaklarını etkin olarak kullanabilmeli, bilginin nerede olduğunu bilmeli ve aradıkları bilgiye ulaşabilmelidirler. Öğretmen ise, öğrencinin “öğrenen birey” olmasına rehberlik edebilmeli onu yönlendirmelidir. Tablo 13’deki bulgular incelendiğinde T.Ö.’lerin % 53.85’i zaman zaman, % 29.41’i ise nadiren öğrencilerinin farklı bilgi kaynaklarını etkin olarak kullanarak aradıkları bilgiye ulaşabildiklerini düşündüğü görülmektedir. Bu oranlar teknik okullarda okumakta olan öğrencilerin T.Ö.’lerce de bilgiye erişmeyi bilen bireyler olarak görülmediğini göstermektedir. Öğrencilerin bilgiye nasıl erişeceğini bilen bireyler olabilmesi birden çok unsura bağlıdır. Fakat öğretmenlerin niteliklerinin artırılması, öğrencilerin yeterliliğinin artırılmasında önemli bir yere sahiptir. Yeni bilgileri öğrenmeyi talep eden ve öğrenen öğrenciler yetiştirmekte tam olarak başarılı olunamamasının sebeplerinden bir tanesi de üniversitede edinilen bilgilerin zaman içerisinde unutulmasıdır ve bu durum Tablo 14’de incelenmiştir.

Tablo 14: Üniversitede Öğrenilen Bilgilerin Unutulma Oranı

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Hayır	116	% 52.49
Evet	104	% 47.06
Cevap yok	1	% 0.45

Soru 18: Üniversitede öğrendikten sonra unutmaya sebebiyle ders verirken hiç sıkıntı çektiniz mi?

18 numaralı anket sorusunda, üniversite eğitimlerinde aldıkları bilgileri unutmaları sebebiyle ders verirken hiç sıkıntı çekip çekmedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 14’de gösterilmiştir. Tablo 14 incelendiğinde % 47.06’sının üniversitede öğrendikleri bilgilerin bir kısmını mezuniyetleri sonrasında unuttukları ve ders verirken unutmaya sebebiyle sıkıntı çektikleri görülmektedir. Ayrıca bu oran unutmaya sebebiyle ders verirken sıkıntı çekmediğini söyleyen diğer yarısının da gelecekte bu tip sorunlar yaşayabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte aşağıdaki iki tabloda verilen anket sonuçlarına göre mesleki kıdem ile bilgileri unutmaya oranında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 15: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Bilgileri Unutma Oranı İlişkisi

		Üniversitede öğrendikten sonra unutma sebebiyle ders verirken hiç sıkıntı çektiniz mi?			Toplam	
		Evet	Hayır	Cevap Yok		
Mesleki Kıdem	1-5	Sayı	14	16	0	30
		Beklenen Sayı	14,1	15,7	,1	30,0
		Mesleki Kıdem'e %'si	% 46,7	% 53,3	% 0	% 100,0
		Unutmaya Bağlı Zorluk Yaşanma Durumuna %'si	% 13,5	% 13,8	% 0	% 13,6
	6-10	Sayı	30	37	0	67
		Beklenen Sayı	31,5	35,2	,3	67,0
		Mesleki Kıdem'e %'si	% 44,8	% 55,2	% 0	% 100,0
		Unutmaya Bağlı Zorluk Yaşanma Durumuna %'si	% 28,8	% 31,9	% 0	% 30,3
	11-15	Sayı	36	29	1	66
		Beklenen Sayı	31,1	34,6	,3	66,0
		Mesleki Kıdem'e %'si	% 54,5	% 43,9	% 1,5	% 100,0
		Unutmaya Bağlı Zorluk Yaşanma Durumuna %'si	% 34,6	% 25,0	% 100,0	% 29,9
	16-20	Sayı	10	15	0	25
		Beklenen Sayı	11,8	13,1	,1	25,0
		Mesleki Kıdem'e %'si	% 40,0	% 60,0	% 0	% 100,0
		Unutmaya Bağlı Zorluk Yaşanma Durumuna %'si	% 9,6	% 12,9	% 0	% 11,3
21 ve Üzeri	Sayı	14	19	0	33	
	Beklenen Sayı	15,5	17,3	,1	33,0	
	Mesleki Kıdem'e %'si	% 42,4	% 57,6	% 0	% 100,0	
	Unutmaya Bağlı Zorluk Yaşanma Durumuna %'si	% 13,5	% 16,4	% 0	% 14,9	
Toplam	Sayı	104	116	1	221	
	Beklenen Sayı	104,0	116,0	1,0	221,0	
	Mesleki Kıdem'e %'si	% 47,1	% 52,5	% 0,5	% 100,0	
	Unutmaya Bağlı Zorluk Yaşanma Durumuna %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	

Tablo 16: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Bilgileri Unutma Oranı İlişkisine İlişkin Ki**Kare Testi**

	Değer	Serbestlik derecesi(sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	5,075*	8	,750
Benzerlik Oranı	5,162	8	,740
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

* 5 (33,3%) hücrede 5'in altında beklenen sayı vardır. En düşük beklenen sayı 0,11 dir.

Tablo 15’de mesleki kıdemlerine göre bilgileri unutmaları yer almaktadır. Tablo 16’da ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 15’deki bulgular incelendiğinde mesleki kıdemlerine bağlı olarak üniversitede öğrendikten sonra unutmaları sebebiyle ders verirken sıkıntı çekme durumlarına ilişkin cevapları ile bu konuda istatistikî olarak beklenen cevapların birbirleriyle uyumlu olduğu görülür. Bu konudaki en büyük ayrışmayı mesleki kıdemleri 11 – 15 yıl arasında olanlar göstermektedirler. Bu mesleki kıdeme sahip olanlar diğerlerine göre unutmaları sebebiyle daha fazla sıkıntı çektiklerini ifade etmişlerdir. Buna karşılık ki kare testi sonucunu gösteren Tablo 16’da $p < 0.05$ şartının sağlanmadığı görülmektedir. Her iki tablodaki veriler göz önüne alındığında mesleki kıdemler arasındaki fark istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu durumda üniversiteden mezuniyet sonrası bilgileri unutmaları sebebiyle derslerde zorluk yaşanma seviyesi, mesleki kıdeme göre bir farklılık göstermemektedir. Tablo 17’deki bulgulara göre unutmaları sebebiyle ders anlatımı esnasında zorluk yaşayanlar, bu sebeple üniversite eğitiminde aldıkları bazı derslerin kendilerine hatırlatılmasını da istediklerini ifade etmektedirler.

Tablo 17: Bazı Dersleri Tekrarlama Talebi

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Evet	123	% 55.66
Hayır	98	% 44.34
Cevap yok	0	% 0.00

Soru 19: Herhangi bir üniversite eğitimindeyken aldığınız derslerden bazılarının size hatırlatılmasını ister misiniz?

19 numaralı anket sorusunda herhangi bir üniversite eğitimindeyken aldıkları derslerden bazılarının kendilerine hatırlatılmasını isteyip istemedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 17’de gösterilmiştir. Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) % 55.66’sı üniversite eğitimindeyken aldıkları derslerin bazılarının hatırlatılmasını istemektedir. Buna karşılık % 44.34 gibi dikkat çekici bir oranda T.Ö.’de üniversite eğitiminde aldıkları derslerden bazılarının kendilerine hatırlatılmasını istememektedir. Son yıllarda teknik eğitimde modüler sisteme geçilmesiyle alanlar altındaki dallarda uzmanlaşma sürecine giren T.Ö.’ler farklı konularda eğitim vermek zorunda kalmadıkça, o konulardaki bilgiyi hatırlamaya ihtiyaç duymuyor olduklarını düşünüyor olabilirler. Fakat zaman içinde dallar arası geçiş yapmak zorunda kalabilecek bu öğretmenlerin unuttukları ve ihtiyaç duyacakları geçmiş bilgilerinin kendilerine hatırlatılmasını istemeleri olasıdır. Bununla

birlikte aşağıdaki iki tabloda yer alan bulgulara göre, T.Ö.'lerin branşları ile üniversite eğitimlerinde aldıkları bazı dersleri tekrarlama talepleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmektedir.

Tablo 18: T.Ö.'lerin Branşı ile Bazı Dersleri Tekrarlama Talebi İlişkisi

Branş			Herhangi bir üniversite eğitimindeyken aldığınız derslerden bazılarının size hatırlatılmasını ister misiniz?		Toplam
			Evet	Hayır	
Denizcilik	Sayı		2	1	3
	Beklenen Sayı		1,7	1,3	3,0
	Branş %'si		% 66,7	% 33,3	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 1,6	% 1,0	% 1,4
Bilişim Teknolojileri	Sayı		15	26	41
	Beklenen Sayı		22,8	18,2	41,0
	Branş %'si		% 36,6	% 63,4	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 12,2	% 26,5	% 18,6
Elektrik Elektronik	Sayı		58	24	82
	Beklenen Sayı		45,6	36,4	82,0
	Branş %'si		% 70,7	% 29,3	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 47,2	% 24,5	% 37,1
Motorlu Araçlar Teknolojisi	Sayı		21	14	35
	Beklenen Sayı		19,5	15,5	35,0
	Branş %'si		% 60,0	% 40,0	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 17,1	% 14,3	% 15,8
Makine Teknolojisi	Sayı		15	14	29
	Beklenen Sayı		16,1	12,9	29,0
	Branş %'si		% 51,7	% 48,3	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 12,2	% 14,3	% 13,1
Metal Teknolojisi	Sayı		3	4	7
	Beklenen Sayı		3,9	3,1	7,0
	Branş %'si		% 42,9	% 57,1	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 2,4	% 4,1	% 3,2
Ahşap Teknolojisi	Sayı		2	4	6
	Beklenen Sayı		3,3	2,7	6,0
	Branş %'si		% 33,3	% 66,7	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si		% 1,6	% 4,1	% 2,7
Kimya Teknolojisi	Sayı		7	11	18
	Beklenen Sayı		10,0	8,0	18,0

Toplam	Branş %'si	% 38,9	% 61,1	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si	% 5,7	% 11,2	% 8,1
	Sayı	123	98	221
	Beklenen Sayı	123,0	98,0	221,0
	Branş %'si	% 55,7	% 44,3	% 100,0
	Derslerin hatırlatılma isteği %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0

Tablo 19: T.Ö.'lerin Branşı ile Üniversitede Gördükleri Dersleri Tekrar Görme İsteği İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi

	Durum	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	17,916*	7	,012
Benzerlik Oranı	18,189	7	,011
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

Tablo 18'de Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) branşlarına göre üniversite eğitimleri esnasında gördükleri derslerden bazılarını tekrarlama talepleri dağılımı yer almaktadır. Tablo 19'da ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 18 incelendiğinde, Elektrik Elektronik Alanı öğretmenlerinin üniversite eğitiminde aldıkları derslerin hatırlatılmasını istediği görülmektedir. Bu branştaki öğretmenlerden bilgi hatırlatılmasını isteyenlerin sayısı beklenen sayının çok üzerindedir. Denizcilik ve Motorlu Araçlar Teknolojisi öğretmenleri arasında da bu derslerin hatırlatılmasını isteyenlerin oranı beklenen sayının bir miktar üstündedir. Buna karşılık Bilişim Teknolojileri, Makine, Metal, Ahşap ve Kimya Teknolojileri öğretmenlerinden derslerin hatırlatılmasını isteyenlerinin oranı beklenen sayıların bir miktar altındadır. Bu değerler arasında en dikkat çekici olanı Bilişim Teknolojileri öğretmenlerine ilişkin verileridir. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinden derslerin hatırlatılmasını isteyenlerin sayısı 15, beklenen değer ise 22,8'dir. Bu farkın sebebi, yaşadığımız süreçte bilişim teknolojisinin hızla değişmesi ve Bilişim Teknolojisi Alanı öğretmenlerinin üniversite eğitimleri esnasında aldıkları derslerdeki bilgilerin çok eskimiş olduğunu düşünmeleri olabilir. Bununla birlikte Tablo 19'e bakıldığında $p < 0.05$ şartının sağlandığı görülür. Bu durumda T.Ö.'lerin branşları ile üniversitede aldıkları derslerin hatırlatılması isteklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Üniversite eğitimleri esnasında gördükleri derslerden bazılarının kendilerine

* 6 hücrede (37,5%) 5'in altında beklenen sayı bulunmaktadır. En düşük beklenen sayı 1,33'dür.

hatırlatılmasını isteyenlerin, bu derslerden hangi türde olanlarının hatırlatılmasını istedikleri konusu ise Tablo 20’de incelenmiştir.

Tablo 20: Hatırlatılması İstenen Ders Türleri

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Mesleki ve Teknik Dersler (1)	101	% 84.87
Pedagojik Formasyon Dersleri (2)	53	% 44.54
Seçmeli Dersler (Alanınızda İleri Düzey Uzmanlık Gerektiren Konulardaki Dersler) (4)	24	% 20.17
Kültür Dersleri (Tarih, Türkçe vb. Genel Dersler) (3)	8	% 6.72
Diğer	0	% 0.00

Soru 20: Aldığınız derslerden hangilerinin size hatırlatılmasını istiyorsunuz?

20 numaralı anket sorusunda üniversite eğitiminde aldıkları derslerden hangilerinin kendilerine hatırlatılmasını istedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 20’de gösterilmiştir. T.Ö.’ler % 84.87’lik bir oranla mesleki ve teknik derslerin kendilerine hatırlatılmasını istemektedirler. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmelerden etkilenmekte, kendi bilgi seviyelerinin bu sürecin gerisinde kalmasını istememektedirler. Buna karşılık ikinci önceliği pedagojik formasyon derslerine vermektedirler. Bu durumun genellikle öğrencilik evrelerinde mesleki dersleri göreceli olarak pedagojik formasyon derslerine oranla daha önemli görmeleri durumunun mezuniyet sonrasında da devam etmesinden kaynaklandığı söylenebilir. T.Ö.’lere yönelik bilgi aktarımı amaçlı bir programda mesleki ve teknik dersler ile pedagojik ve formasyon derslerin yer alması gerekir. Buna karşılık hangi öğretmen grubun ne tür dersler istediğinin tespiti için ayrı bir araştırma yapılması gerekir. Unutulan bilgilerin hatırlatılması amacıyla üniversitede gördükleri, özellikle mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon derslerini tekrar etmek isteyen öğretmenler, Tablo 21’den de anlaşılacağı üzere, kendi eğitimleri için yeterli süreyi hali hazırda ayırmaktadırlar.

Tablo 21: Eğitimlerine Ayırdıkları Süre

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Haftada 1 - 3 saat arası (2)	95	% 42.99
Haftada 3 - 9 saat arası (3)	71	% 32.13
Haftada 9 - 15 saat arası (4)	23	% 10.41
Hiç harcamıyorum (1)	13	% 5.88
Haftada 15 saat ve üzeri (5)	13	% 5.88
Cevap yok	6	% 2.71

Soru 23: Herhangi bir konuda kendi eğitiminiz için ne kadar zaman harcıyorsunuz?

23 numaralı anket sorusunda herhangi bir konuda kendi eğitimleri için ne kadar süre harcadıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 21’de gösterilmiştir. Öğretmenlik sürekli gelişmeyi gerektiren ve öğrenmenin zorunlu olduğu bir meslektir. Tablo 21’deki bulgulara göre T.Ö.’lerin % 42.99’u haftada 1 – 3 saat arası, % 32.13’ü ise haftada 3 – 9 saat arası bir zamanı kendi eğitimleri için harcamaktadırlar. Bir yüksek lisans programında haftalık eğitim süresi de genel olarak haftada yaklaşık 3 – 9 saat arasındadır. Yaklaşık olarak % 90 kadarı kendi eğitimleri için gerekli zamanı harcamaktadırlar. Burada önemli olan konu bu zamanın bilinçli, doğru ve sistematik bir şekilde kullanılmasıdır. Bu zaman ülke ihtiyaçları ve mesleklerde ortaya çıkan yeni bilgilerin alınmasında verimli bir şekilde kullanılırsa mesleki ve teknik eğitimin verim ve kalitesinin artırılmasında üzerlerine düşen görevi kolayca yerine getirebilirler. Genel olarak kendi eğitimleri için yeterli süreyi harcamakta olan T.Ö.’lerin branşları ile eğitimlerine ayırdıkları süre arasındaki ilişki aşağıdaki iki tabloda incelenmiştir.

Tablo 22: T.Ö.’lerin Branşı ile Eğitimlerine Ayırdıkları Süre İlişkisi

			Herhangi bir konuda kendi eğitiminiz için ne kadar zaman harcıyorsunuz?					Toplam	
			Cevap Yok	Hiç Harcamıyorum	Haftada 1 - 3 saat arası	Haftada 3 - 9 saat arası	Haftada 9 - 15 saat arası		Haftada 15 saat ve üzeri
Branş	Denizcilik	Sayı	0	0	2	1	0	0	3
		Beklenen Sayı	,1	,2	1,3	1,0	,3	,2	3,0
		Branşınız %’si	% 0	% 0	% 66,7	% 33,3	% 0	% 0	% 100,0
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %’si	% 0	% 0	% 2,1	% 1,4	% 0	% 0	% 1,4
	Bilişim Teknolojileri	Sayı	0	1	9	17	7	7	41
		Beklenen Sayı	1,1	2,4	17,6	13,2	4,3	2,4	41,0
		Branş%’si	% 0	% 2,4	% 22,0	% 41,5	% 17,1	% 17,1	% 100,0

		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 0	% 7,7	% 9,5	% 23,9	% 30,4	% 53,8	% 18,6
Elektrik Elektronik	Sayı	3	9	35	24	6	5	82	
	Beklenen Sayı	2,2	4,8	35,2	26,3	8,5	4,8	82,0	
	Branş %'si	% 3,7	% 11,0	% 42,7	% 29,3	% 7,3	% 6,1	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 50,0	% 69,2	% 36,8	% 33,8	% 26,1	% 38,5	% 37,1
Motorlu Araçlar Teknolojisi	Sayı	0	0	19	10	5	1	35	
	Beklenen Sayı	1,0	2,1	15,0	11,2	3,6	2,1	35,0	
	Branş %'si	% 0	% 0	% 54,3	% 28,6	% 14,3	% 2,9	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 0	% 0	% 20,0	% 14,1	% 21,7	% 7,7	% 15,8%
Makine Teknolojisi	Sayı	1	1	10	14	3	0	29	
	Beklenen Sayı	,8	1,7	12,5	9,3	3,0	1,7	29,0	
	Branş %'si	% 3,4	% 3,4	% 34,5	% 48,3	% 10,3	% 0	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 16,7	% 7,7	% 10,5	% 19,7	% 13,0	% 0	% 13,1
Metal Teknolojisi	Sayı	0	0	6	1	0	0	7	
	Beklenen Sayı	,2	,4	3,0	2,2	,7	,4	7,0	
	Branş %'si	% 0	% 0	% 85,7	% 14,3	% 0	% 0	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 0	% 0	% 6,3	% 1,4	% 0	% 0	% 3,2
Ahşap Teknolojisi	Sayı	0	1	5	0	0	0	6	
	Beklenen Sayı	,2	,4	2,6	1,9	,6	,4	6,0	
	Branş %'si	% 0	% 16,7	% 83,3	% 0	% 0	% 0	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 0	% 7,7	% 5,3	% 0	% 0	% 0	% 2,7
Kimya Teknolojisi	Sayı	2	1	9	4	2	0	18	
	Beklenen Sayı	,5	1,1	7,7	5,8	1,9	1,1	18,0	
	Branş %'si	% 11,1	% 5,6	% 50,0	% 22,2	% 11,1	% 0	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 33,3	% 7,7	% 9,5	% 5,6	% 8,7	% 0	% 8,1
Toplam	Sayı	6	13	95	71	23	13	221	
	Beklenen Sayı	6,0	13,0	95,0	71,0	23,0	13,0	221,0	
	Branş %'si	% 2,7	% 5,9	% 43,0	% 32,1	% 10,4	% 5,9	% 100,0	
		Kendi eğitimi için harcanan zaman %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	

Tablo 23: T.Ö.'lerin Branşı ile Eğitimlerine Ayırdıkları Süre İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi

	Değer	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	52,315*	35	,030
Benzerlik Oranı	58,207	35	,008
Birebir İlişki	10,828	1	,001
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

Tablo 22’de branşlarına göre kendi eğitimleri için haftalık olarak ayırdıkları süre dağılımı yer almaktadır. Tablo 23’te ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 22 incelendiğinde Bilişim Teknolojisi öğretmenlerinin kendi eğitimleri için harcadıkları süreye ilişkin verdikleri cevaplarda haftada 3-9, 9-15 ve 15 saat ve üzeri seçeneğinin beklenen sayının çok üzerinde, diğer seçeneklerin beklenen sayının altında olduğu görülür. Bulgulara göre Bilişim Teknolojileri öğretmenleri tüm branşlar içinde kendi eğitimleri için en çok zamanı harcayan T.Ö. grubudur. Denizcilik, Ahşap ve Metal Teknolojisi branşlarında haftada 1-3 saat arası seçeneğini belirten öğretmen sayısı beklenen sayının üzerindedir. Elektrik Elektronik Teknolojisi öğretmenlerinde ise sadece haftada 1-3 saat arası seçeneği beklenen sayı ile uyumlu görünürken, hiç ayırmıyorum seçeneğini işaretleyen Elektrik Elektronik Teknolojisi öğretmeni sayısı beklenen sayının yaklaşık iki katıdır. Motorlu Araçlar Teknolojisi öğretmenlerinin haftada 1-3 ve 3-9 saat arası seçeneğini beklenenin üzerinde bir sayı ile ifade ettikleri görülmektedir. Makine Teknolojisi öğretmenlerinden haftalık 3-9 saat arası eğitime süre ayıranların sayısı beklenenin önemli ölçüde üstündedir. Tablo 23’ye bakıldığında $p < 0.05$ şartının karşılandığı ve branş ile kişisel eğitim için ayrılan süreler arasında anlamlı bir ilişkinin istatistiki olarak bulunduğu görülmektedir. Kendi eğitimleri için yeterli zamanı ayırabilen T.Ö.’lerin üniversite eğitimleri esnasında yararını gördükleri ders sayısının tespiti, öğretmenlere yönelik hazırlanacak bir programda yer alacak ders sayısının tespiti açısından önemlidir ve Tablo 24’de incelenmiştir.

* 37 hücrede (77,1%) 5’in altında beklenen sayı bulunmaktadır. En düşük beklenen sayı 0,08’dir.

Tablo 24: Meslekte Yararlanılan Ders Sayısı

Hesap	Sonuç
Sayı	165
Toplam	1220
Standart Sapma	5.59
Ortalama	7.39
En az	1
1. Çeyrek (Q1)	3
2. Çeyrek (Medyan)	5
3. Çeyrek (Q3)	10
En çok	40

Soru 15: Bugüne kadar aldığınız üniversite eğitiminde, mesleğinizde yararını gördüğünüz ders sayısı YAKLAŞIK OLARAK kaçtır?*

15 numaralı anket sorusunda bugüne kadar aldıkları üniversitede eğitiminde, mesleklerinde yararını gördükleri yaklaşık ders sayısı sorularak alınan sonuçlar Tablo 24'de gösterilmiştir. Üniversite eğitimleri esnasında aldıkları derslerden faydasını gördüklerini, ders sayısını belirtirken 1 ile 40 arasında değişik sayılar ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bir kısmı sayı ifade etmekten kaçınarak tüm derslerin yararlı olduğunu ya da bir sayı vermenin zor olduğunu belirtmişlerdir. Üniversite eğitiminde alarak mesleklerinde yararını gördükleri dersleri unutmaları, bu konuda sayı belirtmekte zorlanmalarına ve tereddüt etmelerine sebep olmaktadır.

Bununla birlikte yararını gördükleri ders sayısı değerinin ortalaması 7.39'dur. Üniversitelerde gerçekleştirilen tezli yüksek lisans eğitimlerinde genellikle öğrencilere biri kredisiz seminer dersi olmak üzere sekiz ders verilmektedir. T.Ö.'lerin faydasını gördükleri ortama ders sayısı ile üniversitemizin yüksek lisans programlarında öğrencilere verilen ders sayısı miktarları birbirleri ile örtüşmektedir. Soruya verdikleri cevapların medyan değeri ise 5'tir. Bu değer de uzmanlık kazanımı için baz kabul edilebilecek üniversitelerde yüksek lisans seviyesinde verilen ders sayısı miktarı olan 8 değerine oldukça yakın bir değerdir. Kendilerine yönelik bilgi aktarımı amaçlı uzaktan eğitim programlarında yer alacak ders sayısının 8 olmasının, programın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından uygun olduğu değerlendirilebilir. Meslekte yararlanıldığı söylenen bu derslerin türü, hem öğretmenlere yönelik bilgi aktarma amaçlı bir programda yer alacak derslerin türünün belirlenmesi hem de yararlanılan dersler ile hatırlatılması istenen dersler arasındaki benzerliğin ortaya koyulması amacıyla Tablo 25'de incelenmiştir.

* Boş değerler hesap dışı bırakılıp Q1 ve Q3 Minitab metodu ile hesaplanmıştır.

Tablo 25: Meslekte Yararlanılan Ders Türleri

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Mesleki ve Teknik Dersler (1)	205	% 92.76
Pedagojik Formasyon Dersleri (2)	121	% 54.75
Kültür Dersleri (Tarih, Türkçe, Matematik, Fizik vb. Genel Dersler) (3)	44	% 19.91
Seçmeli Dersler (Alanınızda İleri Düzey Uzmanlık Gerektiren Konulardaki Dersler)	43	% 19.46

Soru 16: Faydasını gördüğünüzü söylediğiniz bu dersler, daha çok hangi tür derslerdir?

16 numaralı anket sorusunda faydasını gördüğünü söyledikleri derslerin türleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 25’de gösterilmiştir. Üniversitede gördükleri derslerden en çok faydasını gördükleri dersler % 92.76 oranla mesleki ve teknik dersler ve % 54.75 oranla pedagojik formasyon dersleridir. Ayrıca Tablo 20’deki bulgulara göre de % 84.87’lik bir kısım mesleki ve teknik derslerin kendilerine hatırlatılmasını isterken % 44.54’lik kısım pedagojik formasyon derslerinin hatırlatılmasını istediklerini ifade etmektedirler. Üniversitede faydasını gördükleri dersler ile hatırlatılmasını istedikleri dersler birbirleri ile uyumludur. Fakat mesleki derslerden, pedagojik derslere göre çok daha fazla yararlandıklarını ifade etmektedirler. Atölye ortamında gerçekleştirilen teknik eğitimlerde uzun yıllardır kullanılmakta olan ve gelenekselleşmiş birtakım yöntemler ve kurallar bulunmaktadır. Mevcut yapıyı devam ettirmeye şartlandıklarından bu yapıyı değiştirerek yeni pedagojik bilgilere dayanan eğitim öğretim stratejilerini yeterince kullanmamaktadırlar. Örneğin, klasik bir atölye uygulama dersinde, öncelikle öğrenciler sıra ile içeri girmekte, T.Ö. dersi sunmakta, ardından öğrenciler uygulama yapmakta ve T.Ö. uygulamayı kontrol ederek not vermektedir. Genellikle iki ya da üç T.Ö., uygulama dersine birlikte girmektedir. Standartlaşmış bu atölye uygulama düzeni onların üniversitelerde öğrendikleri pedagojik formasyon bilgilerini kullanmalarını engellemektedir. Edindikleri bilgileri kullanamamaları sebebiyle bu tür derslerden de yeterince faydalanamamaktadırlar. Faydalarını gördükleri bu ders konularında üretilen yeni bilgileri edinmeleri eğitimde verim ve kaliteyi arttıracaktır.

Burada ortaya çıkan bir diğer konu da üniversitelerde gördükleri dersler ile okullarda öğrettikleri dersler arasında birebir eşgüdümün olmayışıdır. Bu durum T.Ö.’lerin çalışma hayatına adaptasyonunu da zorlaştıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte, üniversitelerde pedagojik konularda verilmiş olan bilginin ne kadarının hatırlandığı, öğretmenlerin verdikleri eğitimde tercih ettikleri stratejilerin geleneksel mi yoksa güncel stratejiler mi olduğu tespit edilerek anlaşılabilir ve bu durum Tablo 26’da incelenmiştir.

Tablo 26: Kullanılan Eğitim Stratejileri

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Sunuş yolu (Anlatım) (1)	208	% 94.12
Soru-Cevap (7)	191	% 86.43
Problem Çözme (8)	155	% 70.14
Araştırma Soruşturma (3)	126	% 57.01
Tartışma Yapma (4)	115	% 52.04
İşbirlikli Öğrenme (6)	61	% 27.60
Keşfetme (Buluş) (2)	59	% 26.70
Tam Öğrenme (5)	33	% 14.93
Diğer	20	% 9.05

Soru 8: Sınıfta verdiğiniz eğitimde, aşağıdaki öğretim stratejilerinden hangilerini sıklıkla kullanıyorsunuz.

8 numaralı anket sorusunda sınıfta verdikleri derslerde hangi öğretim stratejilerini sıklıkla kullandıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 26’da gösterilmiştir. Günümüzde ön plana çıkan pedagojik anlayışa göre eğitimlerin gerçekleştirilmesi esnasında kullanılan yapılandırmacı yaklaşıma uygun öğretim stratejileri, öğrencilerin kişisel özelliklerini geliştirmede ve öğrendikleri bilgilerin kalıcı olmasını sağlamakta daha başarılı olmaktadır. Tablo 26’daki bulgulara göre Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) % 94.12’si verdikleri eğitimlerde anlatım yöntemini, % 86.43’ü soru-cevap yöntemini % 70.14’ü problem çözme yöntemini kullanmaktadırlar. Buna karşılık sadece % 14.93’ü tam öğrenme, % 26.70’i keşfetme, % 27.60’ı ise işbirlikli öğrenme yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buluş, tam öğrenme, işbirlikli öğrenme gibi yenilikçi ve yapılandırmacı öğretim stratejilerini kullanmayan ve bu sebeple zamanla unutan T.Ö.’ler, bunların yerine sunuş, soru-cevap, problem çözme gibi geleneksel öğretim stratejilerini ağırlıklı olarak kullanmaktadırlar. Fakat pedagojik alanda gerekli bilgi ve becerileri edinerek güncel eğitim yöntemlerini kullanmalıdırlar. Eğitimde çağdaş yöntemleri kullanamayanların günümüz dünyasında başarılı olacak teknik elemanları yetiştirmesi olanaksızdır. Öğretmenlere yenilikçi öğretim stratejilerinin tekrar hatırlatılması teknik eğitimde başarıyı ve kaliteyi arttıracak bir etki yapabilir.

T.Ö.’ler son yıllarda yaşanan gelişmelerin de etkisiyle sürekli olarak bilgi almaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bilgi ihtiyacının sebeplerinden biri öğrenim hayatlarında

edindiklerin bilgilerin unutulmasıdır. T.Ö.'ler unuttukları bilgilerin hatırlatılmasını istemektedirler. Özellikle mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon derslerinde yaşanan bu ihtiyacın sistematik bir şekilde giderilmesi için uygun bir program oluşturulmalıdır.

2.2.2 Yeni Bilginin İhtiyacı

Günümüzde bilgi hızla değişmekte ve sürekli olarak yeni bilgiler üretilmektedir. Teknik öğretmenler (T.Ö.) mezuniyetleri sonrasında üretilen yeni bilgileri yeterince edinmemektedirler. Bu durum yeni bilgileri edinmeye ihtiyaç duymalarına sebep olmaktadır. Bununla birlikte yeterli yaşam boyu eğitim faaliyeti de gerçekleştirilememektedirler. Branşları ile eğitim alma durumları arasındaki ilişki ise anlamlıdır. Kendi gelişimleri için eğitim faaliyetleri gerçekleştirenler bilinçli bir tercih yaparak eksik oldukları konuları tespit etmekte ve bu konularda eğitimler almaktadırlar. Bunun yanında kurumlarınca da bazı eğitimler almaları için yönlendirilebilmektedirler. Yeni bilgi ihtiyaçlarını gidermekte birinci tercihleri MEB hizmet içi eğitim programlarıdır. Fakat üniversitelerce kendilerine yüksek lisans programları dışında yeterli eğitim arzı sağlanmamaktadır. Mezuniyetleri sonrasında üniversitede öğretilen yeni bilgilere ulaşabilme seviyeleri Tablo 27'de incelenmiştir.

Tablo 27: Üniversitedeki Yeni Bilgiye Ulaşma

Cevap	Sayı	Yüzdeler
Hayır	145	% 65.61
Evet	74	% 33.48
Cevap yok	2	% 0.9

Soru 7: Mezuniyetinizden sonra ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİLEN YENİ BİLGİLERE ulaşabiliyor musunuz?

7 numaralı anket sorusunda mezuniyetleri sonrasında üniversitede öğretilen yeni bilgilere ulaşp ulaşamadıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 27'de gösterilmiştir. T.Ö.'lerin % 65.61'i üniversitelerde öğretilen yeni bilgilere ulaşamadıklarını ifade etmektedirler. Tablo 46'daki bulgulara göre ise % 87.78'i önceki eğitimlerinde aldıkları derslere ait önemli konulardaki yeniliklerin öğretim üyeleri tarafından kendilerine bildirilmesini istemektedirler. Bu bulgular yeni bilgileri edinmeye çok ciddi bir oranda ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Nitekim Tablo 26'daki bulgulara göre güncel eğitim stratejilerini yeterince kullanmamaktadırlar. Pedagojik alanda yeni bilgilerin edinilmesi, eğitimin kalitesinin artırılması için gereklidir. Tablo 9'daki bulgulara göre ise çalışanların % 55.46'sı mezuniyetleri sonrasında üniversitelerde uzmanlık alanları ile ilgili yeni

bilgilerin üretildiğini ve öğretildiğini düşünmekte, bu şekilde düşünenlerin hemen tamamı (% 95.45'i) söz konusu bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemektedirler. Çalışanlar genel olarak bu bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemelerinin sebebi olarak bilgedeki değişim nedeniyle mevcut bilgilerinin eskimesini göstermektedirler. Üniversitede üretilen yeni bilgilerin kendilerine aktarılmasını istemeyen % 4.55 oranındaki çalışan ise zaten doğal yollarla ve edindikleri tecrübelerle kendilerini geliştirdiklerini ifade etmektedirler. Aynı tabloda halen bir üniversite eğitim programına devam etmekte olan çalışanların % 96.61'i bu programlarda alanları ile ilgili üretilen yeni bilgilerin ileride kendilerine ulaştırılmasını istediklerini ifade etmektedirler. Bu oranlar mevcut bilgilerinin zamanla eskimesi ya da yeni bilgilere ulaşamamaları sebebiyle üretilen yeni bilgileri edinmeye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. T.Ö.'lerin bilginin üretildiği kurum olan üniversitelerde üretilen yeni bilgilerden haberdar olamamaları, mesleki ve teknik okullarda okumakta olan öğrencilerin de yeni bilgileri edinmemelerine sebep olmaktadır. Öte yandan mezuniyetleri sonrasında üniversiteler ile mezunları arasındaki iletişimin kesilmesi nedeniyle üniversiteler de mezunlarından geri bildirimler alamamaktadırlar. Hâlbuki üniversitelerin T.Ö.'lerin eğitim esnasında yaşadıkları sorunlardan ve ihtiyaçlarından haberdar olarak verdikleri eğitimleri bu yönde geliştirmeleri gerekmektedir. T.Ö.'lere yönelik olarak gerçekleştirilecek programlar hem T.Ö.'lere hem de üniversitelere faydalı olacak ve bu konuda önemli bir eksikliği giderecektir. Üniversitede üretilen yeni bilgilere yeterince ulaşamamalarına rağmen herhangi bir kurum aracılığı ile son beş yıl içerisinde kendilerini geliştirmeye yönelik eğitim faaliyeti gerçekleştirmiş olup olmama durumları ise Tablo 28'de incelenmiştir.

Tablo 28: Son Beş Yılda Alınan Eğitim

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Evet	129	% 58.37
Hayır	91	% 41.18
Cevap yok	1	% 0.45

Soru 10: Son beş yılda mesleğinizle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?

10 numaralı anket sorusunda son beş yılda meslekleri ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 28'de gösterilmiştir. Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) % 58.37'sinin son beş yılda meslekleri ile ilgili herhangi bir eğitim almış olmaları olumlu bir durumdur. Fakat özellikle teknoloji alanında bilginin beş yılda bir tamamen değiştiği göz önüne alındığında, ülkemizin büyük ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman yetiştirme görevini üstlenmiş T.Ö.'lerin tamamına yakınının son beş yılda mesleği ile ilgili

herhangi bir eğitim almış olması gerekirdi. Bu durum kendi gelişimlerine yönelik yeterince eğitim faaliyeti gerçekleştiremediklerini göstermektedir. Bu konudaki dikkat çekici bir diğer nokta ise Tablo 14'den elde edilen bulgulara göre üniversitede öğrendikten sonra unutma sebebiyle ders verirken sıkıntı çekenlerin % 47.06'lık oranı ile Tablo 28'deki son beş yılda meslekleri ile ilgili herhangi bir eğitim almamış olan % 41.18'lik oranların uyumudur. Meslekleri ile ilgili eğitim faaliyeti gerçekleştirilmeyenler, ders verirken sıkıntı çekmektedirler. Yeni bilgileri edinmeye ihtiyaç duyan öğretmenlerin bilgi ihtiyaçları, oluşturulacak eğitim programları ile giderilmelidir. Bununla birlikte, teknolojideki ilerlemeler bazı branşları ön plana çıkarırken, bazılarını olan ilginin azalmasına sebep olmaktadır. Öğretmenlerin mensubu olduğu branşlar ile son beş yılda gerçekleştirilen eğitim faaliyeti miktarı ilişkisi ise aşağıdaki iki tabloda incelenmiştir.

Tablo 29: T.Ö.'lerin Branşı ile Son Beş Yılda Alınan Eğitim İlişkisi

		Son beş yılda mesleğinizle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?			Toplam	
		Evet	Hayır	Cevap Yok		
Branş	Denizcilik	Sayı	2	1	0	3
		Beklenen Sayı	1,8	1,2	,0	3,0
		Branş %'si	% 66,7	% 33,3	% 0	% 100,0
		Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 1,6	% 1,1	% 0	% 1,4
	Bilişim Teknolojileri	Sayı	25	15	1	41
		Beklenen Sayı	23,9	16,9	,2	41,0
		Branş %'si	% 61,0	% 36,6	% 2,4	% 100,0
		Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 19,4	% 16,5	% 100,0	% 18,6
	Elektrik Elektronik	Sayı	44	38	0	82
		Beklenen Sayı	47,9	33,8	,4	82,0
		Branş %'si	% 53,7	% 46,3	% 0	% 100,0
		Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 34,1	% 41,8	% 0	% 37,1
	Motorlu Araçlar Teknolojisi	Sayı	28	7	0	35
		Beklenen Sayı	20,4	14,4	,2	35,0
		Branş %'si	% 80,0	% 20,0	% 0	% 100,0
		Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 21,7	% 7,7	% 0	% 15,8
	Makine Teknolojisi	Sayı	21	8	0	29
		Beklenen Sayı	16,9	11,9	,1	29,0

	Branş %'si	% 72,4	% 27,6	% 0	% 100,0
	Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 16,3	% 8,8	% 0	% 13,1
Metal Teknolojisi	Sayı	1	6	0	7
	Beklenen Sayı	4,1	2,9	,0	7,0
	Branş %'si	% 14,3	% 85,7	% 0	100,0
	Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 0,8	% 6,6	% 0	% 3,2
Ahşap Teknolojisi	Sayı	1	5	0	6
	Beklenen Sayı	3,5	2,5	,0	6,0
	Branş %'si	% 16,7	% 83,3	% 0	% 100,0
	Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 8	% 5,5	% 0	% 2,7
Kimya Teknolojisi	Sayı	7	11	0	18
	Beklenen Sayı	10,5	7,4	,1	18,0
	Branş %'si	% 38,9	% 61,1	% 0	% 100,0
	Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 5,4	% 12,1	% 0	% 8,1
Toplam	Sayı	129	91	1	221
	Beklenen Sayı	129,0	91,0	1,0	221,0
	Branş %'si	% 58,4	% 41,2	% 0,5	% 100,0
	Son beş yılda meslekle ilgili alınan eğitim %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0

Tablo 30: T.Ö.'lerin Branşı ile Son Beş Yılda Alınan Eğitim İlişisine İlişkin Ki Kare Testi

	Değer	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	27,456*	14	,017
Benzerlik Oranı	27,401	14	,017
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

Tablo 29'da teknik öğretmenlerin (T.Ö.) branşı ile son beş yılda alınan eğitim arasındaki ilişkiye dair sonuçlar yer almaktadır. Tablo 30'da ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 29'a göre Bilişim Teknolojileri, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Makine Teknolojisi öğretmenlerinin beklenen sayının üzerinde eğitimler aldığı, Denizcilik öğretmenlerinin beklenen sayı düzeyinde eğitimler aldığı, diğer branşlardakilerin ise

* 14 hücrede (58,3%) 5'in altında beklenen sayı bulunmaktadır. En düşük beklenen sayı 0,01'dir.

aldıkları eğitim sayısının beklenen sayı değerinin altında olduğu görülmektedir. Tablo 30'daki ki kare testi sonuçlarına bakıldığında $p < 0.05$ şartının sağlandığı ve istatistikî olarak sonucun anlamlı bulunduğu görülür. Bu durumda son beş yılda alınan eğitimler, çalıştıkları branşa göre değişim göstermektedir. Tablo 29'da Elektrik Elektronik Alanı öğretmenlerinin son beş yılda aldıkları eğitim sayısının beklenenin altında olması dikkat çekicidir. Bunun sebebi Elektrik Elektronik Alanı öğretmenlerine yönelik olarak yeterince eğitim imkanı sağlanamaması olabilir. Aynı zamanda Ahşap ve Metal Teknolojisi öğretmenlerin son beş yılda aldıkları eğitim sayısı da çok düşüktür. Başarılı öğrencilerin bilgisayar ve elektrik elektronik alanlarına ilgilerinin artması, ahşap ve metal teknolojileri gibi alanlara olan ilginin azalmasına sebep olmuştur. Aynı zamanda bu branşlardaki öğrenci sayılarında düşmektedir. Bu durum söz konusu branşlara sahip öğretmenlerin mesleki gelişimleri için harcayacakları çabayı olumsuz yönde etkiliyor olabilir. Her ne kadar yeterli olmasa da, gerçekleştirilen bu eğitimlerin konularının belirlenmesinde etkili olan kriterler Tablo 31'de ortaya koyulmuştur.

Tablo 31: Eğitim Tercih Kriterleri

Cevap	Sayı	Yüzdeler
Eksiklik hissettiğim konulardaki eğitimleri araştırarak tespit ettim. (2)	88	% 69.29
Kurumumca bazı konularda eğitim almam konusunda yönlendirildim. (3)	45	% 35.43
Karşıma rastgele çıkan eğitim fırsatlarını değerlendirdim. (1)	32	% 25.20
Diğer	2	% 1.57

Soru 11: Aldığınız eğitimlerin konusunu belirlerken hangi kritere göre hareket ettiniz?

11 numaralı anket sorusunda son beş yılda aldıkları eğitimlerin konusunu belirlerken hangi kriterlere göre hareket ettikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 31'de gösterilmiştir. Son beş yılda meslekleri ile ilgili herhangi bir eğitim almış olanlar % 69.29 oranında bu eğitimlerin konusunu belirlerken eksiklik hissettikleri konulardaki eğitimleri araştırarak tespit etmektedirler. Alacakları eğitimleri tespit ederken bilinçli davranmaktadırlar. Ayrıca zaman zaman kurumlarında yönlendirildikleri konularda da eğitim almayı kabul etmektedirler. Buna karşılık karşılarına çıkan her eğitim fırsatından faydalanmak eğiliminde değillerdir. T.Ö.'lere yönelik hazırlanacak bir programın başlangıç aşamasında eğitimsel ihtiyaçları iyi analiz edilmeli, çoğunluğun ihtiyaç duyduğu

konulara öncelik verilmelidir. Böyle bir yaklaşıma sahip olunması eğitimlere katılımlarını arttıracaktır. Eğitim konularının tercih kriterleri ile birlikte yeni bilgi ihtiyacını karşılayacak kurum tercihleri de bilgi aktarma amaçlı bir programın şekillendirilmesinde önemli bir göstergedir ve Tablo 32’de incelenmiştir.

Tablo 32: Eğitim Kurumları Tercihi

Cevap	Sayı	Yüzdeler
MEB tarafından gerçekleştirilen Hizmet içi Eğitimler (1)	84	% 38.01
Özel Kurslar (2)	48	% 21.72
Sanayi Kuruluşları (3)	37	% 16.74
Kurum içi Eğitimler (5)	37	% 16.74
Üniversiteler (4)	27	% 12.22
Eğitim Amaçlı Dernekler (6)	22	% 9.95

Soru 12: Bu eğitimleri hangi yol ile aldınız?

12 numaralı anket sorusunda son beş yılda alınan eğitimleri hangi yol ile aldıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 32’de gösterilmiştir. T.Ö.’lerin % 38.01’i son beş yılda aldıkları eğitimleri MEB tarafından gerçekleştirilen hizmet içi eğitimler yolu ile aldıklarını ifade etmişlerdir. MEB hizmet içi daire başkanlığı eğitimlere olan talebin büyük bir çoğunluğunu karşılayamamaktadır. Bu talebin karşılanabilmesi durumunda aranın daha da açılabilmesi söylenebilir. MEB’in düzenlediği hizmet içi eğitimlere talebin fazla olmasının birçok sebebi vardır. Bunlardan bir tanesi eğitimlerin ücretsiz olmasıdır. Bir diğer sebebi ise son yıllarda gündeme gelen öğretmenlerin kariyer basamakları sisteminde MEB tarafından gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlere katılıma puan verilmesi, özel kurumlarda gerçekleştirilen eğitimlerin puan ile değerlendirilmemesidir. Son olarak mesleki ve teknik konularda MEB dışındaki kurumlarda yeterli eğitim arzının sağlanmamasıdır. Tablo 32 incelendiğinde T.Ö.’lerin sadece % 12.27 oranla son beş yılda üniversiteler vasıtasıyla eğitimler gerçekleştirebildiği görülür. Tablo 10’daki bulgulara göre % 12.22’sinin bir yüksek lisans programına devam etmekte olduğu görülür. Son beş yıl içerisinde üniversitelerde eğitim alanlar ile yüksek lisans yapmakta olanların sayısındaki uyum göze çarpmaktadır. Üniversitelerden genellikle yüksek lisans programlarına katılmak yoluyla eğitim almaktadırlar. Üniversitelerin yaşam boyu bilgi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla gerçekleştirdiği programların çeşitliliğinin artırılması gerekmektedir. T.Ö.’ler yaşam boyu eğitimin önemini bilincindedirler ve sürekli olarak eğitim alma istegindedirler. Fakat bu konuda kendilerine sunulan yol ve yöntemler yetersiz kalmaktadır. Yeni bilgi ihtiyacının

ortaya koyulmasında bir diğer önemli konu, yeniliklerin öğrencilere ne ölçüde aktarılabilirdiği konusundaki kanaatleridir ve Tablo 33’de incelenmiştir.

Tablo 33: Yenilikleri Aktarma

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Evet	187	% 84.62
Hayır	33	% 14.93
Cevap yok	1	% 0.45

Soru 9: Bilgide ortaya çıkan yenilikleri, derslerinizde öğrencilerinize aktarabiliyor musunuz?

9 numaralı anket sorusunda, bilgide ortaya çıkan yenilikleri derslerinde öğrencilerine aktarıp aktaramadıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 33’de gösterilmiştir. Bilgide ortaya çıkan yenilikleri % 84.62 oranında öğrencilerine aktarabildiklerini ifade etmektedirler. Bu tablodan çıkan sonuç, üniversitede üretilen bilgilerden haberdar olma seviyeleri ve bu bilgileri edinmeye olan taleplerine tam aksi yönde bir durumu ortaya koymaktadır. Bilgi genel olarak çeşitli kanallarla topluma yayılmaktadır. Kitaplar, dergiler, internet siteleri, çeşitli kurslar bilginin insanlara ulaşmasını sağlamaktadır. Bu çerçevede öğretmenlerde yeni bilgileri edinebilme imkanına sahiplerdir. Fakat bütün bu araçlar, sistematik bir şekilde bilgi aktarımı yapmamaktadırlar. Bununla birlikte son dönemde, mesleki eğitimi geliştirme projesi kapsamında yapılan müfredat değişiklikleri ve bu yönde hazırlanan modüller sayesinde öğretmenler yeni bilgiler edindiklerini ve bu bilgileri öğrencilere aktarabildiklerini düşünüyor olabilirler. Müfredat değişimi sürecinde takip edilen kaynakların yenilenmesi, bilgi ihtiyacını sürekli olarak karşılanmasını sağlayacak bir yol değildir.

Sonuç olarak, T.Ö.’lerin bilgideki değişim ve yeniliklere ayak uydurmaları gerekmektedir. Yeni bilgileri edinmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Son beş yılda gerçekleştirdikleri eğitim sayısı yeterli değildir. Üniversiteler bu konudaki boşluğu gerçekleştirecekleri uygun programlar ile doldurmalıdır.

2.3 Bilgi İhtiyacının İnternet Aracılığıyla Sağlanması (Ortam Tercihi)

Teknik öğretmenlere (T.Ö.) yönelik bilgi ihtiyacının karşılanmasına yönelik gerçekleştirilecek bir program için en uygun ortam sınıf ve internet ortamının bir arada kullanıldığı karma ortamlardır. Özellikle teknik konularda verilecek eğitimlerde teorik konular internet üzerinden gerçekleştirilmeli, uygulama yapılması gerektiğinde ise simülasyon programlarının yetersiz kaldığı durumlarda laboratuvar ortamlarında yüz yüze eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Teorik konulardaki eğitimler, esnek zaman

dilimlerinde gerçekleştirilebilmelidir. Eğitimin gerçekleştirileceği zaman ve mekan, öğretmenlerin koşullarına uygun olmalıdır.

T.Ö.'lerin çoğunluğu orta seviye ve üstünde bilgisayar bilgisine sahiptir. İnternet tabanlı eğitimler esnasında bilgisayarı gerektiği gibi kullanabilirler. Yeterince internet erişimi imkânları da bulunmaktadır. Yaklaşık dörtte üçü internette, böyle bir eğitimin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulacak kadar bir süreyi hali hazırda geçirmektedirler. Çoğunlukla tüm hafta boyunca internette zaman geçirmelerine karşılık, bu eğitimlerin daha büyük bir kitleye ulaşabilmesi amacıyla, hafta içinde gerçekleştirilmesi yerinde olacaktır. İnterneti kullandıkları günler, cinsiyetlerine göre değişim göstermektedir. Erkek T.Ö.'ler tüm hafta boyunca interneti kullanırken bayanlar daha çok hafta içi kullanabilmektedirler. Gün içerisinde ise tercih edilen zaman gece mesai dışı saatleridir. Bu konuda öncelikle ortaya koyulması gereken konu eğitim almaları için tercih ettikleri ortamın belirlenmesidir ve Tablo 34'de incelenmiştir.

Tablo 34: Eğitim Ortamı Tercihi

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Sınıf ve internet ortamı bir arada (3)	148	% 66.97
Sınıf ortamı (1)	33	% 14.93
Diğer (Laboratuvar)	19	% 8.60
İnternet ortamı (2)	17	% 7.69
Cevap yok	4	% 1.81

Soru 22: Size göre teknik öğretmenlerin eğitim almaları için kullanılacak en uygun ortam hangisidir?

22 numaralı anket sorusunda eğitim almaları için kullanılacak en uygun ortamın ne olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 34'da gösterilmiştir. Tablo 34'deki bulgulara göre % 66.97'sinin eğitim almaları için kullanılacak en uygun ortamın sınıf ve internet ortamının bir arada kullanılması olacağını ifade ettiği görülmektedir. Tablo 49'daki bulgulara göre ise % 61.54'ü mevcut ve yeni bilgilerin aktarılma işleminin yüz yüze ve internet ortamının birlikte kullanılması gerektiğini söylemektedirler. Her iki tablodaki bulgular birbirleri ile uyumludur. Kendilerine yönelik olarak sürdürülecek bilgi aktarma amaçlı bir programın gerçekleştirilmesi esnasında sınıf ve internet ortamının bir arada kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Tablo 9'daki bulgulara göre ise çalışanların % 46.22'si şu anki yaşam biçimlerine göre yeni bilgilerin kendilerine aktarılmasında en uygun yol veya yöntem olarak internet ortamını, % 39.08'i ise sınıf ve internet ortamının bir arada kullanıldığı ortamı görmektedir. Bu iki tercihte de ortak nokta olan internet

ortamı çalışanlarca eğitimlerin gerçekleştirilmesinde özellikle kullanılmasını istedikleri ortam olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışanlar internet üzerinden eğitimi tercih etmelerinin sebebi olarak % 66.39 oranla eğitime erişim zamanının esnek olabilmemesini, % 55.46 oranla eğitim dokümanlarına kolay ulaşılabilmesini, % 55.04 oranla da eğitime istenilen yerden almaya imkan vermesini göstermektedirler. Esnek zaman ve mekan kullanımına izin veren, eğitimsel materyallere kolay erişim sağlayan internet ortamları, eğitimlerinde de kullanılmalıdır. Tablo 9’da çalışanlar internet üzerinden alınan eğitimlerin olumsuz yönleri olarak ise % 32.77 oranla eğitimcilerin sorularına hızlı cevap verememe ihtimali, % 29.83 oranla da kendilerini yazarak ve bilgisayar yolu ile ifade etmenin sınıf ortamında konuşarak ifade etmekten daha zor olmasını göstermektedir. Hazırlanacak bir uzaktan eğitim programında eğitmenlerce sorularına hızlı bir şekilde cevaplar verilmeli, eğitmen ve T.Ö.’ler arasında yazılı, sözlü ve görüntülü çalışan programlar vasıtasıyla iletişim kanalları çeşitlendirilerek iletişim problemleri yaşanmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Tablo 34 de diğer seçeneğini tercih edenlerin tamamına yakını eğitimlerin atölye ve laboratuvar ortamında gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitimlerin uygulama içermesi, yaparak yaşayarak öğrenme kurallarına uygun olarak sürdürülmesi gerekmektedir. Eğitimlerin gerçekleştirileceği ortamın, internet ortamını da içermesini talep eden T.Ö.’lerin bu ortamı kullanmak için yeterli bilgisayar kullanım bilgisine sahip olmaları gerekmektedir ve bu durum Tablo 35’de incelenmiştir.

Tablo 35: Bilgisayar Kullanımı Bilgi Seviyesi

Cevap	Sayı	Yüzdeler
İyi (İyi derecede office kullanıp, anti virüs programlarını etkin kullanır. Bilgisayar monte eder. Basit arızaları giderir.) (3)	84	% 38.01
Orta (E-mail'ine bakıp, temel programlarını kullanıp, USB belleğiyle belge taşıyabilir.) (2)	67	% 30.32
İleri Seviye (Web sitesi tasarlar ya da en az bir programlama dilini çok iyi bilir. Bilgisayar ağı kurar. Arıza giderir) (4)	55	% 24.89
Temel Seviye (İnternet sitelerinde dolaşp, basit yazılar yazabilir.) (1)	15	% 6.79

Soru 26: Kendinizi bir bilgisayar kullanıcısı olarak hangi seviyede görüyorsunuz?

26 numaralı anket sorusunda kendilerini bir bilgisayar kullanıcısı olarak hangi seviyede gördükleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 35’de gösterilmiştir. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin yürütülebilmesi için bilgisayarı en az orta seviyede kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu tür eğitimlerde zaman zaman bazı bilgisayar programlarının kurulması, web sitelerine üye olunması gibi işlemlerin yapılması gerekebilir. Bilgisayar bilgisi seviyeleri incelendiğinde % 93,21’inin orta ve üzeri seviyede bilgisayar bilgisine sahip oldukları görülmektedir. Bu durum kolaylıkla internet üzerinden eğitimlere katılabileceklerini, bu faaliyetleri gerçekleştirebileceklerini göstermektedir. Yeterli bilgisayar kullanım bilgisine sahip olmaları ile birlikte söz konusu eğitimlerin alınabilmesi için yeterli internet erişimi olanaklarına da sahip olmaları gerekmektedir ve bu durum Tablo 36’da incelenmiştir.

Tablo 36: İnternet Erişimi Olanakları

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Evet	203	% 91.86
Hayır	18	% 8.14
Cevap yok	0	% 0.00

Soru 27: Evinizde veya işyerinizde interneti kolaylıkla kullanabiliyor musunuz?

27 numaralı anket sorusunda evlerinde veya iş yerlerinde interneti kolaylıkla kullanabilip kullanamadıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 36’da gösterilmiştir. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlere katılabilmeleri için evlerinde veya iş yerlerinde interneti kolaylıkla kullanabiliyor olmaları gerekmektedir. Tablo 36 incelendiğinde % 91.86’sının hali hazırda interneti kolaylıkla kullanabildikleri görülür. Bu durum internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlere katılacak öğretmenlerin çoğunlukla internet bağlantısı sorunu yaşamayacağını göstermektedir. Çok büyük bir oranda internet erişimi imkanlarına sahip olmaları ile birlikte bu eğitimlerin gerçekleştirileceği süreye yakın bir zamanı hali hazırda internette geçiriyor olmaları eğitimlere uyumun sağlanması açısından önemlidir ve bu durum Tablo 37’de incelenmiştir.

Tablo 37: İnternette Geçirilen Süre

Cevap	Sayı	Yüzelik
1-2 saat arası (3)	82	% 37.10
1 saatten az (2)	60	% 27.15
2-4 saat arası (4)	51	% 23.08
4-6 saat arası (5)	21	% 9.50
8 saatten fazla (7)	4	% 1.81
6-8 saat arası (6)	3	% 1.36
Hiç (1)	0	0.00

Soru 28: Günlük olarak internette ortalama ne kadar zaman geçiriyorsunuz?

28 numaralı anket sorusunda günlük olarak internette ortalama ne kadar zaman geçirdikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 37’de gösterilmiştir. Tablo 37’deki veriler incelendiğinde günlük olarak internette geçirdikleri zaman cevaplarının mod değerinin 1-2 saat arası olduğu görülür. Bununla birlikte günlük olarak hiç zaman geçirmediklerini söyleyenlerin olmaması da dikkat çekicidir. Tümü interneti az ya da çok mutlaka kullanmaktadır. Bilgisayar ve internetin hayatın her alanına girdiği günümüzde bu duruma uyum sağlamış ve interneti sıklıkla kullanır olmuşlardır. Buna karşılık % 27.15’i internette günde 1 saatten az zaman geçirmektedir. İnternette geçirilen günde 1 saatin altındaki süre T.Ö.’lere yönelik bir programın sürdürülmesi için yeterli değildir. Fakat % 72.85’i eğitimler için yeterli olan süreyi internet kullanımı için harcamaktadırlar. İnternet kullanımına olan bu aşinalığın internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimleri kolaylaştırıcı bir etki sağlanması beklenebilir. Yeterli süreyi internette halen geçirmekte olanların interneti çoğunlukla kullandıkları günler Tablo 38’de incelenmiştir.

Tablo 38: İnternetin Kullandığı Gün Aralığı

Cevap	Sayı	Yüzelik
Tüm hafta (3)	113	% 51.13
Hafta içi (1)	69	% 31.22
Hafta sonu (2)	39	% 17.65

Soru 29: Çoğunlukla haftanın hangi günlerinde interneti kullanıyorsunuz?

29 numaralı anket sorusunda çoğunlukla interneti haftanın hangi günlerinde kullandıkları sorularak alınan sonuçlar Tablo 38’de gösterilmiştir. Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) % 51.13’ü interneti tüm hafta boyunca kullandıklarını ifade etmişlerdir. % 31.22 si ise interneti hafta içi kullanabilmektedirler. Hafta boyunca interneti kullanabilen T.Ö.’lerin bu ifadelerinden hafta içinde de interneti kullanılabildikleri çıkarılabilir. İş yaşamının zorlukları ve dinlenmeye olan ihtiyaçta göz önüne alınırsa üniversitelerde

gerçekleştirilecek bilgi aktarımına yönelik uzaktan eğitimler için en uygun günlerin hafta içi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte aşağıdaki iki tabloda T.Ö.'lerin cinsiyetleri ile internetin kullanıldığı gün arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 39: T.Ö.'lerin Cinsiyetleri ile İnternetin Kullanıldığı Gün İlişkisi

			Çoğunlukla haftanın hangi günlerinde interneti kullanıyorsunuz?			Toplam
			Hafta içi	Hafta sonu	Tüm hafta	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	9	7	6	22
		Beklenen Sayı	6,9	3,9	11,2	22,0
		Cinsiyet %'si	% 40,9	% 31,8	% 27,3	% 100,0
		İnternetin Kullanılma Günü %'si	% 13,0	% 17,9	% 5,3	% 10,0
	Erkek	Sayı	60	32	107	199
		Beklenen Sayı	62,1	35,1	101,8	199,0
		Cinsiyet %'si	% 30,2	% 16,1	% 53,8	% 100,0
		İnternetin Kullanılma Günü %'si	% 87,0	% 82,1	% 94,7	% 90,0
Toplam	Sayı	69	39	113	221	
	Beklenen Sayı	69,0	39,0	113,0	221,0	
	Cinsiyet %'si	% 31,2	% 17,6	% 51,1	% 100,0	
	İnternetin Kullanılma Günü %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	

Tablo 40: T.Ö.'lerin Cinsiyetleri ile İnternetin Kullanıldığı Gün İlişkisine İlişkin Ki Kare Testi

	Değer	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	6,235*	2	,044
Benzerlik Oranı	6,200	2	,045
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

Tablo 39'da teknik öğretmenlerin (T.Ö.) cinsiyeti ile internetin kullanıldığı günleri arasındaki ilişkiye ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo 40'da ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 39 incelendiğinde hafta içi veya hafta sonu kullanımını seçen kadın T.Ö.'lerin sayısının beklenen sayının üstünde, buna karşılık tüm hafta kullanabildiğini ifade eden kadın T.Ö. sayısının ise beklenen sayının oldukça altında olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tüm hafta internet kullanabildiğini ifade eden erkek T.Ö.'lerin sayısı

* 1 hücrede (16,7%) 5'in altında beklenen sayı bulunmaktadır. En düşük beklenen sayı 3,88'dir.

beklenen sayının oldukça üzerindedir. Kadın T.Ö.'ler interneti ya hafta içi ya da hafta sonu kullanabilmekte, erkek T.Ö.'ler ise tüm hafta boyunca interneti kullanabilmektedir. Ki kare testi sonucuna bakıldığında $p < 0.05$ şartının sağlandığı görülmektedir. Dolayısıyla internetin kullanıldığı günler, cinsiyetlerine göre değişiklik göstermektedir. Kendilerine yönelik olarak hazırlanacak bilgi verme amaçlı bir programın eş zamanlı olarak internet üzerinden gerçekleştirilecek bölümlerinin günleri belirlenirken kadın T.Ö.'lerin şartları göz önüne alınmalı, katılımın en fazla olacağı günler tespit edilerek eğitimler bu günlerde gerçekleştirilmelidir. Katılımın artırılmasında, eğitimin gerçekleştirileceği gün aralığı yanında internete kolay erişilen saat aralığı da önemlidir ve Tablo 41'de incelenmiştir.

Tablo 41: İnternete Kolay Erişilen Saatler

Cevap	Sayı	Yüzdeler
Gece mesai saatleri dışında (2)	109	% 49.32
Gün boyunca (3)	77	% 34.84
Gündüz mesai saatlerinde (1)	35	% 15.84

Soru 30: Sizin için günün hangi saatlerinde interneti kullanmak daha kolay ve yararlı oluyor?

30 numaralı anket sorusunda kendileri için günün hangi saatlerinde interneti kullanmanın daha kolay ve yararlı olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 41'de gösterilmiştir. İnterneti kullanmak için tercih ettikleri saatler incelendiğinde % 49.32 oranla gece mesai saatleri dışında, % 34.84 oranla ise gün boyunca tercihlerinin yapıldığı görülür. Bu iki tercihin kesişimi olan gece mesai dışındaki saatler, hem işlerini yapmalarını engellemeyen bir zaman dilimi olacak hem de interneti kullandıkları bir süreci kapsayacaktır. Dolayısıyla bir eğitim programının internet üzerinden gerçekleştirilecek bölümleri için akşam mesai saatleri dışında kalan saatler en uygun zaman dilimini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak uygulanacak bir eğitim programı yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet ortamlarında gerçekleştirilmelidir. Bilgisayar bilgileri ve internete erişim olanakları internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimleri almaya uygundur. Bu tür bir eğitim için yeterli olacak süreyi halen internette geçirmektedirler. Böyle bir programın gerçekleştirilmesinde internet kullanımına yönelik tercihleri göz önüne alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında eğitimlerin gerçekleştirilmesinde hafta içi akşam saatleri uygun görülmektedir.

2.4 Bilgi İhtiyacını Sağlayacak Kurumlar

2.4.1 Kurum Tercihi

Teknik öğretmenlerin (T.Ö.) bilgi ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmada bulunabilecek kurumlar üniversiteler, MEB ve özel sektör bünyesindeki birimlerdir. Bir programın gerçekleştirilmesinde görev alacak kurum tercihleri incelendiğinde küçük bir farkla özel sektör bünyesinde alınacak eğitimlerin ilk sırada olduğu görülür. Buna karşılık geçmişte aldıkları eğitimleri en fazla faydalandıklarından en az faydalandıklarına göre sıralarken üniversitelerden aldıkları eğitimleri daha üst sıralara yerleştirmektedirler. Özel sektöre çalışan yetiştiren T.Ö.'ler, öğrencilerinin çalışacakları ortamlarda ve kurumlarda eğitim olarak yeterliliklerini arttırabileceklerini düşünmektedirler. Buna karşılık üniversite eğitimlerinden daha fazla faydalandıklarını ifade etmektedirler. Bu durum kendilerine yönelik bir programın üniversitelerce gerçekleştirilmesinin gerektiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte özel sektör ve MEB'in böyle bir programa sunacağı katkılar da dikkate alınmalıdır. Özel sektörün uygulama ortamı ve MEB'in kurumsal desteği sağlanmadan eğitim programının tam başarısı sağlanması oldukça zorlaşabilir. Programın başarısının sağlanması için özel sektör ve MEB'in de desteğinin sağlanması gerekir. Kurum tercihinin belirlenmesinde, öğretmenlerin kurumlara verdikleri değer önemli bir kriterdir ve Tablo 42'de incelenmiştir.

Tablo 42: T.Ö.'lere Göre Üniversite ve Diğer Kurumların Verdikleri Eğitimlerin Değerinin Karşılaştırması

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Diğer Kurumlar (2)	92	% 41.63
Üniversiteler (1)	89	% 40.28
Eşit Seviyede	40	% 18.09

Soru 13: Sizce üniversitelerce verilen (Yüksek Lisans, Doktora, Üniversitelerce Düzenlenen Kurs, Konferans vd.) eğitimler mi, yoksa diğer kurumlarca verilen (özel sektör kursları, hizmet içi eğitim vd.) eğitimler mi daha DEĞERLİDİR?

13 numaralı anket sorusunda yüksek lisans, doktora, üniversitelerce düzenlenen kurs, konferans gibi üniversitelerce verilen eğitimleri mi yoksa özel sektör kursları, hizmet içi eğitimler gibi diğer kurumlarca verilen eğitimleri mi daha değerli buldukları sorularak alınan sonuçlar Tablo 42'de gösterilmiştir. T.Ö.'ler üniversitedeki eğitimler ile diğer kurumlarca verilen eğitimleri yaklaşık olarak eşit seviyede değerli bulmaktadırlar. Bilginin üretildiği kurumların üniversiteler olduğu düşünülecek olursa bilgi ihtiyacının

karşılanmasına yönelik oluşturulacak bir programın mutlaka üniversitelerce düzenlenmesi gerekir. Başarı ile uygulanacak böyle bir program mezun olmuş öğrencileri ile üniversitelerin tekrar buluşmasını sağlayacak, üniversitelerin mezunlarının gözündeki değerini ve imajını yükseltecektir. Bununla birlikte diğer kurumlarca verilen eğitimlerin, üniversitelerde verilenlerden küçük bir miktarda olsa üzerinde % 41.63 oranında değerli bulunması dikkat çekicidir. Bu bulgular, hazırlanacak bilgi aktarma amaçlı bir programda diğer kurumların da deneyimlerinden faydalanılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kurum tercihinin tespiti için üniversite ve diğer kurumlara verilen değerlerin karşılaştırılması ile birlikte bilgi aktarımında kullanılması uygun görülen yol da tespit edilerek Tablo 43’de incelenmiştir.

Tablo 43: Bilgi Aktarımında Kullanılacak En Uygun Yol

Cevap	Sayı	Yüzdeler
Özel sektör kurumlarınca verilecek ve yüz yüze gerçekleştirilecek eğitimlerle (3)	83	% 37.55
Üniversitelerce verilecek yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerle (1)	78	% 35.29
MEB tarafından verilecek ve yüz yüze gerçekleştirilecek hizmet içi eğitim kurs ve seminerleriyle (2)	60	% 27.14

Soru 21: Size göre yeni bilgilerin teknik öğretmenlere aktarılması için en uygun ve öncelikli yol hangisidir?

21 numaralı anket sorusunda yeni bilgilerin aktarılması için en uygun ve öncelikli yolun ne olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 43’de gösterilmiştir. Tablo 43’deki bulgular incelendiğinde bilgi sağlayacak kurum ve yolun belirlenmesine ilişkin tercihlerinin net olmadığı görülmektedir. Üniversite, özel sektör kuruluşları ve MEB’in amaçları ve görevleri birbirinden farklıdır. Bu üç kurum birbirinin görevini yapamaz ve birbirleri ile karşılaştırılmaz. Üniversiteler bilginin üretildiği ve bilgiyi bilimsel olarak en uygun şekilde aktarabilecek kurumlardır. Özel sektör kurumları ise teknolojik bilgiyi uygulamada kullanan kurumlardır. T.Ö.’lerin yetiştirdikleri öğrenciler, bu kurumlarda istihdam etmektedirler. Dolayısıyla öğrencilerin sahip olması gereken nitelikleri en iyi değerlendirecek kurumlar özel sektör kurumlardır. MEB ise bağlı oldukları kurumdur. Eğitimlerini ödüllendirecek, zaman açısından gerekli kolaylıkları sağlayacak resmi kurum

MEB'dir. Bu eğitimlerine MEB'in destek vermesi eğitimin başarılı olabilmesi açısından çok önemlidir.

Güncel yöntemlerin etkili bir şekilde kullanılacağı bir programı ancak üniversiteler gerçekleştirebilir. Bununla birlikte uygulama esnasında mutlak surette eğitimlere özendirilmeleri ve eğitimler esnasında kolaylık gösterilmesi hususunda MEB'in tam desteğinin alınması gerekir. Özellikle bu tip bir programın öğretmen kariyer basamaklarında yükselme sistemi içerisinde değerlendirilmesi ve bu eğitimdeki başarının yükselme konusunda etkiye sahip olması gerekir. Bu durum bir yandan eğitimlere ilgi ve motivasyonlarını arttırırken bir yandan da kariyer basamaklarında yükselme sisteminin daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte eğitim içeriğinin fazlaca teorik kalmasını önlemek, amaca yönelik ve uygulamaya dönük olmasını sağlamak için özel sektör kurumlarının da katkısının alınması önemlidir. Programda görev olacak öğretim elemanlarının özel sektör deneyimine sahip olması, programın daha sağlıklı yürütülmesini sağlayabilir. Eğitim programını yürütecek kurumun belirlenmesinde katıldıkları eğitim programları sıralamaları istenerek en çok yararlandığı kurumların tespiti de gerçekleştirilip Tablo 44'de incelenmiştir.

Tablo 44: Eğitim Programlarından Yararlanma

Cevap	Yüzdelerik 1. Sıra	Yüzdelerik 2. Sıra	Yüzdelerik 3. Sıra	Yüzdelerik 4. Sıra	Yüzdelerik 5. Sıra	Yüzdelerik 6. Sıra
Lisans (3)	% 52.94	% 9.95	% 7.24	% 8.60	% 0.90	% 0.00
Meb'in Hizmet içi Eğitimleri (5)	% 14.03	% 25.34	% 15.84	% 11.76	% 4.07	% 0.45
Özel Sektör Bünyesinde Alınan Eğitimler (6)	% 14.03	% 15.38	% 18.10	% 10.86	% 1.36	% 0.00
Özel Kurslar (4)	% 5.88	% 25.79	% 19.46	% 6.79	% 0.00	% 0.00
Yüksek Lisans (2)	% 5.88	% 5.88	% 2.71	% 2.71	% 1.81	% 0.00
Doktora (1)	% 0.45	% 0.00	% 0.00	% 0.00	% 0.00	% 0.00

Soru 14: Şu ana kadar katıldığınız eğitim programlarını en çok yararlandığınızdan en az yararlandığınıza doğru sıralayınız.

14 numaralı anket sorusunda şu ana kadar katıldıkları eğitim programlarını en çok yararlandıklarından en az yararlandıklarına doğru sıralamaları istenerek elde edilen sonuçlar Tablo 44'de gösterilmiştir. Tablo 44 incelendiğinde, şu ana kadar aldıkları eğitimlerden 1. sırada % 52.94 oranında Lisans eğitiminden faydalandıklarını ifade ettikleri

görülmektedir. % 9.95'i ise lisans eğitimi şimdiye kadar aldıkları eğitimler arasında ikinci sıraya koymaktadırlar. Yüksek lisans ve doktora eğitimi almış ve almakta olanların sayısının düşük olduğu düşünülürse üniversite eğitimlerinden diğer kurumlardan aldıkları eğitimlere göre çok daha fazla faydalandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte Tablo 9'da halen bir üniversite eğitim programına devam eden çalışanların % 96.61'inin bu programlarda kendi alanları ile ilgili bilgilerin ileride kendilerine ulaştırılmasını istediği görülür. Buna karşılık Tablo 32'de % 38.01'inin son beş yılda aldıkları eğitimleri MEB tarafından gerçekleştirilen hizmet içi eğitimler yolu ile aldıklarını görülmektedir. Son beş yılda en fazla eğitimi MEB hizmet içi eğitimleri yolu alan T.Ö.'lerin aldıkları bu eğitimleri, en fazla yararlandıkları eğitimler sıralamasında en üst sıraya koymayı tercih etmemeleri dikkat çekicidir. MEB'in hizmet içi eğitimlerine katılmakta fakat bu eğitimlerden üniversite merkezli eğitimler kadar yararlanamamaktadırlar. Aynı durum özel sektör bünyesinde alınan eğitimler için de geçerlidir. Tablo 43'deki bulgulara göre % 37.55'lik oranla kendilerine yönelik gerçekleştirilecek eğitimler için en uygun ve öncelikli oranın özel sektör kurumlarınca verilecek ve yüz yüze gerçekleştirilecek eğitimler olduğunu ifade etmişlerdir. Buna karşılık Tablo 44'de eğitimden faydalanma seviyelerini belirtirken özel sektör bünyesinde aldıkları eğitimleri en üst sıralara yerleştirmemişlerdir. Özel sektör bünyesinde verdikleri eğitimlerin uygulama alanlarında eğitim görmeyi olumlu bir durum olarak değerlendirmekte fakat bu tür eğitimleri gerçekleştirdiklerinde yeterince faydalı olmadığını ifade etmektedirler. Bu sonuç gerçekleştirilecek bilgi aktarma amaçlı programların üniversitelerce yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, T.Ö.'ler kendilerine yönelik bilgi aktarma amaçlı bir programı gerçekleştirecek kurumu net olarak işaret etmemişlerdir. Bunun sebebi eğitimin birçok boyutunun bulunması ve tüm boyutlarının farklı kurumlarca gerçekleştirilmesi gerekliliğidir. Eğitimler temel olarak üniversitelerce gerçekleştirilmelidir. Fakat özel sektör ve MEB'in de desteği sağlanmalıdır. Doğru çerçevelendirilmiş, iyi yönetilen uygun bir işbirliği kurulduğu takdirde eğitim programının daha başarılı olması beklenebilir.

2.4.2 Teknik Öğretmenlerin Program Talepleri

Toplumsal değişim ve bilim ve teknolojiye gelişmelerin de etkisiyle teknik öğretmenlerin (T.Ö.) zaman içerisinde unuttukları bilgileri hatırlamaya, eskiyen bilgilerini yenilemeye ve yeni üretilen bilgilere erişmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Önceki eğitimlerinde aldıkları bilgilerin öğretim üyelerince kendilerine hatırlatılmasını ve bu

derslerdeki yeniliklerin kendilerine bildirilmesini istemektedirler. Yeniliklerin kendilerine aktarılması istekleri ise branşlarına göre değişmektedir. Üniversitelerce yürütülecek böyle bir programda sınıf ve internet ortamının bir arada kullanılmalıdır. T.Ö.'ler de bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasında üniversitelerce yürütülecek yüz yüze eğitimlerde desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilen eğitimler talep etmektedirler. Program taleplerinin incelenmesinde öncelikle bilgi tazeleme talepleri değerlendirilerek Tablo 45'de belirtilmiştir.

Tablo 45: Bilgi Tazeleme Talebi

Evet (1)	167	% 75.57
Hayır (2)	44	% 19.91
Cevap yok	10	% 4.52

Soru 31: Önceki eğitimlerinizde aldığınız derslere ait önemli konuların ÖZETLERİNİN öğretim üyeleri tarafından, size bildirilerek bilgilerinizi tazelemeyi ister misiniz?

31 numaralı anket sorusunda önceki eğitimlerinde aldıkları derslere ait önemli konuların özetlerinin öğretim üyeleri tarafından kendilerine bildirilerek bilgilerini tazelemeyi isteyip istemedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 45'de gösterilmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde % 75.57'sinin önceki eğitimlerde aldıkları derslere ait önemli konuların özetlerinin öğretim üyeleri tarafından kendilerine bildirilerek bilgilerini tazelemeyi istedikleri görülmektedir. Bu oranın büyüklüğü üniversitelere olan güveninin ve unuttukları bilgileri hatırlamaya olan isteklerinin bir göstergesidir. Unutmuş olabilecekleri bilgilerini tazelemeyi talep ederken başka tür bilgi ihtiyacı içinde olacakları da açıktır. Bu ihtiyaç özellikle yeni bilgi talebi olarak karşımıza çıkmaktadır ve Tablo 46'da incelenmiştir.

Tablo 46: Yeni Bilgi Talebi

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Evet (1)	194	% 87.78
Hayır (2)	23	% 10.41
Cevap yok	2	% 0.90
Diğer	2	% 0.90

Soru 32: Önceki eğitimlerinizde aldığınız derslere ait önemli konulardaki YENİLİKLERİN üniversite öğretim üyeleri tarafından size bildirilmesini ister misiniz?

32 numaralı anket sorusunda önceki eğitimlerinde aldıkları derslere ait önemli konulardaki yeniliklerin üniversite öğretim üyeleri tarafından kendilerine bildirilmesini isteyip istemedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 46'da gösterilmiştir. % 87.78'i önceki

eğitimlerinde aldıkları derslere ait önemli konulardaki yeniliklerin üniversite öğretim üyeleri tarafından kendilerine bildirilmesini istemektedirler. Bu oran yeni bilgileri öğrenmeye olan talebin Tablo 45’de görülen unuttukları bilgileri hatırlamaya yönelik % 75.57’lik talepten de yüksektir. O halde geliştirilecek bir program eski bilgilerin hatırlatılmasını da içermeli fakat yeni bilgilerin aktarılmasını daha ön planda tutmalıdır. Tablo 12’deki bulgulara göre % 97.74’ünün meslek hayatında mezuniyetlerinde sonra üretilmiş olan yeni bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu oran da Tablo 46’daki bulgulara uyumlu olarak, kendilerine yönelik yeni bilgileri aktaran bir programa olan taleplerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte branşları ile yeni bilgilere olan talepleri arasındaki ilişki de anlamlı bulunmuştur ve bu durum aşağıdaki iki tabloda incelenmiştir.

Tablo 47: T.Ö.’lerin Branşları ile Yeni Bilgi Talebi İlişkisi

Branş	Denizcilik	Sayı	Önceki eğitimlerinizde aldığınız derslere ait önemli konulardaki YENİLİKLERİN üniversite Öğretim üyeleri tarafından size bildirilmesini ister misiniz?			Toplam
			Cevap Yok ve Diğer	Evet	Hayır	
		Sayı	1	2	0	3
		Beklenen Sayı	,1	2,6	,3	3,0
		Branş %’si	% 33,3	% 66,7	% 0	% 100,0
		Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %’si	% 25,0	% 1,0	% 0	% 1,4
	Bilişim Teknolojileri	Sayı	0	35	6	41
		Beklenen Sayı	,7	36,0	4,3	41,0
		Branş %’si	% 0	% 85,4	% 14,6	% 100,0
		Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %’si	% 0	% 18,0	% 26,1	% 18,6
	Elektrik Elektronik	Sayı	2	75	5	82
		Beklenen Sayı	1,5	72,0	8,5	82,0
		Branş %’si	% 2,4	% 91,5	% 6,1	% 100,0
		Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %’si	% 50,0	% 38,7	% 21,7	% 37,1
	Motorlu Araçlar Teknolojisi	Sayı	0	31	4	35
		Beklenen Sayı	,6	30,7	3,6	35,0
		Branş %’si	% 0	% 88,6	% 11,4	% 100,0
		Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %’si	% 0	% 16,0	% 17,4	% 15,8
	Makine Teknolojisi	Sayı	1	24	4	29
		Beklenen Sayı	,5	25,5	3,0	29,0
		Branş %’si	% 3,4	% 82,8	% 13,8	% 100,0
		Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %’si	% 25,0	% 12,4	% 17,4	% 13,1
	Metal Teknolojisi	Sayı	0	7	0	7
		Beklenen Sayı	,1	6,1	,7	7,0
		Branş %’si	% 0	% 100,0	% 0	% 100,0

Ahşap Teknolojisi	Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %'si	%0	% 3,6	% 0	% 3,2
	Sayı	0	6	0	6
	Beklenen Sayı	,1	5,3	,6	6,0
	Branş %'si	% 0	% 100,0	% 0	% 100,0
Kimya Teknolojisi	Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %'si	% 0	% 3,1	% 0	% 2,7
	Sayı	0	14	4	18
	Beklenen Sayı	,3	15,8	1,9	18,0
	Branş %'si	% 0	% 77,8	% 22,2	% 100,0
Toplam	Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %'si	% 0	% 7,2	% 17,4	% 8,1
	Sayı	4	194	23	221
	Beklenen Sayı	4,0	194,0	23,0	221,0
	Branş %'si	% 1,8	% 87,8	% 10,4	% 100,0
	Yeni Bilgilerin Bildirilmesi İsteği %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0

Tablo 48: T.Ö.'lerin Branşları ile Yeni Bilgi Talebi İlişkin Ki Kare Testi

	Değer	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	26,437*	14	,023
Benzerlik Oranı	16,955	14	,259
Birebir İlişki	1,518	1	,218
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

Tablo 47’de teknik öğretmenlerin (T.Ö.) branşı ile önceki eğitimlerinde aldıkları derslerdeki yeniliklerin öğretim üyelerince kendilerine bildirilmesi isteği arasındaki ilişkiye ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo 48’de ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 47 incelendiğinde Bilişim Teknolojileri, Makine Teknolojisi, Kimya Teknolojisi öğretmenlerinin beklenen sayının altında bir kısmının yeniliklerin bildirilmesini istediği, Elektrik Elektronik, Denizcilik ve Ahşap Teknolojisi branşlardakilerin ise beklenen sayı değerinin üzerinde bir kısmının yeniliklerin kendisine bildirilmesini istediği görülmektedir. Motorlu Araçlar Teknolojisi öğretmenlerin tercihleri ise beklenen sayıya çok yakındır. Tablo 48’deki ki kare testi sonuçlarına bakıldığında $p < 0.05$ şartının sağlandığı ve istatistikî olarak sonucun anlamlı bulunduğu görülür. Bu durumda önceki eğitimlerde aldıkları derslerdeki yeniliklerin kendilerine bildirilmesi istekleri ile çalıştıkları branş arasında istatistikî olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Büyük bir oranla üniversitenin

* 16 hücrede (77,1%) 5’in altında beklenen sayı bulunmaktadır. En düşük beklenen sayı 0,08’dir.

yürüteceği bilgi aktarma amaçlı bir programı istemekte olan T.Ö.'lerin, bu eğitimin gerçekleştirilmesinde tercih ettikleri yolun ne olduğu konusu Tablo 49'da incelenmiştir.

Tablo 49: Eğitimde Tercih Edilen Yol

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Her iki ortamda da birlikte (3)	136	% 61.54
Yüz yüze (sınıf, konferans, seminer, vb.) ortamında (2)	44	% 19.91
İnternet ortamında (1)	36	% 16.29
Cevap yok	5	% 2.26

Soru 33: Mevcut ve yeni bilgilerin aktarma işleminin hangi yol ile sağlanması sizin için en uygundur?

33 numaralı anket sorusunda mevcut ve yeni bilgileri aktarma işleminin hangi yol ile sağlanmasının kendileri için en uygun olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 49'da gösterilmiştir. T.Ö.'lerin % 61.54'i mevcut ve yeni bilgilerin aktarılması işleminde yüz yüze ve internet ortamının birlikte kullanılmasını isteklerini belirtirlerken, %16.29'u bu programın internet üzerinden gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Üniversitelerce gerçekleştirilecek bilgi aktarımı işlemi esnasında internet ortamının kullanılmasına büyük bir çoğunlukla olumlu yaklaşmaktadırlar. Tablo 34'deki bulgulara göre ise % 66.97'sinin eğitim almaları için kullanılacak en uygun ortamın sınıf ve internet ortamının bir arada kullanılması olacağını ifade ettikleri görülmektedir. Tablo 35'deki bulgulara göre % 93,21'i orta ve üzeri seviyede bilgisayar bilgisine sahiplerdir. Tablo 37'deki bulgulara göre günlük olarak bu tür bir eğitimi almaları için yeterli süreyi hali hazırda internette harcamaktadırlar. Tablo 38'deki bulgulara göre ise eğitimlerin internetin rahat kullanabilmeleri açısından hafta içi günleri gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Tablo 41'deki bulgulara göre ise bu eğitimlerin gerçekleştirilmesi için gece mesai saatleri dışındaki süreler uygundur. Hazırlanacak bir eğitim programında mutlaka yüz yüze eğitimlerle birlikte internet tabanlı eğitimlerin de kullanılması gerekmektedir. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerin hafta içi, gece mesai saatleri dışındaki saatlerde yapılması katılımının arttırılmasının sağlanması açısından gereklidir.

Sonuç olarak, T.Ö.'ler üniversitede aldıkları bilgilerin hatırlatılmasını ve bu derslerdeki yeniliklerin kendilerine bildirilmesini istemektedirler. Bu bilgi aktarımı için kullanılacak yolun sınıf ve internet ortamının bir arada kullanılması olduğunu ifade etmektedirler. Bilgi ihtiyacının karşılanmasındaki talepleri üniversitelerce yürütülecek sınıf

ve internet ortamının bir arada kullanıldığı internete kolay erişebildiği uygun zaman dilimlerinde gerçekleştirilen eğitimlerdir.

2.4.3 Eğitim Programı Önerisi: Üniversitenin Uzaktan Eğitimine Olan İhtiyaç

Bulgularımıza göre teknik öğretmenlerin (T.Ö.) bilgi ihtiyacının karşılanmasında üniversitelerin uzaktan eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. T.Ö.'lerin büyük çoğunluğu üniversitelerce uygulanacak bilgi aktarma programlarına katılarak niteliklerini koruyacağına ve yeni nitelikler kazanacağına inanmaktadır. Bu tür bir eğitimde yüz yüze ve internet ortamları bir arada kullanılmalıdır. Programda özellikle mesleki ve teknik derslerde pedagojik formasyon derslerine öncelik verilmelidir. Eğitim programı hazırlanırken eğitim almalarının önündeki zaman kısıtlılığı, yoğun iş temposu gibi engeller göz önüne alınmalı ve esnek bir yapı oluşturulmalıdır. Eğitim programları eylül, şubat ve haziran ayları olmak üzere üç dönemin başlarına denk gelen sürelerde başlamalı ve bildiğindeki değişim ve yeniliklerin aktarılması tamamlanana kadar devam etmelidir. Eğitim programı yaşam boyu bilgi ihtiyacının karşılanmasına bir çözüm üretmek amacıyla taşıdığı için bir sonuçlanma süresine dair bir zaman sınırı bulunmamaktadır. Eğitim içerikleri özet bilgiler içermeli, uygulamaya dönük olmalıdır. Bu çerçevede hazırlanacak bir eğitim programı ile bilgi ihtiyaçları karşılanabilir. Bu bölümde öncelikle üniversite programlarına katılarak kendi niteliklerini koruyup geliştireceğine ilişkin olumlu kanaate sahip olup olmadıkları belirlenerek Tablo 50'de incelenmiştir.

Tablo 50: Üniversite Programlarının Katkısı

Cevap	Sayı	Yüzdeler
Evet (1)	196	% 88.69
Hayır (2)	16	% 7.24
Cevap yok	5	% 2.26
Diğer	4	% 1.81

Soru 36: Üniversitelerce uygulanacak bu tür bilgi aktarma programlarına katılarak niteliklerinizi koruyacağınızı ve yeni nitelikler kazanacağınızı düşünüyor musunuz?

36 numaralı anket sorusunda üniversitelerce uygulanacak uzaktan eğitim yolu ile bilgi aktarma programlarına katılarak niteliklerini koruyup, yeni nitelikler kazanacaklarını düşünüp düşünmedikleri sorularak alınan sonuçlar Tablo 50'da gösterilmiştir. % 88.69'u üniversitelerce kendilerine yönelik uygulanacak bilgi aktarma programlarına katılarak niteliklerini koruyacaklarını ve yeni nitelikler kazanacaklarını düşünmektedirler. Tablo 13'deki bulgulara göre öğrencilerinin yeterli seviyede bilgiye ulaşmasını bilen öğrenciler

olmadığını ifade etmektedirler. Mesleki yeterliliğinin artırılması ve bilgi seviyesinin çağın ihtiyaçları ile uyumunun sağlanması öğrencilerinin yeterliliğinin artırılmasına olumlu katkı sunabilir. Tablo 44 incelendiğinde ise çoğunluğunun aldıkları eğitim programlarını en fazla yararlandıklarından en az yararlandıklarına göre sıralarken üniversite programlarını üst sıralara yerleştirdikleri görülür. Tablo 9'daki bulgulara göre halen bir üniversite eğitim programına devam etmekte olan çalışanların % 96.61'i kendi alanındaki yeni bilgilerin kendilerine ulaştırılmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Tablo 25'deki bulgulara göre ise üniversitede eğitiminde gördükleri dersler arasında mesleklerinde en çok faydasını gördükleri dersler öncelikle % 92.76 oranla mesleki ve teknik dersler ve ardından % 54.75 oranla pedagojik formasyon dersleridir. Kendilerine yönelik bir üniversite programı özellikle mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon derslerini içermelidir. T.Ö.'ler, içeriği doyurucu olan, uygulamaya dönük, pratik eğitimlerle niteliklerini geliştirme taleplerini açıkça ortaya koymaktadırlar. Bu denli yüksek oranda bir kanaate ve talebe rağmen, istenen eğitimin alınmasında bazı engellere de işaret edilmiştir. Söz konusu eğitim engelleri Tablo % 51'de incelenmiştir.

Tablo 51: Eğitim Engelleri

Cevap	Sayı	Yüzdellik
Zaman kısıtlılığı (1)	160	% 72.40
Yoğun iş temposu (4)	134	% 60.63
Maddi olanaksızlıklar (2)	110	% 49.77
Eğitim almanın yeterince ödüllendirilmemesi (5)	83	% 37.56
Eğitim alınacak kurumlara uzak mesafede yaşıyor olmak (6)	36	% 16.29
Gerçekleştirilen eğitimlere karşı ilgisizlik (7)	28	% 12.67
Branşında yeni eğitimlere ihtiyaç duyulmaması (3)	13	% 5.88
Diğer	10	% 4.52

Soru 24: Yeni eğitimler alarak kendinizi geliştirmenizi zorlaştıran EN ÖNEMLİ sebepler nelerdir?

24 numaralı anket sorusunda yeni eğitimler alarak kendilerini geliştirmelerini zorlaştıran en önemli sebeplerin neler olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 51'de gösterilmiştir. Yeni eğitimler alarak kendilerini geliştirmelerini zorlaştıran en önemli sebeplerin başında zaman kısıtlılığı, yoğun iş temposu ve maddi sorunlar gelmektedir. Buradaki zaman kısıtlılığında kasıt eğitim almak için zaman bulamamalarıdır. Yoğun iş temposundan kasıt ise çalışmaların yoğunluğunun her açıdan yormasıdır. Normal

şartlarda T.Ö.'ler haftada 49 ders saati eğitim vermektedirler. Bu yük bir lise branş öğretmeni için haftada 30 ders saatidir. Üstelik eğitim sürecinde uygulama ve deneyler yapmakta, çoğu zaman yeni öğrenenler için tehlikeli de olabilecek bu uygulamaların gerçekleştirilmesi esnasında stres altında çalışmaktadırlar. Bu zorluklar aynı atölye uygulaması dersine birden fazla öğretmenin girmesiyle azaltılmaya çalışılmaktadır. Fakat bu önlem, okullarda T.Ö.'lerin uygun şartlarda çalışmasının sağlanmasında yeterli olmamaktadır. Ders yükünün fazlalığı zaman açısından da dezavantajdır. Üniversitelerde gerçekleştirilecek uzaktan eğitim programları, eğitim almak konusunda yaşadıkları bu tür problemleri gidermek için uygun bir çözümdür. Uzaktan eğitimler ile zaman ve mekan esnekliği sağlanarak katılımcıların bu konulardaki sorunları giderilebilir. Eğitim programlarının düzenlenmesinde eğitim alma konusunda yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurularak esnek bir yapı oluşturulmalıdır. Teknolojik konulardaki eğitimlerin çok pahalı olması, bu tür eğitimlerin almalarını zorlaştırmaktadır. Bu konuda MEB ve devlet yetkilileri birtakım önlemler alabilirler. Tablo 51'de dikkat çeken bir diğer durumda % 37.56'sinin eğitim almanın yeterince ödüllendirilmemesini kendilerini geliştirmenin önünde önemli bir engel olarak görmeleridir. Kendilerini geliştirdiklerinde iş verimlerinin artacağını, dolayısıyla yapacakları işin kalitesinin artacağını düşünerek, bunu sağlamak için çalışma saatleri dışında harcayacakları fazladan çabanın ödüllendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Üniversitelerce yürütülecek eğitim programları, eğitim almalarının önündeki engeller gözetilerek hazırlanmalıdır. Engellerin en önemlilerinden biri olan zaman kısıtlılığı probleminin aşılması için eğitimin programının gerçekleştirileceği dönem tercihleri tespit edilerek Tablo 52'de incelenmiştir.

Tablo 52: Tercih Edilen Program Dönemleri

Cevap	Sayı	Yüzdellik
İki dönemin başlarında (Eylül ve Şubat ayları) (2)	94	% 42.53
Üç dönemin başlarında (Eylül, Şubat ve Haziran ayları) (1)	67	% 30.32
Yılda bir kez Eylül ayı dönem başında (3)	47	% 21.27
Diğer	9	% 4.07
Cevap yok	4	% 1.81

Soru 35: Dönemsel olarak üretilen bu bilginin hangi zamanlarda sunulması sizin için en uygundur?

35 numaralı anket sorusunda, dönemsel olarak üretilen bilgilerin hangi zamanlarda sunulmasının kendileri için en uygun olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 52’de gösterilmiştir. Önerilen eğitim programının başarılı olabilmesi için en uygun zamanda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dönem başları, öğretmenlerin fiziksel ve zihinsel olarak en uygun oldukları dönemlerdir. Bu dönemler de eğitimlere karşı motivasyonun da yüksek olması muhtemeldir. Teknik öğretmenler (T.Ö.) kendilerine bilgilerin aktarılması için en uygun dönem olarak % 42.53 oranla en fazla iki dönemin başlarına denk gelen eylül ve şubat aylarını görmekteyiz. Bu tercihlerinde haziran ayının tatilin başlangıcına geliyor olması etkili olmuş olabilir. Üç dönemin başlarını uygun gören % 30.32’lik oran da oldukça büyüktür. Eğitimlerin kısa aralıklarla verilmesi bilginin değişiminin zamanında aktarılması açısından gereklidir. Eğitimlerin üç dönemin başlarında yapılması çağın ihtiyaçlarına daha uygundur. Fakat haziran ayında gerçekleştirilecek eğitimlerin süresinin, durum ve şartlara bağlı olarak temmuz ve ağustos aylarına sarkmadan tamamlanması gerekir. Buna karşılık araştırmada eğitimlerin süresinin ne kadar olacağına ilişkin bir kısıtlama ön görülmemiştir. Çünkü bu tür bir program yaşam boyu eğitim prensiplerine göre şekillenmeli, bilgideki değişime uyumlu, esnek bir şekilde, ihtiyaç duyuldukça ve sürekli devam etmelidir. Bununla birlikte mesleki kıdemleri ile tercih ettikleri program dönemi arasındaki ilişki aşağıdaki iki tabloda incelenmiştir.

Tablo 53: T.Ö.’lerin Mesleki Kıdemi ile Tercih Edilen Program Dönemi İlişkisi

		Dönemsel olarak üretilen bu bilginin hangi zamanlarda sunulması sizin için en uygundur?					Toplam
		Cevap Yok – Diğer	Üç Dönemin Başlarında (Eylül, Şubat, Haziran Ayları)	İki Dönemin Başlarında (Eylül ve Şubat Ayları)	Yılda Bir Kez Eylül Ayı Dönem Başında		
Mesleki Kıdem	1-5	Sayı	1	14	13	2	30
		Beklenen Sayı	1,8	9,1	12,8	6,4	30,0
		Mesleki Kıdem %’si	% 3,3	% 46,7	% 43,3	% 6,7	% 100,0
		Uygun Dönem %’si	% 7,7	% 20,9	% 13,8	% 4,3	% 13,6
	6-10	Sayı	7	20	28	12	67
		Beklenen Sayı	3,9	20,3	28,5	14,2	67,0
		Mesleki Kıdem %’si	% 10,4	% 29,9	% 41,8	% 17,9	% 100,0

		Uygun Dönem %'si	% 53,8	% 29,9	% 29,8	% 25,5	% 30,3
11-15	Sayı	3	17	30	16	66	
	Beklenen Sayı	3,9	20,0	28,1	14,0	66,0	
	Mesleki Kıdem %'si	% 4,5	% 25,8	% 45,5	% 24,2	% 100,0	
		Uygun Dönem %'si	% 23,1	% 25,4	% 31,9	% 34,0	% 29,9
16-20	Sayı	0	4	9	12	25	
	Beklenen Sayı	1,5	7,6	10,6	5,3	25,0	
	Mesleki Kıdem %'si	% 0	% 16,0	% 36,0	% 48,0	% 100,0	
		Uygun Dönem %'si	% 0	% 6,0	% 9,6	% 25,5	% 11,3
21 ve Üzeri	Sayı	2	12	14	5	33	
	Beklenen Sayı	1,9	10,0	14,0	7,0	33,0	
	Mesleki Kıdem %'si	% 6,1	% 36,4	% 42,4	% 15,2	% 100,0	
		Uygun Dönem %'si	% 15,4	% 17,9	% 14,9	% 10,6	% 14,9
Toplam	Sayı	13	67	94	47	221	
	Beklenen Sayı	13,0	67,0	94,0	47,0	221,0	
	Mesleki Kıdem %'si	% 5,9	% 30,3	% 42,5	% 21,3	% 100,0	
		Uygun Dönem %'si	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0

Tablo 54: T.Ö.'lerin Mesleki Kıdemi ile Eğitimin Verileceği Dönem Tercih İlişkinde İlişkin Ki Kare Testi

	Değer	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık (p)
Pearson Ki-Kare	22,584*	12	,031
Benzerlik Oranı	22,629	12	,031
Birebir İlişki	3,380	1	,066
Geçerli Durum Sayısı (N)	221		

* 5 hücrede (25,00%) 5'in altında beklenen sayı bulunmaktadır. En düşük beklenen sayı 1,47'dir.

Tablo 53’de T.Ö.’lerin mesleki kıdemi ile kendilerine sunulacak eğitim programlarının gerçekleştirileceği dönem tercihleri arasındaki ilişkiye ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo 54’de ise bu iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığının anlaşılması için yapılan ki kare testi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 53 incelendiğinde mesleki kıdemi 1 ile 5 yıl arası ve 21 yıl ve üzeri olanlardan üç dönemin başlarında seçeneğini işaretleyenlerinin sayısının beklenen sayının çok üstünde olduğu görülmektedir. 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların tercihlerine incelendiğinde beklenen sayıya en yakın değer üç dönemin başları olduğu görülmektedir. 11- 15 yıl aralığında kıdeme sahip olanlardan hem iki dönemin başında hem de yılda bir kez seçeneğini tercih edenlerin sayısı beklenen sayının üzerindedir. 16 – 20 yıl aralığında mesleki kıdeme sahip olanlardan yılda bir kez eğitim gerçekleştirilmesini tercih edenlerin sayısı beklenen sayının üzerindedir. Toplamda en çok tercih edilen dönemin yılda iki kez dönem başları olmasına rağmen bu konudaki tercihlerin mesleki kıdeme göre farklılaştığı görülmektedir. Aynı zamanda ki kare testi sonucu da bu farklılaşmayı desteklemektedir. Tablo 54’deki ki kare testinin sonucuna bakıldığında $p < 0.05$ şartının sağlandığı ve istatistikî olarak mesleki kıdeme göre eğitim dönem tercihlerinin değiştiği görülür. Bilgi aktarma amaçlı bir programın dönemi belirlenirken şayet imkânlar uygun olursa mesleki kıdeme bağlı olarak gruplar oluşturulabilir ve bu grupların tercih ettiği dönemlerde eğitimler gerçekleştirilebilir. Tercih edilen eğitim programları dönemleri ile birlikte bu eğitim programlarında kendilerine sunulacak bilginin miktarı konusundaki tercihleri de tespit edilerek Tablo 55’de incelenmiştir.

Tablo 55: Tercih Edilen Bilgi Miktarı

Cevap	Sayı	Yüzdellik
3-5 sayfa (1)	73	% 33.03
6-10 sayfa (2)	70	% 31.67
11-15 sayfa (3)	47	% 21.27
15 sayfa üzeri (4)	27	% 12.22
Cevap yok	4	% 1.81

Soru 34: Okumak ve öğrenmek için ayırabileceğiniz vakit açısından, bir dersin özet bilgisinin kaç sayfa olması en uygundur?

34 numaralı anket sorusunda okumak ve öğrenmek için ayırabilecekleri vakit açısından, bir dersin özet bilgisinin kaç sayfa olmasının en uygun olduğu sorularak alınan sonuçlar Tablo 55’de gösterilmiştir. Tablo 55’deki bulgulara göre eğitim programının içerisinde yer alacak bir dersin özet bilgisinin çok uzun olmasını istememektedirler. Tablo 24’deki bulgulara göre hazırlanacak bir programın 8 dersten oluşması uygun

görülmektedir. T.Ö.'ler aldıkları bu derslerdeki eğitimin teorik ağırlıklı ve çok yüklü olması yerine özet ve pratik bilgiyi içermesi taraftarıdır. Tablo 55'deki bulgular incelendiğinde programlarda yer alan derslerin özet bilgisinin 10 - 15 sayfa civarında olmasının uygun olacağı söylenebilir. Bu sayfa sayısı, bilimsel makalelerin yaygın olarak kullanılan sayfa sayısı ile de benzerlik göstermektedir.

Sonuç olarak, T.Ö.'lerin bilgi ihtiyacının karşılanmasında üniversitelerin hazırlayacağı uzaktan eğitimlere ihtiyaç bulunmaktadır. Üniversitelerce yürütülecek programlar sayesinde niteliklerini koruyacaklarına ve kendilerini geliştireceklerini ifade etmektedirler. Eğitimsel ihtiyaçlarının gözetildiği esnek bir program ile bilgi ihtiyaçları karşılanarak öğrencilerinin niteliklerini arttırmada daha faydalı olmaları sağlanabilir.

2.4.4 Olası Problemler

Üniversitelerce teknik öğretmenlere (T.Ö.) bilgi aktarmaya yönelik hazırlanacak uzaktan eğitimlerde yaşanması muhtemel sorun ve olumsuzluklar üç gruba ayrılabilir. Bunlardan birincisi üniversite ile ilgili sorunlar, ikincisi sistemin oluşturulması esnasında yaşanabilecek sorunlar, üçüncüsü ise T.Ö.'lerden kaynaklanabilecek sorunlardır. Fakat tüm bu sorunların hiçbiri çözümsüz değildir.

Programa ilişkin üniversiteler ile ilgili sorunların başında öğretim üyelerinin yoğun iş temposu gelmektedir. Zaten yoğun bir çalışma programına sahip olan öğretim üyelerine böyle bir programın gerçekleşmesi aşamasında uygun ortam ve şartlar sağlanmazsa başarılı olmaları çok zordur. Programın başından sonuna inisiyatif alması gereken öğretim üyelerinin programın başarısına motive olabilmeleri için maddi ve manevi her türlü önlem alınmalıdır. Bununla birlikte öğretim üyelerinin T.Ö.'lerce talep edildiği gibi uygulamaya dönük bir eğitim verebilmeleri için yeterince özel sektör deneyimine sahip olmaları gereklidir.

Programın oluşturulmasında özel sektör ve MEB ile doğru yapılandırılmış ve koordineli bir işbirliğine gidilmelidir. MEB'in desteklemediği, T.Ö.'lere zaman konusunda esneklik sağlamadığı bir program başarılı olamaz. Özel sektörden ders içerikleri ve uygulama konularında destek alınamazsa, T.Ö.'lerin programla verilecek eğitimlere olan ilgisi düşebilir. Ders içerikleri ile öğrencilerine aktardıkları ders müfredatlarının da birbirleri ile uyumlu olmalıdır. Üniversitelerce aktarılan yeni bilgiler ile mesleki ve teknik liselerde okutulan derslerin müfredatları da eş zamanlı olarak değişebilecek esnek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Aksi halde aldıkları yeni bilgileri verimli bir şekilde aktaramazlar. Ayrıca bu eğitimler T.Ö.'lerin bireysel farklılıkları ve bilgi seviyelerini de

göz önüne alabilen bir yapıyla sunulmalıdır. Ön testler kullanılarak her birinin bilgi seviyesi tespit edilmeli ve her birine bilgi seviyelerine uygun eğitimler verilebilmelidir. Bu konudaki bir başka önemli husus, sıkıştırılmış ve hızlı bir şekilde bilgi aktarılması esnasında olası kayıpların önüne geçilmesidir. Bu konuda da programın tasarımı esnasında gerekli önlemler alınmalı, yapılandırmacı öğrenme stratejileri ve tam öğrenme gibi öğrenilen bilginin kontrol edilmesini sağlayan yaklaşımlardan mutlak surette faydalanılmalıdır. İnternette gerçekleştirilecek eğitimlerde yaşanması olası motivasyon eksikliklerinin önlenmesi, ciddiyetsizliklerin yaşanmaması için de çeşitli önlemler alınmalıdır.

Eğitimlerin gerçekleştirilmesi esnasında T.Ö.'lerden kaynaklanacak bazı sorunlarında yaşanması muhtemeldir. Bunların başında eğitimlerin T.Ö.'lerin çalışma saatleri dışında kalan boş zamanlarında yapılması gerekliliğidir. Eğitimlerin yüz yüze gerçekleştirilecek bölümlerinde üniversitelere ulaşmaları da bir başka sorun olabilir. Üniversitelerin bulunmadığı il ve ilçelerde çalışmakta olanların yüz yüze eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmesinde birtakım sıkıntılar yaşanabilir. Tümüne bu tip eğitimlere katılımda olabildiğince fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Aksi halde bu durum, aralarında huzursuzluğa ve iş barışının olumsuz etkilenmesine sebep olabilir.

Yeni bir programın başlangıcı esnasında bir takım sorunların ön görülmesi doğaldır. T.Ö.'lere üniversitelerce uzaktan bilgi aktarımını içeren bir programda da üniversite, program ve T.Ö. odaklı bir takım sorunlar yaşanabilir. Bu olumsuzluklar üzerinde titizlikle çalışılarak aşılabılır. Bilgi ihtiyaçlarının karşılanması ile sadece T.Ö.'lere bilgi aktarılmış olunmayacak ülkemizin temel dinamiğini oluşturan teknik ara elemanların güncel bilgileri edinmeleri de sağlanmış olacaktır.

Bu bölümde değerlendirilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

T.Ö.'ler internet teknolojisine yatkındırlar. İnterneti kullanmakta ve internette yeterince zaman geçirmektedir. Erkekler daha çok tüm hafta boyunca internette zaman geçirirken, kadınlar interneti, hafta içi ya da hafta sonu kullanabilmektedirler. Gün içerisinde ise internetin en çok kullanıldığı zaman dilimi gece mesai saatleri dışında kalan zamanlardır. Dolayısıyla internet kullanımına ilişkin ilgi, bilgi ve yatkınlıkları internet üzerinden eğitimler gerçekleştirmeleri için uygundur.

T.Ö.'ler üniversitelerin kendilerine yönelik hem eski bilgilerini hatırlatma hem de yenilikleri aktarma amaçlı programlar oluşturmasına olumlu bakmaktadır. Bu tür eğitimlerde internet ve yüz yüze eğitim ortamlarının bir arada kullanılmalı, derslerde aktarılabılır bilgiler özet şeklinde olmalıdır. Eğitimlerin gerçekleştirilmesi için en uygun

dönem ise iki ders dönemin başlarına denk gelen eylül ve şubat aylarıdır. Bu tür bir programın gerçekleştirilmesinde özellikle başlangıç aşamasında üniversitelerden, sistemin kuruluşu esnasındaki zorluklardan ve T.Ö.'lerden kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşanabilir. Fakat sağlayacağı katkılar göz önüne alınarak tüm ilgili kuruluşlarca bu sorunların aşılması için gereken çaba harcanmalıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Tarihsel olarak sosyal yapılarda meydana gelen değişimler her dönemde toplumların eğitim sistemlerini de etkilemiş ve değiştirmiştir. Tarım toplumuna geçiş aile içinde, aile büyüklerinin çocukları eğitmesini gerektirirken, sanayi toplumuna geçiş kitlesel eğitimi bir zorunluluk haline getirmiştir. Son yıllarda yaşanan gelişmeler toplumsal yapının tekrar değişmekte olduğunu göstermektedir. Birçok sosyolog bu yeni yapıyı “bilgi toplumu” şeklinde isimlendirmektedir. Günümüzde sürekli olarak çok büyük miktarlarda bilgi üretilmekte, bilginin önemi artmaktadır. Bireylerin tüm bilgiye sahip olması yerine bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilmeleri önem kazanmaktadır. Büyük ölçüde bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle de desteklenen bu yeni gelen süreç, güncel eğitim sistemlerini de etkilemektedir.

Değişen eğitim modeli, eğitim içinde yer alan öğretmen, öğrenci, eğitim kurumları, eğitim ortamları gibi faktörlerin rollerini de değiştirmektedir. Bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insanı ancak öğrenen okul modeline uygun yapılandırılmış eğitim kurumları yetiştirebilir. Çağın çalışanları bilgiye nasıl erişebileceğini bilen, değişen şartlara uyum sağlayabilen, yaratıcı düşünebilen insanlar olmalıdır. Bu zorunluluk eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç haline getirilmesine sebep olmaktadır. Eğitim sistemlerinin en önemli öğelerinden biri olan öğretmenlerin eğitilmiş insanları yetiştirebilmeleri için üniversiteden mezuniyetlerinden itibaren görevlerini sürdürdükleri süre boyunca mevcut bilgilerini korumaları ve yeni üretilen bilgileri de sürekli olarak edinebilmeleri gerekir. Bu bilgi edinme işlemi ise mümkün olduğunca öğretmenlerin yaşam koşullarına ve çalışma şartlarına uyumlu olmalıdır. Böylesi bir esnek yapı ancak internet teknolojilerini içeren uzaktan eğitimler ile sağlanabilir.

Uzaktan eğitim, insanların birbirleri ile uzaktan iletişim kurmalarını sağlayan araçların geliştirilmesi ile birlikte gündeme gelmiştir. Fakat internet teknolojilerinin gelişmesi uzaktan eğitimde çok büyük gelişmeler yaşanmasına sebep olmuştur. Zamandan ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilecek internet tabanlı eğitimlerde kullanılan etkileşimli programlar ve ders yönetim sistemleri ile aktif öğrenme ortamları yaratılabilmektedir. Günümüzde geleneksel, anlatım ağırlıklı ve tek yönlü iletişimin ağırlıklı olduğu öğretim yaklaşımları yerine öğrenci merkezli ve yapılandırmacı yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır. İnternet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerde işbirlikli öğrenme, proje tabanlı öğrenme, tam öğrenme gibi güncel eğitim stratejileri kullanılmalıdır. İhtiyaç duyuldukça bilişsel ve davranışsal öğrenme yaklaşımlarından da

faaydalanılmalıdır. Mesleki eğitimin temel ögesi olan teknik öğretmenlere (T.Ö.) yönelik gerçekleştirilecek bir programın uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilecek aşamalarında bu hususlar dikkate alınmalıdır.

Mesleki ve teknik okullar ülkemizin sanayisinin ihtiyaç duyduğu ara elemanları yetiştiren çok önemli kurumlardır. Bu kurumlarda görev yapan T.Ö.'ler mezuniyetleri sonrasında üniversiteden edindikleri bilginin bir kısmını zamanla unutmakta, mezuniyetleri sonrasında üretilen yeni bilgilere de sistematik bir şekilde ulaşamamaktadırlar. T.Ö.'ler zaman kısıtlılığı, yoğun iş temposu gibi sebeplerden dolayı yeterince yaşam boyu eğitim faaliyeti gerçekleştirememektedirler. Son beş yılda aldıkları eğitimlerin sayısı olması gerekenin çok altındadır. Farklı kurumlar tarafından T.Ö.'lere sunulan mesleki konulardaki eğitimlerin sayısı da yetersizdir. Mesleki konular ve pedagojik alanlardaki yeni bilgilere erişememeleri verdikleri eğitimlerde yenilikçi eğitim stratejilerini etkili olarak kullanamamalarına ve dolayısıyla istenen seviyede eğitilmiş bireyleri yetiştirememelerine sebep olmaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanması için bilgiyi üreten kurumlar tarafından bilgi sağlama amaçlı bir eğitim programı geliştirilerek zaman geçirilmeden uygulanmalıdır.

T.Ö.'lere bilgi aktarma amaçlı, yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilecek bir program üniversiteler tarafından yürütülmeli fakat bu eğitime MEB ve özel sektörde her türlü desteği vermelidir. MEB tarafından bu programlara katılımın özendirilmesi önemlidir. Böyle bir programa katılım koşulunun kariyer basamaklarında yükselme kriterleri arasında koyulması yerinde olacaktır. Bu programa belirli süreler boyunca katılarak başarılı olmanın kariyer basamaklarında yükselmeyi olumlu etkilemesi hem öğretmenlerin niteliklerini geliştirilecek hem de kariyer basamaklarında yükselme şartları arasında branşlarla ilgili mesleki yeterliliklere ilişkin bir kriterin bulunmadığı noktada yapılan eleştirilerin karşılanması sağlanacaktır. Özel sektör kuruluşları ise özellikle gerçek uygulama ortamları kullanılarak eğitimin somutlaştırılmasında eğitimlere katkı sunmalıdırlar. Bununla birlikte programın geliştirilmesi esnasında da etken olmalıdırlar. T.Ö.'lerin bilgi ihtiyacının karşılanması ile sanayinin ve dolayısıyla toplumun ihtiyaç duyduğu çalışanların yetiştirilmesinde başarılı olmalarına destek sağlanacaktır. Bu amaçla gerçekleştirilecek bir program tüm yurttaki görev yapan T.Ö.'lerin çoğunluğuna ulaşabilmelidir. Zaman kısıtlılığı, mekan problemleri, eğitim verilen kuruma uzakta yaşamak gibi sorunların aşılabilmesi için bu programların gerçekleştirilmesinde internet teknolojilerinden faydalanılmalıdır. T.Ö.'ler interneti etkin olarak kullanılmaktadırlar. İnternette yeterince zaman geçirmekte olan T.Ö.'ler, eğitimler esnasında kullanılacak simülasyon ve benzeri eğitimsel programları ve ders yönetim

sistemlerini kolaylıkla kullanabilirler. Bilgisayar kullanımı konusundaki bilgi ve tecrübeleri bunun sağlanmasına olanak tanımaktadır. Hali hazırda böyle bir programın sürdürülmesi için yeterli sayılabilecek bir süreyi internette harcamaktadırlar.

Eğitim konuları doğru saptanmış, mesleki ve teknik dersler ile pedagojik formasyon derslerini içerecek, yaklaşık sekiz dersten oluşacak bu programda yer alacak derslerin içerikleri 10 – 15 sayfadan oluşan özetler şeklinde oluşturulmalıdır. Eğitimlerin gerçekleştirilmesi için en uygun dönem, üç akademik döneminin başı olan eylül, şubat ve haziran ayları başlarıdır. Hafta içi mesai saatleri dışında düzenlenebilecek bu eğitimlerde internet ortamının ihtiyacı tam olarak karşılayamadığı durumlarda yüz yüze eğitimlere de yer verilmelidir. Öğrenilenlerin gerektiğinde öğretmenlerce uygulanması için laboratuvar imkanları sağlanmalıdır. Eğitimlerin süresi, bilgideki değişimlere ve ihtiyaca göre değişebilen esnek bir yapıda olmalıdır. Program sadece belli bir zaman diliminde verilmek üzere sınırlandırılmamalı, meslek hayatı boyunca sürekli olarak devam etmelidir. Böyle bir programda, başlangıç aşamasında yapılanmasının oluşturulmasındaki zorluklardan, üniversitelerden ya da T.Ö.'lerden kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşanabilir. Fakat bu önemli ihtiyacın karşılanması için tüm ilgili kurumlar iş birliği yaparak sorunların aşılmasında üzerlerine düşen görevi yerine getirmelidirler.

Bu konuda ileride yapılacak araştırmalarda üniversitelerin teknik eğitim fakülteleri ve teknoloji fakültelerinde öğretim elemanlarının konu ile ilgili görüşleri alınabilir. Bu fakültelerde okuyan öğrencilere yönelik bir araştırma ile konu hakkındaki beklenti ve görüşler belirlenebilir. T.Ö.'lerin demografik özelliklerine göre oluşturulan grupların hangi konularda ve nasıl dersler istediği yapılacak ayrı bir çalışma ile net olarak ortaya koyulabilir. Ayrıca konu hakkında deneysel bir araştırma yapılarak eğitim sonuçları somutlaştırılabilir. Özel sektör kuruluşlarına yönelik bir araştırma gerçekleştirilerek bu kurumların ihtiyaç ve ortaya koyabilecekleri katkı ayrıntılı olarak tespit edilebilir.

Kaynakça

- _____, Türkiye Bilişim Vakfı Uzaktan Eğitim (e-öğrenme) Klavuzu, Ankara, 2003
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 18
- Aküner, C., Kanburoğlu, V., "Teknik Eğitim Fakültelerinde Laboratuvar Derslerinde Kullanılmak Üzere Bir E-Kütüphane Oluşturulması ve Hazırlanmış Bir Tasarım Örneği", 1. Uluslar arası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006
- Atasoy, B. – Ulusoy, Ç. – Çakmak, K. Ç. vd., İnternet Temelli Eğitim (Ed. H.İ. Yalın), Ankara, 2008
- Aydın, E. D., Değişen Bilgi Toplumu, İstanbul, 1996
- Balay, R., "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.37, S.2, Ankara, 2004
- Çağtürk, A. T., Bilgi Toplumu Dönüşüm Sürecinde E-Yaşam Olanakları ve E-Devletin Gerekliği Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2006
- Çötök, N.A., Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumu Geçiş Sürecinde Eğitim Olgusu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2006
- Doğan, H., "Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.30, S.1, Ankara, 1997
- Drucker, P. F., Kapitalist Ötesi Toplum (Çev. B. Çorakçı), İstanbul, 1993, s.9
- Erdem, M., "Proje Tabanlı Öğrenme", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.22, Ankara, 2002
- Ertürk, M., "Yaşam Boyu Öğrenim İçin Uzaktan Öğretim Yöntemleri", 1. Uluslar arası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006
- Giddens, A., Sosyoloji (Çev. H. Özel vd.), İstanbul, 2008
- Gordon, J. – Jarvis, P. – Morganti, L. vd., Lifelong Learning: Which Ways Forward? (Ed. D. Colardyn), Brüksel, 2001
- Gültan, S., Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Topluluğu ve Türkiye, Ankara, 2003
- Kılıçoğlu, O., Hizmet İçi Eğitimde Kullanımı Artan Web Tabanlı Eğitim Yöntemi Ve Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007

- Kocabaş, F., “Değişime Uyum Sürecinde İç ve Dış Örgütsel İletişim Çabalarının Entegrasyonu Gerekliliği”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.13, Bişkek, 2005
- Kurt, İ., Yetişkin Eğitimi, Ankara, 2008
- Kuzgun, K. - Sevim, S. A. - Ersever, H. vd., "Öğrencilerin Akademik Danışmanlarından Bekledikleri Görevler ve Danışmanların Görev Algıları", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.30, S.1, Ankara, 1997
- Mehrtra, C. M. – Hollister, C. D. – Mshaher, L., Distance Learning: Principles for Effective Design, Delivery, and Evaluation, Londra, 2001
- Meiksins, P., “İş Hayatı, Yeni Teknoloji ve Kapitalizm”, Küresel İletişim Devriminin Politik Ekonomisi (Ed. R. R. McChesney - E. M., Wood - J. B. Fester) (Çev. S. Çınga - E. Baltacı - Ö.Yalçın), Ankara, 2003
- Meral, M., Çolak, E., “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemini Tanıma Düzeyleri”, 1. Uluslar arası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, C.1, İstanbul, 2006
- Okçabol, R., Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi), Ankara, 2006
- Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 2005
- Sayılan, F., “Küreselleşme ve Eğitimdeki Değişim”, Küreselleşme ve Eğitim (Havl. E.Oğuz - A.Yakar), Ankara, 2007
- Sübaşı, G., “Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı Bilgiyi İşleme Kuramı”, Mesleki Eğitim Dergisi, S.2, 1999
- Toffler, A., Üçüncü Boyut (Çev. A. Seden), İstanbul, 1981
- Tonta, Y. - Küçük, M. E., Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Temel Dinamikler, Bilgi Çağı Ve Teknolojik Gelişmeler Işığında Toplum, Yönetim, Yönetici Ve Lider Yaklaşımları Uluslararası Sempozyumu, İstanbul, 2005
- Uşun, S., Uzaktan Eğitim, İstanbul, 2006
- Yalçın, E., Öğrenen ve Öğreten Arasındaki İletişimin Yetişkin Eğitimi Süreci Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002
- Yıldırım, S., ”Bilgi Ekonomisi Ve Bilgi Ekonomisinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, C.7, S.12, Balıkesir, 2004
- Yılman, M., Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri, Ankara, 2006

İnternet Kaynakları

- _____, <http://hedb.meb.gov.tr/tanitim.html> (10.01.2009)
- _____, ÖYEGM, <http://otmg.meb.gov.tr/Hakkimizda.html> (24.01.2009)
- _____, ÖYEGM, <http://otmg.meb.gov.tr/Otmg.html> (24.01.2009)
- _____, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Tanıtımı, <http://www.aof.anadolu.edu.tr/tanitim.html>, (13.12.2008)
- _____, Mesleki Eğitim Sisteminde Yeni Eğilimler ve Modüler Sistem (Derl. R. Altın), http://mesbil.meb.gov.tr/genel/mesleki_egitim_sistemi/meslekiegitimiyeni.pdf (24.05.2009)
- _____, MYK, <http://www.myk.gov.tr/page.php?page=genel> (24.01.2009)
- Bağcı,N., “Öğretim Sürecinde Öğrenciye ve Öğrenim Amacına Yönelik Yeni Yaklaşımlar”, Milli Eğitim Dergisi, S.159, Ankara, 2003, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/bagci.htm> (04.01.2009)
- Conklin, J., “The Learning Organization: The Importance of Adult Education for Technical Communicators”, Professional Communication Conference, Winnipeg - Kanada, 1994, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=347550&isnumber=8046> (24.12.2008)
- Erdem, A. R., “Türkiye’nin Önemli Sorunlarından Biri: Yetiştirdiği İnsan Tipi”, Üniversite ve Toplum, <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=292>, C.6, S.4, 2006 (06.12.2008)
- Gökdaş, İ. – Kayri, M., “E-Öğrenme Ve Türkiye Açısından Sorunlar, Çözüm Önerileri”, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Dergisi, C.2, S.2, http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/ig_mk.doc, (12.12.2008)
- İnandı, T. – Aksoy, İ., “Bilgisayar Kullanımı İle İlgili Sağlık Sorunları”, Sürekli Tıp Eğitim Dergisi, C.10, S.3, Ankara, 2001, <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0301/3.html>, (11.01.2009)
- Koç, O. - Şen, A., Bilgi Toplumunun Taşıdığı Risk Unsurları, http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=197 (09.12.2008)
- Koçaki, Ş. – Cebeci, Z. – Yenilmez, E., Tam Öğrenme Stratejisi’nin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma, <http://www.cu.edu.tr/insanlar/kocaks/tam%C3%B6%C4%9Frenme%20stratej%C4%B1s%C4%B1.htm> (23.04.2009)

- Makkonen, P., "Is web-based seminar an effective way of learning in adult education?", 36th Hawaii International Conference on System Sciences, Finland, 2002, s.1, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=1174343&isnumber=26341> (24.12.2008)
- MEB, <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/stratejigelistirme/istatistik.html> (22.03.2009)
- ODTÜ, İnternet nedir? Temel Kavramlar, <http://www.po.metu.edu.tr/links/inf/css25/bolum1.html> (26.11.2008)
- Özer, B., "Uzaktan Eğitim Sisteminin Evrensel Yapısı", Kurgu Dergisi, S.8, [http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/\(1990\).Uzaktan.pdf](http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/(1990).Uzaktan.pdf), (23.04.2009)
- Özer, B., Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Sürekli Eğitimi, [http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/\(1990\).%20%C3%96gretmenlerin%20uzaktan%20.pdf](http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/(1990).%20%C3%96gretmenlerin%20uzaktan%20.pdf), (23.04.2009)
- Özer, B., Türkiye'de Uzaktan Eğitim: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinin Uygulamaları, [http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/1989\).T%C3%BCrkiye%27de%20uzaktan.pdf](http://www.emu.edu.tr/bekirozer/makale/1989).T%C3%BCrkiye%27de%20uzaktan.pdf) (23.04.2009)
- Quinn, C., "mLearning: Mobile, Wireless and In-Your-Pocket Learning", Line Zine Magazine, 2000, <http://www.linezine.com/2.1/features/cqmmwiyp.htm> (10.01.2009)
- Saban, A., Hizmet İçi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/saban.htm> (12.12.2008)
- Sonyel, B., The Relationship Between Teacher Education, Professionalism and Lifelong Learning, Fifth International Conference on Information Technology Based Higher Education and Training, KKTC, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=1358204&isnumber=29802> (24.12.2008)
- Sung, T. C, Lin, S.J., "Learning Through Collaborative Design: A Learning Strategy On The Internet", ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, C. 3, 2001, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=963974&isnumb> (01.04.2009)
- TÜİK, Kurumsal Olmayan Nüfusun Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşgücü Durumu (Düzey 1), http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?isTab_id=599 (05.05.2009)
- Zunkel, K. - Cable, J. - Jones, S., "Interactive Distance Education for Engineering Outreach", Frontiers in Education Conference, Teksas, 1996, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=569962&isnumber=12343> (31.12.2008)

ÖZGEÇMİŞ

17 Haziran 1976 yılı İstanbul doğumluyum. İlkokulu Çanakkale, ortaokul ve liseyi İzmit'te tamamladım. 1994 yılında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi elektrik eğitimi bölümüne kaydoldum. 1998 yılında mezuniyetimi takiben MEB'e bağlı Şişli Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'ne atandım. Halen aynı kurumda teknik öğretmen olarak çalışmaya devam etmekteyim. 2000 yılında İstanbul Tersanesi Komutanlığında kısa dönem elektrik er olarak askerliğimi yaptım. 2004 yılından itibaren 3 yıl süre ile sınavsız geçiş sistemi çerçevesinde Bahçeşehir Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda yarı zamanlı olarak görev aldım. 2007 yılında Beykent Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Eğitim Yönetim Denetimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

Özel ilgi alanlarım web sitesi tasarımı, otomasyon ve AB eğitim ve gençlik programları projeleridir.

Yabancı dilim İngilizce olup, evli ve bir çocuk babasıyım.

Aday: **Turan Tolga VURANOK**

EKLER

Ek-1: Konu Saptama Anketi

Ek-2: Uzaktan Eğitim İle Teknik Öğretmenlerin Bilgi İhtiyacının Karşılanması Anketi

Ek-3: İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket İzni Yazısı

Ek-4: Valilik Oluru

EK-1

KONU SAPTAMA ANKETİ

Bu anket,

- Mezun olduğunuzdan bu yana, mezunu bulunduğunuz eğitim kurumunda üretilmiş olan yeni bilgilerin, mesleğinizi daha iyi uygulama konusunda size sağlayacağı muhtemel katkı ile,
- İnternetin bu eğitimi aktarmakta bir araç olarak kullanılması, hakkındaki düşüncelerinizi almak için düzenlenmiştir.

1. Bölüm: Genel Sorular

Bu bölümde demografik ve mesleki saptamalar yapılmaktadır.

1. Cinsiyetiniz

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

Bayan | Bay

2. Mesleğiniz nedir?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

Doktor

Hemşire

Sağlık Teknisyeni

Sağlık İdari Personeli

Öğretmen

İdareci Öğretmen

Gazeteci

Sinema - Televizyoncu

Diğer: _____

3. Branşınızı belirtiniz.

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

Anaokulu Öğretmeni

Sınıf Öğretmeni

Branş Öğretmeni (İlköğretim Okulu)

Branş Öğretmeni (Lise)

Teknik Öğretmen

Diğer: _____

4. Bu mesleği kaç yıldır sürdürmektesiniz?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

1-5

6-10

11-15

16-20

21 ve üzeri

5. En son mezun olduğunuz eğitim programı hangisidir?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

Diğer: _____

6. Halen bir eğitim programına devam ediyor musunuz?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

Evet

() Hayır

7. Hangi tür eğitim programına devam etmektesiniz?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

() Lisans

() Yüksek Lisans

() Doktora

2. Bölüm

8. Mezuniyetinizden bu yana, Üniversitelerde uzmanlık alanınızla ilgili yeni bilgilerin üretildiğini ve öğretildiğini düşünüyor musunuz?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

() Evet

() Hayır

9. Bu bilgilerin size aktarılmasını ister miydiniz?

AÇIKLAMA: Mezun olduğunuzdan bu yana yüksek öğretim kurumlarında yeni bilgiler üretildi ve öğretiliyor. Çalışmaya yeni başlamış meslektaşlarınızın farklı ve yeni bilgi, yöntem gibi donanımlara sahip olduğunu farketmiş olabilirsiniz. Bu bilgiler siz öğrenciyken henüz bilinmiyor ve öğretilmiyordu. Bu soru, mezuniyetinizden beri ortaya çıkan aynı eğitim seviyesindeki bilgi farkını gidermek isteyip istemediğinizi sormaktadır.

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

() Evet

() Hayır

10 Söz konusu bilgilerin size aktarılmasını İSTEMEMENİZİN sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

Lütfen uygun olanların *hepsini* secin:

() Zaten doğal yollarla ve edindiğim tecrübelerle kendimi geliştirmekteyim

() Mesleğim böylesi bir gelişim faaliyetine ihtiyaç duymamı gerektirmiyor

() Yeni bilgilerin mesleğimde bana olumlu katkı sağlayacağına inanmıyorum

Diğer: _____

11. Yeni bilgilerin size aktarılmasına ihtiyaç duyduğunuzu neden düşündünüz? Bu fikrinizin dayandığı bir tecrübenizi veya düşündüğünüz genel bir sebebi kısaca anlatır mısınız? Niçin böyle düşündünüz? Başınızdand sizi böyle düşünmeye sevkeden bir olay mı geçti? O tecrübe nedir? Kısaca tasvir eder misiniz?

Bu alanı doldurmak zorunlu değildir. Fakat uzmanlık alanında üretilmiş yeni bilgilere duyulan ihtiyacın sebeplerini tespit etmek çalışmamızın gelişimi açısından çok önemlidir.

Lütfen cevabınız buraya yazın:

12. Yeni bilgiler edinmek dışında başka hangi nedenlerle eğitim alma ihtiyacı duyabilirsiniz?

Lütfen uygun olanların *hepsini* secin:

- () Uzmanlık alanımda yenilikler hakkında fikir sahibi olmak için
- () Meslektaşlarım ile iletişim kurmak için
- () Eğitim almaktan mutlu olduğum için
- () Sertifika ve belge almak için

Diğer: _____

13. Şu an ki yaşam biçiminize göre, yeni bilgilerin size aktarılmasında en uygun yol veya ortam hangisidir?

Mesleki yoğunluk, aile hayatı gibi pek çok faktörlerin etkisiyle bir zorunluluk duyabilirsiniz.

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

- () Sınıf ortamında
- () İnternet ortamında
- () Sınıf ve internet ortamı bir arada
- () Diğer: _____

14. İnternet üzerinden eğitimi tercih etmenizden aşağıdaki sebeplerden hangisi etkili olmuştur?

Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz. Fakat en önemlisi sizin fikirlerinizdir. Lütfen diğer seçeneğini kullanarak fikirlerinizi bize iletiniz.

Lütfen uygun olanların *hepsini* secin:

- () Eğitimcilerle karşılıklı iletişim kurulmasına imkan vermesi
- () Eğitimi istenilen yerden almaya imkan vermesi
- () Eğitime erişim zamanın esnek olabilmesi
- () İstenildiği kadar tekrar yapma imkanı sağlaması
- () Maddi yönden ekonomik olması (Yol parası, kırtasiye vb.)
- () Eğitime gidiş dönüş için yollarda zaman harcanmaması
- () Eğitim dökümanlarına kolay ulaşılması
- () Katılımcı sayısının azlığı ya da fazlalığının eğitim kalitesini etkilememesi
- () Eğitimlerin her katılımcının bilgi düzeylerine ayrı ayrı uyacak biçimde gerçekleştirilebilmesi

Diğer: _____

15. Size göre internet üzerinden alınan eğitimlerin OLUMSUZ yönleri nelerdir?

Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz. Fakat en önemlisi sizin fikirlerinizdir. Lütfen diğer seçeneğini kullanarak fikirlerinizi bize iletiniz.

Lütfen uygun olanların *hepsini* secin:

- () Özel hayatıma ayırmam gereken zamanda gerçekleşmesi
- () Ülkemizdeki internet bağlantılarının yavaş olması
- () Eğitimcilerin sorularına yeterince hızlı cevap verememe ihtimali
- () Bilgisayar teknolojilerine karşı ilgisiz olanların bu tür eğitime karşı da olumsuz tavır alması
- () Bilgisayar karşısında zaman geçirmenin insan sağlığına olan olası olumsuz etkileri
- () Kendimizi yazarak ve bilgisayar yolu ile ifade etmenin sınıf ortamında konuşarak ifade etmekten daha zor olması
- () El becerileri ve yeteneklerin geliştirilmesine uygun olmaması
- () İnternette sınavların sağlıklı bir şekilde yapılmasının önündeki güçlükler

Diğer: _____

16. Halen devam etmekte olduğunuz eğitim programında üretilecek olan alanınızla ilgili yeni bilgilerin ileride size ulaştırılmasını ister miydiniz?

Lütfen aşağıdakilerden *sadece birini* seçin:

- Evet
 Hayır
 Fikrim Yok

17. Düşüncelerinizi belirttiğiniz için çok teşekkür ederiz. Son olarak, yukarıdaki sorularla ortaya konan konuyu geliştirmek ve yönlendirmek için görüşlerinize ihtiyaç duyuyoruz. Bu ankette bize yapabileceğiniz en büyük katkı budur. Lütfen aklınıza gelen fikir, tavsiye veya değerlendirmeleri bize söyleyiniz:

Lütfen cevabınız buraya yazın:

Anketinizi Gönderin.

Anketi tamamladığınız için teşekkürler.

EK-2

UZAKTAN EĞİTİM İLE TEKNİK ÖĞRETMENLERİN BİLGİ İHTİYACININ KARŞILANMASI

Değerli Meslektaşım;

Bu anket, sizin bilgi ihtiyacınız ile ilgili problemlerin çözümüne katkılarınızı almak için düzenlenmiştir. Bu amacın sağlanması, cevaplarınızda sadece mevcut durumu ifade etmenizle mümkün olacaktır. Teşekkür ederiz.

T. Tolga Vuranok
Teknik Öğretmen

I BÖLÜM: Genel Sorular

1. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

2. Öğretmenlik mesleğini kaç yıldır sürdürüyorsunuz?

1-5 6-10 11-15 16-20 21 ve üzeri

3. Branşınız?

- Bilişim Teknolojileri
 Elektrik Elektronik
 Motorlu Araçlar Teknolojisi
 Makine Teknolojisi
 Metal Teknolojisi
 Diğer: _____

4. En son mezun olduğunuz eğitim programı?

Lisans Yüksek Lisans Doktora

5. Halen bir üniversite eğitim programına devam ediyor musunuz?

Evet Hayır

6. Cevabınız “EVET” ise lütfen hangi program olduğunu belirtiniz

Lisans Yüksek Lisans Doktora

II. BÖLÜM: Varsayım Soruları

7. Mezuniyetinizden sonra ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİLEN YENİ BİLGİLERE ulaşabiliyor musunuz? (Mezuniyetiniz sonrasında üniversitelerde okutulan yeni ders kitaplarını, kaynakları ve yayınları takip edebiliyor ve böylece üretilmiş olan yeni bilgileri edinebiliyor musunuz?)

Evet Hayır

8. Sınıfta verdiğiniz eğitimde, aşağıdaki öğretim stratejilerinden hangilerini sıklıkla kullanıyorsunuz? Lütfen uygun olanların hepsini seçin.

- Sunuş yolu (Anlatım)
 Keşfetme (Buluş)
 Araştırma Soruşturma
 Tartışma Yapma
 Tam Öğrenme
 İşbirlikli Öğrenme
 Soru-Cevap
 Problem Çözme
 Diğer: _____

9. Bilgide ortaya çıkan yenilikleri, derslerinizde öğrencilerinize aktarabiliyor musunuz?

(Teknolojik gelişme ve yenilikler oldukça bu gelişmelere paralel olarak, derslerinizde aktardığımız bilgileri değiştirebiliyor musunuz? Yeniliklerle dersleriniz, eş güdümlü müdür?)

Evet Hayır

10. Son beş yılda mesleğinizle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? (Son yıllarda -son 5 yıl içinde- özel kurslar, özel sektör, MEB' liğine bağlı kurumların hizmet içi eğitim faaliyetleri, üniversiteler vs gibi kurumlardan alınan BRANŞINIZLA ilgili eğitimler sorulmaktadır.)

Evet Hayır (cevabı verdiyseniz 13. soruya geçiniz)

11. Aldığınız eğitimlerin konusunu belirlerken hangi kriterlere göre hareket ettiniz? (Neden bu eğitimleri tercih ettiniz? Bu kararları almanızda sizi neler etkiledi?)

Lütfen uygun olanların hepsini seçin.

Karşıma rastgele çıkan eğitim fırsatlarını değerlendirdim.

Eksiklik hissettiğim konulardaki eğitimleri araştırarak tespit ettim.

Kurumumca bazı konularda eğitim almam konusunda yönlendirildim.

Diğer: _____

12. Bu eğitimleri hangi yol ile aldınız? (Birbirinden farklı kurumlardan eğitimler aldıysanız lütfen birden fazla seçenek işaretleyiniz.) Lütfen uygun olanların hepsini seçin.

MEB tarafından gerçekleştirilen Hizmet içi Eğitimler

Özel Kurslar

Sanayi Kuruluşları

Üniversiteler

Kurum içi Eğitimler

Eğitim Amaçlı Dernekler

13. Sizce üniversitelerce verilen (Yüksek Lisans, Doktora, Üniversitelerce Düzenlenen Kurs, Konferans vd.) eğitimler mi, yoksa diğer kurumlarca verilen (özel sektör kursları, hizmet içi eğitim vd.) eğitimler mi daha DEĞERLİDİR? Lütfen uygun olanların hepsini seçin.

Üniversiteler Diğer Kurumlar

14. Şu ana kadar katıldığınız eğitim programlarını en çok yararlandığınızdan en az yararlandığınıza doğru sıralayınız. Lütfen her kutuya 1'den itibaren 6 ya kadar bir numara veriniz. Katılmadığınız programları boş bırakınız.

___ Doktora

___ Yüksek Lisans

___ Lisans

___ Özel Kurslar

___ MEB'in Hizmet içi Eğitimleri

___ Özel Sektör Bünyesinde Alınan Eğitimler

15. Bugüne kadar aldığınız üniversite eğitiminde, mesleğinizde yararını gördüğünüz ders sayısı YAKLAŞIK OLARAK kaçtır?

Lütfen cevabınız buraya yazın: _____

16. Faydasını gördüğünüzü söylediğiniz bu dersler, daha çok hangi tür derslerdir?

Lütfen uygun olanların hepsini seçin.

Mesleki ve Teknik Dersler

Pedagojik Formasyon Dersleri

Kültür Dersleri (Tarih, Türkçe, Matematik, Fizik vb. Genel Dersler)

Seçmeli Dersler (Alanınızda İleri Düzey Uzmanlık Gerektiren Konulardaki Dersler)

Diğer: _____

17. Meslek hayatınızda, mezuniyetinizden sonra üretilmiş olan yeni bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyuyor musunuz?

Evet Hayır

18. Üniversitede öğrendikten sonra unutma sebebiyle ders verirken hiç sıkıntı çektiniz mi? (Lisans eğitiminiz sürecinde derslerinizde öğrendiğiniz halde, sonradan unuttuğunuz bilgiler sebebiyle, verdiğiniz dersler esnasında sıkıntı çektığınız oldu mu?)

Evet Hayır

19. Herhangi bir üniversite eğitimindeyken aldığımız derslerden bazılarının size hatırlatılmasını ister misiniz?

Evet Hayır (cevabı verdiyseniz 21. soruya geçiniz)

20. Aldığımız derslerden hangilerinin size hatırlatılmasını istiyorsunuz? (Burada diğer seçeneğinde özel olarak bir ders ismi verebileceğiniz gibi, dersin konusunu da yazabilirsiniz. Örneğin; Elektrik Makineleri, PLC ile ilgili dersler ya da Pedagojik formasyon dersleri, Mikro öğretim gibi...)

Lütfen uygun olanların **hepsini** seçin.

Mesleki ve Teknik Dersler

Pedagojik Formasyon Dersleri

Kültür Dersleri (Tarih, Türkçe vb. Genel Dersler)

Seçmeli Dersler (Alanınızda İleri Düzey Uzmanlık Gerektiren Konulardaki Dersler)

Diğer: _____

21. Size göre yeni bilgilerin teknik öğretmenlere aktarılması için en uygun ve öncelikli yol hangisidir?

Üniversitelerce verilecek yüz yüze eğitimlerle desteklenmiş internet üzerinden gerçekleştirilecek eğitimlerle

MEB tarafından verilecek ve yüz yüze gerçekleştirilecek hizmet içi eğitim kurs ve seminerleriyle

Özel sektör kurumlarınca verilecek ve yüz yüze gerçekleştirilecek eğitimlerle

Diğer: _____

22. Size göre teknik öğretmenlerin eğitim almaları için kullanılacak en uygun ortam hangisidir?

Sınıf ortamı

İnternet ortamı

Sınıf ve internet ortamı bir arada

Diğer: _____

23. Herhangi bir konuda kendi eğitiminiz için ne kadar zaman harcıyorsunuz?

Hiç harcamıyorum

Haftada 1 – 3 saat arası

Haftada 3 – 9 saat arası

Haftada 9 – 15 saat arası

Haftada 15 saat ve üzeri

24. Yeni eğitimler alarak kendinizi geliştirmenizi zorlaştıran EN ÖNEMLİ sebepler nelerdir? Lütfen uygun olanların **hepsini** seçin.

Zaman kısıtlılığı

Maddi olanaksızlıklar

Branşında yeni eğitimlere ihtiyaç duyulmaması

Yoğun iş temposu

Eğitim almanın yeterince ödüllendirilmemesi

Eğitim alınacak kurumlara uzak mesafede yaşıyor olmak

Gerçekleştirilen eğitimlere karşı ilgisizlik

Diğer: _____

25. Öğrencileriniz verdiğiniz ödevlerini yaparken birbirinden farklı bilgi kaynaklarını etkin olarak kullanarak aradıkları bilgiye ulaşabiliyorlar mı? (Bu soru ile öğrencilerinizin bilgiye nasıl ulaşabileceklerini bilip bilmediklerinin anlaşılması amaçlanmaktadır.)

Her zaman

Zaman zaman

Nadiren

Hiçbir zaman

26. Kendinizi bir bilgisayar kullanıcısı olarak hangi seviyede görüyorsunuz? (Kendinizi temel bilgisayar işlemlerini, word, excel gibi programları kullanımı, internet kullanımı açısından değerlendiriniz. Her bir üst seviye daha alt seviyedeki işlemleri de gerçekleştirebiliyor demektir.)

Temel Seviye (İnternet sitelerinde dolaşım, basit yazılar yazabilir.)

Orta (E-mail'ine bakıp, temel programlarını kullanıp, USB belleğiyle belge taşıyabilir.)

İyi (İyi derecede office kullanıp, anti virüs programlarını etkin kullanır. Bilgisayar monte eder. Basit arızaları giderir.)

İleri Seviye (Web sitesi tasarlar ya da en az bir programlama dilini çok iyi bilir. Bilgisayar ağı kurar. Arıza giderir)

27. Evinizde veya işyerinizde interneti kolaylıkla kullanabiliyor musunuz?

Evet Hayır

28. Günlük olarak internette ortalama ne kadar zaman geçiriyorsunuz?

Hiç

1 saatten az

1–2 saat arası

2–4 saat arası

4–6 saat arası

6–8 saat arası

8 saatten fazla

29 Çoğunlukla haftanın hangi günlerinde interneti kullanıyorsunuz?

Hafta içi

Hafta sonu

Tüm hafta

30. Sizin için günün hangi saatlerinde interneti kullanmak daha kolay ve yararlı oluyor? (İnterneti günün belli bir zaman dilimlerinde daha fazla kullanıyorsanız lütfen ilgili seçeneği işaretleyiniz.)

Gündüz mesai saatlerinde

Gece mesai saatleri dışında

Gün boyunca

III. BÖLÜM: Öneriler

31. Önceki eğitimlerinizde aldığınız derslere ait önemli konuların ÖZETLERİNİN öğretim üyeleri tarafından, size bildirilerek bilgilerinizi tazelemeyi ister misiniz?

(Lisans veya Yüksek Lisans eğitiminde alınan derslerin içerikleri zaman içinde unutulmaktadır. Önemli konulardaki özetlerin zaman zaman size bildirilerek unutmamış olabileceğiniz ihtiyaç duyduğunuz bilgilerinizin tekrar hatırlatılması sorulmaktadır. Böylece zamanla ortaya çıkan bilgi ve nitelik kaybının engelleneceği düşünülmektedir. Bir açıklama veya şartlı yanıt vermek istiyorsanız lütfen "Diğer" seçeneğine yazınız. Burada önerilen "program", üniversitelerde hâlihazırda uygulanan Yüksek Lisans veya Doktora eğitimlerinden farklıdır. Daha yüksek bir eğitim seviyesi önerilmemektedir.)

Evet Hayır Diğer: _____

32. Önceki eğitimlerinizde aldığınız derslere ait önemli konulardaki YENİLİKLERİN üniversite öğretim üyeleri tarafından size bildirilmesini ister misiniz? (Lisans veya Yüksek Lisans eğitiminde alınan derslerin içerikleri sürekli olarak geliştirilmekte ve yeni bilgiler eklenmektedir. Önemli ders konularındaki yeniliklerin bir özet halinde size bildirilerek ihtiyaç duyduğunuz bilgilerin sağlanması sorulmaktadır. Böylece eski mezunlar ile yeni mezunlar arasındaki bilgi ve nitelik farkının giderilmesi ve her kesimin bilgilerinin güncel olması amaçlanmaktadır. Bir açıklama veya şartlı yanıt vermek istiyorsanız lütfen "Diğer" seçeneğine yazınız.)

Evet Hayır Diğer: _____

EK-3

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ANKET İZNI YAZISI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1515/36720
Konu : **Anket.**
(Turan Tolga VURANOK)

31 Mart 2009

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi: a) Valilik Makamının 30/03/2009 tarih ve 1491/36419 sayılı Oluru.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi.
c) 11/03/2009 tarih ve 843 sayılı yazınız.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Turan Tolga VURANOK'un**, ilimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**Uzaktan Eğitimi İle Teknik Öğretmenlerin Yeni Bilgi İhtiyacının Karşlanması**" konulu anket çalışmasını yapma isteği ilgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRÇİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- Ek-1. İLGİ (a) Valilik Oluru.
2. Anket soruları.

EK-4

VALİLİK OLURU

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/1491/36419
Konu: **Anket.**
(Turan Tolga VURANOK)

30 Mart 2009

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a-)Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 11/03/2009 tarih ve 843 sayılı yazısı.
b-)Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c-)Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d-)Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 26/03/2009 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Turan Tolga VURANOK'un**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**Uzaktan Eğitimi İle Teknik Öğretmenlerin Yeni Bilgi İhtiyacının Karşılanması**" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Turan Tolga VURANOK'un**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**Uzaktan Eğitimi İle Teknik Öğretmenlerin Yeni Bilgi İhtiyacının Karşılanması**" konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında)bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGİ (a)yazı ve ekleri

OLUR
30.03/2009
Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82